

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMİ HUKUKU ANA BİLİM DALI

**SİGORTA HUKUKUNDA ALTERNATİF UYUŞMAZLIK
ÇÖZÜM YOLLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BERNA YILMAZ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Erdoğan

GAZİANTEP
HAZİRAN 2023

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMİ HUKUKU ANA BİLİM DALI

Tezin Başlığı: Sigorta Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları

Adı ve Soyadı: Berna Yılmaz

Tez Savunma Tarihi: 05/06/2023

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı

Prof. Dr. Mehmet SOĞUKÖMEROĞULLARI

SBE Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Emine KOBAN

Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERDOĞAN

Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

İmzası

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERDOĞAN(Jüri Başkanı)

.....

Doç. Dr. Tayfun ERCAN

.....

Dr. Öğr. Üyesi Necat AZARKAN

.....

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Berna YILMAZ

Öğrenci Numarası: 210535111022

Tezin Savunma Tarihi: 05/06/2023

ÖZET

SİGORTA HUKUKUNDA ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

YILMAZ, Berna
Yüksek Lisans Tezi
Ekonomi Hukuku Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERDOĞAN
Haziran, 2023, 271 sayfa

Son yüzyılda ekonomide ve teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler, insanlar arasında iletişim ve etkileşimin artmasına, sosyal ilişkilerin gelişmesine sebep olmuştur. İnsanların kolaylıkla iletişim kurarak etkileşim halinde olması, uyuşmazlıkların ve çatışmaların artmasını da beraberinde getirmiştir. Yaşanan uyuşmazlıkların çözümünün tamamının mahkemeler önünde çözülmeye çalışılması ise mevcut sistemde yetersizliklerin ortaya çıkmasına ve yargılamaların çok uzun sürmesine sebep olmuştur. Bu nedenle devlet yargılamasının yerine geçmeyen ancak yargılamadaki yükün hafiflemesini sağlayan alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına ihtiyaç duyulmuştur. Özellikle daha az masraflı ve daha kısa sürede sonuç alınması sebebiyle ülkemizde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına duyulan ilgi her geçen gün artmaktadır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarıyla birlikte Sigorta hukuku alanında yaşanan uyuşmazlıkların kısa sürede sonuca bağlanması bu noktada sigortacılık sektörüne duyulan güven için önem arz etmektedir. Atfedilen bu önem neticesinde, çalışmanın amacı sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının tek bir çalışma başlığı altında toplanarak bütüncül bir şekilde tanınması, yaygınlaşması ve uygulamada karşılaşılabilecek hususlar hakkında güncel bilgi sahibi olunmasıdır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının sigorta hukukunun temel ilkelerine yaraşır bir şekilde işleyebilmesi için çalışmada öncelikle genel olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ele alınmış, daha sonra sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları olan arabuluculuk, sigorta tahkim, tüketici hakem heyeti, hakem-bilirkişi kurumları tek tek açıklanarak en son güncel gelişmelere de yer verilerek, yargı kararları ve doktrinde yapılan eleştirilerle birlikte değerlendirme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: sigorta, sigorta sözleşmesi, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları

ABSTRACT

ALTERNATIVE IN INSURANCE LAW DISPUTE RESOLUTIONS

YILMAZ, Berna

MA Thesis

Ekonomic Law Department

Supervisor: Asst. Prof. Abdullah ERDOĞAN

June, 2023, 271 Pages

The rapid development in economy and technology in the last century has led to an increase in communication and interaction between people and the development of social relations. The fact that people interact easily by communicating has brought about an increase in conflicts and disagreements. Trying to resolve all disputes at courts has led to the emergence of inadequacies in the current system and the long duration of the proceedings. Therefore, there is a need for alternative dispute resolution methods, which do not replace state proceedings, but provide relief from the burden in the proceedings. The interest in alternative dispute resolution methods in our country is increasing day by day, especially because it is less costly and results are obtained in a shorter time. At this point, it is important for the trust for insurance sector that the disputes in the field of insurance law are resolved in a short time, together with alternative dispute resolution methods. As a result of this ascribed importance, the aim of the study is to gather the alternative dispute resolution methods in insurance law under a single study title, to be recognized in a holistic way, to become widespread and to have up-to-date information about the issues to be encountered in practice. In order for alternative dispute resolution methods to work in accordance with the basic principles of insurance law, first of all, alternative dispute resolution methods were discussed in general, then mediation, insurance arbitration, consumer arbitration board, arbitrator-expert institutions, which are alternative dispute resolution methods in insurance law, were explained one by one and the evaluation was made together with the criticisms made in the judicial decisions and doctrine by including the latest current developments.

Keywords: insurance, insurance contract, alternative dispute resolution methods

ÖNSÖZ

Çalışmamızda son zamanlarda devlet yargılamasında artan iş yükünün azalması ve hızlı yargılama çalışmaları kapsamında önemi anlaşılan alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının, sigorta hukuku alanındaki yansımalarına yer verilmiştir. Sigorta hukukundaki alternatif uyuşmazlık çözüm yolları tek tek açıklanmış, birbiriyle ilişkileri incelenmiş, doktrindeki tartışmalar ve yargı kararları ele alınmıştır.

Çalışmamızın faydalı olmasını umarak, hem Yüksek Lisans eğitimim boyunca hem de tez yazım aşamasında bana olan güvenini her zaman gösteren, yardımcı olan, desteğini hiç esirgemeyen saygıdeğer kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Erdoğan'a tezimin konusunun belirlenmesinde ve özellikle yazım aşamasında her zaman destek olan, ayrıca çalışma ve eğitim hayatımda da sürekli tecrübelerinden yararlandığım saygıdeğer kıymetli hocalarım Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir ve Av. Dr. Nevzat Özdemir'e, sormuş olduğu yol gösterici sorular ile önemli konulara dikkatimi çeken, tezimin son halini alması yönünde katkı sağlayan her zaman tecrübelerinden ve tavsiyelerinden yararlanacağım kıymetli büyüğüm, saygıdeğer üstadım Av. Arb. Ahmet Çolakoğlu'na, sadece tez yazım aşamasında değil tüm eğitim hayatım boyunca destek olan, yardım eden, yanımda olan anneme, babama, ağabeyime sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Berna Yılmaz
Gaziantep 2023

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
KISALTMALAR.....	x

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi.....	1
B. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	2
C. Araştırmanın Yöntemi.....	2
D. Sınırlılıklar.....	3
E. Tanımlar.....	4

I. BÖLÜM

SİGORTA SÖZLEŞMESİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı Ve Özellikleri.....	5
1.1.1. Tanımı.....	6
1.1.2. Özellikleri.....	7
1.2. Sigorta Sözleşmesinin Tarafları.....	10
1.2.1. Sigortacı.....	10
1.2.2. Sigorta Ettiren.....	11
1.3 Sigorta Sözleşmesinin Unsurları.....	12
1.3.1. Sigorta Menfaati.....	12
1.3.2. Riziko.....	12
1.3.3. Sigorta Bedeli.....	13
1.3.4. Prim.....	13
1.4. Sigorta Sözleşmesinin Kurulması.....	15
1.4.1. Genel Olarak.....	15
1.4.2. Sigorta Sözleşmesinin Temsilci Vasıtasıyla Kurulması.....	16
1.4.3. Sigorta Sözleşmesinin Aracılar Vasıtasıyla Kurulması.....	17
1.4.3.1. Genel Olarak.....	17
1.4.3.2. Sigorta Acentesi.....	18
1.4.3.3. Sigorta ve Reasürans Brokeri.....	24
1.5. Sigorta Sözleşmesinin Şekli.....	26

1.6. Sigorta Poliçesi.....	26
1.7. Sigorta Sözleşmesinin Süresi.....	29
1.8. Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi.....	30
1.8.1. Sigorta Sözleşmesinin Süresinin Bitmesi.....	30
1.8.2. Rizikonun Gerçekleşmesi.....	30
1.8.3. Sigorta Konusunun Ortadan Kalkması.....	30
1.8.4. Tarafların İradesi İle Sözleşmenin Sona Ermesi.....	31
1.8.5. Tarafların Acze Düşmesi.....	31
1.8.6. Sigortacının İflası.....	31

II. BÖLÜM

GENEL OLARAK ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

2.1. Anlaşmazlık ve Uyuşmazlık Kavramları.....	33
2.1.1. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Kavramı.....	34
2.1.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Tanımı.....	36
2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Tarihsel Süreci.....	37
2.3. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Olumlu-Olumsuz Yönleri.....	40
2.3.1. Olumlu Yönleri.....	40
2.3.2. Olumsuz Yönleri.....	41
2.4. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çeşitleri.....	42
2.4.1. Genel Olarak.....	42
2.4.2. Müzakere.....	43
2.4.3. Arabuluculuk.....	44
2.4.4. Tahkim.....	44
2.4.5. Uzlaştırma.....	45
2.4.6. Tarafsız Ön Değerlendirme.....	46
2.4.7. Vakıaların Saptanması.....	47
2.4.8. Arabuluculuk-Tahkim.....	47
2.4.9. Kısa Jüri Uygulaması.....	48
2.4.10. Kısa Duruşma.....	49
2.5. Hukukumuzda Yer Alan Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarına İlişkin Düzenlemeler.....	49
2.5.1. 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. ve Devamı Maddeleri Uyarınca Hakimin Tarafları Sulhe Teşviki.....	50
2.5.2. Avukatlık Kanunu'nun 35/A Maddesine Göre Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi.....	52
2.5.3. 4787 Sayılı Kanun ile Aile Hukuku'ndan Doğan Uyuşmazlıkların Sulh Yolu İle Çözümü.....	54
2.5.4. İş Hukuku'ndan Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları.....	56
2.5.4.1. Bireysel İş Hukukunda Arabuluculuk.....	56
2.5.4.2. Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk.....	57

2.5.4.3. Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar.....	58
2.5.4.4. Toplu İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları.....	60
2.5.4.5. Toplu İş Hukukunda Arabuluculuk.....	61
2.5.4.6. Toplu İş Hukukunda Yüksek Hakem Kurulu.....	63
2.5.4.7. Toplu İş Hukukunda Özel Hakeme Başvurma.....	64
2.5.5. 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Uyarınca Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Tahkim.....	64
2.5.6. Ticaret Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olan Arabuluculuk	66

III. BÖLÜM

SİGORTA SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLARIN ALTERNATİF YOLLARLA ÇÖZÜMÜ

3.1. Sigorta Hukukunda Arabuluculuk.....	68
3.1.1. Arabuluculuk Kavramı Ve Tanımı.....	69
3.1.2. Arabuluculuğun Temel İlkeleri.....	71
3.1.3. Dava Şartı Arabuluculuk.....	73
3.1.3.1. Dava Şartı Arabuluculuğun Hak Arama Özgürlüğüne Engel Oluşturup Oluşmadığı.....	75
3.1.3.2. Arabuluculuğun Dava Şartı Olmasının Hukuki Sonucu.....	77
3.1.4. Sigorta Hukukunda Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar.....	78
3.1.4.1. Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Kaynaklı Uyuşmazlıklar.....	80
3.1.4.2. TTK m. 1472 Uyarınca Sigortacının Halefiyeti Nedeniyle Zarar Sorumluları Aleyhine Açılan Rücu Davaları.....	81
3.1.4.3. 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun 14. Maddesi uyarınca Güvence Hesabının Taraf olduğu Davalar.....	84
3.1.4.4. Diğer Sigortalar Hakkında Açılan Davalar.....	86
3.1.5. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Başlaması.....	86
3.1.5.1. Başvuru Mercii, Yetkili Arabuluculuk Bürosu ve Yetki İtirazı.....	86
3.1.5.2. 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunun 97. Maddesi Uyarınca Arabuluculuk Süreci Başlatılmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunun Bulunup Bulunmadığı.....	88
3.1.5.3. Arabulucunun Görevlendirilmesi.....	89
3.1.6. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin İşleyişi.....	91
3.1.6.1. Dava Şartı Arabuluculukta İlk Toplantı ve İlk Toplantıya Katılmamanın Sonucu.....	91
3.1.6.2. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinde Tarafların Temsili.....	93
3.1.6.3. Dava Şartı Arabuluculuk Faaliyetinin Süresi.....	93
3.1.7. Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Sona Ermesi.....	94

3.1.7.1. Genel Olarak.....	94
3.1.7.2. Arabuluculuk Son Tutanağı.....	95
3.1.8. Arabuluculuk Sürecinde Anlaşma.....	96
3.1.8.1. Anlaşma Belgesi.....	96
3.1.8.2. Anlaşma Belgesinin Hukuki Niteliği.....	98
3.1.8.3. İcra Edilebilirlik Şerhi.....	98
3.1.9. Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Anlaşmaya Varılan Hususlar Hakkında Dava Açılmamasının Değerlendirilmesi.....	102
3.1.10. Dava Şartı Arabuluculukta Ücret.....	105
3.2. Tüketici Hakem Heyeti.....	106
3.2.1. Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri.....	106
3.2.2. Tüketici Hakem Heyetlerinin Kuruluşu ve Amacı.....	108
3.2.3. Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği.....	110
3.2.4. Tüketici Hakem Heyetlerinin Oluşumu.....	113
3.2.5. Tüketici Hakem Heyetinin Görev Alanı.....	115
3.2.5.1. Parasal Sınır.....	115
3.2.5.2. Maddi ve Manevi Tazminat Talebinde Parasal Miktar.....	118
3.2.5.3. Konu Sınırı.....	118
3.2.5.4. Tüketici Hakem Heyeti Görevi Kapsamında Kalan Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Dava Şartı Yönünden Değerlendirme.....	122
3.2.6. Tüketici Hakem Heyetinin Yetki Alanı.....	123
3.2.7. Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yolları.....	124
3.2.8. Tüketici Hakem Heyetine Başvurunun Sonuçları.....	125
3.2.8.1. Derdestlik Yönünden.....	125
3.2.8.2. Zamanaşımı Yönünden.....	125
3.2.8.3. Başvuru Sınırı Yönünden.....	126
3.2.9. Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Safahati Tahkikat.....	126
3.2.9.1. Tüketici Hakem Heyetlerinde İnceleme.....	126
3.2.9.2. Tüketici Hakem Heyetlerinde Toplantı.....	127
3.2.9.3. Tüketici Hakem Heyetlerinde Bilirkişi Görevlendirilmesi.....	129
3.2.9.4. Tüketici Hakem Heyetinde İspat ve Deliller.....	130
3.2.10. Tüketici Hakem Heyetinde Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava Açılıp Açılmayacağı.....	131
3.2.10.1. Belirsiz Alacak Davası Bakımından.....	131
3.2.10.2. Kısmi Dava Bakımından.....	132
3.2.10.3. Tüketici Mahkemelerinde Kısmi veya Belirsiz Alacak Davası Açıldığında Tüketici Hakem Heyeti Parasal Sınırında Kalması Durumu.....	132
3.2.11. Tüketici Hakem Heyetinde Karar Süreci.....	133
3.2.11.1. Tüketici Hakem Heyetinin Karar Verme Süresi.....	133
3.2.11.2. Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının İçeriği ve Gerekçeli Olması Gerektiği.....	134
3.2.11.3. Tüketici Hakem Heyeti Tarafından Verilen Kararlar.....	135
3.2.11.4. Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının Hukuki Niteliği.....	136

3.2.12. Tüketici Hakem Heyeti Kararlarına Karşı İtiraz Yolu.....	137
3.2.13. Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Giderleri.....	138
3.2.13.1. Bilirkişi ve Tebligat Ücreti Yönünden.....	138
3.2.13.2 Vekâlet Ücreti Yönünden.....	139
3.3 Hakem-Bilirkişi.....	140
3.3.1. Genel Olarak.....	140
3.3.2. Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi.....	141
3.3.3.Hakem-Bilirkişi Sözleşmesinin Etkisi.....	141
3.3.4.Hakem-Bilirkişinin Benzer Kurumlardan Temel Farkı.....	142
3.3.5.Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Kurumu.....	143
3.4 Sigortacılıkta Tahkim-Sigorta Tahkim Komisyonu.....	144
3.4.1 Sigortacılıkta Tahkimin Ortaya Çıkışı ve Yasal Dayanağı.....	144
3.4.2 Tahkim Tanımı ve Çeşitleri.....	149
3.4.2.1 İhtiyari Tahkim.....	150
3.4.2.2 Zorunlu Tahkim.....	151
3.4.2.3 Ulusal / Milli Tahkim.....	151
3.4.2.4 Milletlerarası Tahkim.....	152
3.4.2.5 Ad Hoc Tahkim.....	152
3.4.2.6 Kurumsal Tahkim.....	152
3.4.3.Sigortacılıkta Tahkimin Tahkim Çeşitleri İçindeki Yeri.....	153
3.4.4.Sigortacılık Tahkimde Tahkim Sözleşmesi.....	155
3.4.5.Sigorta Tahkim Komisyonu Kurumsal Yapısı.....	157
3.4.5.1 Genel Olarak.....	157
3.4.5.2 Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı ve Görevleri.....	158
3.4.5.3. Komisyon Müdürü ve Komisyon Müdür Yardımcısı.....	161
3.4.5.4. Raportörler.....	162
3.4.6 Sigortacılıkta Tahkimde Hakemler.....	163
3.4.6.1 Sigorta Hakemi Olma Şartları.....	163
3.4.6.2. Sigorta Hakem Listesi ve Listedden Silinme.....	166
3.4.6.3 Sigorta Hakemlerinin Tarafsızlığı.....	167
3.4.7. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Şartları.....	169
3.4.7.1 Sigorta Sözleşmesinden Kaynaklı Uyuşmazlığın Bulunması.....	169
3.4.7.2 Sigortacılık Yapan Kuruluşun Tahkim Komisyonuna Üye Olması.....	170
3.4.7.3. Sigortacılık Yapan Kuruluşa Başvuru Yapılması.....	173
3.4.7.4 Aynı uyuşmazlık için, Mahkemeye, Tahkime ve Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yapılmamış Olması.....	176
3.4.8. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Usulü.....	177
3.4.9. Sigorta Tahkim Komisyonu Başvuru Ücretleri.....	178
3.4.10. Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuran ve Aleyhine Başvuru Yapılan Taraf.....	180
3.4.10.1. Başvuran/Başvurucu/Davacı.....	180
3.4.10.2. Aleyhine Başvuru Yapılan/Davalı.....	181
3.4.11. Başvurunun Raportör Tarafından İncelenmesi.....	182

3.4.11.1. Raportör Tarafından Yapılan Ön İnceleme.....	183
3.4.11.2. Raportör Tarafından Yapılan Bilgi-Belge İncelemesi.....	185
3.4.11.3. Raportör Tarafından Yapılan İncelemenin Sonuca Bağlanması.....	186
3.4.12. Sigorta Tahkim Komisyonunda Raportörün Rolü.....	186
3.4.13. Başvurunun Sigorta Hakemi/ Hakem Heyeti Tarafından İncelenmesi.....	188
3.4.13.1. Tek Hakem Seçimi.....	188
3.4.13.2. Hakem Heyeti Seçimi.....	189
3.4.14. Hakemin Reddi Sebepleri.....	191
3.4.15. Hakemin Uyuşmazlığa Bakamayacağı Haller.....	194
3.4.16. Sigorta Tahkimde HMK Hükümlerinin Uygulanması.....	195
3.4.17. Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü.....	196
3.4.17.1. Davanın Açılması.....	196
3.4.17.2. Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi (SBM) Online Sisteminde Dilekçeler Teatisi ve Tebligat Usulü.....	197
3.4.17.3. Hakem İncelemesi.....	199
3.4.17.4. Sigortacılıkta Tahkimde Davanın ihbarı ve Davaya Müdahale.....	200
3.4.17.5. Sigorta Tahkim Hakemlerince Bilgi Belge Temin Edilmesi.....	201
3.4.17.6. Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Bilirkişi İncelemesi.....	202
3.4.17.7. Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Keşif.....	206
3.4.17.8. Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Tanık Dinlenmesi.....	207
3.4.17.9. Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz.....	207
3.4.17.10. Yargılama süresi.....	208
3.4.17.11. Hakem kararı.....	213
3.4.17.12. Yargılama Giderleri.....	216
3.4.17.13. Vekâlet ücreti.....	218
3.4.18. Kanun Yolları.....	223
3.4.18.1. İtiraz.....	223
3.4.18.2. Sigorta Tahkim Kararlarına Karşı İptal Davasının Açılıp Açılamayacağının Değerlendirilmesi.....	229
3.4.18.3. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun (YİBHKG) 2019/4. E. 2020/1 K. Sayılı ve 19.06.2020 Tarihli Kararı ile Temyiz- İstinaf Karmaşasının Çözülmesi.....	231
3.4.18.4. Temyiz.....	233
3.4.19. Hakem Kararlarının Tavzihi/Tamamlayıcı Ek Karar Verilmesi.....	236

SONUÇ VE ÖNERİLER

KAYNAKLAR.....	244
----------------	-----

KISALTMALAR

AAÜT	: Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi
ADR	: Alternative Dispute Resolution
Av.K	: Avukatlık Kanunu
AYM	: Anayasa Mahkemesi
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E	: Esas
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUAK	: 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
HUAKY	: 02.06.2018 Tarihli Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği
İBK	: İctihadı Birleştirme Kararı
İİK	: İcra İflas Kanunu
İşK	: 4857 Sayılı İş Kanunu
İşMK	: 7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu
K	: Karar
KDKK	: Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu
KTK	: Karayolları Trafik Kanunu
m	: Madde
MÖHUK	: Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu
M.Ö	: Milattan Önce
MTK	: Milletlerarası Tahkim Kanunu
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
SAY	: Sigorta Acenteleri Yönetmeliği
SBD	: Sigorta Brokerleri Derneği
SBM	: Sigorta Bilgi ve Gözetim Merkezi
SK	: Sigortacılık Kanunu
SRBY	: Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliği
STİSK	: Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
STİY	: Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik
STKBY	: Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişi Yönetmeliği
STKHK	: Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı
STKİHHK	: Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı

TBK	: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TFFKGHK	: Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
TFFTKT	: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı
THH	: Tüketici Hakem Heyeti
THHY	: Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği
THHBY	: Tüketici Hakem Heyeti Bilirkişi Yönetmeliği
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TÜBİS	:Tüketici Bilgi Sistemi
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBBGK	: Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu
ZMMS	: Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası

GİRİŞ

A. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Anlaşmazlık ve uyuşmazlık, insanlığın var olmasıyla başlayan, var oldukça da yaşanması kaçınılmaz olan bir gerçekliktir. Toplumlarda yaşayan insanların, farklı düşüncelere sahip olması, çıkarlarının çatışması veya menfaat dengelerinin bozulması ya da tamamen yok olması gibi sebepler beraberinde anlaşmazlığı ve uyuşmazlığı getirmektedir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları da eski çağlardan beri aslında sistematik olmayan, adı konulmayan bir şekilde, en basit ve ilkel haliyle, tarafların bir araya gelerek anlaşması için kullanılmıştır. Geçmişten günümüze kadar geçen zamanda, artan teknoloji ve sanayi ile birlikte, insanlar arasındaki iletişimin ve etkileşimin fazla olması anlaşmazlıkların ve uyuşmazlıkların hem ulusal hem de uluslararası alanda artmasına sebep olmuştur.

Uyuşmazlıklarda yaşanan artış mevcut hukuki çözüm mekanizmaların nitelik, nicelik ve zaman yönünden yetersiz kalmasına sebep olmuştur. Mevcut düzende kişilerin, her geçen gün adalete ulaşması için karşılaştıkları engellerin çeşitlenerek artması ve özellikle adalete ulaşımın daha geç olması ülkemizde ve diğer ülkelerde temel sorun haline gelmiştir. Yaşanan bu sorunun çözümü amacıyla geleneksel dava yoluna alternatif olan ama dava yolunu engellemeyen ve geçmişten beri kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları Anglo-Sakson hukuk sisteminin öncülüğünde kurumsallaşarak gelişmeye ve yayılmaya başlamıştır. Günümüzde ise, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları hukukun neredeyse her alanında kullanılmaya başlanmıştır.

Sigorta hukuku alanında da yaşanan gelişmelere kayıtsız kalınmamış, artan uyuşmazlıkların daha hızlı ekonomik ve uzman kişiler tarafından çözülmesi için onarıcı adalet sisteminin etkisiyle Arabuluculuk, Sigortacılıkta Tahkim, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi kurumları alternatif uyuşmazlık çözüm yolları olarak sigorta hukukuna dahil edilmiştir.

Çalışmamızın konusu, sigorta uyuşmazlıklarının çözülmesinde oldukça önemli yere sahip olan sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarıdır. Konunun güncel olması ve konuya ilişkin hukuki tartışmaların devam etmesi nedeniyle tez olarak tercih edilmiştir.

B. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Sigorta hukukunda, son dönemde yapılan yasal düzenlemeler alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına verilen önemin arttığını ve ilerleyen dönemde daha da artacağını göstermektedir. Sigorta hukukunda uyuşmazlık ile karşı karşıya olan bir kişinin dava açmadan önce alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuru yapması ve uyuşmazlıkların dostane bir biçimde hızlıca çözüme kavuşturulması sigortacılık sektörü yönünden de son derece önemlidir. Sigorta hukukunda bu kadar önemli yere sahip olan alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının tanınması ve uygulamada karşılaşılabilecek hususlar hakkında güncel bilgi sahibi olunması mevcut kurumların tek bir çalışma başlığı altında ve birbirleriyle ilişkilerine de yer verilerek ele alınması çalışmamız ile ulaşılmak istenen amaçtır.

C. Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamız sırasında, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile ilgili basılı kaynaklar ve internet üzerinden yayınlanmış literatür taranmıştır. Literatür taraması sırasında, sigorta hukukunda tüm alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını içeren bütüncül kaynağın sadece bir tane olduğu tespit edilmiştir. O nedenle sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile ilgili literatür taraması yapılırken parça parça konuların birleştirilmesi amacıyla, önce sigorta hukuku, ardından genel olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yolları daha sonra Arabuluculuk Sigortacılıkta Tahkim, Tüketici Hakem Heyeti ve son olarak Hakem-Bilirkişi ile ilgili kaynaklar taranmış, incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Türk Ticaret

Kanunu, Türk Borçlar Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Sigortacılık Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik mevzuatlarından yararlanılmıştır. Ulusal Tez Merkezinin resmi internet sitesinde mevcut yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiş, Sigorta hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları konulu başka bir tez bulunmadığı gözlemlenmiş, ayrı ayrı Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, Tüketici Hakem Heyeti ve Sigortacılıkta Tahkim ile ilgili yazılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden de yararlanılmıştır. Çalışmamızda uygulama yönünden değerlendirme yapılırken, Yargıtay kararları, Bölge Adliye Mahkemesi Kararları, Sigorta Tahkim Komisyonu Kararları, Tüketici Hakem Heyeti Kararları ve yerel mahkeme kararlarından yararlanılmıştır.

Çalışmamızın ilk bölümünde, sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların dayanağı olan sigorta sözleşmesi ele alınmıştır. Sigorta sözleşmesinin doktrinde ve kanunda yapılan tanımlarına yer verilerek unsurları açıklanmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise, genel olarak alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına yer verilmiştir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının ülkemizde ve uluslararası alanda gelişiminden bahsedilerek, uygulamada kullanılan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışmamızın son ve üçüncü bölümünde, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları olan, Arabuluculuk, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi ve Sigortacılıkta Tahkim kurumları ayrı ayrı başlıklar halinde, Yargıtay kararları ile karşılaştırmalı olarak ve doktrinde tartışmalı yerlere de değinilerek açıklanmıştır.

D. Sınırlılıklar

Çalışmamız içinde yer alan konu başlıkları ile ilgili kaynak bulunmasına rağmen, sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kurumları tek bir çalışma başlığı altında toplanmamıştır. Konu hakkındaki yasal düzenlemelerin çok yeni olması sebebiyle güncel çalışmalar henüz yapılmamıştır.

E. Tanımlar

Çalışmamızda yer verdiğimiz bazı kurum ve kavramların tanımları aşağıdaki gibidir.

Sigorta Sözleşmesi: Sigortacının sigorta himayesini ve sigorta ettirenin bir prim ödeme borcunu üzerine aldığı (tam iki taraflı) karşılıklı taahhütleri havi, borç doğuran (iltizami) bir akittir¹.

Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu, aralarında uyuşmazlık bulunan kişilerin ihtiyari veya zorunlu olarak, bağımsız ve tarafsız üçüncü kişinin yardımı ile çözülmeye çalışıldığı yöntemlerdir².

Arabuluculuk: Yargıya başvurmadan önce veya yargı sırasında tarafsız üçüncü bir kişinin yardımı ile uyuşmazlık içine düşmüş tarafların, karşılıklı olarak anlaşma sağlayacakları bir çözüme ulaşmalarında arabulucunun yardımcı olduğu, kural olarak ihtiyari olarak başvuru, iki tarafın ortak menfaatinin göz önünde bulundurulduğu alternatif çözüm yöntemidir³.

Sigortacılıkta Tahkim: Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Birlik nezdinde oluşturulan kurumdur⁴.

¹Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 1991), 20; Rayegân Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku* (İstanbul: Onikilevha Yayınları,2021), 189; Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016), 12; Işıl Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010), 55; Rıza Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,(Ankara: Yetkin Yayınları, 2019), 126; Emine Yazıcıoğlu - Zehra Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2021), 74; Tamer Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2013), 43. Gönen Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 24.

² Ömer Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2018), 9; Alper, Bulur “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, *İnşaat Sanayi Dergisi* 165 (2018), 48; İlker Koçyiğit-İzzet Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*,(Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 82; Süha Tanrıver “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 64 (2006), 151.

³ Mustafa Serdar Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, (Ankara: Yetkin Yayınları,2013),556; Elif Kısmet Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 106; Ferhat Yıldırım, *Uluslararası Arabuluculuk Sempozyumu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 65; Abdullah Berat Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,(Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020), 21.

⁴ Rauf Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7/26 (Nisan 2016),51; Zekeriya Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, *Terazi Hukuk Dergisi* 3/17 (Ocak 2008),38;Tuğçe Nimet Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 9/36 (Ekim 2018), 213; Nesibe Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*, (Ankara:

Tüketici Hakem Heyeti: Tüketici işlemleri ve tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara çözüm bulmak amacıyla kurulan heyetlerdir⁵.

Hakem-Bilirkişi: Taraflar arasındaki, uyuşmazlık konusunun miktarını ve niteliğini tespit eden, tarafları ve mahkemeyi bağlayıcı rapor düzenleyen kişi ve kurumlardır⁶.

Turhan Kitabevi,2010), 1/ 1343; Fatma Dilek Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2012),495; Şaban Kayıhan-Atakan Adem Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 63; Mehmet Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013), 832; Ahmet Karayazgan “Sigortacılıkta Tahkim” *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 5/1 (Ocak 2016), 1.

⁵ İlhan Kara, *Tüketici Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021), 618; İ. Yılmaz Aslan, *En Son Değişikliklerle ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, (İstanbul: Ekin Kitapevi, 2004); 577; Mehmet Akif Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019) 47; Hakan Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, *İzmir Barosu Dergisi*, (İzmir: 1996), 40; Hicabi Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (2019), 74; Altay İltan Aktürk-Ayşe Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (İstanbul:2019), 27.

⁶ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık,2001), 3/2899; Ali Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/2009 (2010), 699; Duygu Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 9/93, (Mayıs 2014), 24; Rezzan Selçuk Barış, “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”, *İzmir Barosu Dergisi*,1 (Ocak,1994), 31.

BÖLÜM I

SİGORTA SÖZLEŞMESİ VE GENEL ÖZELLİKLERİ

1.1.Sigorta Sözleşmesinin Tanımı Ve Özellikleri

Sigorta hukuku ilişkisi sigorta sözleşmesinin kurulması ile ortaya çıkmaktadır. O nedenle sigorta sözleşmesinden kaynaklı doğan borçlar ve haklar sözleşmesel nitelik ya da başka bir ifade ile şahsi nitelik taşımaktadır⁷.

Yabancı kanunlarda sigorta sözleşmesinin tarif edilmemesi veya eksik tarif edilmesi sebebiyle sigorta sözleşmesinin tanımı hususunda öğretide bir fikir birliğine varılamamıştır⁸. Bununla birlikte, İngiliz kara sigortaları hukuku gibi, bazı yabancı kanunlarda sigorta sözleşmesinin tanımının yapılmamasının aslında bilinçli olduğu, sigorta sözleşmesinin tanımı yapıldığı takdirde bazı rizikoların kapsam dışı kalabilme ihtimalinin olduğu, bu sebeple de tanımdan ziyade daha çok sigortanın işleyişi ile ilgilenildiği ifade edilmektedir⁹. Benzer örnek, Alman Sigorta Hukukunda da karşımıza çıkmaktadır. Alman Sigorta Sözleşmesi Kanunu'nda (Versicherungsvertragsgesetz VVG.) sigorta sözleşmesi tanımı yapılmadan, sadece sigorta sözleşmesinden bahsederek esas olarak sigortacının edimi düzenlenmektedir¹⁰.

⁷ Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 11; Şaban Kayıhan - Ömer Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, (İzmit: Umuttepe Yayınları, 2019), 113.

⁸ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 183; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 23.

⁹ Kayıhan - Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 113.

¹⁰ Birgül Sopacı Öztuna, "Türk ve Alman Hukukunda Yeni Düzenlemeler Işığında Sorumluluk Sigortasında Doğrudan Talep Hakkı", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 27/2 (Haziran 2011), 33; İlknur Uluğ Cicim - Yunus Alhan, "Alman Sorumluluk Sigortaları ile İlgili Hükümlerin Türk Ticaret Kanunu Açısından Değerlendirilmesi", *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (Aralık 2016), 93; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 114.

Öte yandan sigorta sözleşmesinin tanımı yapıldığında, zamanla meydana gelecek değişiklikleri ve gelişmeleri içine alamayabileceği, eksik kalacağı ve amacını gerçekleştiremeyebileceği endişeleri de belirtilmektedir¹¹.

Hukukumuzda ise, sigorta sözleşmesine ilişkin düzenlemeler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun¹² (TTK) "Sigorta Hukuku" başlıklı 6. bölümünün tamamında yer almaktadır. Sigorta sözleşmesi Türk Ticaret Kanunu'nda, deniz yolu ile eşya taşıma sözleşmesi (navlun sözleşmesi), deniz yolu ile yolcu taşıma sözleşmesi, kara yolu ile yolcu taşıma sözleşmesi gibi özel olarak düzenlenmiş bulunan bir özel hukuk sözleşmesidir¹³.

1.1.1 Tanımı

TTK m. 1401/1' de sigorta sözleşmesinin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

"Sigorta sözleşmesi, sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir."¹⁴

Madde metninde, "ya da" bağlacına kadar olan kısımda zarar sigortalardan, devamında da can sigortalardan bahsedilerek sigorta sözleşmesinin ikiye ayrılarak tanımı yapılmıştır¹⁵.

Doktrinde bu tanım, madde metninde geçen "*rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi*" ifadesi ile anlatılmak istenin eksik olduğu, burada asıl ifade edilmek istenenin riziko meydana geldiğinde ortaya çıkan zararın tazmin edilmesi şeklinde olması gerektiği, yine madde metninde geçen "*menfaati zarara uğratan*" ibaresinin hukuken bir anlamının olmadığı, zarar kavramının yanlış kullanıldığı, genel hükümlerde menfaat kavramına yer verilmesinin uygun olmadığı, metinde "*tehlikenin, rizikonun*" şeklide aynı anlama gelen kelimelerin kullanıldığı,

¹¹ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 184.

¹² RG: 14.02.2011, S.27846.

¹³ Ünün, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 11

¹⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf> (Erişim 12.03.2022).

¹⁵ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 126.

anlam karmaşasının yaşandığı, tanımda yapılan ikili ayrımın sigorta sözleşmesi sınıflandırmasına uygun olmadığı yönleriyle eleştirilmektedir¹⁶.

Doktrinde Arseven, sigorta sözleşmesini, “*prim denen bir ücret karşılığında rizikonun, yani zarar veya insan hayatındaki bir hadisenin gerçekleşmesi halinde kararlaştırılan parayı ödemeyi öngören akittir*” şeklinde tanımlamıştır¹⁷.

Ünan, sigorta sözleşmesini, “*... taraflardan birinin (sigortacının), diğer tarafa, bir prim karşılığında belirli bir rizikoya karşı sigorta koruması (sigorta teminatı) sağladığı sözleşmedir*” şeklinde tanımlamaktadır¹⁸.

Kender ise sigorta sözleşmesini “*... sigortacının sigorta himayesini ve sigorta ettirenin bir prim ödeme borcunu üzerine aldığı (tam iki taraflı) karşılıklı taahhütleri havi, borç doğuran (iltizami) bir akittir*” şeklinde ifade etmektedir¹⁹.

Kayıhan-Bağcı’nın tarif ettiği sigorta sözleşmesi şu şekildedir:

“...bir tarafın (sigortacının), diğer tarafın (sigorta ettirenin) sahip olduğu aktif veya pasif bir menfaati, gelecekte gerçekleşmesi kesin olan veya olmayan sigorta ettirenin kontrolü dışındaki bir olayın rizikosuna karşı üzerine aldığı (sigorta himayesi), diğer tarafın da (sigorta ettirenin), bunun karşılığında bir miktar para ya da buna denk bir karşılığı (prim) sigortacıya ödemeyi ya da tedarik etmeyi kabul ve taahhüt ettiği karşılıklı edimleri içeren bir sözleşmedir”²⁰.

1.1.2 Özellikleri

Tarafların birbirine uygun irade beyanı ile kurulan sigorta sözleşmesi, her iki tarafa da borç ve yükümlükler yükleyen bir sözleşmedir²¹.

¹⁶ Yazıcıoğlu - Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 74; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 185; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı* 126; Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 12; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 115.

¹⁷ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 20.

¹⁸ Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 12.

¹⁹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 189.

²⁰ Kayıhan - Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 115.

²¹ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 93; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 127; Yazıcıoğlu-Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 75; Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 11; Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2015), 211; Turgut Uygur, 6098 Sayılı *Türk Borçlar Kanunu Şerhi*, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2012), 216; Selahattin Sulhi Tekinay vd, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Fakülteler Matbaası, Cilt 1, 5. Bası, 1985), 7; M. Kemal Oğuzman- M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 43.

Sigorta sözleşmesinde, sigortacı, sigorta teminatını sağlamayı, sigorta ettiren ise pirim ödemeyi taahhüt eder. O nedenle de tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme niteliğindedir²². Kural olarak, sigorta sözleşmesinde azami iyiniyet ilkesi uygulama alanı bulmaktadır²³.

Bu ilke çerçevesinde, sözleşme taraflarının, sözleşme kurulurken, birbirlerine, sözleşme yapıp yapmayacağı ve hangi şartlarda yapılacağı konusunda her türlü bilgi ve belgeleri vermeleri gerekmektedir²⁴.

Sigorta sözleşmeleri ile toplum yaşamında karşılaşılabilecek ortak tehlikelere karşı koruma sağlanmış olduğundan bu sözleşmeler sosyal nitelikli sigortalardır²⁵. Kural olarak sigorta sözleşmesinin yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak özellikle zarar görenlerin korunması ve kamu yararı gibi sebeplerle bazı sigortaların yapılması zorunlu kılınmıştır²⁶. Özellikle sorumluluk sigortalarında, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası gibi sigortalar zarar görenlerin korunması amacıyla yapılması zorunlu sigortalardandır²⁷.

TTK m. 1451 hükmü uyarınca, sigorta sözleşmesi hakkında TTK'da hüküm bulunmayan hallerde Türk Borçlar Kanunu²⁸ (TBK) hükümleri uygulanacaktır. Buna göre TBK'nın uygulama alanı, tamamlayıcı nitelikte olup, TTK'da hüküm bulunmayan hallerle sınırlandırılmıştır²⁹. Sigorta sözleşmesinde TTK ve TBK dışında genel şartlar ve özel şartlar da uygulama alanı bulmaktadır³⁰.

Genel şartlar ve Özel şartlarla ilgili olarak Sigortacılık Kanunun³¹ (SK) 11. maddesinin 1. fıkrasında şu düzenlemeye yer verilmiştir:

“Sigorta sözleşmelerinin ana muhtevası, Müsteşarlıkça onaylanan ve sigorta şirketlerince aynı şekilde uygulanacak olan genel şartlara uygun olarak düzenlenir. Ancak, sigorta sözleşmelerinde işin özelliğine uygun olarak özel şartlar tesis edilebilir.

²² Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 186.

²³ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 130; Yazıcıoğlu-Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 75,

²⁴ Yazıcıoğlu - Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 75.

²⁵ Kayıhan - Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 131; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 191.

²⁶ Yazıcıoğlu - Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 92.

²⁷ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 223.

²⁸ RG. 04.02.20211, S.27836.

²⁹ Yazıcıoğlu - Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 75.

³⁰ E.Ebru Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi” *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 56; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 191.

³¹ RG. 14.06.2007, S. 26552.

Bu hususlar, sigorta sözleşmesi üzerinde ve özel şartlar başlığı altında herhangi bir yanılığa neden olmayacak şekilde açık olarak belirtilir.”³²

Madde metninden, genel şartların Müsteşarlığın onayına bağlı olduğu ve sigorta sözleşmesinin hükmü niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır³³. Her ne kadar genel şartlar Müsteşarlık tarafından onaylansa da kanunun emredici hükümlerine aykırı olmaması gerekmektedir³⁴.

Sigorta genel şartları, birden fazla sözleşme dalı için ayrı ayrı kullanılmak üzere önceden hazırlanmış sigorta poliçesine ekli sözleşme şartları olarak tanımlanmaktadır³⁵. Sigorta genel şartlarında teminatın kapsamı, riziko, tarafların hak ve borçları gibi hususlar yer almaktadır³⁶.

Genel şartların hukuki niteliğinin belirlenmesi hususunda doktrinde ağırlıklı olarak, genel şartların TBK m. 20 uyarınca “Genel işlem şartı/koşulu” ve/veya Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun³⁷ (TKHK) 5. maddesi uyarınca “haksız şart” olduğu görüşü yer almaktadır³⁸. Taraflardan birinin, birden çok benzer sözleşmede kullanmak üzere önceden hazırladığı ve düzenlediği, sözleşmenin yapılması sırasında diğer tarafa sunduğu, standartlaştırılmış, matbu sözleşme hükümlerine genel işlem koşulları denilmektedir³⁹.

Haksız şart ise, TKHK m. 5’te “...tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır.” şeklinde tanımlanmaktadır. Ülkemizde sigorta genel şartlarının, kullanan tarafından değil, Devlet tarafından düzenlendiği, ancak bunun bir öneminin olmadığı, önemli olan hususun diğer tarafla görüşülmeden ve

³² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5684.pdf> (Erişim 12 Mart 2022).

³³ Reyagan Kender, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/2-3 (Temmuz-Ağustos 2017), 111.

³⁴ Etem Kara, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği”, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/19 (Ocak 2020), 159.

³⁵ Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 57; Yazıcıoğlu - Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 14; Kender, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, 111.

³⁶ Sigorta Genel Şartları için bkz. <https://www.tsb.org.tr/tr/genel-sartlar> (Erişim 12 Mart 2022).

³⁷ RG. 28.11.2013, S.6502.

³⁸ Samim Ünan, *Sigorta Tüketici Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2019), 31; Yazıcıoğlu - Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 14; Kender, “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”, 112; Kara, “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği”, 166; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 58.

³⁹ Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 161; Uygur, *6098 Sayılı Türk Borçlar kanunu Şerhi*, 304; Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 215.

değiştirme olanağı tanınmadan sigortacı tarafından sigortalıya kabul edilmek için sunulması sebebiyle, haksız şartlar hakkındaki düzenlemeye tabi olacağı belirtilmektedir⁴⁰.

Özel şartlar ise, her somut sigorta ilişkisinin özelliklerine göre düzenlenen sözleşme hükümlerine verilen addır⁴¹. Özel şartları genel şartlardan ayıran en önemli özellik, özel şartların genel şartların aksine tarafların karşılıklı müzakeresi sonucu sözleşme hükmü haline gelmesidir⁴². Ancak uygulamada özel şartlar da tıpkı genel şartlar gibi önceden hazırlanarak birden çok benzer sözleşmede kullanılmak üzere hazırlanmaktadır⁴³. Bu nedenle, özel şartların da TBK m. 20 ve TKHK m. 5 anlamında genel işlem koşulu olduğu, haline geldiği belirtilmektedir⁴⁴.

1.2. Sigorta Sözleşmesinin Tarafları

1.2.1 Sigortacı

Sigortacı, sigorta sözleşmesinin hükümleri doğrultusunda prim karşılığında riziko gerçekleştiğinde koruma sağlayan, başka bir ifade ile sigorta himayesi verme taahhüdünü veren taraftır⁴⁵. Bu tanımdan yola çıkarak, sigorta sözleşmelerinde sigortacının edimi kısaca, riziko gerçekleştiğinde sigorta korumasını sağlamak şeklinde ifade edilmektedir⁴⁶. SK m. 3' e göre, sigortacılar sadece anonim şirket veya kooperatif şirket esasına göre kurulmuş karşılıklı sigorta şirketleri olmalıdırlar. Buna göre gerçek kişiler ve diğer ticaret şirketleri sigortacılık yapamayacaktır⁴⁷.

Türkiye'de sigortacılık faaliyeti, Devlet denetimi ile yürütülmekte ve kanunda belirtilen şartları yerine getiren kuruluşların Bakanlık'tan ruhsat alması gerekmektedir⁴⁸. Ruhsat almamış bir şirketle ve/veya ruhsatı sonradan iptal edilmiş

⁴⁰ Ünán, *Sigorta Tüketici Hukuku*, 30.

⁴¹ Erkan, "Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi", 61.

⁴² Kara, "Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği", 162.

⁴³ Erkan, "Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi", 61.

⁴⁴ Ünán, *Sigorta Tüketici Hukuku*, 31.

⁴⁵ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 12; Yazıcıoğlu-Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 87; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 13; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 96; Mehmet Özdamar-Burak Doğan, *Sigorta Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 51; Erkan, "Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi", 52; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 24.

⁴⁶ Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 13.

⁴⁷ Ayhan-Çağlar-Özdamar, *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 127; Eriş *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 24.

⁴⁸ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 133.

bir şirketle, bu durumu bilen sigorta ettiren arasında bir sigorta sözleşmesi kurulduğunda, akdedilen sigorta sözleşmesinin TBK m. 604 ve m. 605’te düzenlenen kumar ve bahis hükümlerine tabi olacağı TTK m. 1401/2’de düzenlenmiştir⁴⁹. Maddenin son cümlesinde, Türkiye’de yerleşik olmayan sigorta şirketleri ile kurulan sigorta sözleşmelerinin istisna tutulduğu ifade edilmiştir. Buna göre sigorta ettiren ruhsatı olmadığını bildiği sigortacı ile sigorta sözleşmesi akdettiğinde sözleşmeden doğan tazminat alacağı, ruhsatı bulunmayan sigorta şirketinden veya prim alacağı da sigorta ettirenden dava veya takip yolu ile talep edilemeyecektir⁵⁰.

1.2.2 Sigorta Ettiren

Sigorta ettiren, sigortacı ile sigorta sözleşmesini yapan veya temsilci vasıtasıyla adına sigorta sözleşmesi yapılan ve prim ödeme borcunu üstlenen gerçek veya tüzel kişidir⁵¹.

Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesi ile kendi menfaatini sigorta ettirirse “kendi hesabına sigorta”, üçüncü bir şahsın menfaatini sigorta ettirirse “başkası hesabına sigorta” söz konusu olmaktadır⁵².

Sigorta ettiren kendi menfaatini sigortacı nezdinde teminat altına aldığında, başka bir ifade ile sigorta ettiren aynı zamanda sigortalı olduğunda sözleşmeden doğan tazminatı talep etme hakkı kendisine aittir.⁵³ Başkası hesabına sigortada, sigorta sözleşmesinden doğan haklar menfaati sigortalanan (sigortalı) kişiye aittir ve menfaati sigortalanan (sigortalı) kişinin sigortacıya karşı herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır⁵⁴. Prim borcunu ödeme yükümlülüğü sigorta ettirene aittir⁵⁵.

⁴⁹ Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 21.

⁵⁰ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 134; Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 21.

⁵¹ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 96; Yazıcıoğlu-Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 88; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 134; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 38; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 52; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 52; M. Barış Günay, *Sigorta Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 69; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 24.

⁵² Arseven, *Sigorta Hukuku*, 96; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 128; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 88.

⁵³ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 128; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 88.

⁵⁴ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 96; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 52; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 88.

⁵⁵ Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 52; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 88; Günay, *Sigorta Hukuku*, 69.

1.3. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları

1.3.1 Sigorta Menfaati

Sigorta sözleşmesinin konusunu sigorta edilen menfaat oluşturmaktadır⁵⁶. Bir mal veya alacağın riziko sonrası hasara uğraması sonucunda zarar gören kişinin o mal veya alacak üzerinde menfaat sahibi olduğu ifade edilmektedir⁵⁷. Sigorta sözleşmelerinde sigorta koruması altına alınan menfaatin para ile ölçülebilir olması gerekmektedir.⁵⁸ Sadece manevi bir değer sigorta ettirilememektedir.⁵⁹ Menfaat, sigorta sözleşmesinin yapıldığı anda mevcut olmalıdır.⁶⁰

Menfaatin sigortalanabilir olması için, kanuni sınırlar içinde yer alması, ahlaka ve kamu düzenine aykırı olmaması gerekmektedir (TTK m.1404). Sigorta sözleşmelerinde menfaat temel unsur olduğundan, sözleşmenin kurulduğu anda ve devamında var olmak zorundadır. Aksi durumda sigorta sözleşmesi menfaatin ortadan kalması nedeniyle geçersiz sayılacaktır⁶¹.

1.3.2 Riziko

Riziko, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen veya gerçekleşeceği kesin olsa bile zamanı bilinmeyen, eş anlamı risk olan olaydır⁶². Her sigorta sözleşmesinde riziko farklıdır⁶³. Riziko gerçekleşmediği sürece sigortacının tazminat ödemesi gündeme gelmemektedir. Yine riziko gerçekleşse bile tazminat ödemesinin yapılabilmesi için zararın meydana gelmiş olması gerekmektedir⁶⁴. TTK m. 1401’de yapılan tanımda rizikonun “para ile ölçülebilen bir menfaati zarara uğratan tehlike” şeklinde tanımlanmasının hatalı olduğu, özellikle hayat sigortalarındaki rizikonun

⁵⁶ Hasan Murat Güçlü vd., *Sigorta Hukuku* (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 81; Özdamar- Doğan, 52; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 24

⁵⁷ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 248.

⁵⁸ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 40; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 53.

⁵⁹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 248.

⁶⁰ Günay, *Sigorta Hukuku*, 59.

⁶¹ Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 53; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 248; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 292.

⁶² Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 14; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 42; Günay, *Sigorta Hukuku*, 76; Yazıcıoğlu-Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 76; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 25; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 53.

⁶³ Günay, *Sigorta Hukuku*, 58.

⁶⁴ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 134.

kanun lafzında geçen riziko tanımına uymadığı belirtilmektedir⁶⁵. TTK m. 1458’de belirtildiği gibi, sigorta sözleşmesi yapıldığı sırada gerçekleşmiş veya gerçekleşme olasılığı kalmamış rizikolar sigorta edilememektedir. Ancak sigorta ettiren, sigortacı ve sigortalı rizikonun gerçekleştiğini veya gerçekleşme ihtimalinin kalmadığını bilmiyorsa sözleşme geçerli olacaktır⁶⁶. Rizikonun gerçekleştiğini veya gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalktığını sigorta ettiren veya sigortalı biliyor ve fakat sigortacı bilmiyorsa, sigortacı sözleşme ile bağlı olmamasına rağmen, ödenmesi gereken primin tamamına hak kazanır⁶⁷.

1.3.3 Sigorta Bedeli

Sigortacılık dilinde “müemmen meblağ” olarak anılan sigorta bedeli, sigorta sözleşmesinde taraflarca tespit edilmektedir⁶⁸. Sigorta bedelinin sigorta sözleşmesinde gösterilmesi zorunludur. Sigorta bedeli, riziko gerçekleştiğinde sigortacının ödeyeceği miktarın üst sınırındır⁶⁹. Sigorta bedeli, sigorta ettirenin ödeyeceği pirim miktarının tayin edilmesinde esas unsurlardan biridir⁷⁰.

1.3.4 Prim

Prim, sigorta sözleşmesine göre rizikonun gerçekleşmesi sonrasında, zarar oluştuğunda sigortacının ödemeyi taahhüt ettiği tazminat karşılığında sigortacıya, sigorta ettiren tarafından ödenen karşılık, ücret, para olarak adlandırılmaktadır⁷¹. TTK m. 1430’da sigorta ettirenin prim ödeme ediminden bahsedilmesine rağmen kanunda prim tanımı yapılmamıştır. Sigorta primi, menfaatin nakit karşılığı şeklinde de ifade edilmektedir⁷².

⁶⁵ Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 14.

⁶⁶ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 76.

⁶⁷ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 76.

⁶⁸ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 354; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 53-54; Günay, *Sigorta Hukuku*, 94.

⁶⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 49; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 140; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 353; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 53; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 101.

⁷⁰ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 293.

⁷¹ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 117; Ünán, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 317; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 271; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 143; Eriş *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 24; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 54; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 72.

⁷² Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 25.

Prim, sigorta ettiren tarafından sigortacıya, defaten veya taksitle ödenebilmektedir⁷³. TTK m.1421' göre Sigorta sözleşmesinin kurulması bakımından prim ödeme taahhüdünün verilmesi yeterli olmakla birlikte, sigortacının sorumluluğunun başlayabilmesi için prim ilk taksitinin ödenmesi gerekmektedir⁷⁴.

Kural olarak prim miktarının sigorta sözleşmesinde gösterilmesi gerekmekte ise de, sigorta sözleşmesinin geçerli olması için bu husus bir şart olmadığından prim miktarının gösterilmediği sigorta sözleşmeleri de geçerlidir⁷⁵. Bu noktada primin belirlenebilir olması yeterlidir⁷⁶.

Doktrinde, prim sözleşmede gösterilmezse esaslı unsurlardan biri eksik olacağından sözleşmenin geçersiz olacağı da ayrı bir görüş olarak belirtilmektedir⁷⁷. TTK m. 1430/2 uyarınca, sigorta priminin ilk taksitinin nakit para olarak ödenmesi koşulu ile sonraki primler çek veya emre yazılı senet ile ödenebilecektir⁷⁸.

Primin ilk taksitinin ödenmemesi halinde TTK m. 1434/2 uyarınca, primin taksitle veya tamamının tek seferde ödenmesinin kararlaştırıldığı hallerde, tamamının veya ilk taksitin zamanında ödenmemesi halinde sigortacının vade tarihinden itibaren 3 ay içinde sözleşmeden cayma hakkı bulunmaktadır⁷⁹.

Primin ilk taksitinin kararlaştırılan zamanda ödenmediği durumda riziko gerçekleştiğinde, sigortacının sorumlu olup olmayacağı sorusu gündeme gelmektedir. Bu konuda Yargıtay tarafından, prim peşinatının rizikodan önce yatırılmaması nedeniyle sigortacının sorumluluğunun başlamadığı hallerde, sigortacının rizikoyu öğrendikten sonra primleri tahsil etmesi, sonrasında geri vermemesi ve bir ihtarla da sözleşmeyi feshetmemesi gibi hallerde kısacası sigortacının sözleşmeyi ayakta tutması durumunda, tahsil öncesi gerçekleşen rizikodan sorumlu olduğu yönünde kararlar verilmektedir⁸⁰.

⁷³ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 52; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 143.

⁷⁴ Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 166.

⁷⁵ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 353.

⁷⁶ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 143.

⁷⁷ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 119.

⁷⁸ Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 25; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 54.

⁷⁹ Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 365.

⁸⁰ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1399 (16 Şubat 2021); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/6340 (2 Kasım 2020).

1.4. Sigorta Sözleşmesinin Kurulması

1.4.1 Genel Olarak

Sigorta sözleşmesinin kurulması için TBK m. 1'e göre, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının olması yeterlidir⁸¹. Buna göre taraflar TBK m. 2 uyarınca, sözleşmenin esaslı unsurları olan, menfaat, riziko, prim ve sigorta bedeli üzerinde anlaşmış olmalıdırlar. Uygulamada çoğunlukla sigorta yapma talebi, başka bir ifade ile icap sigorta ettiren tarafından sigortacıya iletilmekte ve sigortacı tarafından icap kabul edildiğinde sözleşme kurulmaktadır⁸².

Sigortacı kendisine yöneltilen sigorta sözleşmesi yapma icabına karşılık kabul veya red gibi bir cevap vermediği, sessiz kaldığı takdirde de sözleşmenin kurulmuş sayılacağı hususu eTTK'da⁸³ düzenlenmediği için, ilk olarak hayat sigortaları için SK m. 11/2' de bulunan *“Hayat sigortalarına ilişkin sözleşmelerin yapılmasına dair teklifnamenin sigorta şirketine ulaştığı tarihten itibaren otuz gün içinde sigorta şirketi tarafından reddedilmemesi halinde sigorta sözleşmesi yapılmış olur”* şeklindeki düzenleme ile çözüme bağlanmıştır. Daha sonra benzer düzenleme TTK'da yapılarak, TTK m.1405/1'deki, *“Sigortacı ile sigorta sözleşmesi yapmak isteyen kişinin, sözleşmenin yapılması için verdiği teklifname, teklifname tarihinden itibaren otuz gün içinde reddedilmemişse sigorta sözleşmesi kurulmuş sayılır”* hükmü ile tüm sigorta sözleşmelerine uygulanan genel bir hüküm haline getirilmiştir⁸⁴.

Sigorta sözleşmesi kurulurken sigortacının bilgilendirme yükümlülüğü gereği sigortalının hakları ve borçları hakkında bilgi vermesi gerekmektedir⁸⁵. Uygulamada, sigorta sözleşmesi kurulurken sigortacı tarafından bir teklifname hazırlanmakta ve sigorta ettirene verilmektedir⁸⁶. Buna göre teklifnamenin

⁸¹ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 93; Günay, *Sigorta Hukuku*, 59; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 119; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*,48; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 55; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 55.

⁸² Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 55; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 119.

⁸³ RG. 09.07.1956 S.9353, 6762 s. TTK

⁸⁴ Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*,48; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*,79; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 120.

⁸⁵ Sigortacının Bilgilendirme Yükümlülüğü 14.02.2020 tarihli ve 31039 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan *“Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik”* ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

⁸⁶ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 95.

hazırlanmasının öneriye davet, teklifnamenin doldurulup sigortacıya verilmesinin öneri olduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir⁸⁷.

1.4.2 Sigorta Sözleşmesinin Temsilci Vasıtasıyla Kurulması

Sigorta sözleşmesinin temsilen kurulması, sonuçları ve temsil yetkisi genel hükümlere tabidir⁸⁸. TBK m. 40 ve devamında “Temsil” başlığı altında ilgili düzenlemelere yer verilmiştir⁸⁹. Sigorta sözleşmesinin temsilci vasıtasıyla kurulması hususu TTK m. 1406 ve 1407’de düzenlenmiştir. Böylece bir kişi diğer bir kişi adına onu temsil ederek sigorta sözleşmesi yapabilecektir⁹⁰.

TTK m. 1406/3 hükmü uyarınca, “başkasının adına yapıldığı anlaşılmayan veya yetkisiz yapılan sözleşme, menfaati bulunması şartıyla, temsilci adına yapılmış sayılacaktır”. Başka bir ifade ile yetkisiz temsilcinin sözleşmede menfaati bulunmadığı durumlarda sigorta sözleşmesi kurulamayacak ve sözleşme temsilci adına da yapılmış sayılmayacaktır⁹¹.

Bir kimse yetkisi olmadan, temsilci gibi başkası adına hukuki işlem yaparsa ve bu işlem temsil olunan tarafından kabul edilip onaylanırsa o zaman temsil olunanı bağlayacaktır⁹². TTK m. 1406/2 hükmü uyarınca da kendisi adına sigorta sözleşmesi

⁸⁷ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 159.

⁸⁸ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 80.

⁸⁹ TBK m. 40- “Yetkili bir temsilci tarafından bir başkası adına ve hesabına yapılan hukuki işlemin sonuçları, doğrudan doğruya temsil olunanı bağlar. Temsilci, hukuki işlemi yaparken bu sıfatını bildirmezse, hukuki işlemin sonuçları kendisine ait olur. Ancak, karşı taraf bir temsil ilişkisinin varlığını durumdan çıkarıyor veya çıkarması gerekiyor ya da hukuki işlemi temsilci veya temsil olunanın biri ile yapması farksız ise, hukuki işlemin sonuçları doğrudan doğruya temsil olunanı ait olur. Diğer durumlarda alacağın devri veya borcun üstlenilmesine ilişkin hükümler uygulanır” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098-20120704.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

⁹⁰ TTK m. 1406- (1) Bir kişi, diğer bir kişinin adına onu temsilen sigorta sözleşmesi yapabilir; temsilci yetkisiz ise ilk sigorta döneminin primlerinden sorumlu olur. (2) Adına sigorta sözleşmesi yapılan kişi, rizikonun gerçekleşmesinden önce veya 1458 inci madde hükmü saklı kalmak üzere, riziko gerçekleşince de sözleşmeye sonradan icazet verebilir. (3) Başkasının adına yapıldığı anlaşılmayan veya yetkisiz yapılan sözleşme, menfaati bulunması şartıyla, temsilci adına yapılmış sayılır. b) Talimat bulunmaması” TTK m. 1407- (1) “Temsilci, sigorta ettiren tarafından, sigorta şartlarıyla ilgili herhangi bir talimat verilmemişse, sigorta sözleşmesini, sözleşmenin yapıldığı yerdeki mutlak şartlara göre yapar.” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

⁹¹ Günay, *Sigorta Hukuku*, 62; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 131.

⁹² TBK m.46/1 “Bir kimse yetkisi olmadığı hâlde temsilci olarak bir hukuki işlem yaparsa, bu işlem ancak onadığı takdirde temsil olunanı bağlar”. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098-20120704.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

yapılan kişi, riziko gerçekleştiğinde veya öncesinde TTK m. 1458 hükümleri saklı kalmak kaydıyla sigorta sözleşmesine icazet verebilecektir⁹³.

Yetkisiz temsilci tarafından yapılan işlem temsil olunan tarafından onaylanmadığı takdirde TBK m. 47/1 hükmüne göre işlemin geçersiz olması sebebiyle meydana gelen zararın tazmini yetkisiz temsilciden istenebilecektir⁹⁴. Ancak TTK m 1406/1 hükmünde “...*temsilci yetkisiz ise ilk sigorta döneminin primlerinden sorumlu olacağı*” öngörülerek TBK m.47/1 den farklı bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre yetkisiz temsilcinin sorumluluğu ilk prim tutarı ile sınırlandırıldığından, zararın fazlası yetkisiz temsilciden talep edilemeyecektir⁹⁵. Genel hükümlere göre yetkisiz temsilci sigorta sözleşmesinin kurulduğu sırada sigortacının kendisinin yetkisi temsilci olduğunu bildiğini veya bilmesi gerektiğini ispat ettiği durumda TTK m1406/1 de öngörülen ilk prim tutarını ödemekten kurtulabilecektir (TBK m. 47/1)⁹⁶.

1.4.3 Sigorta Sözleşmesinin Aracılar Vasıtasıyla Kurulması

1.4.3.1 Genel Olarak

Sigorta sözleşmesinin yapılabilmesi için sistematik ve sürekli olarak çok fazla kişiyle temas halinde olmak gerektiğinden sigorta şirketleri ve şubeleriyle birlikte aracılara da ihtiyaç duyulmaktadır⁹⁷.

Sigorta aracıları, sigortacılık sektöründe, kişilere ve kurumlara sigortanın gerekliliğinin, yararlarının anlatılmasında ve neticesinde sigorta yaptırmaya yönlendirilmesinde son derece önemli yere sahiptir⁹⁸.

Sigorta aracıları sigorta sözleşmesi kurulduktan sonra da özellikle riziko gerçekleştiğinde gerektiğinde sigortalıya yardımcı olarak sigortacılık sektörüne

⁹³ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 80.

⁹⁴ Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 244, Uygur, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 393, Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 264.

⁹⁵ Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 197; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 81.

⁹⁶ Günay, *Sigorta Hukuku*, 67; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 81; Oğuzman- Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 244, Uygur, 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 393, Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 264.

⁹⁷ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 138.

⁹⁸ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 138; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 49.

duyulan güvenin artmasına ve müşteri memnuniyetinin sağlanmasına da yol açmaktadırlar⁹⁹.

Tüm bunların yanında, sigorta aracıları sigorta sözleşmesinin yapılması için ve diğer sair konularda erişim kolaylığı da sağlamaktadır. Bu durumun göstergesi olarak, 01.01.2021-30.1.12021 tarihleri arasında yazılan primlerin satış kanalı payına bakıldığında, %9,3 merkez, %49,5 acente, %25,7 banka, %12,6 broker, %3 diğer olduğu görülmektedir¹⁰⁰.

5684 sayılı Sigortacılık Kanununa göre sigorta aracıları sigorta acenteleri ve broker olmak üzere iki gruba ayrılmışlardır¹⁰¹.

1.4.3.2 Sigorta Acentesi

Sigorta acentesinin tanımı TTK'da ve SK'da yapılmıştır. Buna göre; TTK m. 102/ 1. fıkrasında acente şu şekilde tanımlanmıştır:

“Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir.”¹⁰²

Sigortacılık Kanunun “Tanımlar” başlığı altındaki 2. maddesinin 1. bendinde ise sigorta acentesinin tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişidir.”¹⁰³

Her iki kanun maddesi incelendiğinde, SK'da sigorta acentesinin tarifi yapılırken önce TTK'daki tarif ile başlandı ve “sözleşmenin akdinden önce hazırlık

⁹⁹ Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 49.

¹⁰⁰ <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler/> (Erişim 12 Mart 2022).

¹⁰¹ Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 32, Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 25.

¹⁰² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

¹⁰³ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070614-2.htm> (Erişim 12 Mart 2022).

çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan” cümlesinin ekli olduğu görülmektedir¹⁰⁴.

Kanun metninde geçen “kişi” ifadesi ise gerçek veya tüzel kişiyi belirtmektedir¹⁰⁵. Tanımlardan yola çıkarak sigorta acentesinin, bağımsız olması, acentelik ilişkisinin acentelik sözleşmesine dayanması, müvekkili ile arasındaki ilişkinin sürekli olması, faaliyetini meslek edinmesi, ücret (komisyon) karşılığında faaliyet göstermesi, sözleşmelerde aracılık etmesi veya sigorta şirketi adına aracılık etmesi unsurlarını taşıması gerekmektedir¹⁰⁶.

TTK’ da yapılan acente tarifine uygun olarak, sigorta acenteleri akit yapan veya aracı olan acente olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁰⁷.

Sigorta acenteleri hakkında Sigortacılık Kanununda düzenleme bulunmadığı hallerde TTK m. 102 ve devamı hükümleri uygulanacak, TTK’da da ilgili bir düzenleme bulunmadığında aracılık eden acentelere TBK’nın simsarlık sözleşmesi hükümleri, sözleşme yapan acentelere ise komisyon hükümleri ve bunlarda da hüküm bulunmayan hallerde vekâlet hükümleri uygulanacaktır¹⁰⁸.

TTK m. 11’e göre acenteler ticarethane sayıldığından, tacirlerin tabi olduğu hükümler acenteler hakkında da uygulanmaktadır¹⁰⁹.

Acentelik yapma şartları SK m. 23’de düzenlenmiştir. Bu maddenin ikinci fıkrasına göre, sigorta acenteliği yapmak isteyenlerin acente olma niteliklerine sahip olduğunu gösterir Müsteşarlıktan aldıkları belge ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) nezdinde tutulan levhaya kayıt olmaları gerekmektedir (SK

¹⁰⁴ Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 52.

¹⁰⁵ “...Medeni Kanunumuz, hak sahibi varlık olarak insanlar (Gerçek Kişiler) ile bir amaç etrafında birleşmiş insanların meydana getirdiği toplulukları ve ve bir amaca özgülenmiş malları (Tüzel Kişiler=Hükmî Şahıslar) kişi olarak düzenlemektedir... Kişilik gerek gerçek kişiler, gerek tüzel kişilere ilişkin ortak bir kavramdır. Ancak kişiliğin kapsamının belirlenmesinde gerçek kişiler ile tüzel kişiler arasındaki doğal farkları gözönünde tutmak gerekir. Medeni Kanunumuz, gerçek kişiler ile tüzel kişilerin ortak özelliklerini düzenleyen genel hükümler kabul etmemiştir. Gerçek kişileri düzenleyen kısımdaki hükümler, nitelikleri itibariyle sadece gerçek kişilere özgü olmadıkça tüzel kişiler hakkında da uygulanır. Buna karşılık tüzel kişileri düzenleyen hükümlerin gerçek kişiler hakkında uygulanması söz konusu olamaz” M. Kemal Oğuzman vd., *Kişiler Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2009), 2.

¹⁰⁶ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 15; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 157; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 66; Günay, *Sigorta Hukuku*, 33; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 27.

¹⁰⁷ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 141.

¹⁰⁸ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 65.

¹⁰⁹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 143.

m.23/2)¹¹⁰. Levhaya kayıt olmak için altı ay içinde başvuru yapılması gerekmektedir¹¹¹.

Acentelerin sahip olması gereken nitelikler “Gerçek Kişi Sigorta Acentelerinde Aranan Nitelikler” ve “Tüzel Kişi Acentelerinde Aranan Nitelikler” şeklinde iki gruba ayrılarak Sigorta Acenteleri Yönetmeliğinin¹¹² (SAY) 4. ve 5. maddelerinde belirtilmiştir¹¹³. “Sigorta Acenteleri Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik”¹¹⁴ ile 16.07.2016 tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde SAY’ın bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır¹¹⁵.

Sigorta acenteliği sözleşmesi, sigorta şirketi ile sigorta acentesi niteliklerine sahip olan arasında, acentelik ilişkisini tesis eden, tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olarak tanımlanmaktadır¹¹⁶. Acentelik sözleşmesi şekle tabi değildir¹¹⁷. Ancak SAY m. 15 hükmü nedeni ile acentelik sözleşmesinin yazılı yapılacağı anlamı çıkmaktadır. Uygulamada da acentelik sözleşmesi yazılı şekilde yapılmaktadır¹¹⁸.

Sigorta acentesinin yetki ve görevleri acentelik sözleşmesinden anlaşılmaktadır¹¹⁹. Acentelik sözleşmesinde hüküm bulunmayan hallerde TTK m. 102-123 maddeleri uygulanacaktır¹²⁰. Sigorta şirketi tarafından acentelik yetkisi özel bir vekâletnameyle verilir¹²¹. Bu yetki acenteler tarafından başka acentelere veya kişilere devredilmez¹²². Acenteler için, sigorta şirketi ile acentelik sözleşmesi akdettiği tarihten itibaren bir ay içinde mesleki sorumluluk sigortası yaptırma zorunluluğu bulunduğundan, mesleki sorumluluk sigortası bulunmayan acentelik faaliyetinde bulunamayacaktır¹²³.

¹¹⁰ Günay, *Sigorta Hukuku*, 35; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 159; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 26.

¹¹¹ Beyhan Yashıdağ, *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 95; Günay, *Sigorta Hukuku*, 35; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 26.

¹¹² RG. 22.04.2014, S. 28980.

¹¹³ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 160.

¹¹⁴ RG. 16.01.2016, S. 29595.

¹¹⁵ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 160.

¹¹⁶ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 71.

¹¹⁷ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 56; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 71.

¹¹⁸ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 56.

¹¹⁹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 128.

¹²⁰ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 143; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 56.

¹²¹ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 57.

¹²² Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 71.

¹²³ Yashıdağ, *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri*, 84.

Acentenin ücret (komisyon) alacağı da yine sözleşmede kararlaştırılmaktadır. Sigorta acentesi, aracılık faaliyeti sonucu veya doğrudan kendisi tarafından sözleşme yapıldığında komisyona hak kazanmaktadır¹²⁴.

Acentenin temsil yetkisi TTK m.105'te düzenlenmiştir. Temsil yetkisinin acenteye verilmesinin taraf sıfatının da acenteye verildiği anlamına gelmediği, temsil yetkisinin davanın takibi için yapılan maddi hukuk işlemlerini kapsadığı, davaya vekâlet ilişkisini kazandırdığı, sigorta sözleşmesinden kaynaklı hak ve borçlarda husumet sahibi sigorta şirkettir¹²⁵.

Yargıtay tarafından, sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıklarda doğrudan acente aleyhine dava açıldığı takdirde pasif husumet ehliyetinin yokluğu sebebiyle davanın reddedilmesi gerektiği yönünde karar verilmektedir¹²⁶.

TTK m.105/2 hükmü uyarınca, “*Acentenin aracılık ettiği veya yaptığı sözleşmelerle ilgili olarak müvekkili adına temsilen dava açabileceği gibi, müvekkili aleyhine açılan davalarda müvekkilini temsil edebilecektir*”. Bu düzenlemenin amacı, yabancı tacirler adına açılan davaların Türk mahkemelerinde görülmesini sağlamaktır¹²⁷. Başka bir ifade ile söz konusu düzenleme, yabancı tacirler adına aracılık veya sözleşme yapan acenteler ile iş yapan Türk vatandaşlarını korumak amacıyla Türkiye’de dava açılabilmesini sağlamaktadır¹²⁸. Bu durum kanunun gerekçesinde¹²⁹ açıkça “...maddenin öngörülme amacı yabancı tacirlere Türkiye’de dava açılması olanağını yaratmaktır” şeklinde ifade edilmiştir¹³⁰.

Sigorta şirketine izafeten¹³¹ acente aleyhine dava açılabilir ve yine sigorta şirketine izafeten acente aleyhine karar verilebilir. Buna göre davalı acente gözüke

¹²⁴ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 60.

¹²⁵ Şafak Narbay-Muhammet Ali Güllüce, “Türk Hukukunda Sigorta Acenteleri” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 / 3 (Aralık 2016), 1987; Hilal Üçüncü, “Acentenin Temsil Yetkisinin Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi” *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013), 976.

¹²⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1688 (24 Şubat 2021); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/1662 (20 Mart 2017).

¹²⁷ Emre Esen, “Acentenin Müvekkilini Mahkemede Temsil Yetkisi (İzafeten Dava Hakkı): Türk Ticaret Kanunu’nun Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Yayinevi*, 41/2, (2021), 586.

¹²⁸ Üçüncü, “Acentenin Temsil Yetkisinin Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, 967.

¹²⁹ <https://proxy.bau.edu.tr:2065/mevzuat/gerekciler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1> (Erişim 15 Nisan 2022)

¹³⁰ Esen, “Acentenin Müvekkilini Mahkemede Temsil Yetkisi (İzafeten Dava Hakkı): Türk Ticaret Kanunu’nun Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi”, 586.

¹³¹ TTK m. 105 gerekçesinde; “...*Bu konuda yaşanan tereddütleri gidermek için üçüncü fıkra kaleme alınmış ve asile izafeten acente aleyhine açılan davada alınan ilamın acentenin malvarlığı aleyhine*

de davanın gerçek tarafı yabancı tacir olmaktadır¹³². O nedenle yargılama süreci sonunda hukuki sonuçlar acente değil, müvekkili aleyhine doğar¹³³.

Acente, sigorta sözleşmesinin yapılması ve devamı sürecinde kendisine ait edimlerin ifasında kusuru ile sigorta ettirene zarar vermesi halinde sigorta şirketi “sözleşmenin akdedilmesi sırasında işlenen kusur (*Culpa in Contrahendo*)” ilkesine göre sorumlu olacaktır¹³⁴. Ancak bu konuda Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, acentenin şahsi kusuru ile sebebiyet verdiği zararlardan sorumlu olacağı ve doğrudan acenteye yönelik dava açılabileceği yönünde karar vermiştir¹³⁵.

Kanaatimizce, bu karar sonucunda acente, sigorta sözleşmesinin kurulması ve devamı sırasında kendi kusuru ile bilgilendirme yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmediğinde veya sigortacı hakkında yanıltıcı bilgi verdiğinde veya bilgilendirme metninde yer alan bilgileri gerçeğe aykırı şekilde düzenlediğinde ortaya çıkan zarardan sorumlu olacaktır.

Acente sözleşmesi, fesih, ölüm, kısıtlama, iflas ve diğer sebeplerle sona ermektedir¹³⁶.

Acente sözleşmesinin sona ermesine bağlanan sonuçlarından biri tazminat, diğeri ise denkleştirme (portföy tazminatı) talebidir¹³⁷. Acentenin denkleştirme talep edebileceği SK m. 23/16’da şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra sigorta şirketi sigorta acentesinin portföyü sayesinde önemli menfaatler elde ediyor ve hakkaniyet gerektiriyorsa, sigorta acentesi, sigorta şirketinden tazminat talep edebilir. Ancak, sigorta acentesinin haklı bir nedene dayanmaksızın sözleşmeyi feshetmesi ya da kendi kusuruyla sözleşmenin feshine neden olması halinde tazminat hakkı düşer.”¹³⁸

uygulanamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur” cümlesinde “izafeten dava” ifadesine yer verilmiştir. Bu konuda yaşanan tereddütleri gidermek için üçüncü fıkra kaleme alınmış ve asile izafeten acente aleyhine açılan davada alınan ilamın acentenin malvarlığı aleyhine uygulanamayacağı açıklığa kavuşturulmuştur

¹³² Esen, “Acentenin Müvekkilini Mahkemede Temsil Yetkisi (İzafeten Dava Hakkı): Türk Ticaret Kanunu’nun Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi”, 587.

¹³³ Üçüncü, “Acentenin Temsil Yetkisinin Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”, 968.

¹³⁴ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 145; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 159.

¹³⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K. 2021/770 (15 Haziran 2021).

¹³⁶ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 84; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 129; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 60; Günay, *Sigorta Hukuku*, 36; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 28.

¹³⁷ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortalı*, 22; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 150; Günay, *Sigorta Hukuku*, 36; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 165; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 61.

¹³⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5684.pdf> (Erişim 07 Eylül 2022).

Denkleştirme talebi ile ilgili olarak mülga 6762 sayılı TTK'da¹³⁹ hüküm bulunmadığından kanun boşluğunun hakimın hukuk yaratması ile doldurulduğu belirtilmektedir¹⁴⁰. “Denkleştirme İstemi” 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren TTK m. 122’de düzenlenmiş ve hakkaniyete aykırı düşmedikçe hem acenteler hem de tek satıcılık ile benzeri diğer tekel hakkı veren sürekli sözleşme ilişkilerinin sona ermesinde uygulanacağı belirtilmiştir¹⁴¹.

Buna göre TTK m.122/1 fıkrasında acentenin denkleştirme talep etme koşulları şu şekildedir:

“Sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra;

a) Müvekkil, acentenin bulduğu yeni müşteriler sayesinde, sözleşme ilişkisinin sona ermesinden sonra da önemli menfaatler elde ediyorsa,²³

b) Acente, sözleşme ilişkisinin sona ermesinin sonucu olarak, onun tarafından işletmeye kazandırılmış müşterilerle yapılmış veya kısa bir süre içinde yapılacak olan işler dolayısıyla sözleşme ilişkisi devam etmiş olsaydı elde edeceği ücret isteme hakkını kaybediyorsa ve

c) Somut olayın özellik ve şartları değerlendirildiğinde, ödenmesi hakkaniyete uygun düşüyorsa,

acente müvekkilden uygun bir tazminat isteyebilir”¹⁴²

Acentenin denkleştirme talep edebilmesi için tek bir şartın varlığının yeterli olmayıp, madde metninde geçen tüm şartların sağlanması gerekmektedir¹⁴³.

Acentenin sözleşmeyi haklı neden olmadan feshetmesi halinde veya sigortacının sözleşmeyi haklı nedenle feshetmesi halinde acente denkleştirme talebinde bulunamayacaktır¹⁴⁴. TTK m.122/4’te denkleştirme talebinden feragat etmenin geçerli olmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte denkleştirme talebini

¹³⁹ RG.09.07.1956 S.9353.

¹⁴⁰ A. İpek Sarıöz Büyükalp, “Denkleştirme Talebinin Hukuki Niteliği ve Kanunlar İhtilafı Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi” *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/2 (2019), 545; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 133; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 165

¹⁴¹ Günay, *Sigorta Hukuku*, 36; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 150; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 165; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 61.

¹⁴² <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf> (Erişim 07 Eylül 2022).

¹⁴³ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 166.

¹⁴⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1122 (11 Şubat 2021).

tamamen ortadan kaldırmaya bile gerçekleşmesi güç şartlara bağlanması halinde TTK m.122/4'ün uygulama alanı bulacağı belirtilmektedir¹⁴⁵.

Acentenin denkleştirme talep edebilmesi için sigortacının acentenin portföyü sayesinde önemli menfaat elde etmesi, acentenin haklı bir neden olmaksızın sözleşmeyi feshetmemesi veya acentenin sözleşmenin feshedilmesi için kusurunun bulunmaması gerekmektedir¹⁴⁶. Acentelik sözleşmesi sona erdiğinde ve kanunda belirtilen şartların sağlanması halinde, acentenin talep edebileceği ödemenin tazminat değil, portföyü sayesinde sigortacının elde ettiği menfaatin karşılığı olarak nitelendirilmesi gerektiği belirtilmektedir¹⁴⁷.

Portföy tazminatı hesabında, tek bir kriterin değil birden çok durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. Yargıtay tarafından verilen bir kararda portföy tazminatı hesabında,

“sözleşmeden kaynaklanan menfaatler, sözleşmenin tarafları arasındaki risk paylaşımı, acentelik sözleşmesinin süresi, acentenin gelir miktarı, sözleşmeden kaynaklanan yükümlülükleri yerine getirmek için harcanan emek ve zaman, sözleşme dışı kazanç ve kayıplar, tarafların mal varlığı ve gelir ilişkileri, kişisel durum (Yaşlılık, sağlık durumu, çalışma yeteneği), işin önemi, acentenin tek firma-çok firma acentesi olması, kazandırılan müşteri sayısı, markanın etkisi (unvanın), rekabet yasağının ihlal edilmesi, sözleşmenin sona erme nedeni ve varsa kusur oranları”

hangi hususların göz önünde bulundurularak hesap yapılması gerektiği belirtilmiştir¹⁴⁸.

1.4.3.3 Sigorta ve Reasürans Brokeri

Sigorta Brokeri, sigorta yaptırmak isteyen kişinin ihtiyacına uygun sigorta sözleşmesinin bulunmasında ve gerektiğinde uygulanmasında yardımcı olmak üzere yetkilendirilen, bağımsız ve tarafsız gerçek veya tüzel kişidir¹⁴⁹.

¹⁴⁵ Sarıöz Büyükalp, “Denkleştirme Talebinin Hukuki Niteliği ve Kanunlar İhtilafı Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi”, 547.

¹⁴⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi(Yargıtay), K. 2021/1442 (18 Şubat 2021).

¹⁴⁷ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 62.

¹⁴⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/3326 (30 Haziran 2020).

¹⁴⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 33; Yaslıdağ, *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri*, 99; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 28; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,89; Günay, *Sigorta Hukuku*, 37.

SK m. 2’de “Tanımlar” başlığı altında (d) bendinde “Brokerin” tanımı şu şekildedir:

“d) Broker: Sigorta veya reasürans sözleşmesi yaptırmak isteyenleri temsil ederek, bu sözleşmelerin yaptırılacağı şirketlerin seçiminde tamamen tarafsız ve bağımsız davranarak ve teminat almak isteyen kişilerin hak ve menfaatlerini gözeterek sözleşmelerin akdinden önceki hazırlık çalışmalarını yürütmeyi ve gerektiğinde sözleşmelerin uygulanmasında veya tazminatın tahsilinde yardımcı olmayı meslek edinen kişiyi,”¹⁵⁰

Doktrinde, tanımda geçen “temsil ederek” ifadesinin yerinde olmadığı, Brokerlerin temsil yetkisi bulunmadığından, özel olarak yetkilendirilmediği sürece, kendisini görevlendiren kişiyi temsil ederek hukuki işlem gerçekleştirmesinin mümkün olmadığı belirtilmektedir¹⁵¹. Broker, sigorta ettiren tarafından görevlendirildiğinden acenteden farklıdır¹⁵². Sigorta Brokerliği yapabilmek için Hazine Müsteşarlığından ruhsat alınması gerekmektedir (SK m. 21/2). Ruhsat ile ilgili işlemlerin incelenmesi ve ruhsatın onaya hazır hale getirilmesi için Sigorta Brokerleri Derneği (SBD) görevli kılınmıştır¹⁵³. Sigorta ve Reasürans Brokerleri Yönetmeliğinin¹⁵⁴ (SRBY) m. 4’te, “Gerçek kişi broker”, m. 5’te “Tüzel kişi broker” için bulunması gereken nitelikler sayılmıştır¹⁵⁵.

¹⁵⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5684.pdf> (Erişim 15 Nisan 2022).

¹⁵¹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 153; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 63; Aksi görüş için; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 29.

¹⁵² Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 63.

¹⁵³ <https://www.sbd.org.tr/hakkimizda> (Erişim 15 Nisan 2022).

¹⁵⁴ RG 27.05.2015 S.29368.

¹⁵⁵ **Gerçek kişi broker MADDE 4 – (1)** Brokerlik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır: a) Türkiye’de yerleşik olması. b) Medeni hakları kullanma ehliyetine sahip olması. c) Kasten işlenen bir suçtan dolayı affa uğramış olsalar dahi 5 yıldan fazla hapis veya sigortacılık mevzuatına aykırı hareketlerinden dolayı hapis veya birden fazla adli para cezasına mahkûm edilmemiş olması; devletin güvenliğine, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, milli savunmaya ve devlet sırlarına karşı suçlar ile casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, bilişim sistemini engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, terörün finansmanı, kaçakçılık, vergi kaçakçılığı veya haksız mal edinme suçlarından hüküm giymemiş olması. ç) 11 inci maddede belirtilen asgari malvarlığı şartını yerine getirmiş olması. d) Brokerlik faaliyetinin yürütüleceği fiziksel mekân, teknik ve idari altyapı ile insan kaynakları bakımından yeterli donanımına sahip olması. e) Ek-1/A’da yer alan öğrenim düzeyleri ile bu öğrenim düzeylerinin karşısında yer alan mesleki deneyim süresini tamamlaması. **Tüzel kişi broker MADDE 5 – (1)** Brokerlik faaliyetinde bulunacak tüzel kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır: a) Merkezlerinin Türkiye’de bulunması. b) Anonim veya limited şirket şeklinde kurulmuş olması. c) 11 inci maddede belirtilen asgari ödenmiş sermaye şartını yerine getirmiş olması. ç) Brokerlik faaliyetinin yürütüleceği fiziksel mekân, teknik ve idari altyapı ile insan kaynakları bakımından yeterli donanımına sahip olması. d) Genel müdür ile faaliyette bulunulan branşlar itibarıyla sigortacılık veya sigortacılık tekniği ile ilgili konulardan sorumlu yeter sayıda genel müdür yardımcısı atanması.

Brokerin müşteriye karşı yükümlülüğünü ihlal ederek kusurlu davranışı ile müşteriye zarar vermesi halinde tazminat borcu doğmaktadır (SRBY m. 8/6)¹⁵⁶. O nedenle brokerlerin SRBY m. 13 uyarınca, usul ve şartları Müsteşarlık tarafından belirlenen mesleki sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunluluğu bulunmaktadır. Aksi durumda brokerlik faaliyetinde bulunmayacaklardır (SRBY m. 13)¹⁵⁷.

Sigorta Brokerlerinin hukuki niteliğinin hem simsarlık hem de aracı acentelik olduğu belirtilmektedir¹⁵⁸. Brokerlik ilişkisinin sona ermesine ilişkin mevzuatta düzenleme bulunmadığından TBK m. 520 ve devamında düzenlenen simsarlık sözleşmesinin sona ermesi sebepleri kıyasen uygulamaktadır¹⁵⁹. Buna göre brokerlik sözleşmesi sigorta sözleşmesinin kurulması, sözleşmenin kurulmayacağına anlaşılmaması, sürenin dolması, brokerin ölmesi, azil ve istifa nedenleri ile sona ermektedir¹⁶⁰. Brokerler sigorta şirketleri ile çalışma esaslarını belirleyen sözleşme imzalayabilirler ancak brokerlerin portföy hakkı bulunmamaktadır¹⁶¹. Buna karşılık, brokerin sözleşmede kararlaştırılmış olması halinde “komisyon” olarak adlandırılan aracılık ücreti isteme hakkı bulunmaktadır¹⁶².

1.5. Sigorta Sözleşmesinin Şekli

Sigorta sözleşmesi, TTK'daki düzenlemeye göre herhangi bir şekil şartına tabi tutulmamıştır¹⁶³. Yargıtay kararları ile de sigorta sözleşmesinin şekle tabi olmadığı sabittir¹⁶⁴. Ancak sözleşmenin yapıldığının ispat edilmesi için yazılı delil

¹⁵⁶ Günay, *Sigorta Hukuku*,39; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,42; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 69.

¹⁵⁷ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 147; Günay, *Sigorta Hukuku*,39; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 42.

¹⁵⁸ Mehmet Özdamar, “Sigorta Brokeri ve Hukukî Niteliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57 (2008), 550; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 40; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 96.

¹⁵⁹ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,96; Özdamar, “Sigorta Brokeri ve Hukukî Niteliği”, 550; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 40.

¹⁶⁰ Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 30; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 40

¹⁶¹ Yaslıdağ, *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri*, 101; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 155.

¹⁶² Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*, 70; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 40

¹⁶³ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 94-95; Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 394; Yazıcıoğlu- Şeker Ögüz, *Sigorta Hukuku*,78; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,45; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 191; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 45; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 54; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortalıları*, 10; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 160; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 121.

¹⁶⁴ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2009/889 (29 Ocak 2009); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K. 1979/1265 (26 Eylül 1979).

aranmaktadır¹⁶⁵. Yazılı delil olmayan bazı hallerde, özellikle primin ödenmesine rağmen poliçenin tanzim edilmemiş olması gibi durumlarda, sözleşmenin zımnen kurulduğu, sigortacının sorumluluğunun başladığı kabul edilmektedir¹⁶⁶.

SK m. 12'ye göre, sigorta sözleşmesinin yazılı olarak yapılması gerektiği anlamı çıkmakta ise de, yazılı yapılmadığı takdirde sözleşmenin geçersiz olacağı yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır¹⁶⁷.

1.6. Sigorta Poliçesi

Sigorta poliçesi, sigortacı tarafından imzalanarak sigorta ettirene verilen, sigorta sözleşmesinin kurulduğunu ispat etmeye yarayan, tarafların haklarını ve borçlarını gösteren belgedir¹⁶⁸. Ancak, sigorta sözleşmesi şekle bağlı olmadığından poliçenin verilmiş olması sigorta sözleşmesinin geçerliliğine etkili değildir¹⁶⁹. Sigorta poliçesi Yargıtay kararları ile de kabul edildiği üzere, poliçe, sigorta sözleşmesinin kurulduğunu gösteren en önemli delillerden biridir¹⁷⁰. Poliçe dışında başka delillerle de sigorta sözleşmesinin kurulduğu ispat edilebilmektedir¹⁷¹.

Sigorta poliçesinin sigorta ettirene verilmesi için kanunda iki farklı süre düzenlenmiştir. Sigorta sözleşmesi, acente veya sigortacı tarafından yapılmışsa sözleşmenin yapılmasından itibaren 24 saat içinde, diğer hallerde 15 gün içerisinde yetkililerce imzalanmış sigorta poliçesinin sigorta ettirene verilmesi gerekmektedir(TTK m. 1424/1)¹⁷². Kanunda “diğer hallerde 15 gün” olarak bahsedilen “diğer haller” ile; aracı, acente veya brokerin yaptığı işlemler kastedilmektedir¹⁷³. Kanunda ön görülen 24 saat ve 15 günlük süreler içinde poliçe düzenlenip sigorta ettirene verilmediğinde doğacak zarardan sigortacı sorumlu

¹⁶⁵ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 95; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 191; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,45; Erkan, “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”, 54.

¹⁶⁶ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 121.

¹⁶⁷ Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 161.

¹⁶⁸ İrem Aral Erdeleklioğlu, “Tarafların Yükümlülükleri” *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 124; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 57; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 122; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,46; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 153.

¹⁶⁹ Arseven, *Sigorta Hukuku*,156; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 208.

¹⁷⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/5719 (25 Ekim 2017); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2011/15839 (24 Kasım 2011).

¹⁷¹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 208.

¹⁷² Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 394; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 46; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 49; Günay, *Sigorta Hukuku*, 88.

¹⁷³ Güçlü vd., *Sigorta Hukuku*, 84; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*, 163.

olacaktır (TTK m. 1424/1). Poliçenin verilmiş olması daha önce de belirttiğimiz gibi, sigorta sözleşmenin kurulduğunu ispata yarayan belge niteliğinde olduğundan belirtilen sürelerde poliçenin verilmemesinin, sigorta sözleşmesinin geçerliliğine bir etkisi bulunmamaktadır¹⁷⁴.

Poliçenin içeriğinde bulunması gereken hususlar TTK m. 1425'te düzenlenmiştir. Buna göre, poliçe içeriğinde temerrüde ilişkin maddeler, genel şartlar ve varsa özel şartlar bulunmalıdır(TTK m.1425/1)¹⁷⁵.

Sigorta sözleşmesinin yapıldığı sıradaki mevcut genel şartlar sigorta sözleşmesinin şartlarıdır. TTK m.1425/3'e göre, genel şartlarda yapılan değişiklik sigorta ettirenin, sigortalının veya lehtarın lehine ise aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde, hemen uygulanır. Ancak, değişiklik sigorta ettirenin lehine olsa bile ek prim gerektirdiği takdirde, yeni genel şartların uygulanıp uygulanmaması sigorta ettirenin kabulüne bağlıdır.¹⁷⁶ Sigortacı işbu prim farkını genel şartlarda değişikliğin yapılmasından itibaren sekiz gün içinde isteyebilecektir. Değişiklik sigorta ettiren tarafından kabul edilmezse, sözleşme eski şartlarla devam edecektir (TTK m1425/3)¹⁷⁷.

Sigorta poliçesinin kıymetli evrak olup olmadığı hususunda, doktrinde ağırlıklı olan görüş, poliçenin, TTK'da sayılan kıymetli evraklar arasında bulunmaması, sigorta sözleşmesinin yapıldığını gösteren ispat vasıtası olması ve sigorta sözleşmesinde (aksine hüküm bulunmadığı hallerde) taraf değişikliğinin sigorta sözleşmesinin sona ermesine sebep olması gibi nedenlerle kıymetli evrak olmadığı yönündedir¹⁷⁸.

Sigorta poliçesinde prim bedelinin ödendiğinde dair bir kayıt bulunmadığı takdirde poliçenin makbuz hükmünde olmadığı kabul edilmektedir¹⁷⁹. Yargıtay 11.

¹⁷⁴ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 156; Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 208; Günay, *Sigorta Hukuku*,88.

¹⁷⁵ Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,47; Günay, *Sigorta Hukuku*, 88; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 122; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 49.

¹⁷⁶ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 206.

¹⁷⁷ Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*, 255; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 142.

¹⁷⁸ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 210; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 155; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,161; Güçlü vd., *Sigorta Hukuku* 84; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 123; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*,47; Günay, *Sigorta Hukuku*,88.

¹⁷⁹ Güçlü vd. *Sigorta Hukuku*, 84.

Hukuk dairesi vermiş olduğu bir kararında kasko ve ihtiyari mali sorumluluk poliçesi niteliğinde bulunan poliçelerin makbuz hükmünde olmadığını içtihat etmiştir¹⁸⁰.

Bu durumun istisnası olarak, Zorunlu Trafik Sigortası ve Otobüs Zorunlu Koltuk Ferdi Kaza Sigortası Poliçelerinde prim bedelinin ödendiği yönünde kayıt bulunduğundan ve KTK m. 91/2 uyarınca¹⁸¹ primlerin peşin ödendiği kabul edildiğinden bu tür poliçeler makbuz hükmünde değerlendirilmektedir¹⁸². Yargıtay 17. Hukuk dairesi vermiş olduğu kararlarda, trafik sigorta poliçesinin sigorta priminin peşin ödendiğine karine teşkil ettiğini, poliçenin makbuz hükmünde olduğunu, zorunlu trafik sigorta sözleşmelerinin yapılıp sigorta ettirene teslim edildiği anda prim borçlarının ödenmiş olduğunun kabul edildiğini, primin ödenmediğinin ispatının sigorta şirketinde olduğunu belirtmiştir¹⁸³.

1.7. Sigorta Sözleşmesinin Süresi

Sigorta sözleşmesinin süresi, meydana getirdiği sonuçlar bakımından şekli, maddi ve teknik olmak üzere üçe ayrılmaktadır¹⁸⁴.

TTK m. 1410'da sigorta sözleşmesinin şekli süresi *“Süre, sözleşmeyle kararlaştırılmamış ise, taraf iradeleri, yerel teamül ile hâl ve şartlar göz önünde bulundurularak, mahkemece belirlenir.”* şeklinde belirtilmiştir. Şekli süre, sigorta sözleşmesinin icap ve kabulün uyuşarak kurulması ile başlayan ve sona ermesine kadar geçen süredir¹⁸⁵. Zarar sigortalarında şekli süre genellikle bir yıldır¹⁸⁶.

Maddi süre, TTK m. 1411'de “Sigorta Dönemi” başlığı altında *“Prim daha kısa zaman dilimlerine göre hesaplanmamış ise bu Kanuna göre sigorta dönemi bir*

¹⁸⁰ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2006/5536 (11 Mayıs 2006).

¹⁸¹ KTK m.91/2 hükmü, *“Zorunlu mali sorumluluk sigortasına ilişkin primler peşin ödenir. Ancak, Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık primlerin taksitler halinde tahsil edilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir.”*

¹⁸² Güçlü vd., *Sigorta Hukuku*, 84.

¹⁸³ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2014/885 (3 Şubat 2014); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2014/17920 (19 Kasım.2014).

¹⁸⁴ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*,268; Topaloğlu-Dinç (ed.), *Sigorta Davaları*, 157, Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 121; Günay, *Sigorta Hukuku*, 67.

¹⁸⁵ İrem Aral Erdeklioglu, *“Sigorta Sözleşmesinde Süre ve Zamanaşımı”*, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022,159.

¹⁸⁶ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*,268; Arseven, *Sigorta Hukuku*,97; Topaloğlu-Dinç (ed.), *Sigorta Davaları*, 157, Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 121; Günay, *Sigorta Hukuku*, 67.

yıldır.” şeklinde açıklanmıştır. Maddi süre, primin ödenmesi ile başlayan, sigortacının sorumlu olduğu süreyi ifade etmektedir¹⁸⁷.

Sigorta sözleşmelerinin maddi ve şekli süresi aynı veya farklı olabileceği gibi, uygulamada genellikle şekli süre maddi süreden önce başlamaktadır¹⁸⁸. Maddi süre şekli süreden önce başladığında ise, geçmişe etkili sigorta¹⁸⁹ söz konusu olmaktadır¹⁹⁰.

1.8. Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi

Sigorta sözleşmesi pek çok sebeple sona ermektedir¹⁹¹. Sigorta sözleşmesinin süresinin bitmesi, rizikonun gerçekleşmesi, sigorta konusunun ortadan kalması, tarafların iradesi ile sözleşmesinin sona ermesi, tarafların acze düşmesi, sigortacının iflası başlıca önemli sona erme sebeplerindendir¹⁹².

1.8.1 Sigorta Sözleşmesinin Süresinin Bitmesi

Sigorta sözleşmesinin olağan sona erme sebeplerinden biri sürenin sona ermesidir. Tarafların anlaşması ile sözleşme yenilenmediği sürece, sözleşmenin süresi bittiğinde kendiliğinden sona erer. Sigorta sözleşmeleri belirli bir süre için yapılır ve bu süreye göre prim talep edilir¹⁹³.

¹⁸⁷ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 97; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 149; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 268; Topaloğlu-Dinç (ed.), *Sigorta Davaları*, 157, Günay, *Sigorta Hukuku*, 67.

¹⁸⁸ Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinde Süre ve Zamanaşımı”, 159.

¹⁸⁹ TTK m.1458 “Geçmişe etkili sigorta” hükmü, (1) *Sigorta, sigorta koruması sözleşmenin yapılmasından önceki bir tarihten itibaren sağlanacak şekilde yapılabilir. Ancak, rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalkmış olduğu, sözleşmenin yapılması sırasında, sigortacı ile sigorta ettiren ve sigortadan haberi olmak şartıyla, sigortalı tarafından biliniyorsa sözleşme geçersizdir. Rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalktığından sigorta ettiren veya sigortalı tarafından bilinip sigortacı tarafından bilinmediği durumlarda, sigortacı sözleşme ile bağlı olmamakla birlikte, ödenmesi gereken primin tamamına hak kazanır.*” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6102-20130328.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁹⁰ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 268.

¹⁹¹ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,193; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 402.

¹⁹² İrem Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, 163; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 109-111; Günay, *Sigorta Hukuku* 138; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*,67; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,193-195; Ayhan vd., *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*,215; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 403.

¹⁹³ Günay, *Sigorta Hukuku*, 147; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 67; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 163.

1.8.2 Rizikonun Gerçekleşmesi

Riziko gerçekleştiğinde sigortacının ödeme borcunun ortaya çıkması ile birlikte, zarar sigortalarında riziko gerçekleşmesi neticesinde, menfaat tamamen zayı olmuşsa sigorta sözleşmesi sona ermektedir¹⁹⁴. Hayat sigortalarında ise, sigortacı tarafından lehtara sigorta bedelinin ödenmesi ile sigorta sözleşmesi sona ermektedir¹⁹⁵.

1.8.3 Sigorta Konusunun Ortadan Kalkması

Sigorta sözleşmesine konu edilen menfaatin sigortaya konu edilen başka bir riziko ile ortadan kalkması sonucu sigorta sözleşmesi sona ermektedir¹⁹⁶. Örneğin deprem rizikosuna karşı sigortalanmış evin, yanarak tamamen yok olması durumunda, sigorta konusu taşınmaz mal ortadan kalktığı için sigorta sözleşmesi sona erecektir¹⁹⁷.

1.8.4 Tarafların İradesi ile Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi

Taraflar karşılıklı iradeleri sözleşmeyi sona erdirme yönünde uyuştığında sigorta sözleşmesi sona erecektir. Ayrıca taraflardan biri, TTK m.1413. ve devamında belirtilen sebeplerin varlığı halinde sigorta sözleşmesini feshettiğinde sigorta sözleşmesi sona erecektir¹⁹⁸.

1.8.5 Tarafların Acze Düşmesi

Sigortacının aciz haline düşmesi veya hakkında yapılan icra takibinin semeresiz kalması durumunda, sigorta ettiren öncelikle sigortacıdan sözleşmeden kaynaklı taahhüdünü yerine getirmesi için teminat isteyebilecektir. Sigortacı

¹⁹⁴ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 110; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,193; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 403; Günay, *Sigorta Hukuku*, 147; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 164; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 67.

¹⁹⁵ Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*,68; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 164.

¹⁹⁶ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 403; Günay, *Sigorta Hukuku*, 147; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 164.

¹⁹⁷ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 253; Günay, *Sigorta Hukuku*, 147.

¹⁹⁸ Günay, *Sigorta Hukuku*, 140; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 67; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 165.

tarafından bir hafta içinde teminat verilmediğinde, sigorta ettiren sözleşmeyi feshedebilecektir (TTK m1417/1)¹⁹⁹.

Sigorta ettirenin primin ödenmesinden önce aciz haline düşmesi, iflas etmesi veya hakkında yapılan icra takibinin semeriz kalması halinde bu kez sigortacı sigorta ettirenden teminat isteyebilecektir. Sigorta ettiren tarafından bir hafta içinde teminat verilmediğinde sigortacı tarafından sözleşmeyi feshedebilecektir (TTK md 1417/2)²⁰⁰.

1.8.6 Sigortacının İflası

TTK m. 1418/1 hükmünde, sigortacının iflas etmesi halinde, sigorta sözleşmesinin sona ereceği belirtilmiştir. Aynı fıkranın devamında, sigortacının iflas etmesinden önce doğmuş ve ödenmemiş tazminatların öncelikle SK’ da belirtilen biçimde ayrılan teminatlardan ödeneceği, teminattan karşılanmayan eksik kalan tutarın ise iflas masası tarafından ödeneceği belirtilmiştir²⁰¹.

¹⁹⁹ Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,194; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”,167; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 350; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*,69; Günay, *Sigorta Hukuku*, 150.

²⁰⁰ Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 258; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,194.

²⁰¹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 350; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*,195; Kayıhan-Bağcı, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 259; Aral Erdeleklioğlu, “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”, 167; Özdamar- Doğan, *Sigorta Hukuku*, 68; Günay, *Sigorta Hukuku*, 148.

BÖLÜM II

GENEL OLARAK ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YOLLARI

2.1. Anlaşmazlık ve Uyuşmazlık Kavramları

Anlaşmazlık ve uyuşmazlık birbiriyle bağlantılı kavramlardır. Uyuşmazlıktan bahsedebilmek için öncelikle anlaşmazlığın ortaya çıkmış olması gerekmektedir²⁰². Anlaşmazlık, Türk Dil Kurumu tarafından (TDK) “İki veya daha çok tarafın düşünce ve amaçları arasında ayrılık” şeklinde tanımlanmıştır²⁰³. Başka bir ifade ile anlaşmazlık, kişilerin sahip olduğu menfaatlerinin uyuşmaması neticesinde ortaya çıkan menfaat çatışması, hak ihlali veya rekabet durumu olarak da tanımlanabilmektedir²⁰⁴.

Uyuşmazlık ise, kişiler arasında anlaşmazlık ile ortaya çıkan menfaat çatışmasının veya hak ihlalinin giderilememesi ve bu durumun dava açılması, icra takibi yapılması gibi hukuki yollara başvuru yapılarak dışa yansıtılmasıdır²⁰⁵.

Kişiler arasındaki anlaşmazlık dış dünyaya yansıdığı anda hukukun ilgi alanına uyuşmazlık olarak girmektedir. Anlaşmazlıklar çatışmaya dönüşmeden

²⁰² Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2; Mustafa Göksu, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 15; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 114.

²⁰³ <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim 15 Nisan 2022).

²⁰⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 114; Ekmekçi, vd. *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2; Cansu Çevik Erdoğan, *Temel Kavramlarla Arabuluculuk*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 21.

²⁰⁵ Gülgün Ildır, “ Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü” 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, ed. Hakan Pekcanitez (Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004), 392; Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 3; Gülgün Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003), 22; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 105; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2; Göksu, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*, 16.

kızgınlık, kırgınlık, fikir ayrılığı gibi nitelenebilecek seviyede kaldığı sürece ortada bir uyuşmazlığın olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim gündelik hayatta pek çok kişi farklı zamanlarda karşısındaki ile anlaşmazlık içine düşebilmektedir²⁰⁶.

Her anlaşmazlık beraberinde uyuşmazlığı getirmeyebilir.²⁰⁷ Kişilerin arasındaki anlaşmazlık kaynağında çözüldüğü takdirde, menfaat çatışması uyuşmazlığa dönüşmeden, farklı bir ifade ile çatışma dışı yansımadan ortadan kalktığı zaman hukuki bir çözüme gerek duyulmamaktadır. Böylece anlaşmazlık uyuşmazlığa dönüşmeden çözülmüş olmaktadır²⁰⁸.

Anlaşmazlık çözülemediğinde ve uyuşmazlığa dönüştüğünde uyuşmazlığın ortadan kalması için farklı çözüm yöntemleri kabul edilmiştir²⁰⁹

Uyuşmazlık çözüm yöntemleri temelde, yargılama yapılarak uyuşmazlığın çözümü ve yargılama yapılmadan uyuşmazlığın çözümü olarak ikiye ayrılmaktadır²¹⁰. Uyuşmazlığın yargılama yapılarak çözülmesinin yetersiz kalması ve istenilen sonucu sağlamaması nedeniyle, çeşitli alternatif yöntemler geliştirilmiştir²¹¹.

2.1.1 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Kavramı

İnsanlar arasında uyuşmazlıkların ortaya çıkması sosyal yaşamın getirdiği doğal sonuçlardan biridir. Uyuşmazlıklar makul zaman içinde çözülmediği takdirde önce kişisel ilişkiler, sonra toplumun huzur ve barışında bozulmalar meydana gelebilecektir²¹². Bu noktada Devlet, uyuşmazlıkların, yargılama kurallarına göre çözümünü garanti ederek, yargı eliyle kişiler arasındaki uyuşmazlığı hukuk düzeni ve kuralları çerçevesinde çözmeyi amaçlamaktadır²¹³.

Gelişen teknoloji, artan nüfus, hızlı büyüme gibi pek çok neden insanlar arasındaki iletişimi ve etkileşimi artırmaktadır. İnsanlar arasındaki iletişim ve

²⁰⁶ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 111; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 22.

²⁰⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 100; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2.

²⁰⁸ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2.

²⁰⁹ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 22.

²¹⁰ Hakan Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, (İstanbul: Yetkin Yayıncılık, 2011), 759.

²¹¹ Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 759.

²¹² Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 2.

²¹³ Ildır, “ Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 385.

etkileşimin artmasına bağlı olarak uyuşmazlıklar, sorunlar, çatışmalar da artış göstermektedir²¹⁴.

Sürekli olarak artış gösteren uyuşmazlıkların tamamının çözümünün devlet yargılamasından beklenmesi mahkemelerin iş yükünün artmasına, iş yapamaz hale gelmesine ve makul sürede uyuşmazlıkların çözülemez olmasına sebebiyet vermiştir²¹⁵. O nedenle temelde içinde bulunduğumuz yüzyılın hızına yetişebilmek, uyuşmazlıkları makul sürede çözmek, mahkemelerin iş yükünü azaltmak ve tarafların iyi ilişkiler çerçevesinde anlaşmalarını sağlamak için uyuşmazlık çözümünde mevcut düzenin yanında yer alacak bir alternatif arayışı içine girilmiştir²¹⁶. Bu durum aslında çok eskiden beri var olan Anglo-Sakson kökenli *Alternative Dispute Resolution*, ADR olarak anılan “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”nın daha etkin ve yaygın şekilde kullanılmaya başlanmasına sebep olmuştur²¹⁷.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları doktrinde, bizim de katıldığımız görüş olan, devlet yargısıyla paralel ve alternatif olarak işleyen, yargıya başvuru yolunu engellemeyen, devlet yargısı ile rekabet içinde olmayan, devletin mutlak yargı yetkisine zarar vermeyen, aksine mahkemelerde yapılan yargılamanın daha kaliteli ve amacına yönelik yapılabilmesine olanak sağlayan, yardımcı olan bir süreç olarak kabul edilmektedir²¹⁸. Bu sebeple Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları teriminde geçen “alternatif” kelimesinin yanılgıya²¹⁹ yol açmasının önüne geçmek için

²¹⁴ Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 758.

²¹⁵ Ejder Yılmaz, “Avukatlık Ücretinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri” Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004), 377; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 385

²¹⁶ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 7; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 386; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 759.

²¹⁷ Süha Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020), 27; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 386; Alper Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, *Ankara Barosu Dergisi* 4 (2007), 31; Onur İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 23.

²¹⁸ Mustafa Serdar Özbek, “Avrupa Konseyi Arabuluculuk Yönergesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 56 (2007), 188; Ekmekçi, Özkes, Atalı, *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 8; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 28; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 609; Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 31; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü” 387; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 24.

²¹⁹ M. Kamil Yıldırım, “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında” Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağanı, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004), 392.

“dostane bir biçimde uyuşmazlık çözüm yöntemleri”²²⁰ veya “mahkeme dışı uyuşmazlık çözüm yöntemleri”²²¹ olarak ifade edilebileceği belirtilmiştir.

2.1.2 Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Tanımı

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolu, aralarında uyuşmazlık bulunan kişilerin ihtiyari veya zorunlu olarak, bağımsız ve tarafsız bir üçüncü kişinin yardımı ile aleni olmayan bir ortamda, bir araya gelerek, tarafların etkin bir şekilde katılımı ile aralarındaki uyuşmazlığın çözülmeye çalışıldığı veya tarafsız üçüncü bir kişi tarafından çözüm önerileri sunularak, uyuşmazlığın çözümünde destek sağlandığı, yargılama faaliyeti sırasında veya öncesinde başvuru yapılabilen ve ulaşılan çözümün kural olarak bağlayıcı olmadığı devlet yargısına başvurma imkanını engellemeyen yöntemler olarak tanımlanmaktadır²²².

Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının çoğunlukla gönüllülük esasına bağlı olduğu ancak zorunlu da olabileceği, devlet yargılamasını ortadan kaldırmayan, aksine yanında yer alan, genel olarak tarafsız üçüncü bir kişinin var olduğu, kural olarak ulaşılan çözümün bağlayıcı olmaması gibi kendine ait özellikleri bulunmaktadır²²³.

²²⁰ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 28.

²²¹ Çiğdem Yazıcı Tıktık, *Arabuluculukta Gizliliğin Korunması* (İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010), 4.

²²² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 167; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 759; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü” 392; Bulur “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, 48; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 24; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 82; Hanife Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”, *Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu*, ed. Murat Alışkan vd. (İstanbul: On iki levha Yayınları, 2020), 13; Gülgün Ildır, “İş Kanunu’na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü”, *Terazi Hukuk Dergisi* 1/2, (2006) 4; Mustafa Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 23; Resul Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 135 (2018), 412; Alper Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, *Ankara Barosu Dergisi* 4 (2007), 31; Tanrıver “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 151; Gülsevil Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2017 Yılı Toplantıları*, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018), 112; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9; Melis Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk* (İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 5; Cengiz Serhat Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011), 9.

²²³ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 26-29; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 5; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 173.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolunun iyi işleyebilmesi aynı zamanda iyi bir yargı sisteminin varlığına da bağlıdır. Çünkü iyi işleyen yargı sisteminde taraflar yargılama sonucunda ne ile karşılaşacaklarını bilebileceklerdir. O nedenle yargılama sonucunda ne elde edeceğini bilen taraflar, kendi yararına olacağını düşündüğü alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurabileceklerdir²²⁴.

2.2. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Tarihsel Süreci

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri insanlık tarihi kadar eski olup, toplumlarda farklı şekillerde gayri resmi olarak uygulanmıştır²²⁵. Bu cümleden olarak, Hindistan’da hırsızlık ve ölüm suçlarında, 2500 yıldan daha fazla süre önce, “*Panchayat*” adı ile tahkimin kullanıldığı, M.Ö 1800 yıllarda bugünkü Suriye coğrafyasında bulunan Mari Krallığının diğer krallıklarla sorunlarını hakem yoluyla çözdüğü belirtilmektedir²²⁶.

Zamanla alternatif uyuşmazlık çözüm yolları resmi bir yapı haline dönüşerek, yeni gerekçelerle geliştirilmiş ve yaygınlaştırılmıştır²²⁷.

Bunun dışında Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ilk olarak Aglo-Sakson hukuk sisteminde uygulanmaya ve kullanılmaya başlanmıştır²²⁸. O nedenle Alternatif Uyuşmazlık Çözüm yollarının Anglo-Sakson kökenli bir kurum olduğu belirtilmektedir²²⁹. Dünya çapında hukuk sisteminde ortaya çıkan olumsuzluklar “adalete ulaşım hareketinin” başlamasına sebep olmuştur²³⁰. Bu yaklaşım toplumdaki tüm bireyler için ayırım yapılmadan adalete erişimin iyileştirilmesini,

²²⁴ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 8.

²²⁵ Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*,9; Ekmekçi vd. *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 8.

²²⁶ Tamer Diler, “İlkçağdan Bugüne Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim” *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 5/2 (Ekim 2016), 3.

²²⁷ Mustafa Serdar Özbek, “Dünya Çapındaki Adalet Ulaşma Hareketiyle Ortaya Çıkan Gelişmeler ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 51/2 (2002),135.

²²⁸ Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 31; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,233; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 23; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 4.

²²⁹ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 27; Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 31; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 5; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 233; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 23.

²³⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,216; İbrahim Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/3-4 (2006), 461.

kolaylaştırmasını daha az masraflı olmasını amaçlamış olduğundan, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının önemini ortaya çıkarmıştır²³¹.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yönünden ilk gelişmeler 1940 yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde ortaya çıkmıştır²³². 1960 yılından itibaren kavramsal şekillenmeye başlamıştır²³³. Amerika Birleşik Devletleri'nin kendine özgü yargısal yapısı, yargılama maliyetlerinin yüksek olması, ayrıca bu yıllarda Vietnam savaşı protestoları nedeniyle, çok sayıda uyuşmazlığın meydana gelmesi ve özellikle 1964 yılında, Sivil Haklar Yasasının kabul edilmesi ile mahkemelerdeki iş yükünün artması sonucunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına olan ihtiyaç ve talep artmıştır²³⁴. Amerika Birleşik Devletlerinde Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının gelişmesini hızlandıran ana etken ise 1976 yılında Amerika Barolar Birliği (American Bar Association) desteğiyle gerçekleştirilen “Adalet Yönetiminde Karşılaşılan Ortak Sorunların Nedenleri Hakkında Ulusal Konferans” (Roscoe Pound Konferansı)²³⁵ olmuştur²³⁶. Bu konferansta, uyuşmazlık çözümü için devlet yargılamasının yanında alternatif çözüm yollarına başvurulması gerektiği vurgulanmış “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Merkezi” adlı yöntem önerilmiştir²³⁷.

1980 yılından itibaren, Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan uyuşmazlık merkezlerince çok tercihli mahkeme teşkilatları kurulmuş ve alternatif uyuşmazlık çözüm yolları bizzat uygulanmaya başlamıştır²³⁸. Amerika Birleşik Devletlerinin

²³¹ Özbek, “Dünya Çapındaki Adalet Ulaşma Hareketiyle Ortaya Çıkan Gelişmeler ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü”, 135; Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 461.

²³² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 222.

²³³ Hüseyin Güngör Şahin, *Arabuluculuk*, (Ankara: Mentis Yayıncılık, 2008), 16. Yazıcı Tıktık, *Arabuluculukta Gizliliğin Korunması*, 4; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 34; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 31.

²³⁴ Yıldırım, “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında”, 348; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 14; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 10; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 34.

²³⁵ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 35; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 224.

²³⁶ Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 462; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 224.

²³⁷ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 224; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 15; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 35.

²³⁸ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 31; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 225; Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 462; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 15.

ardından alternatif uyuşmazlık çözüm yolları İngiltere ve Fransa’da hızla yayılmaya başlamıştır²³⁹.

1990 yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde ilk olarak, İdari Uyuşmazlık Çözüm Kanunun (Administrative Dispute Resolution Act) kabul edilmesi ile Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının yasalaşma süreci başlamış, 1992 yılında ise, Amerika Barolar Birliği tarafından Alternatif Uyuşmazlık çözüm yollarının yaygınlaştırılması için bir bölüm oluşturularak yasalaşma süreci devam ettirilmiştir²⁴⁰. Bu süreç sonunda, 1998 yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm yolları kanunu “(Alternative Dispute Resolution Act of 1998)” kabul edilerek, her bir federal bölge mahkemesine, bölge kuralları çerçevesinde kendi alternatif çözüm programlarını oluşturma yetkisi verilmiştir. Böylece alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, Amerika Birleşik Devletlerinde hukuk politikası haline getirilmiştir²⁴¹.

1999 yılında ise, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının etik kuralları oluşturulmuş, 2000 yılında bu etik kurallar yaygınlaştırılmıştır²⁴².

Günümüzde, Amerika Birleşik Devletlerinde, öncelikle alternatif uyuşmazlık çözüm yollarınının işletilmesini emreden yüzden fazla program olduğu ve bu nedenle de uyuşmazlıkların % 90’ının mahkemeye gitmeden alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile sonuçlandığı belirtilmektedir²⁴³.

Kıta Avrupa hukuk sisteminde ise, 20. yüzyılın sonlarına doğru küreselleşmenin etkisiyle, Amerika Birleşik Devletleri’nde uygulanan alternatif uyuşmazlık çözüm sisteminden esinlenilerek, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kullanılmaya başlanmıştır²⁴⁴. Örneğin; Almanya’da 1950 yılında zorunlu sulh prosedürü getirilmiş ancak, yeterli alt yapı sağlanmamış olduğundan uygulamada neredeyse hiç kullanılamamıştır²⁴⁵. Buna karşılık, Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları için Almanya’da atılan ilk ciddi adım, 1999 yılında Alternatif uyuşmazlık

²³⁹ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 35.

²⁴⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 235; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 11.

²⁴¹ Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 462.

²⁴² Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 11.

²⁴³ Yıldırım, “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında” 349; Özbek, “Dünya Çapındaki Adalete Ulaşma Hareketiyle Ortaya Çıkan Gelişmeler ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü”, 137.

²⁴⁴ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 15.

²⁴⁵ Yıldırım, “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında”, 351.

çözüm yollarından “Uzlaşma” kurumunun yaygın olarak kullanılması için yasal düzenlemelerin yapılması ile atılmıştır²⁴⁶. Yine de, 2001 yılına kadar Almanya’da alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının kullanımı ile elde edilen başarı oranının düşük olduğu belirtilmektedir²⁴⁷.

Kıta Avrupası’nda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının kullanılması açısından, zorunlu sulh uygulamasının Fransa, İsviçre ve İtalya’da örneklerinin bulunduğu, özellikle İsviçre’de hukuk davalarında yargılama öncesinde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının kullanımı zorunlu kılındığı saptanmaktadır²⁴⁸. Kıta Avrupa’da bulunan diğer ülkelere göre daha geleneksel yapıya sahip olan Fransa’da ise, 8 Şubat 1995 tarihinde yapılan yasal düzenleme ile “uzlaştırma” ve “arabuluculuk” Fransız hukuk davalarında yerini almıştır²⁴⁹.

Avrupa Birliği’nde ise, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının gelişmesi için yapılan ilk düzenleme 2002 yılında Avrupa Birliği Konseyinin isteği ile “Medeni Hukukta ve Ticaret Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Alternatif Usuller Üzerine Yeşil Kitap” adlı çalışma ile yapılmıştır²⁵⁰.

2.3. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yollarının Olumlu Olumsuz Yönleri

2.3.1 Olumlu Yönleri

Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının olumlu yönleri;

a. Tarafların görüşmelere katılması ve uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlaması,

b. Taraflar arasındaki iletişim bozulmadan barışçıl bir ortamda uyuşmazlığın çözülmesi ve gelecekte tekrar bir araya gelebilme olasılığının olması,

²⁴⁶Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 254; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 15; Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 36.

²⁴⁷ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 16.

²⁴⁸ Yıldırım, “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında”, 351.

²⁴⁹ Haluk Konuralp, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Bilirkişilik” *Bilirkişilik Sempozyumu*, (Samsun: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2001), 493.

²⁵⁰ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 35; Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 35; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 238.

c. Çözüm sürecinin tamamen gizli olması ve bu sayede tarafların kendilerini daha iyi ifade edebilmesi, toplum baskısının olmaması,

d. Masraftan tasarruf edilmesi,

e. Tarafların haklarına kısa sürede ulaşmış olması,

f. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının yargı yükünü hafifletmesi,

g. Genel olarak her iki tarafın memnun olacağı sonucun alınmasının hedeflendiği, kazan kazan ilkesinin uygulanabilirliği,

h. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında özellikle arabuluculukta, yargıdan farklı olarak daha yaratıcı çözümlere ulaşılabilmesi,

i. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuru yapılmasının yargı yoluna başvuruyu önlememesi,

şeklinde sıralanabilir²⁵¹.

2.3.2 Olumsuz Yönleri

Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının olumsuz yönleri de:

a. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında uzman üçüncü kişi bulunduğu durumda, uzmanlık eğitimlerinin eksik olması, üçüncü kişilerin pek çok şeyi uygulamada deneme, yanılma yöntemiyle öğrenmesi ve bunun sonucunun da tarafların aleyhine olması, sürecin iyi yönetilememesi

b. Anlaşma düşüncesi içinde olmayan taraflardan birinin süreci iradi olarak uzatmaya çalışması

²⁵¹Mehmet Saim Aşçı, "Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri", *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi* 1/2 (2019),83-84; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 256-277; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,55-56; Ali Yeşilirmak, "Arabuluculuk Nedir? Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı, (PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021), 33-35; Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 87-95; Tanrıver "Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk", 28; Talat Canbolat, "İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk", *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2017 Yılı Toplantıları*, (İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018), 95-110; Mustafa Serdar Özbek, "Anayasal Hak Ve Hürriyetler ile Yargılamaya Hakim Olan İlkeler Işığında Arabuluculuk", *Medeni Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IX, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2012), 107-153; Bulur, "Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi", 50.

c. Taraflar arasındaki mali durum eşitsizliğinin alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında daha belirgin olabileceği, mali durumu düşük kişinin bir takım çekincelerinden dolayı kendini ifade etmekte zorlanacağı ve hakkaniyete uygun anlaşma sağlanmasının güçleşeceği,

d. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında genellikle sürecin gizli olması ve hangi standartların uygulandığının belirli olmamasının denetim eksikliğini getirmesi, bu gizlilik esasının yargının gelişimine katkı sağlamaması, emsal karar olgusunun ortadan kalkması,

e. Uyuşmazlığı çözecek üçüncü kişinin, tarafsızlığının sağlanması için gerekli standartlarının bulunmaması,

şeklinde sıralanabilir²⁵².

2.4. Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çeşitleri

2.4.1 Genel olarak

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları sınırlı sayıda değildir. Toplumlar ekonomik ve sosyal durumlarına göre kendilerine özgü farklı çeşitlerde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarını oluşturabilmektedirler²⁵³. Günümüzde, yargının iş yükünü azaltacak, daha az masraflı ve tarafları memnun edici farklı alternatif uyuşmazlık çözüm yöntem arayışları devam etmektedir²⁵⁴.

Başlıca en çok uygulanan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ise, müzakere, arabuluculuk, tahkim, uzlaştırma, tarafsız ön değerlendirme, vakıaların saptanması arabuluculuk-tahkim, kısa jüri yargılaması ve kısa duruşmadır²⁵⁵.

²⁵² Tanrıver “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 30; Aşçı, ”Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri”, 88; Muhammet Özkes-Murat Atalı, “7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Üzerine Eleştiri, Değerlendirme ve Öneriler”, “Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Üzerine Toplantısı, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 43; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 55-56; Kürşat Karacabey, “Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar”, *Ankara Barosu Dergisi* 1 (2016), 480; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 117; Süha Tanrıver “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 147 (2020), 112.

²⁵³ Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 32; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 29; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 37-39.

²⁵⁴ Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 4128; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9.

²⁵⁵ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 29; İsmail Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, (İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2022), 10; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık*

Doktrinde alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının temelde müzakere, arabuluculuk, tahkim olmak üzere üç tane olduğu diğerlerinin bu üç çözüm yolunun harmanlanmış hali olduğu da belirtilmektedir²⁵⁶.

2.4.2 Müzakere

Müzakere, uyuşmazlık içine düşen tarafların bizzat kendileri veya temsilcileri vasıtasıyla başkaca herhangi bir üçüncü kişinin yardımı ve katılımı olmadan bir araya gelerek, görüşmeleri neticesinde, karşılıklı anlaşmanın amaçlandığı klasik alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak tanımlanmaktadır²⁵⁷.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arasında daha az resmi olması sebebiyle günlük hayatta yaygın olarak kullanılan uyuşmazlık çözüm yolu müzakeredir²⁵⁸. Müzakerede taraflar kendi usul kurallarını kendileri belirlemektedirler²⁵⁹.

Tüm alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının temelinde müzakere bulunmaktadır²⁶⁰. Üçüncü kişinin bulunmaması, tarafların doğrudan iletişimde olması müzakereye özeldir, müzakere dışındaki diğer alternatif çözüm yollarında farklı yetkilerde de olsa mutlaka üçüncü bir kişinin varlığı aranmaktadır²⁶¹. O nedenle müzakereye “doğrudan görüşme” de denilmektedir²⁶².

Tarafların müzakere sonucunda oluşturdukları anlaşma belgesi, klasik anlamda borçlar hukuku sözleşmesidir²⁶³. Sözleşme niteliğindeki anlaşma belgesinin

Çözümü, 186-197; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 28-29; Tuğçem Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018), 14-18; Ferhat Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 30-41; Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”, 14.

²⁵⁶ Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 412.

²⁵⁷ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 29; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 134; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 29; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 15; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 33.

²⁵⁸ Mustafa Serdar Özbek, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Noterlerin Uyuşmazlık Çözümündeki Yeni İşlevi”, *Arabulucu.com* (Erişim 30 Mart 2022); Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9.

²⁵⁹ Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 9.

²⁶⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 133; Ekmekçi-Özekes-Atalı, *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9.

²⁶¹ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9.

²⁶² Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 29.

²⁶³ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 35.

bağlayıcılığı olmadığından, anlaşma sağlandığı takdirde veya anlaşmaya uyulmadığı takdirde taraflar mahkemeye başvuru yapabileceklerdir²⁶⁴.

2.4.3 Arabuluculuk

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arasında kurumsallaşarak günümüzde en çok gelişen ve kullanılan yöntem arabuluculuktur. Arabuluculukta, uyuşmazlığa düşen tarafların, uzmanlık eğitimi almış üçüncü bir kişinin yardımı ile bir araya gelmesi ve yapılan görüşmeler neticesinde uyuşmazlığın çözümü amaçlanmaktadır²⁶⁵.

Arabulucu karar verici mercii değildir²⁶⁶. Kural olarak arabulucu, taraflar bir araya geldiğinde, sistematik teknikler kullanarak tarafların iletişimini kolaylaştırıp ortak çözüm bulunmasını sağlamaktadır²⁶⁷. Arabulucu objektif ve yansız bir duruş sergileyerek, her iki tarafın ortak ve tatmin edici bir sonuçla anlaşmaya ulaşmasını sağlamaktadır²⁶⁸.

Çalışmamızın konuları arasında arabuluculuk olduğundan üçüncü bölümde arabuluculuğun tanımı, özellikleri ve işleyişi ile ilgili hukuki düzenlemeleri daha ayrıntılı inceleyeceğiz.

2.4.4 Tahkim

Tahkim, özel hukuk kaynaklı uyuşmazlıkların, tarafların anlaşması ile mahkeme yerine, tarafların seçtiği veya listeden atanan hakem tarafından çözülerek karara bağlanmasına denilmektedir²⁶⁹.

²⁶⁴ Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 25.

²⁶⁵ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 556; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 28; Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”, 16; Yıldırım, *Uluslararası Arabuluculuk Sempozyumu*, 64; Abdullah Berat Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020), 21; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 17; İldır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 88; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 30; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 45-46.

²⁶⁶ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 39.

²⁶⁷ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 21.

²⁶⁸ Güngör Şahin, *Arabuluculuk*, 54.

²⁶⁹ Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 734; Ziya Akıncı, “Türkiye’de Milletlerarası Tahkim”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4/1 (Ocak 2015), 14; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 36; Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan

Tahkim, diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına göre daha şekli yapıya sahiptir²⁷⁰.

Tahkim sonucunda, hakem tarafından bağlayıcı karar verilmesi neticesinde gerçek bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olup olmadığı yönünde doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır²⁷¹. Doktrinde bir görüş, Tahkimin alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olduğunu savunurken²⁷², diğer görüş ise, tahkimin gerçek bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olmadığını, istisnai bir yargısal yol olduğunu ifade etmektedir²⁷³.

Kanaatimizce, Tahkim sonucunda her ne kadar tarafları bağlayıcı karar verilmekte ise de, uyuşmazlığın mahkeme dışı yolla çözülmüş olması sebebiyle tahkimin alternatif çözüm yolu olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. O nedenle çalışmamızda sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak “*Sigorta Tahkim*” konusu incelenecektir. Bu inceleme yapılırken, Tahkim müessesesi daha ayrıntılı ele alınacaktır.

2.4.5 Uzlaştırma

Uzlaştırma, tarafsız ve bağımsız üçüncü kişinin aralarında uyuşmazlık bulunan kişileri bir araya getirerek, onlara çözüm önerisi sunan ve bu çözüm önerilerinin taraflarca müzakere edilmesini sağlayarak, uyuşmazlığın çözümünü hedefleyen alternatif uyuşmazlık çözüm yoludur²⁷⁴. Diğer alternatif uyuşmazlık

Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”,18; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*,18; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 35-36.

²⁷⁰ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 24.

²⁷¹ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*,10; Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 171; Ildır, “İş Kanunu’na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü”, 4.

²⁷² Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 556; Ejder Yılmaz, “Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)” 75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı, ed. Hakan Pekcanitez (Ankara: Türkiye Barolar Birliği,2004), 846; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 112; Akıncı “Türkiye’de Milletlerarası Tahkim”,13. Özbek, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Noterlerin Uyuşmazlık Çözümündeki Yeni İşlevi

²⁷³ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*,12; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 761; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 412; Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”,171; Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 474.

²⁷⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 556; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 41; Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”15; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 33-34; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*,16; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 32.

çözüm yollarında olduğu gibi uzlaştırmada da esas olan uyuşmazlığın taraflarca çözülmesidir²⁷⁵. Ancak uzlaştırmacı anlaşmanın sağlanması sürecinde daha etkindir²⁷⁶.

Arabuluculuk kurumuna benzeyen ve genellikle karıştırıldığı belirtilen uzlaştırmada, arabuluculuktan farklı olarak uzlaştırmacı uyuşmazlık konusu hakkında araştırma yaparak taraflara çözüm önerisi sunmaktadır²⁷⁷. Ancak uzlaştırmacı, sunduğu çözüm önerisini taraflara zorla kabul ettiremez²⁷⁸.

Arabuluculuk özel hukuk uyuşmazlıklarında, uzlaştırma ise cezai uyuşmazlıklarda uygulandığından her ikisinin uygulama alanları da farklıdır²⁷⁹.

2.4.6 Tarafsız Ön Değerlendirme

Tarafsız ön değerlendirme adından da anlaşıldığı üzere, uyuşmazlığın başındayken taraflara ne durumda olduklarını göstermek için, tarafların seçmiş olduğu bağımsız ve deneyimli üçüncü bir kişinin, uyuşmazlığın nereden çıktığını, nasıl seyredeceğini, bağlayıcı olmayacak şekilde değerlendirdiği, tarafların güçlü ve zayıf yönlerini göstererek yeni bir bakış açısı kazandırdığı ve bu sayede tarafların nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hususunda karar almalarını kolaylaştırdığı yöntemdir²⁸⁰.

Bağımsız ve deneyimli kişi, taraflarla veya onların avukatlarıyla toplantı yaparak uyuşmazlık konusu hakkında bilgi aldıktan sonra uyuşmazlıkla ilgili olarak içerisinde çözüm önerileri de bulunan değerlendirme raporu hazırlamaktadır²⁸¹.

Doktrinde bir görüş tarafsız ön değerlendirmeyi Hukuk Muhakemeleri Kanunu²⁸² (HMK) m. 293'te düzenlenen "Uzman görüşü"²⁸³ kurumuna

²⁷⁵ Özbay, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri", 464

²⁷⁶ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 42.

²⁷⁷ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 10; Konuralp, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Bilirkişilik" *Bilirkişilik Sempozyumu*, 498.

²⁷⁸ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 42.

²⁷⁹ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 11.

²⁸⁰ Özbay, "Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri", 467; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 32; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 13; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 83.

²⁸¹ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 33.

²⁸² RG.04.02.2011, S.27836.

²⁸³ HMK m. 293- (1) Taraflar, dava konusu olayla ilgili olarak, uzmanından bilimsel mütalaa alabilirler. Sadece bu nedenle ayrıca süre istenemez. (2) Hâkim, talep üzerine veya resen, kendisinden rapor alınan uzman kişinin davet edilerek dinlenilmesine karar verebilir. Uzman kişinin çağrıldığı duruşmada hâkim ve taraflar gerekli soruları sorabilir. (3) Uzman kişi çağrıldığı duruşmaya geçerli

benzetmektedir²⁸⁴. Ancak uzman görüşüne tarafların birlikte müracaat etmemesi sebebiyle tarafsız ön değerlendirme ile benzetilmemesi gerektiği de yine doktrinde aksi görüş olarak belirtilmektedir²⁸⁵.

Tarafsız ön değerlendirme ile uyuşmazlık çözülmediği takdirde, üçüncü kişi tarafından hazırlanan değerlendirme raporu gizli kalmaktadır²⁸⁶.

2.4.7 Vakıaların Saptanması

Vakıaların saptanması, tarafların seçtiği bağımsız, deneyimli üçüncü kişi vasıtasıyla, taraflar arasındaki uyuşmazlığın somutlaştırılarak temelindeki maddi vakıaların tespitini sağlayan, taraflar kabul etmedikçe bağlayıcı olmayan uyuşmazlık çözüm yoludur²⁸⁷. Vakıaların saptanması yöntemi, uyuşmazlığın hemen başında değil, daha sonraki süreçte uygulanarak, daha derinlemesine ve ayrıntılı inceleme yapılması sebebiyle tarafsız ön değerlendirme yönteminden ayrılmaktadır²⁸⁸.

Vakıa saptayıcısı tarafları dinleyip, araştırmasını yaparak tespit ettiği hususları, istendiğinde çözüm önerisini de ekleyerek raporunu yazar²⁸⁹. Taraflar rapordaki çözüm önerisini kabul edip etmemekte serbesttirler²⁹⁰.

2.4.8 Arabuluculuk-Tahkim

Arabuluculuk-Tahkim yöntemi, arabuluculuk ile tahkimin özelliklerini taşıyan, arabuluculuk ile uyuşmazlık çözülemediği takdirde tahkim yolu ile uyuşmazlığın çözüldüğü karma bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir²⁹¹. Arabuluculuk-Tahkim uygulaması sonucunda tarafları bağlayıcı karar verilmektedir²⁹².

bir özürlü olmadan gelmezse, hazırlamış olduğu rapor mahkemece değerlendirmeye tabi tutulmaz” <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> (Erişim 16 Eylül 2022).

²⁸⁴ Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 14.

²⁸⁵ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 33.

²⁸⁶ Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 467.

²⁸⁷ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 78; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 12; Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 468; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 33; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 45.

²⁸⁸ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 34.

²⁸⁹ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 81; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 19; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 45.

²⁹⁰ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 35; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 81.

²⁹¹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 398; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 100; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 14; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*,

Arabuluculuk ve tahkimin birleşik uygulandığı bu yöntemde, taraflar genellikle arabuluculuk yapan kişiyi hakem olarak seçerler²⁹³. Böyle bir durumda, arabuluculuktan sonra hakemlik görevini yapan kişinin uyuşmazlıkla ilgili arabuluculuk sürecinde edindiği bazı hassas ve gizli bilgiler neticesinde tahkim sürecinde, objektif olmakta zorlanabileceği ihtimalinin arabuluculuk-tahkim yönteminin olumsuz yönü olduğu belirtilmektedir²⁹⁴.

Arabuluculuk-tahkim yöntemine tersten başlandığında, yani önce arabuluculuk yerine tahkime başvuru yapıldığında, hakem veya hakem heyeti tarafından arabuluculuğa başvuru yapılmasının uyuşmazlığın çözümünde faydalı olup olmayacağı değerlendirmesi yapılarak duruma göre tahkime ara verilerek arabuluculuğa dönülmesine veya tahkime devam edilmesine karar verilmektedir²⁹⁵.

Ülkemizde uygulaması az olan Arabuluculuk-Tahkim yönteminin uygulanabilmesi için taraflarca ayrı bir sözleşme yapılması veya mevcut sözleşmeye ek madde eklenmesi gerekmektedir²⁹⁶.

2.4.9 Kısa Jüri Uygulaması

Ülkemizde kullanılmayan, özellikle jüri yargılama sistemini benimseyen ülkelerde kullanılan bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoludur²⁹⁷. Gayri resmi olarak oluşturulan jüri tarafından bağlayıcı olmayan karar verilerek mahkeme jürisi tarafından verilecek kararın tahmin edilmesine çalışılmaktadır²⁹⁸. Bu yolda jüri kararını gören taraflar anlaşma yolunu seçebilmektedirler²⁹⁹.

39; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 41; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 38;

²⁹² Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 14.

²⁹³ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 15.

²⁹⁴ İldır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 102; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 38; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 40.

²⁹⁵ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 15.

²⁹⁶ İldır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 100; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 15.

²⁹⁷ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 37; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 396

²⁹⁸ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 396; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 14.

²⁹⁹ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 37.

2.4.10 Kısa Duruşma

Kısa duruşma, arabuluculuk, uzlaştırma ve ihtiyari tahkim yöntemi özelliklerini içinde barındırması sebebiyle karma yöntem niteliğindedir³⁰⁰. Kısa duruşma, taraflarca seçilen bağımsız üçüncü kişi ile taraf temsilcilerinden oluşan kurulun, uyuşmazlığı çözmek veya çözüm önerisi geliştirmek için bir araya geldikleri, uyuşmazlığın gizlilik içinde ele alındığı, bağlayıcı olmayan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemidir³⁰¹.

Kısa duruşma, gizlilik içinde yapılması nedeniyle daha çok iş çevresi içinde, ticari uyuşmazlıklarda kullanılmaktadır³⁰².

Kısa duruşma yönteminin işleyişi taraflarca serbestçe kararlaştırılabilmektedir³⁰³. Seçilen bağımsız üçüncü kişi, genellikle emekli hakim veya kıdemli bir avukat olmaktadır³⁰⁴.

Mini yargılama³⁰⁵ olarak da anılan kısa duruşmada, seçilen üçüncü kişi yetki verildiği takdirde uyuşmazlığın çözümü için görüş bildirmekle birlikte, doğrudan uyuşmazlığı da çözebilecektir³⁰⁶.

2.5. Hukukumuzda Yer Alan Alternatif Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Düzenlemeler

Hukukumuzda uyuşmazlıkların barış yoluyla veya arabulma yoluyla çözümü eskiden beri var olan yöntemlerdir³⁰⁷. Aslında alternatif uyuşmazlık çözüm yolları hukukumuza yabancı bir kavram değildir. Ancak alternatif uyuşmazlık çözüm

³⁰⁰ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*,13; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 19.

³⁰¹ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,108; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 397; Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 470; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 30; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 15.

³⁰² Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 19; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 36.

³⁰³ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 36; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 108.

³⁰⁴ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 13; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 19.

³⁰⁵ Özbay, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”, 470.

³⁰⁶ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 19; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 36.

³⁰⁷ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 36.

yolların kurumsallaşması ve yaygın olarak kullanılmaya başlanması son zamanlarda yapılan yasal düzenlemeler ile gerçekleşmiştir³⁰⁸.

Günümüzde ise hukukumuzda, alternatif uyuşmazlık çözüm yolları veya benzeri yollar ile ilgili yasal düzenlemeler özel hukuk, ceza hukuku ve idare hukuku alanlarında düzenlenmiştir³⁰⁹.

Çalışmamızın bu başlığı altında, Sigorta Tahkim Komisyonu, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi, Sigorta Hukukunda Arabuluculuk hariç, özel hukukta yer alan ve uygulamada sık kullanılan diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ve benzeri yolları inceleyeceğiz. Sigorta Hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından olan Sigorta Tahkim Komisyonu, Tüketici Hakem Heyeti, Hakem-Bilirkişi ve Arabuluculuk ise çalışmamızın üçüncü bölümünde kapsamlı bir şekilde ele alınacaktır.

2.5.1 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 137. ve Devamı Maddeleri Uyarınca Hakim'in Tarafları Sulhe Teşviki

Sulh, tarafların anlaşarak uyuşmazlığı sona erdirmeleridir³¹⁰. HMK m.313'te sulh, *"görülmekte olan bir davada, tarafların aralarındaki uyuşmazlığı kısmen veya tamamen sona erdirmek amacıyla, mahkeme huzurunda yapmış oldukları bir sözleşmedir"* şeklinde tanımlanmıştır³¹¹. Kanunda belirtilen tanımdan da anlaşılacağı üzere, mahkeme huzurunda yapılan sulh HMK kapsamında düzenlenmiştir. Bu noktada belirtmek gerekir ki, taraflar mahkeme dışında da anlaşarak düzenleyecekleri sulh sözleşmesi ile uyuşmazlığa son verebileceklerdir³¹².

³⁰⁸ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 36.

³⁰⁹ Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 78.

³¹⁰ H. Yavuz Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, (İstanbul: 2001), 425; Bilge Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, (Ankara: Yetkin Yayınları: 2011), 884; Ejder Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 1385; Ömer Uğur Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 1094; Mehmet Akif Tutumlu, *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012), 205; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 555; L. Şanal Görgün-Mehmet Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2012), 272. Murat Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2022), 584; Ramazan Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları 1. Baskı, 2016), 560; Ali Cem Budak-Varol Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2021), 346.

³¹¹ Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 884; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1385; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1094; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 347; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 585; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 561.

³¹² Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1386; Cenk Akil, "Hukuk Muhakemeleri Kanununda Sulh ve Sulh Yoluyla Şarta Bağlı Hüküm Verilip Verilemeyeceği Meselesi" *Gazi Üniversitesi Hukuk*

Sulh, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği konularda yapılabilmektedir (HMK md.313/2)³¹³. Taraflar sulh sözleşmesi ile karşılıklı fedakârlıkta bulunurlar. Bu fedakârlık genellikle tarafların taleplerinden kısmen veya tamamen feragat etmeleri şeklinde olmaktadır³¹⁴.

HMK m. 137'ye göre, hakim ön inceleme duruşmasında tarafları sulhe teşvik eder (HMK 137/1)³¹⁵. Madde metnine göre, hakimın tarafları sulhe teşvik etmesi kanuni zorunluluktur³¹⁶. Tarafların sulhe hazırlık yapmaları ön inceleme duruşmasına davet ile bildirilir (HMK m.139/1-b). Hakimde tarafların sulh olabileceği kanaati oluşursa bir defaya mahsus olmak üzere yeni duruşma günü verir (HMK 140/2). Taraflar bu sürede sulh görüşmeleri için alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından genellikle müzakere yöntemini kullanırlar³¹⁷.

Hakim gerektiğinde uyuşmazlık konusunda anlaşmaları için tarafları destekleyecektir³¹⁸. Uygulamada davaların sulh ile sonuçlanma oranının düşük olduğu, bu durumun sebebinin ise, hakimlerin tarafları sulhe teşvik etmesi konusunda yeteri kadar bilgi sahibi olmaması ve tarafların sulh konusunda yeterli ölçüde bilgilendirilmemesi gösterilmektedir³¹⁹.

Hakimin tarafları sulhe teşvik etmesi ile taraflar sulh olduğunda, uyuşmazlık barışçıl yöntemle ve daha az masrafla çözülmüş olacağından Sulh, alternatif uyuşmazlık çözüm yolu benzeri bir yöntem olarak adlandırılabilir³²⁰.

Fakültesi Dergisi 16/4 (2012), 4; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 347; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 585; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 561.

³¹³ Tutumlu, *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu*, 205; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 884; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1380; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1094. Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 347; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 585; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 561.

³¹⁴ Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 426; Ayşe Kılınç, "Mahkeme Dışında Yapılan Sulh ve Yargılamaya Etkisi" *İstanbul Hukuk Mecmuası* 77/2, (Aralık 2019), 508; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 164.

³¹⁵ Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 641; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 400; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 877; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 347; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 585; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 561.

³¹⁶ Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 889.

³¹⁷ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 79.

³¹⁸ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk* 50.

³¹⁹ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 555.

³²⁰ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 165; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 80.

2.5.2 Avukatlık Kanunu’nun 35/A Maddesine Göre Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi

1136 Sayılı Avukatlık Kanunu³²¹’na (Av.K) 2001 yılında 4667. Sayılı Kanunun³²² 23. maddesi ile “Uzlaşma Sağlama” başlığı adı altında 35/A maddesi eklenmiştir. Söz konusu madde hükmü ile, özellikle mahkemelerin iş yükünün azaltılması ve uyuşmazlığın yargılamadan daha hızlı ve az masraflı çözülebilmesi amacıyla avukatlara, dava açılmadan önce veya dava açılmışsa duruşma başlamadan önce karşı taraf ile uzlaştırma yetkisi verilmiştir. Böylece uyuşmazlık yargılama aşamasına geçilmeden çözülmüş olacağından bu durum alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak kabul edilmektedir³²³. Madde metninde geçen “duruşma başlamadan” ifadesinin “ilk duruşmadan önce” şeklinde değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir³²⁴.

Kanun koyucu tarafından teklifin yapılış şekli hakkında bir düzenleme yapılmamıştır. Öğretide uzlaşma teklifinin hızlı ve en az giderle olacak şekilde sözlü veya yazılı (e-posta vb.) şekilde yapılabileceği belirtilmektedir³²⁵.

İlk duruşmadan önce yapılması gereken eylemin ne olduğu, başka bir ifade ile ilk duruşmadan önce uzlaşma teklifinin karşı tarafa iletilmesinin yeterli mi olacağı yoksa uzlaşma tutanağının mahkemeye sunulmak üzere hazırlanması mı gerektiği hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüş, kanunun aradığı hususun en geç ilk duruşmaya kadar uzlaşma teklifinin karşı tarafa iletilmiş olması gerektiğini, aksi durumda ilk duruşmaya kadar geçen sürede uzlaşma yapılabilmesinin fiilen mümkün olmayabileceğini belirtmektedir³²⁶. Bu konuda doktrindeki diğer görüş ise, uzlaşma teklifinin daha önceden yapılması gerektiği ve

³²¹ RG. 07.04.1969, S. 13168.

³²² RG. 10.05.2001, S. 24398

³²³ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 139; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 869; Pekcanıtez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 557; Yılmaz, “Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)”, 847; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 52.

³²⁴ Alper Bulur, “Avukatlık Kanunu M.35/A’nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi” *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 89 (2010), 209.

³²⁵ İbrahim Özbay, “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği” *Atatürk Üniversitesi Erzurum Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/3-4 (2004), 406; Yılmaz, “Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)”, 851.

³²⁶ Yılmaz, “ Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)”, 848; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 54.

en geç ilk duruşmaya kadar, taraflar arasında uzlaşma sağlandığı takdirde uzlaşma tutanağının da hazırlanmış olması gerektiği yönündedir³²⁷.

Taraflar ancak üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri konular üzerinde uzlaşmaya varabilirler³²⁸. Buna göre tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunamayacakları boşanma, nesep, iflas, çekişmesiz yargı ve benzeri davalarda uzlaşma sağlanamayacaktır³²⁹.

Av.K m. 35/A ile sadece avukatlara uzlaştırma yetkisi verilmiştir. Buna göre, taraflar avukat olmayan üçüncü bir kişinin yardımı ile anlaşmaya vardıklarında, üçüncü kişinin bu faaliyeti neticesinde düzenlenen anlaşma belgesi, Avukatlık Kanunu 35/A maddesi ile getirilen “uzlaşma tutanağının ilam niteliğinde belge olma” özelliğini sağlamayacaktır³³⁰. Avukatın uzlaştırma teklifini müvekkili ile birlikte yapma zorunluluğu bulunduğundan, yani avukatın yanında müvekkili de olacağından ayrıca vekâletnamede özel bir yetkinin verilmiş olması gerekmemektedir³³¹.

Av.K m. 35/A kapsamında düzenlenen uzlaşma tutanağının İcra İflas Kanunu³³² (İİK) m. 38 uyarınca, ilam niteliğinde belge olabilmesi için, kanunun aradığı şartların eksiksiz bulunması gerekmektedir. Bu şartlar kanun koyucu tarafından, uzlaşma tutanağında, uzlaşmanın konusu, yeri, tarihi, tarafların karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içermesi gerektiği ve bu hususları içeren tutanağın hem avukatlar hem de müvekkiller tarafından birlikte imzalanması şeklinde belirlenmiştir³³³. Bu tutanağa karşı kanun yoluna gidilemeyeceği gibi şartlar varsa ancak irade fesadı sebebiyle iptali istenebilecektir³³⁴.

³²⁷ Bulur, “Avukatlık Kanunu M. 35/A’nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi”, 210; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 879.

³²⁸ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 794; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1094; Tutumlu, *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu*, 205; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 884; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1389; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 557.

³²⁹ Özbay, “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlâm Niteliği”, 403; Bulur, “Avukatlık Kanunu M.35/A’nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi”, 212.

³³⁰ Yılmaz, “Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)”, 850.

³³¹ Ali Göymen, “Uzlaştırmacılık Müessesesi Tartışmaları ve Avukatlık Yasasının 35/A Maddesi Üzerine İnceleme” *Ankara Barosu Dergisi*, 4, (2007),50; Özbay, “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlâm Niteliği”, 405; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 885; Taşpolat Tuğsavul, *Arbuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arbuluculuk*, 58.

³³² RG. 19.06.1932, S. 2128.

³³³ İldır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 142; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 881; Taşpolat Tuğsavul, *Arbuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arbuluculuk*, 53; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 85.

³³⁴ Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 426; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 558; Tutumlu, *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yeni ve Değişik*

Kanuna uygun düzenlenen uzlaşma tutanağı ilam niteliğinde belge sayılacağından, taraflarca kararlaştırılan edimler yerine getirilmediği takdirde ilamlı icra yoluna başvurulabilecektir³³⁵. Bu noktada icra aşamasında şartın gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinin uyuşmazlığa yol açabileceği düşüncesi ile doktrinde ağırlıklı olarak icra uzlaşma tutanağının şarta bağlı olarak düzenlenmemesi gerektiği belirtilmektedir³³⁶. Buna karşılık öğretide uzlaşma tutanağının şarta bağlı olarak yapılabileceği, tutanakta geciktirici şartın bulunması halinde şart gerçekleşmedikçe icraya konu olmayacağı, bozucu şart bulunduğu takdirde ise, tutanağın icraya konulabileceği belirtilmektedir³³⁷.

Sadece tarafların kendi aralarında veya sadece avukatların kendi aralarında imzaladıkları belgelerin AvK. m. 35/A kapsamında uzlaştırma niteliğinde olmayıp, ancak mahkeme dışı sulh hükmünde olacağı kabul edilmektedir³³⁸.

2.5.3 4787 Sayılı Kanun ile Aile Hukuku'ndan Doğan Uyuşmazlıkların Sulh Yolu İle Çözümü

Aile hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar her geçen gün artarak devam etmektedir. Böylece mahkemelerin iş yükü arttığından uyuşmazlıkların çözümü yıllarca devam etmektedir³³⁹.

Aile hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklarda, taraflar, genellikle daha hassas oldukları için uyuşmazlığın çözümündeki süreç uzadıkça taraflar için daha yıpratıcı bir hal almaktadır. Halbuki aile, Anayasa m. 41'de³⁴⁰ belirtildiği gibi toplumun temelini oluşturduğundan ve aile hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar toplumun

Hükümlerinin Yorumu, 205; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 884; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1392; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1096.

³³⁵ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 142.

³³⁶ Bulur, "Avukatlık Kanunu M. 35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi", 225; Yılmaz, "Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)", 854; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 558.

³³⁷ Göymen, "Uzlaştırmacılık Müessesesi Tartışmaları ve Avukatlık Yasasının 35/A Maddesi Üzerine İnceleme", 49; Özbay, "Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği" 403.

³³⁸ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 885; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 139; Bulur, "Avukatlık Kanunu M. 35/A'nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi", 222; Özbay, "Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği", 398.

³³⁹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 740; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 63.

³⁴⁰ Aile, *Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır* (AY. m 41).

tamamını ilgilendirdiğinden, aile hukuku uyuşmazlıklarının hem daha hızlı hem de daha dostane ve barışçıl yöntemlerle çözülmesi gerekmektedir³⁴¹. Bu nedenle, aile hukuku uyuşmazlıklarında alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arayışı devam etmekle birlikte 4787 Sayılı “Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunu³⁴²” m. 7 ile aile mahkemesi hakiminin önüne gelen dava ve işlerin özelliklerine göre esasa girmeden önce, uyuşmazlığın sulh yolu ile çözümü için tarafları teşvik edeceği hüküm altına alınmıştır³⁴³.

Maddenin lafzından hakimin davanın esasına girmeden önce sulh girişiminde bulunacağı, daha sonra, yani davanın esasına girdikten sonra, tarafları sulhe teşvik edemeyeceği anlamı çıkmaktadır. Ancak bu yorum, hükümden beklenen sonucun elde edilmesine engel olacağından, hakimin, davanın esasına girdikten sonra da davanın özelliklerine göre uygun bir zamanda aile mahkemesinin görevine giren tüm uyuşmazlıklarda tarafları sulhe teşvik etmesi gerektiği ifade edilmektedir³⁴⁴.

Hükümde düzenlenen sulhun, HMK m. 313’te düzenlenen sulh gibi olmadığı, Aile hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği konular olmadığından, burada kastedilenin anlaşma veya uzlaşmanın sağlanması şeklinde olduğu belirtilmektedir³⁴⁵.

Aile mahkemesinin hakiminin tarafları sulhe teşvik etmesinin zorunlu olup olmadığı hususunda, doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş, hakimin tarafları sulhe teşvik etmesinin zorunlu olduğunu, kanunda “teşvik eder” ifadesi ile emredici düzenleme yapıldığını belirtmektedir³⁴⁶. Diğer görüş ise, hakimin tarafları sulhe teşvik etmesinin zorunlu olmadığını, bu hususun tamamen hakimin takdir

³⁴¹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 740; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 64; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 98.

³⁴² RG. 09.01.2003, S.24997.

³⁴³ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 146; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 742.

³⁴⁴ Bahattin Aras, “Aile Mahkemelerinde Tarafların Sulh Yoluyla Çözümüne Teşviki”, *Yargıtay Dergisi*, 31/3 (Temmuz 2005), 304; İbrahim Ercan, “Aile Mahkemesinde Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözülmesi” Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağanı, (Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004), 91; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 743; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 64.

³⁴⁵ Bahattin Aras, “Aile Mahkemelerinde Yargılama Usulü” *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2007), 158.

³⁴⁶ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 148; Ercan, “Aile Mahkemesinde Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözülmesi”, 89; Aras, “Aile Mahkemelerinde Yargılama Usulü” 159; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 742; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 64.

yetkisine bağılı olduğunu, aksi durumda davanın sürüncemede kalabileceğini ifade etmektedir³⁴⁷.

Taraflar mahkemenin teşviki ile sulh olduklarında, sulh olunan konular zapta geçirilerek, taraflarca veya temsilcileri tarafından imzalandıktan sonra hükmün infazında tereddüt olmayacak şekilde karar yazılmalıdır³⁴⁸.

Taraflar özellikle boşanma ve ayrılık davalarında sulh olduklarında, bu konular tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri konular olmadığından hakimin sulh ile bağılı olmadığı ve bu konudaki anlaşmanın davayı sona erdirmekten sadece nihai karara temel teşkil edebileceği belirtilmektedir³⁴⁹.

Aile mahkemesi hakiminin teşvikine rağmen taraflar sulh olmadığında yargılamaya devam olunacak ve esas hakkında karar verilecektir³⁵⁰.

2.5.4 İş Hukukundan Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları

2.5.4.1 Bireysel İş Hukukunda Arabuluculuk

Türkiye’de işçi işveren arasındaki uyuşmazlıkların her geçen gün artmasının iş yargılamalarında yoğunluk meydana getirmesi ve bu sebeple de iş davalarının yıllar süren yargılama faaliyeti neticesinde son bulması sebebiyle artık günümüz iş ihtiyaçlarını karşılamadığı düşünölen³⁵¹ 30.01.1950 tarih ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’un³⁵² (Mülga İşMK) yerini 25.10.2017 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu³⁵³ (İşMK) almıştır.

İşMK’nın genel gerekçesinde iş mahkemelerinin artan yüküne dikkat çekilmiştir³⁵⁴.

³⁴⁷ Ali İhsan Özüğür, “Boşanma, Evlenme İptali, Ayrılık Davası, Ailenin Korunması İle İlgili Tedbirler, Tanıma, Tenfiz, Aile Mahkemesi İlişkisi” *İzmir Barosu Dergisi* 1 (Ocak 2004), 34.

³⁴⁸ Aras, “Aile Mahkemelerinde Tarafların Sulh Yoluyla Çözöme Teşviki”, 306.

³⁴⁹ Ercan, “Aile Mahkemesinde Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözölmesi”, 89; Aras, “Aile Mahkemelerinde Yargılama Usulü”, 93; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 64.

³⁵⁰ Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 101.

³⁵¹ Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 112.

³⁵² RG.04.02.1950, S. 7424.

³⁵³ RG.25.10.2017, S. 30321.

³⁵⁴ İşMK Genel Gerekçe 5. Sayfa “Ülkemizde işçi ve işveren arasındaki uyuşmazlıklar, hem çalışma hayatının hem de yargının gündeminde önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda 2017 yılı Mayıs ayı itibarıyla 50’si sosyal güvenlik hukukunda uzman olmak üzere 320 iş mahkemesinde 376 hâkim bu

İş Mahkemeleri, İş Kanunu'ndan kaynaklı hak elde etme yolundaki yargılamada büyük öneme sahiptir.³⁵⁵ Bu yönde Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü verilerine göre, 2012 yılında 355.356 olan dava sayısının, 2018 yılında 540.156 olduğu görülmektedir³⁵⁶. Bu veriler incelendiğinde, iş mahkemelerinde açılan dava sayısının her yıl artarak devam etmesinin, davaların geç sonuçlanmasına sebep olduğu anlaşılmaktadır. İş Kanunun temeli olan işçinin alacağına bir an önce kavuşması mevcut sistemde sürdürülemez hale gelmiştir³⁵⁷.

Dolayısıyla dava sayılarındaki ve davaların görülme sürelerindeki artışın önlenmesi için çözüm arayışına gidilmiştir³⁵⁸.

İş Mahkemelerinin bu sorununa çözüm olması için 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile arabuluculuk kanun sisteminin temeline yerleştirilmiştir³⁵⁹.

2.5.4.2 Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk

İşMK'da yapılan temel değişiklik ile dava öncesi zorunlu arabuluculuk uygulaması öngörülerek, arabuluculuk dava şartı haline getirilmiştir³⁶⁰. Arabuluculuğun dava sürelerine olumlu katkı sağlaması mümkün iken, alacak hakları bakımından özellikle, işçinin kanundan kaynaklı haklarını alabilmesi açısından ne kadar faydalı olduğu belirsizdir³⁶¹.

uyuşmazlıkları çözmek için çalışmaktadır. İş mahkemesi kurulmayan yerlerde ise 514 asliye hukuk mahkemesi, iş mahkemesi sıfatıyla iş uyuşmazlıklarına ilişkin davalara bakmaktadır"

,<https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss491.pdf>, (Erişim 16 Mart 2022)

³⁵⁵ Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 424.

³⁵⁶ Adli İstatistikler 2019, TC. Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, Ankara 2019,s.191,<https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1062020170359HizmeteOzel-2019-bask%C4%B1-%C4%B0SA.pdf>, (Erişim 12 Mart 2022).

³⁵⁷ Canbolat, "İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk", 96.

³⁵⁸ Kaan Muharrem Yağcıoğlu, "Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/2 (2018), 461, Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 424.

³⁵⁹ Kübra Doğan Yenisey, "İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk", *İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Değerlendirilmesi*, (İstanbul: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayını, 2016), 167; Aşçı, "Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri", 83-84; Tanrıver "Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler", 119; Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 423; Doğan Yenisey "İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk, 169; Alpagut "Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk", 116.

³⁶⁰ Aşçı, "Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri", 83-84; Tanrıver "Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler", 119; Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 423; Doğan Yenisey "İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk, 169; Alpagut "Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk", 116.

³⁶¹ Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 425.

Doktrinde, iş uyuşmazlıkların hem işçi işveren arasındaki ekonomik eşitsizlik sebebiyle, hem de kanunun emredici hükümleri çerçevesinde kendine özgü olması sebebiyle arabuluculuğa uygun olmadığını, işçinin kötünün iyisini seçmeye zorlandığını savunan görüşler³⁶² olduğu gibi, buna karşılık, iş uyuşmazlıkların arabuluculuğa elverişli olduğunu, arabuluculuk müessesesi ile işçinin haklarının kısa zamanda elde edebileceğini savunan görüşler de vardır³⁶³.

2.5.4.3 Bireysel İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar

İşMK m. 3'e göre; *"Kanuna, bireysel ve toplu iş sözleşmesine dayanan işçi ve işveren alacağı ve tazminat ile işe iade talebiyle açılan davalarda arabulucuya başvurulmuş olması"* dava şartı olarak kabul edilmiştir. Dava şartı arabuluculuk hükümleri 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir (İşMK m.38/1-a)³⁶⁴.

İşMK m. 3/20 ve 3/1'in gerekçesinde, dava şartı olarak arabuluculuğun sadece 4857 sayılı "İş Kanunu"³⁶⁵ kapsamında olan işçiler için değil, 6098 sayılı "Türk Borçlar Kanunu", 4857 sayılı "İş Kanunu", 6356 sayılı "Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu"³⁶⁶ (STİSK), 5953 sayılı "Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanunu"³⁶⁷ kapsamında

³⁶² Doğan Yenisey, "İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk", 185; Ali Güzel, "İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkında Bazı Aykırı Düşünceler", *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, (2016), 1133; Karacabey, "Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar", 461; Alpagut, "Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk", 123; Tanrıver, "Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler", 120; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 138-139; Kurt "İş Yargısında Arabuluculuk", 428; Aşçı, "Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri", 89; Çiçek *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 73; Asiye Şahin Emir-Büşra Kazmaz Tepe, "İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra hükmü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi", *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, (2020) 1486-1487; Selcan Peksan, vd., "İş Hukukunda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Uygulaması ve Arabuluculuk Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma", *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, (2020), 321; Rauf Karasu-Temel Güner, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine" Prof. Dr. Rıza Ayhan'a Armağan, ed. Mehmet Özdamar vd. (İstanbul: Yetkin Yayınları, 2022), 303.

³⁶³ Yağcıoğlu, "Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri", 480; Canbolat, "İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk", 116; Gülgün İldır, "İş Kanunu'na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü", 4.

³⁶⁴ İşMK Yürürlük Madde 38- (I) "Bu Kanunun; a) 3 üncü, 11 inci ve 12 nci maddeleri 1/1/2018 tarihinde, b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer." <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/10/20171025-8.htm> (Erişim 02 Mayıs 2022).

³⁶⁵ RG. 10.06.2003, S. 25134.

³⁶⁶ RG. 07.11.2012, S. 28460.

³⁶⁷ RG. 20.06.1952, S. 8140.

olan gazeteciler, 854 sayılı “Deniz İş Kanunu”³⁶⁸ kapsamındaki gemi adamları için de dava şartı olarak arabuluculuk hükümlerinin geçerli olduğu belirtilmektedir³⁶⁹.

İşMK m. 3/3’te “*İş kazası veya meslek hastalığından kaynaklanan maddi veya manevi tazminat davaları ile bunlarla ilgili tespit, itiraz ve rücu davaları*” arabuluculuk kapsamı dışında tutulmuştur. İş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı tazminat davalarının niteliği gereği işçinin ve geride kalanlarının pazarlık gücünün en az bu halde olması sebebi ile, işçinin içinde bulunduğu güç durumdan işverenin yararlanarak işçinin alması gereken tazminat miktarından daha az miktar ile anlaşması ile adil sonuçların elde edilemeyeceğinden kanunun bu maddesinin amacına uygun olarak düzenlendiği baskın olarak doktrinde savunulmaktadır³⁷⁰. Buna karşılık, kanunda belirtilen istisnanın tam aksine, iş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı tazminat dava türlerinin arabuluculuğa en uygun davalar arasında olduğu, bu davalarda hakimlerin takdir yetkisini kullanmadığı, kusur ve aktüerya hesabı sonucu davalarda karar verildiği, o sebeple bu tür davaların da arabuluculuk kapsamında olması gerektiği yönünde doktrinde azınlıkta kalan görüş bulunmaktadır³⁷¹.

Kanaatimizce, iş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı tazminat davalarının kanunda istisna olarak düzenlenmiş olması doktrindeki çoğunluk görüşüne paralel olarak yerinde olmuştur.

İş kazası meslek hastalığı kaynaklı tazminat davalarının kanunda zorunlu arabuluculuk kapsamında istisnai tutulması bu tür davalar için ihtiyari arabuluculuğa gidilemeyeceği anlamını taşımamaktadır. Taraflar iradi olarak Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu³⁷² (HUAK) çerçevesinde bu tür davalar için arabuluculuğa başvuruda bulunabilirler³⁷³.

³⁶⁸ RG. 29.04.1967, S. 12586.

³⁶⁹ Türkiye Büyük Millet Meclisi İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, Sıra Sayısı:491, <https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss491.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

³⁷⁰ Alpogut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 126; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 430.

³⁷¹ Canbolat, “İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 98.

³⁷² RG. 22.06.2012, S. 28331.

³⁷³ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 105.

2.5.4.4 Toplu İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları

İş hukukundaki uyuşmazlık türleri hak uyuşmazlığı ve menfaat (çıkar) uyuşmazlığı olarak ikiye ayrılarak incelenmektedir³⁷⁴.

Hak uyuşmazlığı, işçi-işveren ilişkisinde, taraflardan birinin, diğerinin mevzuat, toplu iş sözleşmesi ve iş sözleşmesinden kaynaklanan haklarını ihlal etmesi veya hiç uygulamaması nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlıktır³⁷⁵. Buna göre, bireysel iş hukukundan kaynaklı her uyuşmazlığın hak uyuşmazlığı olduğu, ancak, her hak uyuşmazlığın bireysel iş hukukundan kaynaklı olmayabileceği, hak uyuşmazlığın hem bireysel hem de toplu iş uyuşmazlığı niteliğinde olabileceği ifade edilmektedir.³⁷⁶ Hak uyuşmazlıkların çözümü tahkim ve arabuluculuk ile değil, sadece yargı yolu ile yapılmaktadır (STİSK m. 53)³⁷⁷.

Menfaat veya çıkar uyuşmazlığı ise, toplu iş sözleşmesi, iş sözleşmesi veya mevzuat ile sağlanan haklar üzerinde yeni haklar oluşturulması, mevcut hakkın değiştirilmesi ile ortaya çıkan uyuşmazlıktır³⁷⁸. Menfaat veya çıkar uyuşmazlığına, iş yerinde iş sürelerinin değiştirilmesi, yıllık izin ihbar sürelerinin artırılması örnek olarak verilebilir³⁷⁹. İşMK m.1'e göre, işçi işveren arasında ortaya çıkan hak uyuşmazlıkların çözüm merciinin İş Mahkemeleri olduğu belirtildiğinden, çıkar uyuşmazlıkları için iş mahkemelerine gidilememektedir. Başka bir ifade ile kanun gereğince, bireysel çıkar uyuşmazlıklarında gidebilecek bir yargı yolu bulunmamaktadır³⁸⁰. O nedenle, toplu çıkar iş uyuşmazlıklarında grev ve lokavta başvurulmaktadır³⁸¹. Grev ve lokavtın yasaklı olduğu durumlarda ise, toplu çıkar uyuşmazlığı zorunlu tahkim yolu ile çözülmektedir³⁸².

³⁷⁴ Haluk Hadi Sümer, *İş Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), 271; Ercan Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 528; Fatih M. Uşan - Canan Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 310; Talat Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 39/4 (2013), 250.

³⁷⁵ Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 251.

³⁷⁶ Gizem Sarıbay Öztürk, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim", *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/1 (2016), 753.

³⁷⁷ Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 251.

³⁷⁸ Sümer, *İş Hukuku*, 271.

³⁷⁹ Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, 528; Sarıbay Öztürk, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim", 753.

³⁸⁰ Uşan-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 311.

³⁸¹ Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 252.

³⁸² Sümer, *İş Hukuku*, 274; Uşan-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 311.

Toplu iş hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların barışçıl yollarla çözümü, 6356 sayılı “Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’nun” (STİSK) m. 50’de “Arabuluculuk”, m. 5’de “Yüksek Hakem Kuruluna Başvurma” ve m. 52’de “Özel Hakeme Başvurma” başlıkları altında ve yine bu kanunun m. 57 uyarınca düzenlenen 28844 Sayılı “Toplu İş Sözleşmelerinde Arabulucu ve Hakeme Başvurma Yönetmeliği”nde³⁸³ düzenlenmiştir. Buna göre Toplu iş uyuşmazlıklarında alternatif uyuşmazlık çözüm yolları kanunda arabuluculuk ve tahkim olarak iki tane belirtilmiştir³⁸⁴. Doktrinde, mülga 275 sayılı kanun³⁸⁵ döneminde kabul edilen ancak mülga 2828 Sayılı kanunda ve yürürlükteki kanun olan 6356 sayılı kanunda yer verilmeyen “Uzlaştırmanın” da toplu iş uyuşmazlıklarında sistem gereği alternatif uyuşmazlık çözümü yolu olduğu belirtilmektedir.³⁸⁶

2.5.4.5 Toplu İş Hukukunda Arabuluculuk

Toplu iş uyuşmazlıklarında alternatif yol olarak kullanılacak arabuluculuk HUAK ile düzenlenen arabuluculuktan farklıdır. Toplu iş hukukunda arabuluculuk ilk olarak mülga 2822 sayılı “Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu”³⁸⁷ ile düzenlenmiştir. 2013 yılında 6356 sayılı “Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununun” yürürlüğe girmesi ile önceki kanun yürürlükten kalkmıştır³⁸⁸.

Toplu iş hukukundan kaynaklı uyuşmazlık çözümünde arabuluculuk süreci olağan arabuluculuk ve olağanüstü arabuluculuk olmak üzere ikiye ayrılarak adlandırılmaktadır³⁸⁹.

³⁸³ RG. 07.12.2013, S.28844.

³⁸⁴ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 148.

³⁸⁵ RG. 15.07.1963, S.11462.

³⁸⁶ Canbolat, “6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk”, 269; Sarıbay Öztürk “6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim”, 751.

³⁸⁷ Mülga Kanun RG 2822, S. 18040.

³⁸⁸ STİSK m. 81– (1) 5/5/1983 tarihli ve 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 5/5/1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu ve 30/1/1950 tarihli ve 5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanununun 1 inci maddesinin ikinci fıkrasının (A) bendi yürürlükten kaldırılmıştır. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

³⁸⁹ Emine Kaymaz-Mehmet Devran Kaymaz, “İş Hukukunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk”, *Kadim Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/1 (2020), 23; Canbolat, “6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk”, 255; Derya Alkan, *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları* (İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 33; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 71; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*, 94. Sümer, *İş Hukuku*, 275; Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, 537; Uşan,-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 312.

Olağan arabuluculuk her uyuşmazlıkta grev ve lokavt ya da zorunlu tahkim aşamasından önce başvurulmuş arabuluculuk sürecidir³⁹⁰. STİSK m. 49'da arabuluculuğa hangi hallerde başvurulacağı düzenlenmiştir. Buna göre, arabuluculuğa, toplu görüşme için kararlaştırılan ilk toplantıya taraflardan biri gelmediğinde, taraflardan biri görüşmeye başlamadığında, taraflar altmış günlük toplu görüşme süresi içerisinde anlaşamadıklarını bir tutanakla tespit ettiklerinde ve ya toplu görüşme süresi anlaşma olmaksızın sona erdiğinde taraflardan biri uyuşmazlığı altı iş günü içinde görevli makama bildirir (STİSK m. 49)³⁹¹. Bunun üzerine görevli makam, altı iş günü içinde taraflardan birinin katılımı veya katılım olmadığı takdirde, kendiliğinden resmi listeden arabulucu görevlendirmektedir (STİSK m. 50). Arabulucunun görevi kendisine yapılan bildirimden itibaren 15 gün sürmektedir. Bu süre tarafların anlaşması ile en çok altı iş günü uzatılabilir (STİSK m. 50/3)³⁹².

Olağanüstü arabuluculuk ise, Cumhurbaşkanının grev ve lokavtı erteleme durumunda gündeme gelmektedir.³⁹³ Erteleme süresi içinde, uyuşmazlığın çözümü için Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanının arabulucu olması ve doğrudan bakanın bir kişiyi arabulucu ataması ile başlayan süreçtir (STİSK m. 60/7). Erteleme kararının yürürlüğe girmesi üzerine, grev kararının alınmasından sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı veya bakan tarafından görevlendirilen arabulucu, uyuşmazlığın çözümü için erteleme süresince her türlü çabayı gösterir (STİSK m. 63/2). Erteleme süresi içerisinde taraflar aralarında anlaşarak uyuşmazlığın özel hakeme tarafından çözülmesini isteyebilirler (STİSK m. 63/3). Erteleme süresinin sonunda anlaşma sağlanmadığı takdirde, altı iş günü içinde taraflardan birinin başvurusu üzerine uyuşmazlık Yüksek Hakem Kurulunca çözülür (STİSK m. 63/3)³⁹⁴.

³⁹⁰ Uşan- Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 312; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 781; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 152; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 73; Alkan, *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*, 32.

³⁹¹ Kaymaz- Kaymaz, "İş Hukukunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 23; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 780.

³⁹² Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 265; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 781.

³⁹³ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 152; Uşan,-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 313; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 781; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 76; Alkan, *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*, 40.

³⁹⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 782; Canbolat, "6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk", 267.

2.5.4.6 Toplu İş Hukukunda Yüksek Hakem Kurulu

Yüksek Hakem kurulu öğretide “zorunlu tahkim” olarak adlandırılmaktadır.³⁹⁵ Yüksek Hakem Kurulunun oluşturulma biçimi STİSK m.54’te düzenlenmiştir³⁹⁶.

Grev ve lokavtın yasak olduğu işler ve işyerlerindeki uyuşmazlıklarda, resmi arabuluculuk süreci anlaşmazlık ile sonuçlandığında, anlaşmazlık tutanağın tebliğinden itibaren taraflardan biri, altı iş günü içinde Yüksek Hakem Kuruluna başvurmak zorundadır (STİSK m.51/1)³⁹⁷.

Grev ve lokavt ertelendiğinde, erteme süresinin bitiminde taraflarca anlaşma sağlanamadığında ve özel hakeme başvuru yapılmadığında altı iş günü içinde taraflardan biri Yüksek Hakem Kuruluna başvuru yapılabilir (STİSK m. 63/4)³⁹⁸.

İşçi sendikası yetkisinin düşmemesi için, grev oylaması sonucunda grev yapılmaması yönündeki kararın kesinleşmesinden itibaren altı iş günü içinde Yüksek Hakem Kuruluna Başvurur. (STİSK m. 51/1)³⁹⁹.

³⁹⁵ Sümer, *İş Hukuku*, 278; Akyiğit, *Toplu İş Hukuku* 550; Uşan-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 315; Sarıbay Öztürk” 6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim”, 769.

³⁹⁶ STİSK m.54– (1) Yüksek Hakem Kurulu, Yargıtayın bu Kanundan doğan uyuşmazlıklara bakmakla görevli dairelerinin başkanları arasından başkanlık süresi en fazla olan başkanlığında;8 a) Cumhurbaşkanınca, bakanlıklar bünyesi dışında, işçi veya işveren kuruluşları ile hiçbir şekilde bağlantısı bulunmayan ve siyasi parti organlarında görevli olmayan, ekonomi, işletme, sosyal politika veya iş hukuku konularında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından seçilecek bir üye,9 b) Üniversitelerin iş ve sosyal güvenlik hukuku anabilim dalı öğretim üyeleri arasından Yükseköğretim Kurulunca seçilecek bir üye, c) Bakanlık Çalışma Genel Müdürü, ç) İşçi sendikaları konfederasyonlarından kendisine mensup işçi sayısı en yüksek olan konfederasyonca seçilecek iki üye, d) İşverenler adına en çok işveren mensubu olan işveren sendikaları konfederasyonunca biri kamu işverenlerinden olmak üzere seçilecek iki üyeden, oluşur. Ancak uyuşmazlık konusunun tarafı olan sendikanın bağlı bulunduğu işçi konfederasyonunun farklı olması hâlinde, bağlı bulunduğu konfederasyonun seçeceği bir üye, uyuşmazlık konusunun tarafı olan sendikanın bağlı bulunduğu bir başka işveren sendikaları konfederasyonu bulunması hâlinde de sendikanın bağlı bulunduğu konfederasyonun seçeceği bir üye, ikinci üyenin yerine Kurul üyesi olarak toplantıya katılır. (2) Seçimle gelen üyeler, iki yıl için seçilir ve yeniden seçilmeleri mümkündür. İşçi ve işverenler adına seçilecek üyelerde 6 ncı maddedeki kurucular için öngörülen şartlar aranır. (3) Seçimle gelen her bir üye için aynı şekilde ikişer yedek üye seçilir. Kurul Başkanlığı için birinci ve ikinci yedekler, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca hukuk daireleri başkanları arasından seçilir. Yüksek Hakem Kuruluna katılacak üyelerin seçilmesi, her seçim döneminden üç ay önce Bakanlıkça ilgili makam ve kuruluşlardan istenir. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.pdf> (Erişim 10.11.2022).

³⁹⁷ Ekin Sökmen Güler, “Toplu İş Uyuşmazlıklarının Çözümünde Yüksek Hakem Kuruluna Başvurma ve Özel Hakeme Başvurma”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19 / 3 (Temmuz 2015), 58; Alkan, *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*, 103.

³⁹⁸ Sebahattin Yürekli, *Toplu İş Uyuşmazlıklarında Yüksek Hakem Kurulu Kararları*, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5 (2020), 124.

³⁹⁹ Sökmen Güler, “Toplu İş Uyuşmazlıklarının Çözümünde Yüksek Hakem Kuruluna Başvurma ve Özel Hakeme Başvurma”, 125.

Yüksek Hakem kurulu tarafından verilen kararlar kesin olup, toplu iş sözleşmesi hükmündedir (STİSK m.51/2)⁴⁰⁰.

2.5.4.7 Toplu İş Hukukunda Özel Hakeme Başvurma

Toplu iş hukukunda özel hakeme başvuru yolu öğretide, “İhtiyari Tahkim” olarak adlandırılmaktadır⁴⁰¹. Taraflar anlaşarak, sürecin her safhasında, uyuşmazlığın çözümünü için özel hakeme başvurabilirler⁴⁰². Taraflar toplu çıkar uyuşmazlıkların çözümü için özel hakeme başvuru yapılacağı yönünde yazılı bir anlaşma yaptıkları takdirde, bundan sonra arabuluculuk, grev, lokavt, kanuni hakemlik hükümler uygulanmayacak ve özel hakem tarafından toplu çıkar uyuşmazlıkları için verilen kararlar toplu iş sözleşmesi hükmünde olacaktır⁴⁰³.

2.5.5 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Uyarınca Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Tahkim

Spor hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının benimsenmesinin en önemli sebebi, tek bir uyuşmazlık çözüm sisteminin oluşturularak verilen kararların birbiri ile tutarlı olmasını sağlamak olmuştur⁴⁰⁴.

Spor hukukunun niteliği itibariyle, uyuşmazlıkların hızlı ve dostane bir şekilde, düşük maliyetle ve uzman kişilerce çözülecek olması da alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının tercih edilme sebebi olmuştur⁴⁰⁵.

Spor hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının kullanılmasının olumsuz tarafının, geçici hukuki koruma tedbir kararının verilmesi ve özellikle uygulanması hususunda olduğu, alternatif uyuşmazlık çözüm yolu ile verilen geçici

⁴⁰⁰ Yürekli, Toplu İş Uyuşmazlıklarında Yüksek Hakem Kurulu Kararları”, 138; Alkan, *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*, 106.

⁴⁰¹ Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, 543; Uşan-Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 314; Sümer, *İş Hukuku*, 277; Sarıbay Öztürk” 6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim”, 754.

⁴⁰² Uşan- Erdoğan, *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*, 314; Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, 543.

⁴⁰³ Akyiğit, *Toplu İş Hukuku*, 543.

⁴⁰⁴ Erkan Küçükgüngör, “Spor Hukuku ve Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri” *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 22/4 (Aralık 2004), 57; Nihan Esendal, “Spor Hukuku Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, *Terazi Hukuk Dergisi* 4/40 (Aralık 2009), 40; Abdullah Uz, “Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine” *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (2011), 244.

⁴⁰⁵ Küçükgüngör, “Spor Hukuku ve Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm, 57.

hukuki tedbir kararlarının uygulanması için devlet yargısı tarafından desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir⁴⁰⁶.

Spor hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların tamamı tahkim ile çözülebilmektedir.⁴⁰⁷ 5894 Sayılı “Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun”da⁴⁰⁸ (TFFKGHK) futbol faaliyetleri sırasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümünde yetkili merciinin tahkim olduğu belirtilerek zorunlu tahkim müessesesi benimsenmiştir.⁴⁰⁹ TFFKGHK m. 6’da “Tahkim Kurulu” başlığı altında düzenleme yapılmıştır⁴¹⁰.

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) bünyesinde görev yapan tahkim kurulu, futbol federasyonu ile kulüpler, teknik direktörler, futbolcular, hakemler, antrenörler arasında çıkan uyuşmazlıkları, kulüpler ile kulüpler, futbolcular, antrenörler, teknik

⁴⁰⁶ Küçükgüngör, “Spor Hukuku ve Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm”, 64; Esendal, “Spor Hukuku Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 137.

⁴⁰⁷ Esendal, “Spor Hukuku Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 136; Küçükgüngör, “Spor Hukuku ve Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm”, 49; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 859.

⁴⁰⁸ RG. 16.05.2009, S.27230.

⁴⁰⁹ Uz, “Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine”, 272; Selami Özsoy, “Spor Hukukunda Tahkim”, *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi* 3/1 (2008), 18.

⁴¹⁰ TFFKGHK m. 6– (Değişik:22/4/2022-7405/53 md.) (1) Tahkim Kurulu, bu Kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olup TFF’nin en üst hukuk kuruluudur ve TFF Statüsü ve ilgili talimat hükümleri uyarınca TFF’nin yetkili organlarının ve kurullarının kararlarına karşı yapılan başvurular hakkında nihai karar verme yetkisine sahiptir. (2) Tahkim Kurulu, Yönetim Kurulu tarafından en az on yıllık mesleki tecrübeye sahip hukukçular arasından seçilecek bir başkan ile altı asıl ve altı yedek üyeden oluşur. Tahkim Kurulu başkan ve üyeleri, görevlendirmelerine dair Yönetim Kurulu kararı tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde, görevlerini tarafsızlık ve bağımsızlık içinde yerine getirmelerine engel bir durumlarının olmadığına dair yazılı beyanlarını sunmak ve Yönetim Kurulu üyelerinin huzurunda görevlerini tarafsız ve bağımsız şekilde yerine getireceklerine dair yemin etmek suretiyle görevlerine başlar. Üyeler, ilk toplantıda kendi aralarından bir başkan vekili ve bir raportör seçer. (3) Tahkim Kurulunun görev süresi, Yönetim Kurulunun görev süresinden bağımsız olarak göreve başladıkları tarihten itibaren dört yıldır. Üyeler, istifa etmedikçe veya çekilmiş sayılmadıkça, yerlerine yeni üye görevlendirilemez. Herhangi bir nedenle boşalan üyelğe seçilen yeni üyeler, Kurulun kalan görev süresi kadar görev yapar. (4) Tahkim Kurulu üyeleri, görevlerini, tam bir tarafsızlık ve bağımsızlık içinde, TFF Statüsü ve talimatta belirtilen kurallara uygun şekilde yerine getirmekle yükümlüdür. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, Tahkim Kurulunun görevine ilişkin emir ve talimat veremez, tavsiye veya telkinde bulunamaz. (5) Tahkim Kurulu, TFF’nin yetkili organları ile kurullarının futbol faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin düzenlemeleri ve kararlarına karşı başvuruları inceleyerek nihai olarak karara bağlar. Tahkim Kuruluna başvuru süresi, TFF talimatlarına karşı talimatın internet sitesinde yayımı tarihinden ve kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren yedi gündür. (6) Tahkim Kurulunun; futbol faaliyetlerinin yönetimi ve disiplinine ilişkin kararları kesindir. Bunun dışındaki kararlarına karşı tebliğden itibaren bir ay içinde 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 439 uncu maddesine göre iptal davası açılabilir. (7) Tahkim Kurulu üyeleri, görevleri süresince TFF’nin başka kurul ve organlarında görev alamayacakları gibi TFF üyeleri veya bu üyelerle doğrudan bağlantılı diğer özel hukuk tüzel kişileri bünyesinde de görev alamazlar. (8) Tahkim Kurulunun görev ve yetkileri ile üyelerinin sahip olması gereken nitelikler, yükümlülükleri, sorumlulukları ve hakları TFF Statüsünde; çalışma usul ve esasları ile Tahkim Kuruluna başvurulması, başvuruların incelenmesi ve karara bağlanmasına ilişkin usul ve esaslar talimatla düzenlenir. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5894.pdf> (Erişim 12 Mart 2022).

direktörler arasında çıkan ihtilafları, kısaca futbol ile ilgili kişi ve kurumlar arasındaki ihtilafları çözmeye yetkilidir⁴¹¹. Bununla birlikte tahkim kurulu, Futbol Federasyonu yönetim kurulu tarafından verilen kararları ve diğer disiplin kurulu, etik kurulu, uyuşmazlık çözüm kurulu gibi kurulların kararlarına karşı yapılan itirazları da incelemeye yetkilidir⁴¹².

Tahkim kurulu kararları kesin ve nihaidir (TFFKGHK m. 6/4)⁴¹³. Anayasa Mahkemesi kararına konu olan⁴¹⁴ madde metnin devamında yer alan “ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulamaz” şeklindeki ifade Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir⁴¹⁵.

2.5.6 Ticaret Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olan Arabuluculuk

19.12.2018 tarihinde 30630 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe giren 7155 sayılı “Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkındaki Kanunun” 20. maddesi ile Türk Ticaret Kanununa “*Dava Şartı Arabuluculuk*” başlığı altında 5/A maddesi eklenmiş ve konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuş olması dava şartı olarak düzenlenmiştir⁴¹⁶.

Maddenin lafzından zorunlu arabuluculuğa tabi uyuşmazlıkların neler olduğunun tam olarak belirli olmamasının uygulamada sorunlara yol açacağı belirtilmektedir⁴¹⁷. Buna göre, her somut olayın özelliklerine göre uyuşmazlığın zorunlu ticari arabuluculuğa tabi olup olmadığını tespit etmek için tarafların üzerinde

⁴¹¹ Erkan Küçükgüngör, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 50/2 (2001), 138; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 861.

⁴¹² Küçükgüngör, “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği”, 138; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 861.

⁴¹³ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 855.

⁴¹⁴ Uz, “Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine”, 277.

⁴¹⁵ Anayasa Mahkemesi (AYM) K.2011/7 (6 Ocak 2011). RG.26/2/2011 S.27858.

⁴¹⁶ Cafer Eminoğlu-Ersin Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 14; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 149; İlhan Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 13; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 44; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 57.

⁴¹⁷ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, 216; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 58.

serbestçe tasarruf edebileceği bir ticari davanın veya çekişmeli yargının bulunması gerektiği ve konusunun bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat olması kriterlerinin tek tek incelenmesi gerektiği belirtilmektedir⁴¹⁸. Ticari davalarda arabuluculuk süreci altı hafta içinde sonlanır. Ancak zorunlu hallerde bu süre iki hafta daha uzatılabilmektedir(TTK m. 5/A)⁴¹⁹.

Bu başlık altında ticari davalarda arabuluculuk hakkında genel açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmamamızın sonraki bölümünde “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk” başlığı altında daha ayrıntılı inceleme yapılacaktır.

⁴¹⁸ Memiş, Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü, 57.

⁴¹⁹ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 254; Memiş, Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü, 120; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 108.

BÖLÜM III

SİGORTA SÖZLEŞMESİNDEN KAYNAKLI UYUŞMAZLIKLARIN ALTERNATİF YOLLARLA ÇÖZÜMÜ

3.1. Sigorta Hukukunda Arabuluculuk

Sınırlı sayıda olmayan Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, her toplumun sosyal ve ekonomik durumuna göre farklılık gösterebilmektedir⁴²⁰.

Uyuşmazlığın yargı ile çözümü sonucunda, tarafları bağlayıcı karar verilmesi kimi zaman kazanan tarafı da memnun etmemektedir. Alternatif uyuşmazlıkların çözümünde esas amaç her iki tarafı da memnun edici sonuçların ortaya çıkmasını sağlamaktır⁴²¹.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, tarafsız üçüncü kişi veya kişiler aracılığı ile barışçıl yöntemlerle tarafları memnun edici neticeler elde edilmesini amaçlayan, yargıya alternatif olarak işleyen hukuksal koruma yöntemidir⁴²².

⁴²⁰ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 11-13; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 112.

⁴²¹ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 26.

⁴²² Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 155; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 167; Pekcanıtez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 759; Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü” 392; Bulur “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, 48; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 24; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 82; Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”, *Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu*, ed. Murat Alışkan vd. 13; Ildır, “İş Kanunu’na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü”, 4; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 23; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 412; Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”, 31; Tanrıver “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 151; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 112; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 9; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk*

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları ile devlet yargılaması karşılaştırıldığında, alternatif çözüm yollarında haklı olanın ortaya çıkartılmasından çok, karşılıklı menfaat ilişkisinin ön planda olduğu görülmektedir⁴²³. O nedenle, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının tarafların iradelerinin ön planda olduğu uyuşmazlıklar için uygulanması gerektiği ve her uyuşmazlık için uygun olmayabileceği ifade edilebilir. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının, yargının yerine ikame edilmeye çalışılan veya onunla rekabet hâlinde olan bir çözümler süreci olmadığı, alternatif çözüm yolları ile, tarafların hakları üzerinde serbestçe tasarruf ederek adil bir çözüme kavuşmalarının amaçlandığı belirtilmektedir⁴²⁴.

Türkiye’de de dünyadaki gelişime uyumlu olarak uyuşmazlıkların yargı dışı çözüme kavuşturularak dava sayısını azaltmak amacıyla alternatif çözüm yolları ortaya çıkmış ve gelişme göstermektedir⁴²⁵.

3.1.1 Arabuluculuk Kavramı Ve Tanımı

Türkiye’de yargı sistemi üzerindeki yükün fazla olması ve yargılama sürelerinin her geçen gün artması sebebiyle uyuşmazlıkların yargı yoluna gitmeden önce alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan arabuluculuk ile çözümlenebilmesi için, 7 Haziran 2012 tarih ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu (HUAKE) ile Arabuluculuk kurumu getirilmiştir. Böylece uyuşmazlıkların yargı dışı çözümlenebilmesi için hukuksal bir zemin hazırlanmıştır. Bu kanunda bağımsız ve ihtiyari arabuluculuğa ilişkin düzenlemeler mevcuttur⁴²⁶.

HUAKE m.2/1-b’de Arabuluculuk tanımı şu şekilde yapılmıştır:

“Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, tarafların çözüm üretmediklerinin ortaya çıkması hâlinde çözüm önerisi de getirebilen, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir

Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk 5; Konuralp, *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim* 9.

⁴²³ İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 53; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 8.

⁴²⁴ Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, 48.

⁴²⁵ Ildır, “İş Kanunu’na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü”, 4.

⁴²⁶ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1017.

üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyarî olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemidir”⁴²⁷

Hukuk Uyuşmazlıkları Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği’nde⁴²⁸ (HUAKY) arabuluculuğun tanımı kanuna benzer şekilde yapılmıştır. Madde metninde arabulucudan bahisle, “*çözüm önerisi de getirebilen*” ifadesine yer verilmiştir. Doktrinde bu husus, arabulucunun çözüm önerisini bir defa kullanması gerektiği, arabulucunun tarafları anlaştırmaya gibi bir zorunluluğu olmadığından sık sık çözüm önerisinde bulunmasının doğru olmadığı şeklinde açıklanmaktadır⁴²⁹.

Doktrinde arabuluculuk, yargıya başvurmadan önce veya yargı sırasında tarafsız üçüncü bir kişinin yardımı ile uyuşmazlık içine düşmüş tarafların, konuşmak ve anlaşmak için bir araya getirilmesi neticesinde, uyuşmazlığın çözümünü hedefleyen, ihtiyari olarak başvuru, iki tarafın ortak menfaatinin göz önünde bulundurulduğu alternatif çözüm yöntemi olarak tanımlanmaktadır⁴³⁰.

Yukarıdaki tanımlardan arabuluculuk ile ilgili olarak, taraflar arasında öncelikle uyuşmazlığın olması gerektiği ve üçüncü bağımsız bir kişi tarafından iradi olarak tarafların bir araya getirilmesi ile birlikte uyuşmazlığın çözümünün hedeflendiği sonucunu çıkartabiliriz.

⁴²⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 12 Mart 2022).

⁴²⁸ RG. 26.01.2013, S. 28540.

⁴²⁹ Şahin Çil, “Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak”, *İnşaat Sanayi Dergisi* 165 (Ocak-Şubat 2018), 27.

⁴³⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 556; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 88; Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 106; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 16; Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 151; Yıldırım, *Uluslararası Arabuluculuk Sempozyumu*, 65; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 21; Levent Akın, *İş Mahkemeleri Kanunu İle Getirilen Yeni, Düzenlemeler ve Arabuluculuk*, (Ankara: İntes Yayınları, 2017), 21; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, s.763; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 115; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 26; Canbolat, “İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 98; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 408; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 8; Burak Alptekin Boydak, “İş Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuk Düzenlemesinin Kamuda Hizmet Alımı Kapsamında Çalışan İşçiler Bakımından Değerlendirilmesi”, *Çalışma İlişkileri Dergisi* 9/2 (2018), 90; Yağcıoğlu, “Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri”, 464.

3.1.2 Arabuluculuğun Temel İlkeleri

HUAK m. 3 ve 4 hükümleri uyarınca, arabuluculuğun temel ilkeleri iradilik (gönüllülük), eşitlik ve gizlilik olarak sayılabilmektedir⁴³¹.

Arabuluculuğun iradi olduğundan, başka bir ifade ile gönüllülük esasına dayandığından bahsedilebilmesi için, arabuluculuğa başvurunun zorunlu olmaması, tamamen serbest olması, sürece devamın iradi olması, süreç sonunda anlaşma veya anlaşmamanın serbest olması unsurlarının hepsinin istisnasız birlikte bulunması gerekmektedir⁴³². İradilik ilkesi gündeme geldiğinde bahsedilmesi gereken bir diğer husus, zorunlu arabuluculuk müessesidir. Buna göre, doktrinde temel iki farklı görüş karşımıza çıkmaktadır. Doktrindeki baskın görüş, zorunlu arabuluculuk kapsamında iradilik ilkesinden bahsedilemeyeceğini, gönüllülük esasının arabuluculuğun temel ilkelerinden biri olduğunu ve zorlama yolu ile arabuluculuğa başvuru yapılmasının arabuluculuk mantığına ters olduğunu ifade etmektedir⁴³³.

Doktrindeki diğer görüş ise, iradilik ilkesinin tamamen ortadan kaldırılmadığı sadece başvuru için sınırlama getirildiği, tarafların sürece devam etmeme konusunda serbest olduğu, mahkemelerin yükünün azaltılması için bu şekilde sınırlama getirilebilmesinin mümkün olduğu yönündedir⁴³⁴.

HUAK'ta arabuluculuğun iradi olmasının yanında, eşitlik ilkesinden de bahsedilmiştir. Buna göre, taraflar, arabuluculuğa başvuru, sürecin devamı ve

⁴³¹ Çiğdem Yazıcı Tıktık, "Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi", *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 114; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 22; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 56-57; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 563-567; Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 409; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 75; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 91.

⁴³² Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 25; Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 410; Tıktık, "Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi", 114; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 77; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 99; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 47.

⁴³³ Karacabey, "Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar", 462; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 25; Şahin Emir- Kazmaz Tepe, "İş uyuşmazlıklarına İlişkin İbra hükmü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi", 1483; Tanrıver "Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler", 119; Kurt, "İş Yargısında Arabuluculuk", 408; Peksan, vd., "İş Hukukunda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Uygulaması ve Arabuluculuk Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma", 325; Alpagut, "Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk", 115; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 81.

⁴³⁴ Çiğdem Yazıcı Tıktık, "Arabuluculuk Sürecinin Temel İlkeleri", *Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı*, (PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021), 47-49; Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 71.

sonuçlanması aşamalarında eşit haklara sahiptirler⁴³⁵. Eşitlik ilkesi gereğince, taraflar devlet yargılaması sırasında sahip oldukları hukuki dinlenilme ve adil yargılanma haklarına arabuluculuk sürecinde de sahiptirler⁴³⁶. Aynı şekilde silahların eşitliği ilkesi olarak da ifade edilen, tarafların eşit haklara sahip olması gerek yargılama sırasında, gerekse de yargı dışı arabuluculuk sürecinde her zaman göz önünde bulundurulmalıdır⁴³⁷. Bu noktada belirtmek gerekir ki, sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklarda, arabuluculuk önünde sağlanması gereken eşitliğin, özellikle bir tarafın sigorta şirketi olduğu düşünüldüğünde, ekonomik eşitsizliğin bertaraf edilmesi için önem arz ettiğini düşünmekteyiz.

Arabuluculuk faaliyetinin diğer önemli bir ilkesi gizlilik⁴³⁸. HUAK'ın genel kanun gerekçesinde, tarafların uyuşmazlıkları devlet yargısı dışında arabuluculuk ile çözmek istemelerinin en önemli sebeplerinden birinin gizlilik ilkesi olduğu belirtilmektedir⁴³⁹. Uyuşmazlık çözüm sürecinin gizli olması ve sadece taraflar arasında kalması, tarafların birbirlerine zarar vermeden, daha dikkatli bir şekilde sadece uyuşmazlığın çözümüne odaklanmalarını sağlamaktadır⁴⁴⁰. Arabuluculukta gizlilik ilkesinin eleştirisi olarak, gizlilik ilkesi gereğince sosyal adalet sisteminin gelişmesine katkıda bulunulamadığı, ancak kamuya açıklık ile sosyal adalet sisteminin gelişmesine katkı sağlanabileceği, taraflar arasındaki eşitsizliğin giderilebilmesi ve eşit bir yargılama yapılarak adaletin tam olarak sağlanmasının uyuşmazlığın ancak kamuya açık bir şekilde çözülmesi halinde mümkün olabileceği belirtilmektedir⁴⁴¹.

⁴³⁵ Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 79; Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 122; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 409; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 97.

⁴³⁶ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 112; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 79; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 409.

⁴³⁷ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 42; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 98.

⁴³⁸ Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 121; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 572; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 111; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 57; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 409; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 81; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 92; İlhan, *Arabuluculuk Sözleşmesi*, 56.

⁴³⁹ Samil Demir, *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Mevzuatı-Gerekçeli-Atıflı-Notlu*, (Ankara: CADR Yayınları, 4. Baskı, 2019.), 40.

⁴⁴⁰ Akın, *İş Mahkemeleri Kanunu ile Getirilen Yeni, Düzenlemeler ve Arabuluculuk*, 22; Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 78.

⁴⁴¹ Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 116.

Beyan ve belgelerin kullanılmaması gizlilik ilkesinin parçası olarak değerlendirilmelidir⁴⁴². HUAK m. 5'te düzenlenen bu ilke gereğince madde de sayılan belgelerin delil olarak kullanılmayacağı ve bu hususlarda tanıklık yapılmayacağı belirtilmiştir. Bu ilke ile arabuluculuk aşamasında kullanılan belgelerin anlaşma sağlanmadığı takdirde daha sonra açılacak olan davada kullanılmaması amaçlanmaktadır⁴⁴³. Arabuluculuğa konu sigorta uyuşmazlığı, arabuluculuk ile çözülemediği takdirde, davacı tarafından Sigorta Tahkim Komisyonu'na da başvuru yapılabilecektir. HUAK m. 5'te düzenlenen, arabuluculuk daveti, arabuluculuk sürecinde taraflarca ileri sürülen bilgi, belge ve öneriler sigortacılıkta tahkim yargılamasında da kullanılamayacaktır⁴⁴⁴.

3.1.3 Dava Şartı Arabuluculuk

Dava şartı, davanın esası hakkında inceleme yapılabilmesi ve yargılama neticesinde karar verilebilmesi için varlığı veya yokluğu mutlaka gerekli olan şartlar olarak tanımlanmaktadır⁴⁴⁵. Varlığı gerekli hâllere olumlu, yokluğu gerekli hâllere olumsuz dava şartları denir⁴⁴⁶.

Mahkemelerdeki dava sayısının her geçen gün artış içinde olmasının doğal sonucu olarak uzun yıllar süren davalar karşımıza çıkmaktadır. Yargılama sürelerinin uzaması hem ülkemiz açısından hem de dünya genelinde yaşanan son dönemin problemleri arasındadır. Hukukumuzda yargıda yaşanan bu uzun süren dava ve iş yoğunluğu problemini çözmek amacıyla dava şartı olarak arabuluculuk düzenlemeleri getirilmiştir. İlk olarak, 7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu ile bir dava şartı olarak arabuluculuk kanun sisteminin temeline yerleştirilmiştir⁴⁴⁷.

⁴⁴² Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 84.

⁴⁴³ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 112; Akın, *İş Mahkemeleri Kanunu İle Getirilen Yeni, Düzenlemeler ve Arabuluculuk*, 22, Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 42; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 84.

⁴⁴⁴ Doğrusöz Koşut, "Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması", 27.

⁴⁴⁵ Ömer Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku*, (Konya: Mimoza Yayınları, 2014), 222; Mustafa Kılıçoğlu, *6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi*, (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2012), 614; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 316; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 278; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 169; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 354.

⁴⁴⁶ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 317.

⁴⁴⁷ Kübra Doğan Yenisey, "İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk", *İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Değerlendirilmesi*, (İstanbul: 2016), 167, <https://www.tisk.org.tr/yayin/2016-is-hukuku-mahkemeleri-kanunu-tasarisi.pdf>, (Erişim 15 Nisan 2022); Tanrıver, "Dava Şartı Arabuluculuk

İşMK’da yapılan bu temel değişiklik ile dava öncesi zorunlu arabuluculuk uygulaması öngörülerek, arabuluculuk dava şartı haline getirilmiştir⁴⁴⁸.

Daha sonra, 19.12.2018 tarihinde 30630 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ve 01.01.2019 tarihinde yürürlüğe giren, 7155 sayılı “*Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkındaki Kanunun*” 20. Maddesi ile Türk Ticaret Kanununa “*Dava Şartı Arabuluculuk*” başlığı altında 5/A maddesi eklenerek dava şartı arabuluculuk düzenlemesi getirilmiştir⁴⁴⁹. İlgili hüküm şu şekildedir⁴⁵⁰:

“(1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. (2) Arabulucu, yapılan başvuruyu görevlendirildiği tarihten itibaren altı hafta içinde sonuçlandırır. Bu süre zorunlu hâllerde arabulucu tarafından en fazla iki hafta uzatılabilir.”⁴⁵¹

Madde metninde belirtildiği gibi konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talebi olan ticari davalarda dava açmadan önce arabulucuya başvurma zorunluluğu getirilmiştir. Bu düzenleme karşısında, TTK’nın “*Altıncı Kitap-Sigorta Hukuku*” başlığı altında düzenlenen sigorta türleri hakkında açılacak davalar dava şartı olarak arabuluculuk kapsamına girmiştir⁴⁵². TTK’ya eklenen 5/A

Üzerine Bazı Düşünceler”, 119; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 423; Doğan Yenisey, “İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk, 169; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 116.

⁴⁴⁸ Mehmet Saim Aşçı, “Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri”, *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi*, (2019), 1/2, 83-84; Tanrıver, “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, 119; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 423; Doğan Yenisey, “İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk, 169; Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 116.

⁴⁴⁹ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, 14; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 149; Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 13; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 44; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 57.

⁴⁵⁰ 05.04.2023 tarih ve 32154 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile TTK’nın 5A(1) maddesi aşağıdaki gibi değiştirilmiştir: “*MADDE 5/A- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar para olan alacak, tazminat, itirazın iptali, ***menfi tespit ve istirdat davalarında***, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.*”

Söz konusu kanunun geçici 1. maddesi uyarınca TTK m 5A(1) 01.09.2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

⁴⁵¹ <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.7155.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁴⁵² Dilek Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, ed Kemal Şenocak *Sigorta Hukukunda Uzman Arabuluculuk* (Ankara: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021), 222.

maddesi, Sigorta Hukukuna dava şartı arabuluculuk müessesini getiren düzenleme olmuştur⁴⁵³.

Son olarak, 28.07.2020 tarihinde 31199 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 7251 sayılı “*Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*”un 59. maddesi ile Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanununa 73/ A maddesi eklenerek tüketici mahkemelerinde açılacak bazı davalar da dava şartı arabuluculuk kapsamına alınmıştır⁴⁵⁴.

3.1.3.1 Dava Şartı Arabuluculuğun Hak Arama Özgürlüğüne Engel Oluşturup Oluşmadığı

Yargılama hukuku güvencelerinden⁴⁵⁵ biri olan hak arama özgürlüğü Anayasa m. 36’da “*herkes meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*” şeklinde düzenlenmiştir⁴⁵⁶. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi⁴⁵⁷ m. 6/1’de “*her kişi bir mahkeme tarafından davasının dinlenmesini isteme hakkına sahiptir*” düzenlemesi ile her kişinin devlet yargısı önünde hakkını arama özgürlüğüne sahip olduğu ifade edilmiştir⁴⁵⁸.

Arabuluculuğun dava şartı olmasının hak arama özgürlüğüne engel teşkil edip etmediği bu noktada değinilmesi gereken husustur. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 2018 tarihli bir kararda, dava şartı arabuluculuğun, hak arama özgürlüğüne müdahale niteliği taşımadığı yönünde kanaat belirtilmiştir⁴⁵⁹.

Doktrinde dava şartı arabuluculuğun hak arama özgürlüğüne engel olup olmadığı yönünde iki farklı görüş vardır. Bir görüş, dava şartı arabuluculukta

⁴⁵³ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, 14; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 149; İlhan Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 13; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 44; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 57.

⁴⁵⁴ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 132.

⁴⁵⁵ Ildır, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 393.

⁴⁵⁶ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 45.

⁴⁵⁷ RG 19.03.1954, S.8662.

⁴⁵⁸ AIHS m. 6/1-“*Her şahıs gerek medeni hak ve vecibeleriyle ilgili nizalar gerek cezai sahada kendisine karşı serdedilen bir isnadın esası hakkında karar verecek olan, kanuni müstakil ve tarafsız bir mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde hakkaniyete uygun ve aleni surette dinlenmesini istemek hakkını haizdir.*” <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8662.pdf> (Erişim 11 Kasım 2022).

⁴⁵⁹ Anayasa Mahkemesi (AYM) K. 2108/82 (11 Temmuz 2018).

tarafların süreci devam ettirip ettirmeme, anlaşıp anlaşmama konularında hâlâ serbest olduklarını, arabulucunun çözüm önerisini taraflara zorla kabul ettirme gibi bir durumun olmadığını ve dava şartı arabuluculuğa rağmen öncesinde hak arama özgürlüğü çerçevesinde tarafların icraya başvurma hakkının bulunduğunu, dava şartı arabuluculuğun mahkemelerin iş yükünün azaltılarak devlet yargısına ve dolayısıyla hak arama özgürlüğüne hizmet edeceğini, bu nedenlerle dava şartı zorunlu arabuluculuğun hak arama özgürlüğünü kısıtlamadığını belirtmektedir⁴⁶⁰.

Buna karşılık diğer görüş ise, zorunlu arabuluculuğun hak arama özgürlüğüne engel olduğunu, arabuluculukta hak kavramının anlaşma kavramından sonra geldiğini, arabuluculuk ile zorunluluğun bağdaşmadığını ifade etmektedir⁴⁶¹.

Öğretide, arabuluculuğun zorunlu hale gelmesi ile mahkemelerin iş yükünün azalmayacağı, mahkemelerin iş yükünün ancak gönüllü arabuluculuğun yaygınlaştırılması ile mümkün olacağı da savunulmaktadır⁴⁶². Yaklaşık üç yüz arabulucunun görüşlerine yer verilerek yapılan bir çalışmada, taraflarca zorunlu arabuluculuğun atlanması gereken bir prosedür gibi görüldüğü, dolayısıyla tarafların uyuşmazlık çözümünü yine mahkemeye bırakmak istedikleri ve bu nedenle de davaların sayısında azalmanın pek mümkün olmayacağı belirtilmektedir⁴⁶³.

Mahkemelerin iş yükünün azaltılmasının istenilmesi yerinde olsa da bazı dosyaların karmaşık ne nitelikli olması sebebiyle Yargıtay tarafından çözülebilmesinin bile zor olması karşısında arabuluculuk tarafından çözülmesinin beklenmesinin olanaklı olmadığı, arabuluculuk yerine “uzlaştırma” sisteminin daha uygun olacağı öğretilde ifade edilen görüşler arasındadır⁴⁶⁴.

Sadece devlet mahkemelerinin taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde tek mercii olması, alternatifinin düşünülmemesi günümüz yargı sistemine ağır yük

⁴⁶⁰ Kekeç, *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*, 74; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 145; Ildır, “ Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”, 397; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 25; Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 119.

⁴⁶¹ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 110-116; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 85; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 24.

⁴⁶² Karacabey, “Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar”, 475; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 110-116.

⁴⁶³ Peksan, vd., “İş Hukukunda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Uygulaması ve Arabuluculuk Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma”, 333.

⁴⁶⁴ Güzel, “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkın Bazı Aykırı Düşünceler”, 1133.

getirmektedir⁴⁶⁵. Bu nedenle elbette yargıya alternatif çözüm yollarının olması gerektiğini düşünmekle beraber, uyuşmazlık özelinde arabuluculuk sisteminin kurulması gerektiği kanaatindeyiz. Uyuşmazlık özelinde arabuluculuk sistemi ile anlatmaya çalıştığımız husus, örneğin sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklarda kusurun tespiti ve tazminatın hesaplanması noktalarında bilirkişi incelemesinin taraflarca talep edilmesine bağlı olmadan zorunlu hale getirilmesi gibi yapılabilecek düzenlemelerdir.

3.1.3.2 Arabuluculuğun Dava Şartı Olmasının Hukuki Sonucu

Kanun koyucu tarafından, arabuluculuğun dava şartı olması, başka bir ifade ile zorunlu arabuluculuğa başvurulmadan davanın açılması hukuki sonuca bağlanmıştır. HUAK m. 18/A hükmünde, arabuluculuğa başvurunun zorunlu olduğu davalarda, zorunluluk yerine getirilmeden doğrudan dava açıldığında, davanın, dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verileceği düzenlenmiştir⁴⁶⁶.

Buna göre, davacının arabuluculuğa başvurmadan dava açtığı takdirde karşılaşılabilecek hukuki sonuç, kanun uyarınca davanın usulden reddi olacaktır. HUAK m.18/A’ da belirtilen “bir haftalık kesin süre” için dikkat edilmesi gereken husus, kanun koyucu verilen bir haftalık kesin süreyi sadece davadan önce arabuluculuğa başvuru yapılmış olması hali için öngörmüştür. Kanun metninde dava açılmadan önce arabuluculuğa başvuru yapılmaması halinde, doğrudan davanın usulden reddedileceği belirtilmiştir⁴⁶⁷. Kanaatimizce, kanunda dava açıldıktan sonra da bu usuli eksikliğin verilecek makul süre içerisinde giderilebilmesi imkanın da tanınmış olması amaca uygun ve yerinde bir düzenleme olurdu.

Davanın, dava şartı arabuluculuk kapsamında olmayan görevsiz mahkemede açılmış olması halinde, arabuluculuk sürecinin nasıl tamamlanması gerektiği hususunda farklı yargı kararları mevcuttur. İstanbul 8. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, görevli (Asliye Ticaret Mahkemesi) mahkemeye

⁴⁶⁵ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 76.

⁴⁶⁶ M. Ertan Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru” *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçınar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 108; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 25; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 66; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 430; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 104.

⁴⁶⁷ İlker Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 1746; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 430; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 127; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 108.

gönderilen davanın yeni bir dava olmadığı, görevsiz (Asliye Hukuk Mahkemesi) mahkemenin devamı niteliğinde olduğu, arabuluculuğa görevsiz mahkemede dava açılmadan önce başvurulması gerektiği, dava açılış tarihinin görevsiz mahkemede açılan tarih olması gerektiği belirtilerek, dosyanın görevsiz mahkemeden, görevli mahkemeye gönderilmeden önce bu aşamada arabuluculuk sürecinin tamamlanmasını kabul etmemiştir⁴⁶⁸.

Buna karşılık, farklı Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından verilen daha sonraki tarihli kararlarda, Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan davada, görevli mahkemenin Asliye Ticaret Mahkemesi olduğu belirtilerek görevsizlik kararı verildiğinde, dosyanın Asliye Hukuk Mahkemesinden, Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine kadar geçen sürede arabuluculuğa başvurulup, süreç tamamlandığında ve anlaşamama tutanağının dosyanın Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesinden önce düzenlenmesi ve dosyaya eklenmesi halinde, Asliye Ticaret Mahkemesi için ön görülen dava şartı arabuluculuk sürecinin tamamlandığı kabul edilmiştir⁴⁶⁹.

Kanaatimizce de, usul ekonomisi gereğince Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen son tarihli kararlar yerindedir.

Doktrinde, arabuluculuğa başvuru yapılmadan dava açılması halinde de davacıya süre verilerek bu eksikliğin tamamlattırılması gerektiği, bu sürenin de arabuluculuk süreci göz önünde bulundurulduğunda kırk beş gün olarak belirlenmesinin makul olacağı belirtilmiştir⁴⁷⁰.

3.1.4 Sigorta Hukukunda Dava Şartı Arabuluculuk Kapsamına Giren Uyuşmazlıklar

TTK m. 5/A'ya göre, dava şartı arabuluculuktan bahsedebilmek için bir davanın TTK m. 4'te veya diğer kanunlarda belirtilen bir ticari dava olması, bu davanın konusunun bir miktar paranın ödenmesi olan alacak veya tazminat talebi

⁴⁶⁸ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2020/2525 (02 Temmuz 2020).

⁴⁶⁹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 40. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/343 (16 Mart 2021); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26.Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/549 (18 Mart 2021); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26.Hukuk Dairesi (BAM), K.2021/1133 (10 Haziran2021).

⁴⁷⁰ Yağcıoğlu, "Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri, 481-482.

olması gerekmektedir. Kanun koyucu bu şekilde genel bir düzenleme ile yetinmiş, kapsama giren davaları sayma yoluna gitmemiştir⁴⁷¹.

Madde metninden yola çıkarak, bir davanın TTK m. 5/A kapsamında dava şartı arabuluculuğa tabi olması için üç kritere sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu kriterlerden ilki, dava konusu tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği iş ve işlemlerden kaynaklı özel hukuk uyuşmazlığı olmalıdır. İkinci olarak, söz konusu uyuşmazlığın ticari bir dava olması gerekmektedir. Üçüncü olarak dava konusunun para alacağı veya tazminat olması gerekmektedir⁴⁷².

Bu tespiti yapmak her dava açısından kolay olmayacağından uygulamada bir davanın dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığının belirlenmesi açısından zorluklar yaşanmaktadır. O kadar ki, davanın belirli bir aşamaya geldikten sonra arabuluculuk kapsamında olduğunun anlaşılması üzerine, dava usulden reddedildiğinde, maliyet ve zaman kaybına yol açılmasının daha ağır sonuçları olacağı düşüncesiyle “*şüpheye düşüyorsan arabuluculuğa başvur*” şeklinde uygulamanın daha sağlam olacağı dahi doktrinde ifade edilmektedir⁴⁷³.

Çalışmamızın konusu olan Sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar ise, genellikle tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği iş veya işlemlerden kaynaklanmakta ve ticari dava olup, uyuşmazlıkların konusu alacak ve tazminat taleplerinden oluşmaktadır. O nedenle sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar kural olarak TTK m.5/A çerçevesinde dava şartı arabuluculuk kapsamındadır⁴⁷⁴. Buna karşılık sözleşmeye dayalı aynen tazmin davaları gibi konusu para olmayan davalarda dava şartı arabuluculuk gündeme gelmeyecektir⁴⁷⁵. Belirttiğimiz gibi sigorta hukukunda çoğu uyuşmazlık dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğundan çalışmamızın bu bölümünde, uygulamada yargı kararlarına en çok yansıyan sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklarını yargı kararları ile birlikte ele alacağız.

⁴⁷¹ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 58.

⁴⁷² Ali Paslı, “Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi: Türk Ticaret Kanunu 5/A Maddesinin Yorumlanması” *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 15-17.

⁴⁷³ Yurdagül Gündoğan, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk İle İş Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Karşılaştırılması” *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 54.

⁴⁷⁴ Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1744; Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*, 391; Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 222.

⁴⁷⁵ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*, 391.

3.1.4.1 Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından Kaynaklı Uyuşmazlıklar

Sigorta hukuku, TTK m. 1401 ve devamında, zorunlu sorumluluk sigortası ise TTK m. 1483 ve devamında düzenlenmiştir⁴⁷⁶.

Zorunlu sorumluluk sigortaları arasında özellikle uygulamada fazlaca uyuşmazlık yaşanması sebebiyle, Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kapsamında açılacak davaların dava şartı arabuluculuk kapsamında olup olmadığının tespiti önem arz etmektedir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda, Karayolları Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasından kaynaklı uyuşmazlıklarda hak sahibi olan üçüncü kişinin veya haleflerinin açacağı davaların, Türk Ticaret Kanununda düzenlenmesi ve TTK m. 4/1-a hükmü uyarınca mutlak ticari dava olması nedeni ile TTK m. 5/1'e göre, görevli mahkemenin ticaret mahkemesi olduğu ve dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğu belirtilmiştir⁴⁷⁷.

Yine bu yönde, verilen yargı kararlarında tarafından verilen kararlarda, trafik kazasından kaynaklı Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası kapsamında sigortacı aleyhine açılan davaların mutlak ticari dava olduğu konusunda tereddüt bulunmadığı ve dava şartı arabuluculuk kapsamında bulunduğu belirtilmektedir⁴⁷⁸.

Yargı kararlarında açıkça ifade edildiği üzere, ticari davalarda zorunlu arabuluculuğun yürürlüğe girmesinden sonra zorunlu mali sorumluluk sigortası kapsamında trafik kazası nedeniyle meydana gelen uyuşmazlıklarda sigortacı aleyhine açılacak tazminat davaları TTK m. 5/A hükmü uyarınca, dava şartı arabuluculuk kapsamındadır. Doktrinde de zorunlu mali sorumluluk sigortası

⁴⁷⁶ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 24; Bozkurt, *Sigorta Hukuku*, 2; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 22; Günay, *Sigorta Hukuku*, 20; A. Şehabettin Sertkaya - Dilem Aksoy Karakaya, *Sigorta Hukuku ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2022), 32.

⁴⁷⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K.2019/458 (16 Nisan 2019).

⁴⁷⁸ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2022/96 (18 Ocak 2022); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/2185 (17 Aralık 2021); Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3 Hukuk Dairesi (BAM), K. 2020/1045 (1 Eylül 2020); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/996 (27 Mayıs 2021); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/533 (18 Mart 2021) (Legalbank,14.04.2022).

kapsamında sigortacı aleyhine açılacak davaların mutlak ticari dava olması sebebiyle dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğu belirtilmektedir⁴⁷⁹.

Uygulamada, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu gereğince ZMSS kapsamında üçüncü kişi veya halefleri tarafından açılan trafik kazası kaynaklı tazminat davalarında müteselsil sorumluluk gereği, sigortacı yanında, işleten ve araç sürücüsüne karşı birlikte dava açılmaktadır⁴⁸⁰. Bu davalarda, üçüncü kişiler veya halefleri ile sigortacı arasındaki uyuşmazlık TTK hükümlerinden kaynaklandığından mutlak ticari dava olmakta ve dava şartı arabuluculuk kapsamında kalmaktadır. Buna karşılık, aynı davanın diğer davalıları yönünden yani, üçüncü kişiler veya halefleri ile işleten ve araç sürücüsü arasındaki uyuşmazlık haksız fiil niteliğindeki trafik kazası kaynaklı olduğundan ticari dava olmayacak ve dava şartı arabuluculuk kapsamına girmeyecektir⁴⁸¹. Yargı kararlarında bu gibi durumlarda, sigortacı ve diğerleri ile birlikte açılan davalarda davanın tefrik edilerek, tefrik edilen her bir dava için, dava şartı arabuluculuk şartının sağlanıp sağlanmadığının tespit edilmesi gerektiği belirtilmektedir⁴⁸².

3.1.4.2 TTK m. 1472 Uyarınca Sigortacının Halefiyeti Nedeniyle Zarar Sorumluları Aleyhine Açılan Rücu Davaları

Mal sigortalarında halefiyeti düzenleyen TTK m. 1472'ye göre, sigortacı, sigorta tazminatı ödediğinde, sigortalının yerine geçer ve ödemiş olduğu bedel için zarara sebep olanlara karşı dava açma hakkına sahip olur (TTK 1472/1)⁴⁸³.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında, sigortacı tarafından zarar verene karşı açılan rücu davasının, kanundan kaynaklı halefiyete dayandığı, halefin ne hakkı

⁴⁷⁹ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 69; Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması”, 38.

⁴⁸⁰ Sertkaya-Aksoy Karakaya, *Sigorta Hukuku ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları*, 185.

⁴⁸¹ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 73.

⁴⁸² İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2020/3867 (04 Kasım 2020); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2020/3381 (24 Eylül 2020); İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (BAM), K.2022/96 (18 Ocak2022).

⁴⁸³ Serap Amasya, “Sigortacının Kanuni Halefiyeti”, *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 1669; Eriş *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 998; Özdamar-Doğan, *Sigorta Hukuku*, 106; Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 77; Günay, *Sigorta Hukuku*, 195;

varsa sigortacının da o hakka sahip olduğu ifade edilmiştir⁴⁸⁴. Sigortacı tarafından bu hakka dayanılarak açılan rücu davalarında, sigortalı ile zarar veren arasındaki hukuki ilişkinin mahiyetine göre dava, ticari dava sayılabilecek veya sayılamayacaktır. Bu nedenle açılacak rücu davalarında görevli ve yetkili mahkemenin tespiti de önem arz etmektedir⁴⁸⁵.

Rücu davalarında görevli ve yetkili mahkemenin tespit edilmesi hususunda Yargıtay öteden beri kanuni halefiyetten kaynaklı açılan her sigorta davasının ticaret mahkemesinde açılmaması gerektiği, sigorta poliçesinden kaynaklı olmayan haksız fiil sebebiyle halefiyet gereğince açılan rücu davasında hukuk mahkemelerinin görevli olduğu görüşünü benimsemiştir⁴⁸⁶. Bu husus, 22.03.1944 tarih ve 1939/37 E. 1944/9 K. Sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında şu şekilde ifade edilmiştir⁴⁸⁷:

“sigortacının, sigortacılık mutlak bir ticarî muameledir diye kanunî halefiyetine istinaden açacağı rücu davası için ticaret mahkemesinde dava ikame etmesi icap eder, denecek olursa, menşei, mahiyeti ve illeti aynı olan ve haksız fiil faili için tecezzisi mümkün bulunmayan bir borç için iki ayrı kaza merciinde birden dava açılabileceği kabul edilmiş olur. Bu ise, kanuna ve hukuka uygun düşmez. Bu itibarla, sigortacının, sigorta poliçesinden münbais olmayıp kanundan aldığı bir salahiyyete istinaden ve haksız fiil sebebiyle alacaklı yerine kaim olarak hareket ettiği davada hukuk mahkemesine başvurması lazım gelecektir.”

Bölge adliye mahkemeleri tarafından da Yargıtay görüşü benimsenerek bu yönde kararlar verilmektedir. Buna göre, İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 17. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, deniz yolu ile taşıma sırasında, konteynerdeki ısı kırılması sonucu emtiada meydana gelen zarar sonucu, sigortacı tarafından ödenen hasar bedeline ilişkin TTK m. 1472 uyarınca açılan rücu davasında uyuşmazlığa Deniz Ticareti Hukuku hükümleri uygulanacağından Asliye Ticaret Mahkemesi'nin davaya bakmaya görevli olduğu ve ihtilafın dava şartı arabuluculuk kapsamında olduğu belirtilmiştir⁴⁸⁸.

Benzer şekilde, İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda da, sigortacının halefi olduğu kişi ile zarara sebep olanlar arasında

⁴⁸⁴ Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı (YİBK), K. 1972/1 (17 Ocak 1972).

⁴⁸⁵ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 78.

⁴⁸⁶ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 78.

⁴⁸⁷ RG.03.07.1944, S. 5746.

⁴⁸⁸ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1224 (01 Eylül 2021).

akti bir ilişkinin bulunup bulunmadığına bakılması gerektiği, haksız fiile dayalı rücu davası söz konusu olduğunda, tarafların sıfatı da göz önünde bulundurularak davanın asliye hukuk mahkemesinde görülmesi gerektiği ifade edilmiştir⁴⁸⁹.

Yerleşmiş yargı kararları neticesinde, sigortacının halef olduğu rücu davaları her zaman mutlak ticari dava değildir⁴⁹⁰. Zarar gören ile zarar veren arasındaki talep hakkı ticari davaya sebep olduğu takdirde, dava şartı arabuluculuk gündeme gelecektir⁴⁹¹.

Doktrinde de, halefiyete dayalı davalarının ticari dava olmadığı, aynı sigortalının sorumlu/sorumlulara karşı açtığı dava gibi olduğu, sigortalının farklı mahkemelerde dava açma hakkı bulunduğuna göre sigortacının da halefiyete dayalı rücu davaları için ticaret mahkemeleri dışında farklı mahkemelerde dava açma hakkının bulunduğu, esas dava idari mahkemede açılacaksa rücu davasının da idare mahkemesinde açılması gerektiği, esas davanın ticaret mahkemesinde açılması gerekiyorsa rücu davasının da ticaret mahkemesinde açılması gerektiği, esas davanın asliye hukuk mahkemesinde açılması gerekiyorsa rücu davasının da asliye hukuk mahkemesinde açılması gerektiği belirtilmektedir⁴⁹². Örneğin, konut sigorta poliçesinden kaynaklı rücu davasında, zarardan sorumlu olan kişi kiracı olduğu durumda, sigortalı ile zarar veren arasındaki ilişki ticari olmayıp, kira sözleşmesi kaynaklı olduğundan, bu nedenle de görevli mahkeme sulh hukuk mahkemesi olacağından bu davanın dava şartı arabuluculuk kapsamında olmayacağı ifade edilmektedir⁴⁹³. Buna karşılık, Sigortacının halefiyet hakkının TTK m. 1472 ve 1481’de düzenlenmiş olması sebebiyle, bu maddeler uyarınca açılacak rücu davalarında hangi mahkeme görevli olursa olsun mutlak ticari dava sayılacağı ve dava şartı arabuluculuk kapsamında olacağı da belirtilmektedir⁴⁹⁴.

⁴⁸⁹ İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6.Hukuk Dairesi (BAM), K.2022/23 (06 Ocak 2022).

⁴⁹⁰ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 79.

⁴⁹¹ Aslıhan Erbaş Açıkeli “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi” *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), 47; Eminoglu-Erdogan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*, 396.

⁴⁹² Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt II* (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016), 226; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 413; Ahmet Mithat Kılıçoğlu, “Özel Ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet Ve Rücu” *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 31 (1974), 417.

⁴⁹³ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 79.

⁴⁹⁴ Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 229.

Kanaatimizce, sigortacının halef olduğu rücu davalarında, her bir somut olayda, sigortalı ile zarar sorumlusu arasındaki hukuki ilişkinin tespit edilerek hangi mahkemenin görevli olduğu ve dava şartı arabuluculuk kapsamında bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Örneğin, zarar sorumlusunun sigortalıya karşı eylemi TTK’da düzenlenmeyen haksız fiil niteliğinde ise, görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesi olacağından dava şartı arabuluculuk söz konusu olmayacaktır. Ancak “Taşıyıcı Sorumluluk Sigortası Poliçesi” kapsamında zarar sorumlusu ile taşıyıcı arasındaki taşıma sözleşmesinden kaynaklı rücu davasında taşıma sözleşmesi TTK m.850 de düzenlendiğinden mutlak ticari dava niteliğinde olup dava şartı arabuluculuk kapsamında değerlendirilecektir. Diğer taraftan, sigortalı ile zarar sorumlusu arasında tüketici ilişkisi bulunduğu durumda, tüketici uyuşmazlığından doğan davalarda uygulanacak dava şartı arabuluculuk gündeme gelebilecektir.

3.1.4.3 5684 Sayılı Sigortacılık Kanununun 14. Maddesi Uyarınca Güvence Hesabının Taraf Olduğu Davalar

Güvence Hesabı, SK m.14/2 hükmü uyarınca, sigortalının tespit edilememesi durumunda zarar görene gelen bedensel zararlar için, rizikonun meydana geldiği tarihte zorunlu mali sorumluluk sigortasını yaptırmamış olanların neden olduğu bedensel zararlar için, sigorta şirketinin ruhsatlarının iptal edilmesi ya da iflası halinde sigorta şirketinin ödeyeceği maddi ve bedensel zararlar için, KTK uyarınca işletenin sorumlu tutulmadığı hallerde, kişiye gelen bedensel zararlar için ve son olarak Yeşil Kart Sigortası uygulamaları için faaliyet gösteren “Türkiye Motorlu Taşıt Bürosunca” yapılacak ödemeler için kurulmuştur⁴⁹⁵.

Güvence Hesabı, ZMMS poliçesi bulunmayan araçların verdiği zararları tazmin etmekle yükümlüdür. Bu türden yapmış olduğu ödemeleri ZMMS poliçesi yaptırmadan trafiğe çıkan ve zarar veren kişilere veya bunlar ölmüş ise mirasçılarına rücu etmektedir. Bu nedenle Güvence hesabına karşı açılan davalar ve güvence hesabının rücuen açtığı davalar olmak üzere iki tür dava bulunmaktadır⁴⁹⁶.

⁴⁹⁵ <https://www.guvencehesabi.org.tr/> (Erişim, 14.11.2022).

⁴⁹⁶ Erbaş Açıklık “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi, 47.

Uygulamada, Güvence hesabına karşı açılan davaların sigorta hukukundan kaynaklı olması ve bir miktar paranın ödenmesi talepli olduğundan arabuluculuk dava şartına tabi olduğu kabul edilerek, Güvence hesabına karşı açılan davalarda mahkemelerce dava şartı arabuluculuk sürecinin tamamlanması istenilmektedir.⁴⁹⁷ Ancak doktrinde karşı görüş olarak, güvence hesabına karşı açılan davalar sigorta hukukundan kaynaklansa da, Güvence Hesabı SK m. 14.'te düzenlenmiş olduğundan açılacak davaların mutlak ticari dava olmadığı ve dolayısıyla dava şartı arabuluculuk kapsamında olmadığı ifade edilmektedir⁴⁹⁸.

Güvence Hesabı tarafından zarar görene ödeme yapıldığında, Güvence Hesabı Yönetmeliği⁴⁹⁹ m. 17'ye göre, Güvence hesabı “ödediği tazminat miktarınca hukuken zarar gören kişi yerine geçmektedir”. Böylece, Güvence hesabı zarar görenin yerine geçerek, zarara sebep olana karşı rücu davası açabilmektedir⁵⁰⁰.

Güvence hesabının rücu hakkının TTK'dan kaynaklı olmadığı ve hesap ile gerçek kişi zarar sorumlusu arasında sigorta sözleşmesi bulunmadığı, uyuşmazlık haksız fiilden kaynaklı olduğu için, Güvence hesabı tarafından zarar sorumlularına karşı açılan rücu davalarının mutlak ticari dava olmadığı ve dolayısıyla arabuluculuk dava şartı kapsamında bulunmadığı belirtilmektedir⁵⁰¹.

Uygulamada, özellikle Bölge Adliye Mahkemeleri arasında, Güvence hesabı tarafından açılan rücu davalarında, görevli mahkemenin tespiti ve dolayısıyla dava şartı arabuluculuk kapsamında kalıp kalmadığı yönünde farklı kararlar verildiğinden Konya Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Yargıtay'a başvurulmuş, 5235 sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun”⁵⁰² “Başkanlar Kurulunun Görevleri” başlıklı m. 35/1-3 kapsamında uyuşmazlıkların giderilmesi talep edilmiştir. Yargıtay 4. HD tarafından Bölge Adliye Hukuk mahkemeleri tarafından verilen farklı kararlar

⁴⁹⁷ İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi, K. 2020/795, (15 Aralık 2020); İstanbul 19. Asliye Ticaret Mahkemesi, K. 2021/473, (9 Haziran 2021); İzmir 7. Asliye Ticaret Mahkemesi, K. 2021/525, (1 Temmuz 2021).

⁴⁹⁸ Erbaş Açıkeli “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi”, 48.

⁴⁹⁹ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 82; Erbaş Açıkeli, “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi” 48; Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 231.

⁵⁰⁰ Erbaş Açıkeli “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi”, 48.

⁵⁰¹ Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık Tahkimi ile Karşılaştırılması”, 41.

⁵⁰² RG. 07.10.1920, S. 25606.

incelenerek, hesap tarafından açılan rücu davalarında görevli mahkemenin Asliye Hukuk Mahkemesi olduğu yönünde karar verilmiştir⁵⁰³.

Yine benzer şekilde, Yargıtay 17. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, Güvence hesabının açtığı rücu davasında davalının gerçek kişi olduğu, uyuşmazlığın ticari dava niteliğinde olmadığı gerekçesi ile arabuluculuk başvuru şartının aranmayacağı yönünde karar verilmiştir⁵⁰⁴.

Gelinen aşamada, Yargı kararları neticesinde, Güvence hesabı tarafından açılan rücu davasının ticari dava niteliğinde olmadığı, görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu ve dolayısıyla dava şartı arabuluculuk kapsamında olmadığı netlik kazanmıştır.

3.1.4.4 Diğer Sigortalar Hakkında Açılan Davalar

Bu tür davalar, Sigorta hukuku hükümleri TTK m.1401 ve devamında yer alması nedeniyle TTK'da düzenlenen hususlardan ve sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar bir miktar paranın ödenmesi talepli olduğundan genellikle ticari dava niteliğinde olup TTK m. 5/A çerçevesinde dava şartı arabuluculuk kapsamındadır⁵⁰⁵. Bu nedenle hastalık, sağlık sigortasından doğan uyuşmazlıklar, kaza sigortalarından doğan uyuşmazlıklar, hayat sigortalarından doğan uyuşmazlıklar, sorumluluk sigortasından doğan uyuşmazlıklar, (halefiyet hakkı kapsamındaki uyuşmazlıklarda zarar gören ile zarar veren arasındaki hukuki ilişkinin mahiyetine göre değişmektedir), mal sigortalarından kaynaklı uyuşmazlıklar, sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar dava şartı arabuluculuk kapsamında değerlendirilmektedir⁵⁰⁶.

3.1.5 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Başlaması

3.1.5.1 Başvuru Mercii, Yetkili Arabuluculuk Bürosu ve Yetki İtirazı

Dava şartı arabuluculuk sürecinin başlaması için, taraflardan birinin arabuluculuk bürosuna ya da büro bulunmayan yerlerde görevlendirilen yazı işleri

⁵⁰³ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2021/4942 (16 Eylül 2021).

⁵⁰⁴ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/8778 (21 Aralık 2020).

⁵⁰⁵ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 85; Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*,391; Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 222.

⁵⁰⁶ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*,393-399.

müdürlüğüne başvuru yapması gerekmektedir⁵⁰⁷. Arabuluculuk başvurusu uyuşmazlığın konusuna göre yetkili mahkemenin bulunduğu yerdeki arabuluculuk bürosuna yapılır (HUAK m.18/A,4)⁵⁰⁸.

Yetkili mahkemenin bulunduğu yerde arabuluculuk bürosu kurulmadıysa, bu kez başvuru görevlendirilen yazı işleri müdürlüğüne yapılmaktadır (HUAK m.18/A,4). Görevli yazı işleri müdürlüğünün yetkili mahkemenin yazı işleri müdürlüğü olduğu belirtilmektedir⁵⁰⁹.

Karşı tarafın yerleşim yeri, karşı taraf birden fazla ise birinin yerleşim yerindeki veya işin yapıldığı yerdeki arabuluculuk bürosu yetkilidir (HUAKY m.23/1)⁵¹⁰.

Aynı uyuşmazlık ve taraflar için birden fazla arabuluculuk başvurusu yapılmış ise başvurunun hukuki sonuçları gözetilerek ilk yapılan başvuru esas alınarak arabuluculuk süreci başlatılır (HUAKY m.23/2)⁵¹¹.

Arabuluculuğa başvuru, dilekçeyle veya bürolarda bulunan formların doldurulması suretiyle veya elektronik ortamda yapılabilmektedir (HUAKY m.23/3)⁵¹². Başvuru formu doldurulurken dikkat edilmesi gereken husus, taleplerin tek tek ve ayrıca belirtilmesi gerektiğidir. Yargıtay, dava şartının sağlandığının son tutanaktan anlaşılamaması halinde, başvuru formundaki taleplerin esas alınması gerektiğini belirtmektedir⁵¹³.

Arabuluculuk bürosuna başvuru yapan kişi, kendisine ve karşı tarafa ait bildiği tüm iletişim bilgilerini büroya vermelidir (HUAK m.6). Arabuluculuk başvurusu yapan kişinin karşı tarafa ait iletişim bilgilerini bilmemesi, eksik veya

⁵⁰⁷ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk* 148; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 105; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 236; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1749; Mustafa Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, *Gümrük ve Ticaret Dergisi* 5 /15, (2019), 56; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 101.

⁵⁰⁸ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 105; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 236; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1749; Mustafa Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, *Gümrük ve Ticaret Dergisi* 5 /15, (2019), 56; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 101; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 104.

⁵⁰⁹ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,101; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 236; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1749.

⁵¹⁰ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 105; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,102; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”,1750.

⁵¹¹ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 105.

⁵¹² Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 56; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 105.

⁵¹³ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/15522 (10 Eylül 2019).

yanlış bilmesi ihtimali için, büroya tarafların resmi kayıtlarda bulunan iletişim bilgilerini araştırma yetkisi verilmiştir. İlgili kurum ve kuruluşlar da bu yetkiye binaen büro tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri vermekle yükümlü kılınmışlardır (HUAK m18/6)⁵¹⁴.

Arabuluculuğa başvuru yapılmış olmasının zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerle etkisi HUAK m. 18/A-15'te düzenlenmiştir. Buna göre arabuluculuk bürosuna başvuru yapılması ile son tutanağın düzenlendiği tarihe kadar geçen sürede zamanaşımı duracak, hak düşürücü süreler işlemeyecektir⁵¹⁵.

Sürelerin durması, yalnızca başvuruda belirtilen talepler açısından olduğu, diğer arabuluculuk önüne götürülmeyen talepler yönünden ise, sürelerin işlemeye devam edeceği ifade edilmektedir⁵¹⁶.

3.1.5.2 2018 Sayılı Karayolları Trafik Kanunun 97 maddesi uyarınca Arabuluculuk Süreci Başlatılmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğunun Bulunup Bulunmadığı

2018 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu m. 97 şu şekildedir:

(Değişik madde: 14/04/2016-6704 S.K. 5. Mad.) “Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir.”⁵¹⁷

⁵¹⁴ Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 104; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 105; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 236; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1750; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 56.

⁵¹⁵ Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 66; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 103; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 237; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 106; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 25; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1046.

⁵¹⁶ Emre Akyıldız, *İş Yargılamasında Arabuluculuk Sistemi*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 73.

⁵¹⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2918.pdf> (Erişim 16 Eylül 2022).

Bu madde hükmüne göre, davacının trafik kazası nedeni ile tazminat davası açmadan önce sigorta şirketine yazılı olarak başvuru ve cevap için 15 gün cevap bekleme zorunluluğu bulunmaktadır⁵¹⁸.

Arabuluculuk sürecinin başlatılmasından önce sigorta şirketine başvuru zorunluluğu olduğuna dair kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Kanunda dava açmadan önce sigorta şirketine başvuru yapılması gerektiği yer almaktadır. Bu nedenle Arabuluculuğun bu kapsamda olmadığı anlaşılmaktadır. Sigorta şirketine başvuru yapılmadan arabuluculuğa başvuru yapılmasında bir engel bulunmamaktadır. Ancak arabuluculuktan sonra anlaşma sağlanamadığı takdirde dava açmadan önce KTK m. 97 hükmü uyarınca, sigorta şirketine başvuru yapılması gerekmektedir⁵¹⁹.

Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, arabulucuya başvuru şartının yerine getirilmesinin, sigorta şirketine başvuru zorunluluğunu ortadan kaldırmayacağı belirtilmiştir⁵²⁰. Bu nedenle başvuru sıralamasının; ilk önce sigorta şirketine başvuru yapılması, sigorta şirketi tarafından cevap verilmediği takdirde 15 gün süre beklenmesi, ardından arabuluculuğa başvuru yapılması, anlaşma olmadığı takdirde dava yoluna başvurulması şeklinde olması idealdir⁵²¹. Aksi durumda direkt arabuluculuğa başvuru yapılması anlaşma sağlanmadığı takdirde geri dönüp tekrar sigorta şirketine başvuru yapılması cevap verilmediği durumda 15 gün beklenmesi ve süre geçince dava açılması karmaşıklığa yol açabilecektir. Ayrıca arabuluculuğa başvuru yapılmadan önce sigorta şirketine başvuru yapılan uyuşmazlıklarda daha sonra arabuluculuğa başvuru yapıldığında, bu süreçte anlaşma oranının daha fazla olduğu belirtilmektedir⁵²².

3.1.5.3 Arabulucunun Görevlendirilmesi

Arabulucu, büro tarafından, komisyon başkanlıklarına bildirilen listeden belirlenecektir. Dava şartı arabuluculukta taraflar, listede yer alan herhangi bir arabulucu üzerinde anlaşmışlarsa bu arabulucu görevlendirilecektir (HUAK m.18/A-

⁵¹⁸ Vural Seven, “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”, *İzmir Barosu Dergisi* 83/2 (Mayıs 2018), 102.

⁵¹⁹ Dinç, *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*, 70; Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 235.

⁵²⁰ Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2020/13 (9 Ocak 2020).

⁵²¹ Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1631.

⁵²² Yumrutaş, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”, 235.

5)⁵²³. Tarafların üzerinde anlaştıkları arabulucunun da listeye kayıtlı arabulucular arasında olması gerektiği kanunun lafzından anlaşılmaktadır. Bu düzenlemeyle, listeye kayıtlı olmayan arabulucu ile kayıt dışı görüşüp anlaşmaların engellenmesi ve sürecin objektif olarak başlatılarak yürütülmesinin sağlanması amaçlanmıştır⁵²⁴.

Taraflar arasında anlaşılmış arabulucu olmasına rağmen, taraflardan biri bu anlaşma yokmuş gibi arabuluculuk bürosuna başvuru yaptığında, karşı tarafın aralarındaki anlaşma gereğince arabulucunun belirlendiğini ve başka bir arabulucunun görev yapmasının mümkün olmadığını ileri sürmesinin artık zor olduğu, bu durumda büro tarafından atanan arabulucu ile sürecin yürütülmesinin daha sağlıklı olduğu ifade edilmektedir⁵²⁵.

Büro tarafından görevlendirilen arabulucu, kendisine verilen iletişim bilgilerini kullanarak, hem de gerekirse resen araştırma yaparak elde etmiş olduğu bilgilerle her türlü iletişim vasıtasını kullanarak görevlendirme hususunda tarafları bilgilendirir ve ilk toplantıya davet eder (HUAK 18/A-7)⁵²⁶. Uygulamada genellikle arabulucular, en yaygın iletişim aracı olan, telefon ile arama yaparak ya da mesaj yazarak tarafları görevlendirme ile ilgili bilgilendirme yapmaktadır. Doktrinde de uygulamaya paralel olarak, kanun maddesinde belirtilen “her türlü iletişim aracından” telefon ile bildirimin de bu kapsamda anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir⁵²⁷. Bunun yanında, kargo, iadeli taahhütlü mektup, elektronik posta ile de gönderim yapılmaktadır⁵²⁸.

HUAK m. 18/A-8 uyarınca, arabulucu, görevlendirmeyi yapan büronun yetkili olup olmadığını kendiliğinden kontrol etmez. Bu durumda karşı taraf en geç ilk oturuma kadar gerekli belgeleri sunarak yetki itirazında bulunabilir⁵²⁹.

⁵²³ Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 104; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1751; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 57.

⁵²⁴ Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 425.

⁵²⁵ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 160.

⁵²⁶ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1048; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 108; Koçyiğit, “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”, 1636; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 76; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 57.

⁵²⁷ Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 128; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 75.

⁵²⁸ Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 131.

⁵²⁹ Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 106; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 111; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 103.

İlk oturumdan sonra yapılacak olan yetki itirazları dikkate alınmayacaktır. İtiraz üzerinde arabulucu, yetki itirazının incelenmesi için dosyayı sulh hukuk mahkemesine gönderilmek üzere büroya teslim eder. Başka bir ifade ile arabulucu yetki itirazının haklı olup olmadığını kendisi değerlendirmez. Mahkeme harç almaksızın dosya üzerinden inceleme yaparak yetkili büroyu kesin olarak karara bağlar ve dosyayı büroya iade eder⁵³⁰.

Yetki itirazı reddedildiği takdirde, önceki arabulucu yeniden görevlendirilir ve HUAK m.18/A-9'da arabuluculuk yoluyla işin sonuçlandırılması için belirtilen süreler yeni görevlendirme tarihinden itibaren başlar. Yetki itirazı kabul edilirse, kararın tebliği tarihinden itibaren bir hafta içinde yetkili büroya başvuru yapılabilecektir. Bu bir haftalık süre içinde yetkili büroya başvuru yapıldığı takdirde, ilk yetkisiz büroya yapılan başvuru, başvuru tarihi olarak esas alınacaktır. Bir haftalık süre geçtikten sonra yetkili büroya başvuru yapıldığı takdirde yeni yetkili büroya yapılan tarih başvuru tarihi olarak esas alınacaktır (HUAK m.18/A-8)⁵³¹.

3.1.6 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin İşleyişi

3.1.6.1 Dava Şartı Arabuluculukta İlk Toplantı ve İlk Toplantıya Katılmamanın Sonucu

Arabulucu tarafından gönderilen ilk toplantı davetini alan taraflar, ilk toplantıya geçerli bir mazeretleri yoksa katılmak durumundadırlar. Nitekim kanun koyucu tarafından ilk toplantıya mazeretsiz katılım göstermeyen tarafa yargılama giderleri yönünden düzenleme getirilmiştir⁵³². Bu husus HUAK m. 18/A-11'fıkrasında şu şekilde ifade edilmiştir:

“taraflardan birinin geçerli bir mazeret göstermeksizin ilk toplantıya katılmaması sebebiyle arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi durumunda toplantıya

⁵³⁰ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 103; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 158; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 106; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 58.

⁵³¹ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 112; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 103; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 158; Yardım, “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”, 106; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 58.

⁵³² Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 119; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 236; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 179; Yavuz, “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 59.

katılmayan taraf, son tutanakta belirtilir ve bu taraf davada kısmen veya tamamen haklı çıksa bile yargılama giderinin tamamından sorumlu tutulur. Ayrıca bu taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmez. Her iki tarafın da ilk toplantıya katılmaması sebebiyle sona eren arabuluculuk faaliyeti üzerine açılacak davalarda tarafların yaptıkları yargılama giderleri kendi üzerlerinde bırakılır.”⁵³³

Söz konusu bu hükümde belirtilen “geçerli mazeretin” ne olacağı ve kimin tarafından değerlendirileceği yönünde bir açıklık bulunmamaktadır. Bu konuda takdirin arabulucuda veya hakimde olduğu ifade edilmektedir⁵³⁴.

HUAK m.18/A-11 fıkrası ile İşMK m. 3/12 fıkrası mazeretsiz arabuluculuk toplantısına katılmamayı düzenleyen aynı hükümlerdir. İşMK m. 3/12’nin hak arama özgürlüğüne engel oluşturacağı gerekçesi ile iptali için Anayasa Mahkemesine başvuru yapılmıştır⁵³⁵. Anayasa Mahkemesi tarafından, söz konusu hükümle sadece keyfi bir şekilde ilk oturuma katılmayarak, süreci olumsuz etkileyecek davranışların önüne geçilmesinin amaçlandığı, bu düzenleme ile arabuluculuk kurumuna işlerlik kazandırılmaya çalışıldığı belirtilerek oy çokluğu ile hükmün Anayasa’ya aykırı olmadığına karar verilmiştir⁵³⁶.

Yargılama giderleri yönündeki kanun koyucunun bu düzenlemesi arabuluculuk sürecine katılımın daha fazla olması için bir yaptırım olarak yorumlanmaktadır⁵³⁷. Söz konusu düzenleme ile getirilen sınırlamanın orantılı olduğu, hakkın özüne zarar vermediği, arabuluculuk için farkındalığın artmasına yardımcı olduğu ve tarafların sadece ilk oturuma katılması için yapılmış olduğu, daha sonra tarafların süreci devam ettirip ettirmeme olanağına sahip olduğu için arabuluculuk için olumsuz bir yönü olmadığı belirtilmektedir⁵³⁸. Doktrinde karşı görüş olarak, söz konusu bu düzenlemenin, yerinde bir düzenleme olmadığı, yargılama giderlerine hak kazanan kişinin sadece arabuluculuk görüşmesine katılmaması sebebiyle yargılama giderlerinden mahrum bırakılarak, bu yönden külfet oluşturulmasının doğru olmadığı, zorunlu arabuluculuk ile birlikte ilk toplantıya

⁵³³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 16 Eylül 2022).

⁵³⁴ Şahin, “İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk Uygulaması”,102; Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*,122.

⁵³⁵ Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 118.

⁵³⁶ (AYM), K. 2018/82.

⁵³⁷ Alpogut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 128.

⁵³⁸ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*,124; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 116.

katılımı da zorunlu tutmanın arabuluculuğu sadece yapılması gereken bir prosedür haline getireceği belirtilmektedir⁵³⁹.

3.1.6.2 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinde Tarafların Temsili

Arabuluculuk sürecine taraflar bizzat, kanunu temsilcileri veya avukatları aracılığı ile katılabilirler (HUAK m.15/5). Uygulamada çoğunlukla arabuluculuk süreci avukatlar tarafından takip edilmektedir. Avukata verilen vekâletnamede “alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvurma, takip etme ve sona erdirmeye” özel yetkilerinin verilmiş olması gerekmektedir. Arabuluculuk sürecine temsilci sıfatıyla katılan kişinin temsil yetkisinin bulunup bulunmadığının, arabulucu tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir⁵⁴⁰.

Sigorta şirketlerinin Acenteler tarafından, arabuluculuk sürecinde temsil edilip edilmeyeceği hususunda, acenteye alternatif uyuşmazlık çözüm yollarında görev ifa etmek üzere ayrıca özel olarak temsil yetkisinin verilmesi gerektiği, ancak bu halde acentenin sigorta şirketini arabulucu önünde temsil edebileceği belirtilmektedir⁵⁴¹.

3.1.6.3 Dava Şartı Arabuluculuk Faaliyetinin Süresi

Dava şartı Arabuluculuk faaliyetinin süresi, HUAK m. 18/A-9 hükmü uyarınca, üç hafta olarak belirlenmiştir⁵⁴². Bu süre arabulucu tarafından zorunlu hallerde en fazla bir hafta daha uzatılabilecektir. Doktrinde, dört haftalık sürenin arabuluculuk mantığına uygun, makul süre olduğu kabul edilmektedir⁵⁴³.

Ticari uyuşmazlıklarda ve dolayısıyla sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların arabuluculuk yolu ile çözümünde ise farklı süre belirlenmiştir. TTK’

⁵³⁹ Canbolat, “İş Yargısında Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”, 101; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 244; Tıktık, “Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamasının Temel İlkeler Bakımından Değerlendirilmesi”, 119; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 179.

⁵⁴⁰ Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 60; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 116; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 78; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1049.

⁵⁴¹ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 251.

⁵⁴² Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 434; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 170; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 117; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 264.

⁵⁴³ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 105.

m. 5/A-2 fıkrasına göre, arabulucu, görevlendirdiği tarihten itibaren altı hafta içinde arabuluculuk sürecini sonuçlandırmak durumundadır. Yine zorunlu hallerde bu süre iki hafta uzatılabilecektir⁵⁴⁴.

Arabuluculuk faaliyetinin adalete erişimi engellediği hususunda, *Canbolat* tarafından, arabuluculuk süresinin en fazla dört hafta, bir ay olması sebebiyle, yargıya kıyasen bakıldığında oldukça kısa bir zaman aralığından bahsedildiği ve buna göre bu kadar az bir sürenin karşısında adalete erişimin engellenmesinden söz edilemeyeceği görüşü ifade edilmiştir⁵⁴⁵.

3.1.7 Dava Şartı Arabuluculuk Sürecinin Sona Ermesi

3.1.7.1 Genel Olarak

Arabuluculuk sürecinin hangi hallerde sona ereceği genel olarak HUAK m.17’de ve anlaşma halinde sona erme hali HUAK m.18’de düzenlenmiştir⁵⁴⁶. Bu maddeler ihtiyari arabuluculuk sürecinin sona ermesini düzenlemekte ise de, zorunlu arabuluculuk sürecinin sona ermesi için de tamamlayıcı hüküm niteliğindedir⁵⁴⁷.

Genel olarak arabuluculuğun sona erme sebepleri HUAK m.17’de şu şekilde belirtilmiştir:

“uyuşmazlık taraflarının anlaşmaya varması, taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi, taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi, tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi ve uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığına tespit edilmesi”⁵⁴⁸

Tüm bu sona erme sebeplerine ek olarak, HUAKY m. 25/8’de “arabulucunun taraflara ulaşamaması ve taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması” durumunda da zorunlu arabuluculuk sürecinin sona ereceği

⁵⁴⁴ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 108; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 107; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 264.

⁵⁴⁵ Canbolat, *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2017 Yılı Toplantıları*, 101.

⁵⁴⁶ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1057; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 120; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 716; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 129.

⁵⁴⁷ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 170.

⁵⁴⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 09.07.2022).

belirtilmiştir⁵⁴⁹. HUAK m. 18 hükmü doğrultusunda tarafların anlaşmaya varmasının doğal sonucu olarak arabuluculuk süreci sona erecektir⁵⁵⁰.

Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen 2019-2022 tarihleri arasındaki Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk İstatistiklerinde anlaşma oranının % 52, anlaşmama oranının % 48 olduğu belirtilmektedir⁵⁵¹. Bu istatistikler, ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuğun anlaşma yolu ile sona erme yüzdesinin daha fazla olduğunu göstermektedir⁵⁵².

3.1.7.2 Arabuluculuk Son Tutanağı

Arabuluculuk süreci herhangi bir sebeple sona erdiğinde, bu durum son tutanak ile belgelendirileceği ve son tutanağın arabulucu, taraflar, varsa kanuni temsilcileri tarafından imzalanacağı HUAK m. 17/2’de düzenlenmiştir⁵⁵³. Arabuluculuk son tutanağı, görüşmenin nasıl sonuçlandığına göre farklı farklı düzenlenmeli ve bu tutanaklarda arabulucunun görüşüne kesinlikle yer verilmemelidir⁵⁵⁴. Yine arabuluculuk son tutanağında uyuşmazlığa ilişkin tespitlerde de bulunulmaması gerekmektedir⁵⁵⁵.

Tutanakta, uyuşmazlığın taraflarının, anlaşma sağlanan veya anlaşma sağlanmayan hususların açık ve net olarak belirtilmesi gerekmektedir⁵⁵⁶. Son tutanakta anlaşma ve anlaşmama hallerinin tek tek belirtilmesi zorunlu arabuluculukta dava şartının sağlandığının ispatı bakımından kolaylık sağlamaktadır⁵⁵⁷.

⁵⁴⁹ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 120; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1057; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 716; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 129.

⁵⁵⁰ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 716, Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 170; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1057; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 120.

⁵⁵¹ <https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/9052022162356ticaret%20%20%2004.05.2022.pdf> Erişim 12 Haziran 2023).

⁵⁵² <https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/9052022162356ticaret%20%20%2004.05.2022.pdf> Erişim 12 Haziran 2023).

⁵⁵³ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1059; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 90; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 719.

⁵⁵⁴ Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 435; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 134.

⁵⁵⁵ Çil, “Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak”, 27.

⁵⁵⁶ Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 131; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 125; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 435; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 719.

⁵⁵⁷ Akyıldız, *İş Yargılamasında Arabuluculuk Sistemi*, 99; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 719.

HUAKY m. 20/3'te yer alan, “*arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamayı yapar.*” şeklindeki düzenleme ile arabuluculuk son tutanağına yazılacak hususların seçiminin tarafların takdirinde olduğu belirtilmiştir⁵⁵⁸.

Son tutanağa yazılacak hususların tarafların takdirine bırakılması neticesinde uygulamada hangi talepler açısından dava şartının sağlandığının tespiti noktasında problemler yaşanmaktadır. Özellikle zorunlu arabuluculukta dava şartının sağlandığının ispatlanabilmesi için arabuluculuk son tutanağının açık ve net olması gerekmektedir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi bir kararında, arabuluculuk son tutanağında belirtilen hususların tereddütlere yer vermeyecek şekilde düzenlenmesi gerektiğini ve bu hususta arabulucunun sorumluluğuna gidilebileceğini belirtmiştir⁵⁵⁹.

3.1.8 Arabuluculuk Sürecinde Anlaşma

3.1.8.1 Anlaşma Belgesi

Arabuluculuk süreci sonunda taraflar anlaşmaya vardığında, arabulucu yazılı bir anlaşma belgesi hazırlar⁵⁶⁰. Anlaşma belgesinin her zaman yazılı olması gerekmediği belirtilmekte⁵⁶¹ ise de, kanun koyucu tarafından anlaşma belgesinin “imzalanması” arandığından ve uygulanması bakımından kolaylık olması nedeniyle anlaşma belgesinin yazılı olması gerekmektedir⁵⁶². Anlaşma belgesi, arabulucu tarafından hazırlansa da taraf iradelerine önem verilerek, HUAK m.18/1’ de belirtilen “*varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir*” şeklindeki hüküm gereği, anlaşma belgesinin kapsamı kural olarak taraflarca belirlenir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, anlaşma belgesinin tereddüt oluşturmayacak şekilde, açık,

⁵⁵⁸ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 717; Çiçek, *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*, 140; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 91; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 139.

⁵⁵⁹ Yargıtay 9.Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/10073 (07 Mayıs 2019); Yargıtay 22.Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2019 / 23121 (12 Aralık 2019); Yargıtay 9.Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2019 / 15523 (10 Eylül 2019).

⁵⁶⁰ Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 139; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 127.

⁵⁶¹ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 175.

⁵⁶² Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 127; Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*, 66; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 256.

çelişkisiz ifadelerden oluşması gerektiğidir⁵⁶³. Başka bir ifade ile anlaşma belgesinin icrasını olumsuz yönde etkileyecek ifadelerden kaçınılması gerekmektedir⁵⁶⁴.

Anlaşma belgesinde kararlaştırılan tutarın brüt mü net mi olduğunun belirtilmediği durumlarda anlaşılan tutarların brüt ücret üzerinden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir⁵⁶⁵.

Anlaşma belgesinin emredici hukuk kurallarına uygun olup olmaması hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Örneğin; İşK m. 21/1 fıkrasında işe başlatmama tazminatının en az dört ve en çok sekiz aylık ücret, 3. fıkrasında düzenlenen boşta geçen süre ücreti ve diğer hakların ise en çok dört aya kadar ücret tutarında olacağı emredici şekilde düzenlenmiştir. Arabuluculuk sonunda taraflar anlaşmaya vardığında bu sınırlara uyulup uyulmaması doktrinde tartışmalıdır. Bu hususta doktrinde bir görüş arabuluculuğun yargılama faaliyeti olmadığı, tarafların serbest iradelerinin önemli olduğu dolayısıyla anlaşma metninin yargılama sürecindeki emredici hükümlere bağlı olmadığını belirtmektedir⁵⁶⁶.

Doktrinde baskın olan ve bizim de katıldığımız diğer görüş ise, yasa ile belirlenen alt ve üst sınırlara uyularak söz konusu sürelerin anlaşma metninde açıkça yazılması gerektiğini, aksi durumda arabuluculuğun pazarlığa dönüşeceğini savunmaktadır⁵⁶⁷.

Anlaşma belgesinde, objektif ifadeler kullanılmalı, “makul bir şekilde” “ilgilinin uygun gördüğü şekilde” gibi sübjektif ifadeler kullanılmamalı, yine anlaşma belgesinde zamir yerine kişilerin ve nesnelerin isimlerinin kullanılması gerekmektedir⁵⁶⁸.

⁵⁶³ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 721; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 175.

⁵⁶⁴ Mustafa Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2020), 59.

⁵⁶⁵ Çil, “Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak”, 30.

⁵⁶⁶ Bulur, “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Arabuluculuk Yöntemi”, 51.

⁵⁶⁷ Güzel, “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkın Bazı Aykırı Düşünceler”, 1145; Karacabey, “Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar”, 477; Çil, “Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak”, 35; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 176; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 139.

⁵⁶⁸ Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, 59; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 70.

3.1.8.2 Anlaşma Belgesinin Hukuki Niteliği

Arabuluculuk kurumu sulh ile benzerlik göstermesi nedeniyle, sürecin sonunda taraflar anlaştığı takdirde düzenlenen anlaşma belgesinin hukuki niteliği konusunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bizim de katıldığımız doktrinde ağırlıklı görüş, anlaşma belgesini, tıpkı sulh sözleşmesinde olduğu gibi, genellikle tarafların karşılıklı olarak fedakârlıkta bulunması sonucu düzenlenmesi nedeniyle “mahkeme dışı sulh sözleşmesi” olarak nitelendirirken⁵⁶⁹, diğer bir görüş ise, anlaşma belgesini “sulh benzeri bir sözleşme” olarak nitelendirilmektedir⁵⁷⁰.

Dava yoluna başvuru yapılması halinde, anlaşma belgesinin delil değerinin de tespit edilmesi gerekmektedir. Çünkü anlaşma belgesinin delil değerine göre davanın süreci değişebilecektir. Arabuluculuk anlaşma belgesinin noter huzurunda düzenlenmesi veya noter tarafından tasdik edilmesi halinde, arabuluculuk anlaşma belgesi resmi senet niteliğinde belge olacağından aksi ispatlanıncaya kadar kesin delil niteliğini haizdir⁵⁷¹. Buna karşılık arabuluculuk anlaşma belgesi noterde düzenlenmediği veya tasdik edilmediği takdirde adi senet niteliğinde olacağından, imza inkarı olmadığı sürece resmi senetle aynı ispat kuvvetine sahip olacaktır. Böylece anlaşma belgesinin kesin delil olarak kullanılabilmesi için, resmi senet olması veya imzası inkar edilmeyen adi senet olması gerekmektedir⁵⁷².

3.1.8.3 İcra Edilebilirlik Şerhi

Arabuluculuk süreci sonunda, taraflar arasında anlaşılan hususların belirtildiği anlaşma belgesinin icra edilebilirlik niteliği kazanması için kanunda iki usul düzenlenmiştir⁵⁷³. İlk usul, HUAK m. 18/4’te belirtilen “*taraflar, avukatları ile arabulucunun birlikte imzaladıkları anlaşma belgesi, icra edilebilirlik şerhi*

⁵⁶⁹ Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, 64; Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*, 68; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 259; Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 120.

⁵⁷⁰ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk* 151.

⁵⁷¹ Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, 59; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 132.

⁵⁷² Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 96; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 132-133; Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, 66; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 260.

⁵⁷³ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1060; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 134; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 97; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 437; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 70; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 139.

aranmaksızın ilam niteliğinde belge sayılır” şeklindeki düzenlemedir. Buna göre arabuluculuk sürecinde taraflar avukat ile temsil edilmişler ve anlaşma belgesi arabulucu, avukatlar ve taraflarca birlikte imzalanmış ise, anlaşma belgesi ilam niteliğinde belge olarak sayılacaktır⁵⁷⁴. Buna karşılık, taraflardan birinin avukatının imzasının eksik olması veya sadece taraflarca ve arabulucu tarafından anlaşma belgesinin imzalanması halinde belge ilam niteliğinde olmayacaktır⁵⁷⁵.

Doktrinde, HUAK m. 18/4’teki düzenlemenin AvK m. 35/A ile uyumlu bir düzenleme olduğu belirtilmektedir⁵⁷⁶.

Ticari uyuşmazlıklarda arabuluculuk için 05.04.2023 tarih ve 32154 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile bir istisna getirilmiş ve yapılan değişiklik ile taraf imzasına gerek olmadan artık avukatlar ile arabulucunun birlikte imzaladığı belge ilam niteliğinde sayılmıştır⁵⁷⁷.

Anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin HUAK m. 18/2’de düzenlenen ikinci usul ise, tarafların mahkemeye başvurarak, “anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini” talep edebilecek olmalarını⁵⁷⁸.

Maddenin devamında, arabuluculuğa davadan önce başvurulması ve davadan sonra başvurulması hallerinde icra edilebilirlik şerhinin hangi mahkemelerden alınacağı düzenlenmiştir. Buna göre, kanunda dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulduğunda, başka bir ifade ile dava şartı arabuluculuk halinde, icra edilebilirlik şerhinin arabulucunun görev yaptığı sulh hukuk mahkemesinden

⁵⁷⁴ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,134; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1060; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 97; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 437; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 70; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 139.

⁵⁷⁵ Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*, 120.

⁵⁷⁶ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1060; Ekmekçi vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 98; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 72; Erkan, *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*, 60; Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*, 157.

⁵⁷⁷ 05.04.2023 tarih ve 32154 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan 7445 sayılı İcra ve İflas Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 35 ile 6325 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “Taraflar ve avukatları ile arabulucunun” ibaresi “Kanunlarda icra edilebilirlik şerhi alınmasının zorunlu kılındığı haller hariç, taraflar ve avukatları ile arabulucunun, ticari uyuşmazlıklar bakımından ise avukatlar ile arabulucunun” şeklinde değiştirilmiştir. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/04/20230405-3.htm> (Erişim 12 Haziran 2023).

⁵⁷⁸ Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 726; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1060; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,134; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 97; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”,437; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 70; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*,139.

alınacağı, dava sırasında arabuluculuğa başvuru yapıldığında ise, şerhin davanın görüldüğü mahkemeden alınacağı düzenlenmiştir (HUAK m 18/2)⁵⁷⁹.

Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhinin alınması sonucunda, bu şerhi içeren anlaşma belgesi ilam niteliğinde belge olacağından taraflarca ilamlı icra takibi yapılabilecektir⁵⁸⁰.

HUAK m.18/3 hükmü uyarınca, icra edilebilirlik şerhinin mahkeme tarafından verilmesi çekişmesiz yargı işidir. Mahkeme dosya üzerinden inceleme ile anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi vermektedir. Ancak arabuluculuğa elverişli olan aile hukukuna ilişkin uyuşmazlıklarda inceleme duruşmalı olarak yapılmaktadır (HUAK m.18/3)⁵⁸¹.

İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi sırasında, mahkeme tarafından yapılacak olan incelemenin kapsamı ise, yine HUAK m. 18/3 hükmü ile belirlenmiştir. Buna göre, incelemenin kapsamı, anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı yönleriyle sınırlandırılmıştır⁵⁸².

Mahkeme tarafından kanun uyarınca yapılacak olan, anlaşma belgesinin cebri icraya elverişli olup olmadığı yönündeki inceleme, anlaşma tutanağının bir şeyi yapmaya, vermeye veya yapmamaya ilişkin bir düzenleme içerip içermediği yönünde yapılan bir incelemedir⁵⁸³. Bu noktada belirtmek gerekir ki, doktrinde bir görüş icra edilebilirlik şerhi incelemesi yapılırken çekişmesiz yargı gereğince resen araştırma ilkesinin geçerli olduğunu, arabuluculuk anlaşmasının kanunun emredici hükümlerine ve kamu düzenine aykırı olup olmadığının da incelenmesi, denetlenmesi gerektiğini savunmaktadır⁵⁸⁴. Diğer görüş ise, arabuluculuk

⁵⁷⁹ Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,134; Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 727; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1061; Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 97; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 71; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 143; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 437.

⁵⁸⁰ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 97; Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1060; Kurt, “İş Yargısında Arabuluculuk”, 437; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 71; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*,143; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 135.

⁵⁸¹ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1060; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*,144.

⁵⁸² Koçyiğit-Yeşilkaya, *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*, 728.

⁵⁸³ Tanrıver “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, 132.

⁵⁸⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1061; Mert Namlı, “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı ile Getirilen Zorunlu Arabuluculuk Kurumunun Medeni Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi, *İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Değerlendirilmesi*, İstanbul 2016, 165, Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 145; Doğan Yenisey, “İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk”, 185; Alpogut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”,129-130; Taşpolat

anlaşmasının sadece kanun gereğince, icra edilebilirlik ve arabuluculuğa elverişlilik yönünden incelemeye tabi tutulmasını, kanunda inceleme açısından sınırlama getirildiğini, resen araştırma ilkesinin uygulanmasının mümkün olmadığını savunmaktadır⁵⁸⁵.

İhtiyari arabuluculuk döneminde iş hukukunda arabuluculuk süreci sonunda düzenlenen anlaşma belgesi yönünden Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu bir kararda, TBK m. 420'e göre düzenlenmeyen ibra niteliğindeki arabuluculuk tutanağının cebri icraya elverişli olmadığı belirtilmiştir⁵⁸⁶. Yargıtay'ın bu kararın hala geçerliliğini koruduğu ifade edilmektedir⁵⁸⁷.

Yine ihtiyari arabuluculuk döneminde, Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, çekişmesiz yargı işinin temel özelliklerinden birinin resen araştırma ilkesi olduğu, icra edilebilirlik şerhinin verilmesi sırasında hakimnin resen araştırma ilkesi gereğince emredici hukuk kurallarına ve kamu düzenine ilişkin hususları inceleyebileceği ve icra edilebilirlik şerhi sürecinde hata, hile ikrah gibi irade fesadı hallerinin de ileri sürülebileceği belirtilmiştir⁵⁸⁸.

Kanaatimizce de, mahkeme tarafından anlaşma belgesinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı yönünde inceleme yapılırken, kamu düzeni ve emredici hukuk kurallarına aykırılık olup olmadığı yönünden de inceleme yapılması gerekmektedir.

Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılan başvuru sonucu verilen karara karşı istinaf kanun yolu açıktır (HUAK m18/3)⁵⁸⁹. Ancak avukat, arabulucu ve taraflarca imzalanarak ilam niteliğinde belge sayılan anlaşma belgesine karşı kanun yolu bulunmamaktadır⁵⁹⁰. İcra edilebilirlik şerhi çekişmesiz yargı olduğu için Hukuk Muhakemeleri Kanun'un⁵⁹¹ (HMK) m.362

Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk* 157; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 267.

⁵⁸⁵ Eminoğlu-Erdoğan, *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı*, 71; Çil, "Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak", 47.

⁵⁸⁶ Yargıtay 9. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/21744 (08 Aralık 2016) .

⁵⁸⁷ Ekmekçi, vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*, 132.

⁵⁸⁸ Anayasa Mahkemesi (AYM), K. 2013/89 (10 Mart 2013).

⁵⁸⁹ Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 72; Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*, 136; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 145.

⁵⁹⁰ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 1062; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 270.

⁵⁹¹ RG. 04.04.2011, S. 27836.

uyarınca temyiz yolu kapalıdır⁵⁹². HUAK m. 18/ 3'te de HMK m. 362 ile uyumlu olarak kanun yolunun istinaf yolu olduğu belirtilmiştir. Bölge adliye mahkemesi anlaşma belgesinin içeriğine ilişkin bir denetim yapmamaktadır⁵⁹³.

Koşulları olduğu takdirde anlaşma belgesinin, hata hile, ikrah gibi irade fesadı nedeniyle iptal davası açılabilir⁵⁹⁴.

3.1.9 Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Anlaşmaya Varılan Hususlar Hakkında Dava Açılamamasının Değerlendirilmesi

7036 sayılı İşMK m. 24 ile HUAK m.18'e 5. fıkra eklenerek, "Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılması hâlinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılamaz" düzenlemesi getirilmiştir. Dava açma yasağına ilişkin olarak, HUAKY m.2'de de aynı hüküm yer almaktadır⁵⁹⁵.

Maddenin gerekçesinde söz konusu düzenleme "dava açma yasağı" olarak nitelendirilmiş ve bu konuda başkaca bir açıklama yapılmadan, arabuluculuk sonucunda varılan anlaşma tutanağının açık ve net olması gerektiği belirtilmiştir⁵⁹⁶.

Madde gerekçesinde, dava açma yasağının niteliğinden veya bu yasağa rağmen dava açılması halinde nasıl bir yol izlenmesi gerektiği hallerinden bahsedilmemiştir⁵⁹⁷.

⁵⁹² Memiş, *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*,136; Şahin vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*, 72; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 145.

⁵⁹³ Taşpolat Tuğsavul, *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk* 162; Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 270.

⁵⁹⁴ Özbek, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*,1062.

⁵⁹⁵ Melis Taşpolat Tuğsavul "Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Varılan Anlaşmanın Hukuki Niteliği" *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019),133;Tanrıver, *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*,122.

⁵⁹⁶ Hükümet Gerekçesi İş Mahkemeleri Kanunu Madde:24 "6325 sayılı Kanunun 18 inci maddesine eklenen beşinci fıkra ile, arabulucu huzurunda anlaşılması halinde, üzerinde anlaşılan hususlar hakkında taraflarca dava açılamayacağı hüküm altına alınmaktadır. Anlaşılan hususların bilahare dava edilemeyeceği dikkate alındığında arabulucu tarafından düzenlenecek ve taraflar ve varsa temsilcileri veya avukatları tarafından imzalanacak anlaşma tutanağında "anlaşılan hususların" net bir şekilde ortaya konulmasında zorunluluk bulunmaktadır. Örneğin işçi ve işveren tarafı kıdem ve ihbar tazminatı ile fazla mesai ücreti konusunda anlaştıklarında arabulucunun bu kalemleri ayrıca ve açıkça tutanağa bağlamasında fayda görülmektedir. Anlaşma tutanağının içeriğinden "anlaşılan hususlar" net bir şekilde görülebilmeli ve bilahare dava açma yasağına tabi olan bu hususlar tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça tespit edilebilmelidir." İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı (1/850) ve Adalet Komisyonu Raporu, 20. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss491.pdf> (Erişim 15 Nisan 2022).

⁵⁹⁷ Aydın, *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*, 279.

Özekes/Atalı, bu hükmün ifade, içerik ve sonuçları bakımından sorunlu olduğunu, arabuluculukta dava açılmaz ifadesinin ne anlama geldiğinin hükümden ve gerekçesinden belli olmadığını, bunun bir dava şartı olarak mı düzenlendiğini, eğer dava şartı olarak düzenlendi ise arabuluculuğa başvurunun dava şartı olarak açıkça kanunda ifade edilmesi karşısında, bu hükümde artık dava şartından bahsedilemeyeceğini, dava şartı değilse bu hükme rağmen dava açıldığında mahkemenin hangi gerekçe ile karar vereceğinin belirli olmadığını, dava açılmasını zorunlu kılan haller söz konusu olduğunda da mı dava açılmayacağını, hak aramanın bu şekilde engellenmesinin mümkün olmadığını, “dava açılmaz” ifadesinin usul hukuku bakımından anlamlı ve sonuç doğuran bir ifade olmadığını, bu ifade ile ne usul hukuku ne de maddi hukuk alanında dava açılmasının engellenebileceğini, kanunun metninin basit düşünce ile hazırlandığını ve sorun çözmek yerine sorun oluşturduğunu ifade etmektedir⁵⁹⁸.

Alpagut tarafından da “dava açılmama”nın Anayasal hak arama özgürlüğü karşısında, hükmün geçerliliğinin sorunlu olduğu ifade edilmektedir⁵⁹⁹.

Tanriver ise, ikili bir ayırım yapılması gerektiğini, ilk durumda yani anlaşma belgesi ilam niteliğinde belge niteliğini kazanmışsa artık bu halde dava açılmasında hukuki yarar olmadığını, anlaşma belgesinin ilam niteliği belge kimliğini kazanmadığı takdirde, anlaşma belgesinin mahkeme dışı sulh sözleşmesi niteliğinde olduğunu, buna göre mahkeme dışı sulh sözleşmelerine karşı dava açılmasının ortadan kaldırılmasının Anayasa’nın⁶⁰⁰ 36. maddesinde düzenlenen hak arama özgürlüğüne ve yine Anayasa’nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesine aykırılık oluşturacağını, o nedenle özellikle ilam niteliğini kazanmamış anlaşma belgeleri için Türk Borçlar Kanun’un⁶⁰¹ (TBK) 30. ve 39. maddelerinde düzenlenen irade fesadı ve TBK m 28/1’de düzenlenen gabin iddiasına dayanılarak dava açılabilirliğini savunmaktadır⁶⁰².

Doğan Yenisey, tarafların anlaşmış olmaları halinde dava açamamalarının olağan olduğunu, hukuki nitelendirmelerden kaynaklı sorunlar olabileceğini, tarafların hukuki niteleme yapmadan sadece talep edilen alacaklar bakımından

⁵⁹⁸ Özekes-Atalı, “7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Üzerine Eleştiri, Değerlendirme ve Öneriler”, 105-110.

⁵⁹⁹ Alpagut, “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”, 130.

⁶⁰⁰ RG. 09.11.1982, S. 17863.

⁶⁰¹ RG. 04.02.2011, S. 27836.

⁶⁰² Tanriver, “Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, 135.

anlaşma yapmalarının mümkün olduğunu, örneğin iş hukukunda yapılacak bir hukuki nitelendirmenin tek bir alacak için değil, pek çok açıdan farklı etkiler yaratabileceğini, örneğin feshe ilişkin hukuki nitelendirmenin işsizlik sigortasından yararlanma, kıdem ve ihbar tazminatı gibi hakları ve hatta rekabet yasağı akıbeti hakkında da etkili olduğunu bu nedenlerle dava açmamanın sorunlar oluşturabileceğini belirtmektedir⁶⁰³.

Akkan ise, anlaşılan hususlarda dava açma yasağının, özel bir dava şartı olduğunu, ister dava açılmadan önce ister dava açıldıktan sonra, taraflar arabuluculuk anlaşma belgesini imzaladıklarında, her iki durumda da artık anlaşılan hususların dava konusu yapılamayacağını, dava konusu yapılması halinde mahkemenin bu sebeple davayı dava şartı yokluğundan usulden reddetmesi gerektiğini, ancak dava açma yasağının istisnalarının da olması gerektiğini, örneğin irade fesadı gibi nedenlerle anlaşmanın geçersizliği hallerinde dava açılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir⁶⁰⁴.

Şahin Emir/Kazmaz Tepe, anlaşma belgesinin maddi hukuk sözleşmesi olduğu, bu nedenle de sözleşmede bulunması gereken temel niteliklerin eksik olması halinde uygulanabilirliğinin yitirileceği, borçlar hukukunda düzenlenen asgari koşulların anlaşma belgesinde de uygulanması gerektiğini, dolayısıyla hata, hile, ikrah gibi iddiaların bu sözleşme için de geçerli olduğunu, anlaşma belgesinin her zaman sulh sözleşmesi olarak nitelendirilemeyeceğini, anlaşma belgesinin içeriğine göre bir nitelendirilme yapılabileceğini, anlaşma belgesinin sadece arabuluculuk faaliyetinde düzenlenmiş olması sebebiyle maddi hukuk geçerlilik ve şekil şartlarından muaf tutulamayacağını belirtmektedirler⁶⁰⁵.

Yağcıoğlu ise, söz konusu hüküm ile ilgili eleştirilere katıldığını, böyle bir düzenleme yerine çözüm önerisi olarak, anlaşılan konularda dava açılmasını kısa hak düşürücü süreye bağlanmasının uygun olabileceğini, bazı tartışmaların bu şekilde ortadan kalkabileceğini ifade etmektedir⁶⁰⁶.

⁶⁰³ Doğan Yenisey, “İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk”, 190.

⁶⁰⁴ Mine Akkan, “Arabuluculuk Faaliyeti Sonucunda Anlaşılan Hususlarda Dava Açma Yasağı ve Sonuçları”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2, (2018), 27.

⁶⁰⁵ Şahin Emir-Kazmaz Tepe, “İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra Hükümü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi”, 321-344.

⁶⁰⁶ Yağcıoğlu, “Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri”, 477.

Doktrinde belirtilen bu görüşler neticesinde, ortak kanaatin, dava açma yasağının mutlak dava açma yasağı şeklinde anlaşılmaması gerektiği, irade fesadı, gabin gibi hallerde anlaşma tutanağına karşı dava açılabilceğı olduğı kanaatindeyiz.

3.1.10 Dava Şartı Arabuluculukta Ücret

Arabuluculukta ücrete ilişkin hüküm HUAK m. 18A “Dava Şartı Arabuluculuk” başlığı altında bulunmaktadır. Arabuluculukta anlaşma halinde arabuluculuk ücretine ilişkin HUAK m. 18A/12 hükmü şu şekildedir:

“Tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaları hâlinde, arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin İkinci Kısımına göre aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde karşılanır. Bu durumda ücret, Tarifenin Birinci Kısımında belirlenen iki saatlik ücret tutarından az olamaz. İşe iade talebiyle yapılan görüşmelerde tarafların anlaşmaları durumunda, arabulucuya ödenecek ücretin belirlenmesinde işçiye işe başlatılmaması hâlinde ödenecek tazminat miktarı ile çalıştırılmadığı süre için ödenecek ücret ve diğer haklarının toplamı, Tarifenin İkinci Kısım uyarınca üzerinde anlaşılan miktar olarak kabul edilir.”⁶⁰⁷

Aynı maddenin devamında ise Arabuluculukta anlaşma olmayan halde arabuluculuk ücretine ilişkin HUAK m.18A/13 hükmü şu şekildedir:

“Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya iki saatten az süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâllerinde, iki saatlik ücret tutarı Tarifenin Birinci Kısımına göre Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenir. İki saatten fazla süren görüşmeler sonunda tarafların anlaşamamaları hâlinde ise iki saati aşan kısma ilişkin ücret aksi kararlaştırılmadıkça taraflarca eşit şekilde Tarifenin Birinci Kısımına göre karşılanır. Adalet Bakanlığı bütçesinden ödenen ve taraflarca karşılanan arabuluculuk ücreti, yargılama giderlerinden sayılır”.⁶⁰⁸

Son olarak Arabuluculukta adli yardım müessesine ilişkin HUAK m.13/3 hükmü şu şekildedir:

“Arabuluculuk ücretini karşılamak için adli yardıma ihtiyaç duyan taraf, arabuluculuk bürosunun bulunduğı yerdeki sulh hukuk mahkemesinin kararıyla adli yardımdan yararlanabilir. Bu konuda 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 334 ila 340ıncı maddeleri kıyasen uygulanır.”⁶⁰⁹

⁶⁰⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁶⁰⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁶⁰⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6325.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

3.2. Tüketici Hakem Heyeti

3.2.1 Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri

6502 sayılı “Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun”un (TKHK) “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinin (k) bendinde “*Tüketici*”, “*Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişi*” olarak tanımlanmış, (l.) bendinde ise “*Tüketici işlemi*” şu şekilde ifade edilmiştir:

“Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi ifade eder”.⁶¹⁰

Buna göre, kanun koyucu sigorta ettirenin/sigortadan menfaat sağlayanın tüketici olduğu sigorta sözleşmelerini “tüketici işlemi” olarak kabul etmiştir⁶¹¹. Böylece sigorta tüketicisi hem sigorta hukukundaki koruyucu düzenlemeden, hem de tüketici hukukundaki koruyucu düzenlemeden yararlanacaktır⁶¹².

Aynı konu hakkında hem sigorta mevzuatında hem de tüketici mevzuatında ayrı ayrı düzenleme mevcut olduğunda, tüketici niteliğindeki sigorta sözleşmelerine tüketici mevzuatının mı yoksa sigorta mevzuatının mı uygulanacağı hususunda doktrinde Ünan, hangisi tüketicinin daha lehine ise o kuralın uygulanması gerektiğini belirtmektedir⁶¹³.

Saat ise, uyuşmazlığın çözümünde TTK’da mı yoksa TKHK’da mı özel hüküm olduğuna bakılması gerektiğini ve özel hüküm çerçevesinde uyuşmazlığın çözülmesi gerektiğini, aksi durumda sigorta sözleşmeleri için Tüketici mevzuatı uygulandığında TTK’daki sigorta hukuku ile ilgili emredici düzenlemelerin bertaraf edileceğini ve bunun da sigorta hukukuna uygun olmayacağını belirtmektedir⁶¹⁴. Benzer görüşte olan Akipek Öcal ise, TKHK’a göre, görev ve yetki belirlenmesi yapıldıktan sonra, TKHK’nın uyuşmazlığın çözümü için yegâne kaynak olmadığını, TKHK’da işin esasına uygun bir hüküm varsa o hükmün uygulanacağını, uygun bir

⁶¹⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6502.pdf> (Erişim 16 Mayıs 2022).

⁶¹¹ Dursun Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonun Rolü” *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22/3 (Aralık:2016), 2457.

⁶¹² Ünan, *Sigorta Tüketici Hukuku*, 4.

⁶¹³ Ünan, *Sigorta Tüketici Hukuku*, 6.

⁶¹⁴ Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri Ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonun Rolü”, 2459

hüküm yoksa işin esasına göre hangi kanunun uygulanması gerekiyorsa o kanunun uygulanması gerektiğini, tek farkın görev ve yetkiye ilişkin olduğunu, uygulanacak esas açısından bir farkın olmadığını, TKHK m. 83'ün getiriliş amacının da bu doğrultuda olduğunu belirtmektedir⁶¹⁵.

TKHK m. 83'te, taraflardan birinin tüketici olduğu işlemler ile ilgili diğer kanunlarda düzenleme olmasının, bu işlemin tüketici işlemi sayılmasını ve bu Kanun'un görev ve yetkiye ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemeyeceği belirtilmiştir⁶¹⁶.

Kanaatimizce, tüketici işlemi niteliğindeki sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıkların çözümü için özel kanun olarak TKHK'da hüküm bulunmayan hallerde TTK'nın Sigorta Hukuku maddeleri uygulama alanı bulacaktır.

TKHK m. 73 uyarınca, *“Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir”*. Buna göre, sigorta ettirenin/sigortadan menfaat sağlayanın tüketici olduğu sigorta sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıklarda görevli mahkemeler tüketici mahkemeleri olacaktır. Uyuşmazlığın miktarına göre ise, TKHK m. 66 ve devamında düzenlenen Tüketici hakem heyetine başvuru zorunluluğu gündeme gelecektir⁶¹⁷.

TKHK m. 3'te yer alan ve sigorta sözleşmelerini tüketici işlemi olarak sayan hüküm doğrultusunda, sigorta ettirenin/sigortadan menfaat sağlayanın tüketici sigorta sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıkların, ticari dava olarak nitelendirilemeyeceği ve bu tür davaların TTK m. 5/A'daki düzenlemenin kapsamı dışında kaldığı belirtilmektedir⁶¹⁸. Bu nedenle, sözleşmenin karşı tarafını tüketici teşkil eden tüketici işlemi niteliğindeki sigorta sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıkların çözümünde tüketici mahkemeleri ve tüketici hakem heyetleri görevli ve yetkili olduğundan alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak, çalışmamızda bu başlık altında Tüketici Hakem Heyeti ele alınmıştır.

⁶¹⁵ İstanbul Barosu Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Merkezi *Tüketici Hukuku Eğitimi (Online Eğitim)* 26-27 Mart 2022, Şebnem Akipek Öcal “Yargıtay Kararları Işığında Tüketici İşlemi” (Erişim 26 Mart 2022).

⁶¹⁶ Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”, 2459.

⁶¹⁷ Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”, 2466.

⁶¹⁸ Melda Taşkın, *Krediye Bağlı Hayat Sigortası Sözleşmesi*, (İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2019), 411.

3.2.2 Tüketici Hakem Heyetlerinin Kuruluşu ve Amacı

Hukukumuzda tüketicilerin korunmasına yönelik ilk düzenlemeler, 1995 tarihli 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun⁶¹⁹ ile yapılmıştır⁶²⁰. Başka bir ifade ile 4077 sayılı kanunun 22. maddesi hükmü gereğince ilk kez “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti” kurulmuştur⁶²¹. Hukuk düzenimizde yer alan söz konusu kanun ile ilk defa çağdaş anlamda tüketiciler lehine, tüketicilerin korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır⁶²².

4077 sayılı kanunun ilk döneminde, Tüketici Sorunları Hakem heyetinin verdiği kararlar bağlayıcı değildi⁶²³. Doktrinde *Pekcanitez*, tüketici hakem heyetlerinin verdiği kararların taraflar için bağlayıcı olmamasının, uyuşmazlığın tüketici mahkemesine götürülmesi için bir zaman kaybı şekline dönüşeceğini, bu nedenle hakem heyetlerinin en azından küçük miktardaki uyuşmazlıklar için verdikleri kararların kesin olması gerektiğini belirtmiştir⁶²⁴.

06.03.2003 tarih ve 4822 sayılı Kanun⁶²⁵ ile 4077 sayılı TKHK’nın 22. maddesi değiştirilerek, Tüketici sorunları hakem heyeti tarafından veriler kararlar bağlayıcı nitelik kazanmıştır. Yapılan bu değişikliğin, *Pekcanitez*’in öneri doğrultusunda yapıldığı da ifade edilmektedir⁶²⁶.

07.11.2013 tarih ve 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun (TKHK) 28.05.2014 tarihinde yürürlüğe girmesi ile 4077 sayılı kanun yürürlükten kalkarak mülga kanun haline gelmiştir⁶²⁷.

⁶¹⁹ Mülga Kanun RG.08.03.1995, S. 22221.

⁶²⁰ Kara, *Tüketici Hukuku*, 618; Aslan, *En Son Değişikliklerle ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, 577; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 47; Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 40; Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 74; Aktürk- Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 27.

⁶²¹ Aslan, *En Son Değişikliklerle ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, 577; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 47; Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 40; Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 74; Aktürk- Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 27.

⁶²² Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 40; Kara, *Tüketici Hukuku*, 618.

⁶²³ Aslan, *En Son Değişikliklerle ve Yargıtay Kararları Işığında Tüketici Hukuku*, 586.

⁶²⁴ Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 56.

⁶²⁵ RG.14.03.2003, S. 25048.

⁶²⁶ Ali Cem Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (2014), 77.

⁶²⁷ TKHK “Yürürlükten kaldırılan hükümler” Madde 86- (1) 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Diğer mevzuatta Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna yapılan atıflar bu Kanuna yapılmış sayılır.

Son olarak, çalışmamız sırasında, 01.04.2022 tarihinde, 31796 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, “7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun⁶²⁸” ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanunun bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır⁶²⁹.

6502 Sayılı TKHK’nın 50. maddesinde, 77. maddenin 4. fıkrasında yapılan değişiklikler ve geçici 3.maddenin ikinci ve üçüncü fıkrası “7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun” yayımı tarihi olan 01.04.2022 tarihinde yürürlüğe girmiş, diğer hükümlerde yapılan değişiklikler ise, 7392 Sayılı kanunun yayımı tarihinden altı ay sonra, 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe gireceği belirtilmiştir⁶³⁰. Çalışmamızın konusu bu başlık altında Tüketici hakem heyetleri olduğundan ve TKHK m. 66. devamında düzenlendiğinden bu maddelerde yapılan değişiklikler çalışmamız sırasında 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yine 21.09.2022 tarihli 31960 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği”(THHY), 27.11.2014 tarih ve 29188 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği”ni yürürlükten kaldırmıştır.

Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği⁶³¹ (THHY) m. 5’te yer alan Tüketici hakem heyetlerinin kuruluşu ile ilgili düzenleme şu şekildedir:

“Bakanlık, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyumsuzlıklara çözüm bulmak amacıyla il merkezleri ile Bakanlıkça belirlenen ilçe merkezlerinde en az bir tüketici hakem heyeti oluşturur. Bakanlık, hangi ilçelerde tüketici hakem heyeti kurulacağını belirlerken, başvuru sayısını, nüfus yoğunluğunu, coğrafi şartları ve benzeri hususları dikkate alır.”⁶³²

6502 sayılı TKHK döneminde, 01.08.2018 tarihine kadar 81 il ve 919 ilçede olmak üzere toplam 1011 tüketici hakem heyeti görev yaptığı belirtilmektedir⁶³³.

⁶²⁸ RG.01.04.2022, S. 31796.

⁶²⁹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220401-17.htm> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁶³⁰ 7392 Sayılı Kanun Madde 19- “Bu Kanunun; a) 8 inci maddesi, 15 inci maddesiyle değiştirilen 6502 sayılı Kanunun 77 nci maddesinin dördüncü fıkrası ile 17 nci maddesiyle 6502 sayılı Kanuna eklenen geçici 3 üncü maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları ve 18 inci maddesi yayımı tarihinde, b) Diğer hükümleri yayımı tarihinden altı ay sonra,yürürlüğe girer.”

⁶³¹ RG. 21.09.2022, S. 31960.

⁶³² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6502.pdf> (Erişim 30 Mayıs 2022).

⁶³³ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 47.

Tüketici hakem heyetlerinin kurulmasının temel amacı olarak, genellikle mağdur durumda olan tüketicinin uzun ve masraflı yargılama karşısında daha fazla zor durumda olmaması, tüketicinin haklarına hızlıca ulaşması, devlet yargılamasının tüketici hukukuna fazla elverişli olmaması, hakem heyetlerinin daha pratik ve kolay bir yol olması sebepleri gösterilmektedir⁶³⁴.

Tüketici hakem heyetlerinin kurulması ile uyuşmazlığın, hızlı ve kolay çözümlenmesi beraberinde, Tüketici Mahkemelerinin iş yükünün de azalmasına sebep olmuştur. Böylelikle, hem tüketicinin mağduriyeti kısa sürede çözülürken hem de mahkemelerin iş yükünün azalması sağlanmıştır⁶³⁵.

3.2.3 Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği

Tüketici hakem heyetlerinin hukuki niteliğinin tam olarak ne olduğu hususunda mevzuatta bir açıklık olmadığı gibi, doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Tüketici hakem heyetinin, işleyişi, kuruluşu, kararları, yargılama safahati ve üyeleri göz önünde bulundurulduğunda, mahkeme niteliğinde olmadığı doktrinde ve yargı kararlarında tartışmasız kabul edilmektedir⁶³⁶. Bu konuda Anayasa Mahkemesi tarafından verilen kararda, “mahkeme” kavramı geniş anlamıyla değil, dar anlamda yorumlanarak tüketici hakem heyetlerinin “mahkeme” niteliğini taşımadığına karar vermiştir⁶³⁷.

⁶³⁴ Hasan Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2021), 53; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 28; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 45.

⁶³⁵ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 46; Mehmet Akif Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019), 35.

⁶³⁶ İbrahim Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (2013), 571; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 79; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 38, Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 79; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 28.

⁶³⁷ Anayasa Mahkemesi (AYM) K. 2007/61 (31 Mayıs 2007); “Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu kural ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü: E: 2007/53, K: 2007/61 1050 Anayasa’nın 152. maddesinin birinci fıkrasına göre; “Bir davaya bakmakta olan mahkeme, uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davayı geri bırakır”. Buna paralel olarak düzenlenen 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 28. maddesine göre de, “Bir davaya bakmakta olan mahkeme: 1. O dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse, bu yoldaki gerekçeli kararı; veya, 2. Taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa tarafların bu konudaki iddia ve

Tüketici hakem heyetlerinin, Ticaret İl Müdürlüğünde veya Kaymakamlıklarda bulunması ve başvuruların bu mercilere yapılması nedeniyle zorunlu idari başvuru yolu olduğu da ifade edilmekte⁶³⁸ ise de tüketici hakem heyetinin özel hukuka ilişkin uyuşmazlıkların çözümünde görevli ve yetkili olması sebebiyle zorunlu idari başvuru olmadığı da savunulmaktadır⁶³⁹.

Tüketici hakem heyetinin alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemi olduğu da doktrinde ifade edilmektedir⁶⁴⁰. Ancak bu görüşü savunan yazarlar, Tüketici hakem heyetinin aynı zamanda zorunlu tahkim olduğunu, başka bir ifade ile zorunlu tahkimin alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olduğunu da savundukları için eleştirilmektedir⁶⁴¹. Tüketici hakem heyetlerinin bağlayıcı karar vermesi, kararlarının

savunmalarını ve kendisini bu kaniya götüren görüşünü açıklayan kararı; Dosya muhtevasını mahkemece bu konu ile ilgili görülen belgelerin tasdikli örnekleri ile birlikte Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderir”. Buna göre, görülmekte olan davada uygulanacak kuralı Anayasaya aykırı görerek veya tarafların Anayasa’ya aykırılık savlarını ciddi bularak Anayasa Mahkemesi’ne başvuracak merciin bir “mahkeme” olması zorunludur. Anayasa’nın 9. maddesinde, yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı öngörülmüş, 138-158. maddelerinde “Genel Hükümler” ve “Yüksek Mahkemeler” başlıkları altında yargı ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu maddelerde Yüksek Mahkemeler ile bunların başında bulundukları yargı düzenleri sayılmış ve mahkemeler ile hakimlik ve savcılık mesleğinin temel kuralları belirlenmiştir. Yargı yetkisini Türk Milleti adına kullanacak olan bir merciin mahkeme olarak kabul edilmesi için kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin yasayla düzenlenmesi, karar organlarının hakimlerden teşekkül etmesi, yargılama tekniklerini uygulayarak ve genelde dava yolu ile uyuşmazlıkları ve anlaşmazlıkları çözümlenmekle görevli olması, görev yapan üyelerin atanmalarının, hak ve ödevlerinin, emekliye ayrılmasının, Anayasa’nın öngördüğü mahkemelerin bağımsızlığı ve hakim teminatı esaslarına göre düzenlenmiş olması ve Anayasa’da sayılan ve başında bir yüksek mahkemenin bulunduğu yargı düzenlerinden birinde yer alması gereklidir. E: 2007/53, K: 2007/61 1051 Tüketici Sorunları Hakem Heyeti ise, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’un değişik 22. maddesine göre, illerde Sanayi ve Ticaret İl Müdürü veya görevlendireceği bir memur, ilçelerde kaymakam veya görevlendireceği bir memur başkanlığında, belediye, baro, ticaret ve sanayi odası ile esnaf ve sanatkar odası ve tüketici örgütlerinden seçilerek görevlendirilecek beş kişiden oluşmaktadır. Buna göre, Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri, yargı organlarının ve mensuplarının Anayasa’da belirtilen niteliklerine sahip değildirler. Bu nedenlerle başvuran Tüketici Sorunları Hakem Heyeti “mahkeme” niteliği taşımadığından, itirazın başvuranın yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.” https://www.anayasa.gov.tr/files/pdf/kararlar_der_gisi/aym_kd44_2.pdf (Erişim 30 Mayıs 2022).

⁶³⁸ Cengiz İlhan, *Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun*, Şerh, (2006), 298.

⁶³⁹ Nagihan Tandoğan Özbaykal, “Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, (İstanbul: 2020), 474; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 579.

⁶⁴⁰ Evrim Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı* ed. Murat İnceoğlu, (İstanbul, Onkilevha Yayınları, 2015), 56 Kara, *Tüketici Hukuku*, 615; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 44; Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması”, 21.

⁶⁴¹ Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 580.

ilamlı icraya konu olabilmesi, başvurunun zorunlu olması sebepleriyle alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olmadığı savunulmaktadır⁶⁴².

Tüketici hakem heyetlerinin mahkeme niteliğinde olmaması, kararlarının bağlayıcı olması, başvurunun zorunlu olması, kararlarının ilamlı icra yapılabiliyor olması sebepleriyle kendine özgü (sui generis) bir yapı taşıdığı da belirtilmektedir⁶⁴³.

TKHK m. 68/1 uyarınca, Tüketici hakem heyetlerine belirli miktarlardaki uyuşmazlıklar için başvuru zorunluluğu olması sebebiyle doktrindeki baskın görüş, tüketici hakem heyetinin zorunlu/mecburi tahkim olduğu yönündedir⁶⁴⁴.

Netice itibarıyla, Tüketici hakem heyetinin görev yönünden çözüme bağlayacağı uyuşmazlıklar yönünden hukuki niteliğinin tespiti önem arz etmektedir⁶⁴⁵. Bu cümleden olarak yukarıda belirttiğimiz doktrindeki görüşler çerçevesinde özellikle, sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıklar bakımından Tüketici hakem heyetinin alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olduğunu düşünmekteyiz.

⁶⁴² Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 80; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 28; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 580; Tandoğan Özbaykal, “Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, 474; Sema Taşpınar Ayvaz, “Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği” *Tüketici Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 45.

⁶⁴³ Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 31; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 42; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 80; Gülçe Velioğlu Yılmaz, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Tüketici Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*, (Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 36.

⁶⁴⁴ Tanrıver, “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”, 175; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 580; Taşpınar-Ayvaz, “Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği”, 47; Mehmet Akif Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, *Tüketici Hukuku Davaları*, ed. Oya Şahin McCarthy, Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 1156; Makbule Serra Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2018), 76; Murat Atalı, “Yargılama İlkeleri Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetleri” *Tüketici Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), 69.

⁶⁴⁵ Taşpınar-Ayvaz, “Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği” *Tüketici Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*, 49.

3.2.4 Tüketici Hakem Heyetlerinin Oluşumu

Tüketici hakem heyetleri başkan, üyeler ve raportörlerden oluşmaktadır⁶⁴⁶. Tüketici hakem heyetinin oluşumu TKHK m. 66/2. ve 3. fıkralarında düzenlenmiştir⁶⁴⁷. Ancak, Hakem heyetlerinin kaç üyeden oluştuğu, üyelerin nasıl çalıştıkları ve hangi niteliklere sahip olduğu gibi bilgiler, TKHK'nin yanı sıra daha ayrıntılı olarak, Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinde düzenlenmiştir⁶⁴⁸. Raportörler için ise, 27.11.2014 tarihli Tüketici Hakem Heyeti Raportörlüğü Yönetmeliği⁶⁴⁹ düzenlenmiştir⁶⁵⁰.

THHY m. 8'e göre, Tüketici hakem heyeti başkan dahil beş üyeden oluşmaktadır⁶⁵¹. Aynı maddenin devamında, üyelerin görev süresinin üç yıl olduğu belirtilmektedir⁶⁵².

Üyeler, belediye başkanı tarafından belediye personelinden görevlendirilen bir üye, baro mensubu bir avukat, satıcının tacir olduğu uyuşmazlıkta ticaret odasının bir üyesi, satıcının esnaf olduğu uyuşmazlıkta esnaf ve sanatkarlar odasının bir üyesi ve Tüketici örgütleri tarafından görevlendirilen bir üye ve başkandır (THHY m.8)⁶⁵³.

Üyelerde aranacak şartlar, ise yönetmeliğin 9. maddesinde düzenlenmiştir. Yönetmeliğe göre, Dört yıllık fakülte mezunu olma şartını taşıyan üye bulunamayan

⁶⁴⁶ Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 58; Kara, *Tüketici Hukuku*, 627; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 54; H.Tamer İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), 1205; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1159.

⁶⁴⁷ Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1159; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 54; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205.

⁶⁴⁸ İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1159; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 54.

⁶⁴⁹ RG. 27.11.2014, S. 29188.

⁶⁵⁰ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 55; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1159.

⁶⁵¹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 627; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1207; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 51; Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 88; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 55; Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 59.

⁶⁵² İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1207; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 51; Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 88; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 55.

⁶⁵³ Kara, *Tüketici Hukuku*, 628; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 55; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 51.

yerlerde, üyeler illerde yüksekokul veya lise, ilçelerde ise en az ilköğretim mezunları arasından görevlendirilebilecektir. Denkliği Yüksek Öğretim Kurulu ya da Milli Eğitim Bakanlığınca kabul edilen eğitim kurumlarından birini bitirmiş olanlar da üye olarak görevlendirilebilmekte veya seçilebilmektedir (THHY m.9)⁶⁵⁴.

TKHK m. 67/2’de, raportörlerin görevi ile ilgili olarak, heyetin çalışmalarına ve kararlarına esas olacak dosyaları hazırlamak ve uyuşmazlığa ilişkin raporu sunmakla görevli olduğu belirtilmektedir⁶⁵⁵.

Tüketici Hakem Heyeti Raportörlüğü Yönetmeliğinin 5. maddesinde Raportörler için aranan nitelikler düzenlenmiştir. Üyelerde ve raportörde bulunması gereken şartlar karşılaştırıldığında, üyeler için asgari ilkokul mezunu aranırken, raportörler için ise, yüksek okul mezunu şartı aranması ve raportörlere geniş yetkilerin verilmesi dikkat çekmektedir⁶⁵⁶.

Gerçekten de tüketici Hakem heyetinin işlevselliğinin daha da artması ve nitelik kazanması açısından üyeler için istenen asgari şartların daha da iyileştirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Doktrinde bazı özellikli davalar yönünden ihtisas yapmış üyeler tarafından karar verilmesi gerektiği önerilmektedir⁶⁵⁷. Bu görüşe katıldığımızı belirterek Tüketici hakem heyetlerindeki üyeler için ihtisaslaşmanın getirisi olarak tüketici hakem heyeti tarafından daha hukuki ve yerinde kararların verilebileceğini düşünmekteyiz.

⁶⁵⁴ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 59; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 52; Kara, *Tüketici Hukuku*, 628; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 32.

⁶⁵⁵ İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 56; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1159-1060.

⁶⁵⁶ Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 33; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 56; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1159-1060.

⁶⁵⁷ Burak Keçecioglu, “Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, (İstanbul: 2016) 1675; Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 60.

3.2.5 Tüketici Hakem Heyetinin Görev Alanı

Tüketici hakem heyetinin hangi tür uyuşmazlıklara bakacağı, görev alanını belirlemektedir. Tüketici hakem heyetinin görevi TKHK m. 66/1’de “...tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara” çözüm bulmak şeklinde belirtilmiştir⁶⁵⁸.

Kanunun bu hükmünden, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan kaynaklanacak tüm uyuşmazlıkların tüketici hakem heyetinin görev alanına girdiği anlaşılmaktadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki, TKHK m. 77’de belirtilen cezai yaptırıma bağlanmış olan durumlar tüketici hakem heyetinin görev alanı dışındadır⁶⁵⁹.

Tüketici hakem heyetlerinin görev alanı ile ilgili olarak mevzuatta başkaca bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bazı özel davalar açısından, Tüketici hakem heyetinin görevli olup, olmadığı hususu uygulamada sorun oluşturmakla birlikte, gerek doktrinde gerekse de Yargıtay kararlarında tartışılmıştır. Çalışmamızda, bu hususta ayrıntılı açıklama yapılacak olup, öncesinde Tüketici hakem heyetinin görev alanı içerisinde bulunan parasal ve konu sınırlarından bahsetmenin uygun olduğunu düşünmekteyiz.

3.2.5.1 Parasal Sınır

01.01.2022 tarihinden 01.10.2022 tarihine kadar olan dönem:

Tüketici hakem heyetlerine başvuru için, TKHK m. 68/1’de ve THHY m. 6’da belirlenen parasal sınırlar, 2022 yılında, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68. ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği’nin 6. Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ⁶⁶⁰” ile 15.430,00 TL olarak belirlenmiştir. Böylece Tüketici hakem heyetlerine yapılacak başvurularda,

⁶⁵⁸ Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1162; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1205; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 80.

⁶⁵⁹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 633; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1161.

⁶⁶⁰ RG. 16.12.2021, S. 31691.

- 10.280 Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda İlçe Tüketici Hakem Heyetleri,
 - Büyükşehir statüsünde olan illerde 10.280 Türk Lirası ile 15.430 Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda İl Tüketici Hakem Heyetleri,
 - Büyükşehir statüsünde olmayan illerin merkezlerinde 15.430 Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda İl Tüketici Hakem Heyetleri,
 - Büyükşehir statüsünde olmayan illere bağlı ilçelerde 10.280 Türk Lirası ile 15.430 Türk Lirası arasındaki uyuşmazlıklarda İl Tüketici Hakem Heyetleri,
- görevli olacaktır⁶⁶¹.

01.10.2022 tarihinden sonraki dönem:

7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'nun 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 13. maddesi ile tüketici hakem heyetinin parasal sınırında değişiklik yapılmıştır. Anılan hüküm şu şekildedir:

“MADDE 13- 6502 sayılı Kanunun 68 inci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş ve dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “on” ibaresi “bin” şeklinde değiştirilmiştir.

Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı kalmak kaydıyla; değeri otuz bin Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur.

“Tüketici hakem heyetinin bulunmadığı yerlerde ise başvurular o ilçe kaymakamlığına yapılabilir.

“Yapılan bu başvurular, kaymakamlıklarca gereği yapılmak üzere Bakanlıkça belirlenen yetkili tüketici hakem heyetine iletilir.”

Yeni düzenlemeye göre, il/ilçe tüketici hakem heyeti ayrımı kaldırılarak iki ayrı parasal değer göre hakem heyetini tayini sistemi sona ermiş ve tüketici hakem heyetleri 30.000 TL'nin altındaki uyuşmazlıklara bakmakla görevlendirilmiştir⁶⁶². 2023 yılında parasal sınır “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı Maddelerinde Yer Alan

⁶⁶¹<https://tuketici.ticaret.gov.tr/duyurular/tuketici-hakem-heyetlerine-basvurularda-2022-yili-parasal-degerleri-yeniden-belir>. (Erişim 15 Nisan 2022).

⁶⁶² Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1166.

Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ⁶⁶³ ile 66.000 TL olarak belirlenmiştir⁶⁶⁴.

Uyuşmazlık miktarı, belirtilen bu parasal sınırın altında kalıyorsa, HMK m. 114/2 uyarınca Tüketici Hakem Heyetine başvuru dava şartı niteliğindedir⁶⁶⁵. Buna göre dava şartı yerine getirilmeden dava açıldığında davanın, dava şartı yokluğu nedeniyle reddine karar verilmesi gerekmektedir⁶⁶⁶. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, belirlenen miktarların dava şartı niteliğinde olduğu ve re'sen Tüketici Mahkemelerince dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir⁶⁶⁷.

Uyuşmazlık miktarının asıl alacağa göre mi, yoksa ferileri ile birlikte mi belirleneceği hususunda kanunda bir hüküm bulunmamaktadır. Doktrinde parasal sınırın tespiti için, talep miktarına bakılacağı, talebin hem asıl alacak hem de ferileri kapsamı durumunda, toplamına göre parasal sınırın değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir⁶⁶⁸.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi bir kararında, Tüketici Hakem heyetine başvurularda parasal sınırın belirlenmesinde alacak ve ferilerin toplam miktarı üzerinden değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir⁶⁶⁹. Doktrinde, sadece asıl alacak üzerinden değerlendirme yapılması gerektiği de savunulmaktadır⁶⁷⁰.

Kural olarak, belirtilen parasal sınırı aşan tutarlı uyuşmazlıklar için Tüketici Hakem Heyetine başvuru yapılamayacaktır(TKHK md.68/1)⁶⁷¹. THHY m. 6/4'te anılan kuralın istisnası şu şekilde ifade edilmiştir:

⁶⁶³ RG.16.12.2022 S. 32045

⁶⁶⁴ 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 68 inci ve Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliğinin 6 ncı Maddelerinde Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ **“Parasal sınırlar MADDE 3- (1) 2023 yılı için yapılacak başvurularda değeri 66.000 TL (altmışaltı bin) Türk Lirasının altında bulunan uyuşmazlıklarda, İl veya İlçe Tüketici Hakem Heyetleri görevlidir.”** <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/12/20221216-6.htm> (Erişim 10 Ocak 2023).

⁶⁶⁵ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 85; İnal, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları, 1209; Kara, Tüketici Hukuku, 624; Tutumlu, Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri, 78.

⁶⁶⁶ Kara, Tüketici Hukuku, 624; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 85; Tutumlu, Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri, 78; İnal, 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları, 1209.

⁶⁶⁷ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/18769 (19 Ekim 2016).

⁶⁶⁸ Tutumlu, Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri, 79.

⁶⁶⁹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2016/17895 K. (10 Ekim 2016).

⁶⁷⁰ Kara, Tüketici Hukuku, 665; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 36.

⁶⁷¹ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 65.

“Başvurunun, tek bir uyuşmazlıkla ilgili olması ve uyuşmazlık konusunun bu maddede belirtilen parasal sınırları aşması halinde, sınırları aşan kısımdan feragat edilerek tüketici hakem heyetine başvuru yapılabilir. Parasal sınırları aşan kısım için tekrar tüketici hakem heyetine başvuru yapılamaz.”⁶⁷²

Böylece talebin parçalara ayrılarak ayrı ayrı talepler halinde başvuru yapılması engellenmek istenmiştir. Tüketici mevzuatında değeri para ile ölçülemeyen uyuşmazlıklara yer verilmediği dikkat çekmektedir⁶⁷³. Bu cümleden olarak değeri para ile ölçülemeyen uyuşmazlıklar için tüketici hakem heyetine başvuru yapılmasında hukuki yarar olmadığı ifade edilmektedir⁶⁷⁴.

3.2.5.2 Maddi ve Manevi Tazminat Talebinde Parasal Miktar

Tüketici hakem heyetine hem maddi hem de manevi tazminat talebinde bulunulduğunda, akıllara her bir talep için parasal sınırın ayrı ayrı mı değerlendirileceği sorusu gelmektedir. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi bir kararında maddi ve manevi tazminatın beraber talep edilmesi halinde, taleplerin bölünemeyeceğini belirtmektedir⁶⁷⁵. Tüketici Hakem Heyetine sadece manevi tazminat talebinde bulunup bulunulmayacağı hususunda ise doktrinde Tutumlu, mevzuatta aksine bir düzenleme bulunmadığından sadece manevi tazminat talebi için parasal sınır miktarı da göz önünde bulundurularak talepte bulunulabileceğini belirtmektedir⁶⁷⁶.

3.2.5.3 Konu Sınırı

Tüketici hakem heyetine başvurularda konu sınırı olarak, TKHK m. 66’da ve m. 2’de, “Tüketici İşlemleri” ve “Tüketiciye Yönelik Uygulamalar” karşımıza çıkmaktadır. Tüketici İşlemleri” daha önce belirttiğimiz gibi TKHK m. 2’de tanımlanmaktadır. “Tüketiciye Yönelik Uygulamalar”ın kanunda bir tanımı ve açık bir anlamı bulunmamaktadır⁶⁷⁷. “Tüketiciye Yönelik Uygulamalar”, kamu tüzel kişileri dahil ticari ve mesleki amaçla hareket eden veya onun adına ya da hesabına

⁶⁷² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> Erişim (16 Ekim 2022).

⁶⁷³ Çağlar Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 6. Baskı, 2020), 330.

⁶⁷⁴ Kara, *Tüketici Hukuku*, 665; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 119.

⁶⁷⁵ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2009/6221 (06 Mayıs 2009).

⁶⁷⁶ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 118.

⁶⁷⁷ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 81.

hareket eden gerçek veya tüzel kişilerin, sözleşme imzalanmadan önce, sözleşme imzalanırken veya sonrasında tüketicilere yönelik yaptıkları uygulamalar olarak tanımlanmaktadır⁶⁷⁸. TKHK’de, görev yönünden geniş ifadelere yer verilerek neredeyse ticari ve özel hukuk sözleşmesel uyuşmazlıkların dışında kalan tüm tüketici uyuşmazlıkları bu kapsamda değerlendirileceği gibi bir anlam çıkmakta ise de hangi sözleşme ve uygulamaların kanun kapsamına dahil olduğunun tespit edilmesi önemlidir⁶⁷⁹.

Tartışmalı hususlardan biri olan vekâlet sözleşmelerinin TKHK ile tüketici işlemi kapsamına alınması neticesinde, avukatlık sözleşmesinin de tüketici işlemi kapsamında değerlendirileceği ve bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıkların tüketici mercilerinde görülmeye başlanacağı ancak bunun sorunlara yer açacağı belirtilmektedir⁶⁸⁰.

TKHK ile tüketici işlemi sayılması ve bir vekâlet sözleşmesi olan avukatlık sözleşmelerinin tüketici işlemi sayılıp sayılmayacağına ilişkin olarak Yargı kararında, vekalet sözleşmelerinin tek başına kanunda tüketici işlemi olarak geçmesinin yeterli olmadığı, doktrindeki çekincelere de cevaben işin niteliğin önemli olduğu değerlendirmesi yapılmıştır⁶⁸¹.

İİK m. 67’de düzenlenen itirazın iptali davasında parasal sınır, tüketici hakem heyetinin görev alanında kalması durumunda, tüketici hakem heyetlerinin işbu davalara bakıp bakamayacağı hususunu, Yargıtay kararları ile açıklamanın uygulama açısından daha önemli olduğunu düşünmekteyiz. Buna göre, Yargıtay kararlarında tüketici hakem heyetine başvuru yapılmadan icra takibi yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı, itirazın iptaline ilişkin davalarda karar verici merciin mahkeme olması gerektiği, tüketici hakem heyetlerinin mahkeme niteliğine haiz olmadığı, dolayısıyla itirazın iptali davalarının tüketici hakem heyetlerinde görülüp karara bağlanmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir⁶⁸².

⁶⁷⁸ Banu Bilge Sarıhan, “Tüketici Hukuku Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Uygulaması”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4 / 2 (Aralık 2021), 428.

⁶⁷⁹ İbrahim Ermenek, “Tüketici Uyuşmazlıkların Çözümü ve Arabuluculuğa Uygunluğu”, *Tüketici Hukukunda Uzman Arabuluculuk*, (PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı ,2021), 117.

⁶⁸⁰ Keçecioğlu, “Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması”, 1675.

⁶⁸¹ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Hukuk Dairesi, (BAM), K.2017/1437 (01 Haziran 2017).

⁶⁸² Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/8738 (18 Mart 2015) ; Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/3568 (05 Mart 2015).

Diğer Yargıtay kararlarından farklı olarak Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, tüketici hakem heyetinin itirazın iptali davalarının alacak davası gibi görülmesi gerektiğine kanaat getirmiştir⁶⁸³. Yargıtay'ın bu kararı icra inkar tazminatı yönünden hak kaybına uğranılacağı düşüncesi ile eleştirilmektedir⁶⁸⁴.

Tüketici hakem heyeti parasal sınırı içerisinde kalan uyuşmazlıklar için ilamsız icraya gidilmesinde hukuki yarar olmadığı ifade edilen yargı kararlarının isabetli olduğu ve hatta takip ekonomisi gereği icra müdürünün tüketici hakem heyeti parasal sınırı altında kalan uyuşmazlıkların takip taleplerini reddetmesi gerektiği de doktrinde belirtilmiştir⁶⁸⁵. Ancak, hak arama özgürlüğüne aykırılık teşkil etmesi sebebiyle eleştirilen bu uygulamanın kaldırılması için 2017 yılında TKHK m. 68'e 7063 sayılı Kanun⁶⁸⁶ ile ekleme yapılarak değişikliğe gidilmiştir⁶⁸⁷.

Söz konusu, 7063 sayılı Kanun ile TKHK m. 68'e, "*Tarafların İcra ve İflas Kanunundaki hakları saklı kalmak kaydıyla...*" ibaresi getirilmiştir. Böylece tüketici hakem heyetine başvuru öncesinde, ilamsız takip yapılamayacağı yönündeki Yargıtay kararları geçerliliğini yitirmiştir⁶⁸⁸.

7063 Sayılı Kanun ile İİK'deki hakların saklı kaldığı ibaresinin TKHK m. 68'e eklenmesi sonrasında, Yargı kararlarında, tüketici hakem heyetine başvuru zorunluluğu olan davalarda öncesinde genel haciz yolu ile takip yapılabileceği, borçlunun itirazı üzerine takibin devamı için itirazın iptali davasının Tüketici Mahkemelerinde görüleceği belirtilmiştir⁶⁸⁹.

Yukarıda aktardığımız bu gelişmeler neticesinde, geline son aşamada, Tüketici hakem heyetlerinin görev alanına giren uyuşmazlıklar için, ilamsız icra

⁶⁸³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/8731 (18 Mart 2015).

⁶⁸⁴ Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 94.

⁶⁸⁵ Mustafa Serdar Özbek, "Tüketici Hakem Heyetinin Görevine Giren Alacaklarla İlgili Olarak İlamsız Takip Yapılamayacağına İlişkin Yargıtay Kararlarının Tahlili", *Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, 2015, 63-65.

⁶⁸⁶ RG. 20.12.2017, S. 30276.

⁶⁸⁷ Tandoğan Özbaykal, "Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi", 481.

⁶⁸⁸ Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 95.

⁶⁸⁹ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2018/6323 (04 Haziran 2018); Yargıtay 3 Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/3427 (16 Nisan 2019); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/6195 (15 Mayıs 2019); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2019/66 (17 Ocak 2019); İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2019/162 (04 Şubat 2019).

takibi yapılabilecek ve itiraz olması halinde açılacak olan itirazın iptali davası, tüketici hakem heyetinde değil, “mahkeme” olması sebebiyle tüketici mahkemelerinde görülecektir⁶⁹⁰. Böyle bir ihtimalde, arabuluculuk dava şartı gündeme gelecektir. Tüketici hakem heyeti patasal sınırında kalan bir ilamsız icra takibine yapılan itirazı iptal ettirmek isteyen tarafından tüketici mahkemesinde itirazın iptali davası açmadan önce arabuluculuk dava şartını yerine getirmesi gerekecektir⁶⁹¹.

Doktrinde, tüketici hukukundan kaynaklı bir uyuşmazlık olması sebebiyle ilamsız icra sonucu açılacak olan itirazın iptali davasının tüketici hakem heyetlerinde açılacağı de savunulmaktadır⁶⁹². Aynı zamanda, tüketici hakem heyetlerinde itirazın iptali davası açıldığında alacak davası gibi hükme bağlanması gerektiğini savunan görüş de bulunmaktadır⁶⁹³.

İİK m. 72’de düzenlenen, Menfi Tespit davalarının tüketici hakem heyetlerinde görülüp görülemeyeceği hususu da, aynı itirazın iptali davaları gibi olup, mahkeme olmaması sebebiyle tüketici hakem heyetinde görülmemesi gerektiği belirtilmektedir⁶⁹⁴. Doktrinde, tüketici hakem heyetine yapılan başvuruların dava niteliğinde olduğu ve maddi anlamda yargılama faaliyeti yapıldığı düşüncesi de yer almaktadır⁶⁹⁵. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi kararlarına göre, menfi tespit davasına konu uyuşmazlığın, yargı organlarının özelliklerine ve sıfatlarına sahip olmayan tüketici hakem heyetleri tarafından çözümlenmesi mümkün değildir⁶⁹⁶.

Mahkemelere zor kullanma yetkisi tanınmış olunan delil tespiti, ihtiyati haciz ve tedbir gibi geçici hukuki koruma tedbirlerinin de, tüketici hakem heyetinin hukuki

⁶⁹⁰ Özel, *Tüketicinin Korunması Hukuku*, s.331; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 95; Tandoğan Özbaykal, “Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, 482.

⁶⁹¹ Oya Şahin McCarthy, “Satıcı ve Sağlayıcının Tüketici İşleminde Kaynaklanan Alacak Taleplerinde Tüketici Hakem Heyetlerinin Konumu”, *Tüketici Hukuku Davaları*, ed. Oya Şahin McCarthy, Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık,2022), 1191.

⁶⁹² Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 96.

⁶⁹³ Tandoğan Özbaykal, “Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”, 483.

⁶⁹⁴ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 111.

⁶⁹⁵ Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 588.

⁶⁹⁶ Yargıtay 13.Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2018/7254 (25 Haziran 2018); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/17895 (10 Ekim 2016).

niteliğinin mahkeme olarak kabul edilmemesi sebebiyle tüketici hakem heyetlerinde görülmeyeceği belirtilmektedir⁶⁹⁷.

Yargıtay 3. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, tüketici hakem heyetinin mahkeme niteliğinde olmadığına vurgu yapılmıştır⁶⁹⁸. Bununla birlikte doktrinde, tüketici hakem heyetlerinin görev alanında kalan davalarda ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz taleplerinin de değerlendirilmesi ve bir karar verilmesi gerektiği de belirtilmektedir⁶⁹⁹.

Aşırı ifa güçlüğü durumlarında karşımıza çıkan uyarılama talepleri bakımından ise, tüketici hakem heyetinin karar verme yetkisinin bulunmadığı, TBK m.138'deki *"...borçlu hakimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme..."* ifadesinden yola çıkarak hakimin müdahalesi arandığı, tüketici hakem heyetinde bunun mümkün olmadığı belirtilerek uyarılama talepleri tüketici hakem heyetinde görülemeyecek davalar arasında sayılmıştır⁷⁰⁰.

3.2.5.4 Tüketici Hakem Heyeti Görevi Kapsamında Kalan Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Dava Şartı Yönünden Değerlendirme

TKHK m. 73-A ile, Tüketici Mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartı haline getirilmiştir⁷⁰¹. Anılan maddede arabuluculuk kapsamı dışında olan uyuşmazlıklar şu şekilde belirtilmiştir⁷⁰²:

"a) Hakem Heyetinin Görevi Kapsamında Kalan Uyuşmazlıklar (parasal sınırdaki kalanlar) b) Hakem Heyeti Kararlarına İtiraz c) İhtiyati Tedbir Kararlarının Alınması ç) Üretimin Veya Satışın Durdurulması Ve Malın Toplatılması d) Tüketici İşlemi Mahiyetinde Olan Ve Taşınmazın Aynından Kaynaklanan uyuşmazlıklar"⁷⁰³

Bu mevzuat düzenlemesi ışığında, her ne kadar Tüketici Mahkemelerine başvurmadan önce dava şartı olarak arabuluculuğa başvuru yapılması zorunluluğu

⁶⁹⁷ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 122.

⁶⁹⁸ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2020/1362 (17 Şubat 2020).

⁶⁹⁹ Ermenek, "Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri", 614.

⁷⁰⁰ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 112.

⁷⁰¹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 698; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1162; Ermenek, "Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümü ve Arabuluculuğa Uygunluğu", *Tüketici Hukukunda Uzman Arabuluculuk*, 123.

⁷⁰² Sarıhan, "Tüketici Hukuku Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Uygulaması", 429.

⁷⁰³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6502.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

getirilmiş ise de, tüketici hakem heyetinin görev kapsamında kalan uyuşmazlıklar bu kapsam dışında bırakılmıştır. Bu cümleden olarak, mevcut düzenlemeye göre tüketici hakem heyetine başvuru yapılmadan önce arabuluculuğa başvuru yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır⁷⁰⁴.

3.2.6 Tüketici Hakem Heyetinin Yetki Alanı

Tüketici Hakem Heyetinin yetki alanı için, TKHK m. 68/3'te düzenleme mevcuttur. 7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'nun 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe giren 13. maddesi ile TKHK m. 68/3 şu şekilde değiştirilmiştir:

“Başvurular, tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu veya tüketici işleminin yapıldığı yerdeki tüketici hakem heyetine yapılabilir. Tüketici hakem heyetinin bulunmadığı yerlerde ise başvurular o ilçe kaymakamlığına yapılabilir. Yapılan bu başvurular, kaymakamlıklarca gereği yapılmak üzere Bakanlıkça belirlenen yetkili tüketici hakem heyetine iletilir.”⁷⁰⁵

Kanun değişikliğinden önce, tüketici hakem heyetinin bulunmadığı yerlerde başvuruların nerelere yapılacağı ve bu başvuruların hangi tüketici hakem heyetince karara bağlanacağını yönetmelikle belirleneceği hükme bağlanmıştı. Yeni düzenlemeye göre yönetmeliğe tüketici hakem heyetinin bulunmadığı başvuruların ilçe kaymakamlığına yapılabileceği belirtilmiştir⁷⁰⁶.

Tüketicinin yerleşim yerinden, ikametgahın değil, tüketicinin bulunduğu yerin anlaşılması gerektiği, tüketicinin geçici olarak bulunduğu yer hakem heyeti aracılığıyla başvuru yapılabileceği de ifade edilmektedir⁷⁰⁷.

Kanaatimizce de, kanunun bu hükmünün, tüketiciye yönelik kolaylık olması açısından tüketicinin ikametgahı değil bulunduğu yer olarak yorumlanması kanunun ruhuna uygun olacaktır.

⁷⁰⁴ Kara, *Tüketici Hukuku*, 698; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1162; Ermenek, “Tüketici Uyuşmazlıkların Çözümü ve Arabuluculuğa Uygunluğu”, *Tüketici Hukukunda Uzman Arabuluculuk*, 123.

⁷⁰⁵ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6502.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

⁷⁰⁶ Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1162

⁷⁰⁷ Pekcantez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 50.

3.2.7 Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yolları

Tüketici hakem heyetlerine başvuru, elden, posta yoluyla, e-devlet üzerinden veya Tüketici Bilgi Sistemi (TÜBİS)⁷⁰⁸ üzerinden başvuru formu doldurularak veya TC Kimlik Numarası, adres gibi gerekli bilgiler verilerek yapılabilmektedir (THHY m. 11)⁷⁰⁹. Bu konuda THHY m. 11/3'te başvuruda bulunması gereken zorunlu belgeler sayılmıştır⁷¹⁰. Başvuruda bulunması gereken zorunlu belgelerde eksiklik veya tutarsızlık olması durumunda, THHY m.11/5 uyarınca tüketici hakem heyeti başvuru tüketiciinden 7 gün içinde eksikliğin tamamlanmasını isteyebilecektir. Mülga yönetmelikte olmayan bu düzenleme 01.10.2023 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir⁷¹¹.

Başvuru, zorunlu unsurları içeren dilekçe ve eklerinin tüketici hakem heyetine verilmesiyle yapılmaktadır (THHY m.11/1). Elektronik ortamda yapılan başvuruların TÜBİS ile yapılmasının zorunlu olduğu ve bu başvuruların geçerli olabilmesi için uyumsuzlukla ilgili başvuru formunun eksiksiz olarak doldurulması ve zorunlu belgelerin sisteme yüklenmiş olması gerektiği belirtilmektedir⁷¹².

Tüketici hakem heyetleri kendilerine yapılan başvuruları kabul etmek zorundadırlar (TKHK md 68/2). Tüketici Hakem heyetlerine elden başvuru yapıldığında ayrıca alındı belgesinin talep edilmesinin uygun olacağı ifade edilmektedir⁷¹³.

Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru yapılacak uyumsuzluğun değeri yabancı para olduğunda, söz konusu değer başvuru tarihindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez

⁷⁰⁸ <https://tuketicisikayeti.ticaret.gov.tr> (Erişim 15 Nisan 2022).

⁷⁰⁹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 631.

⁷¹⁰ THHY Madde 11/3- “Başvuruda, başvuru sahibinin; adı, soyadı veya unvanı, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için T.C. kimlik numarası, diğer ülke vatandaşları için pasaport numarası ya da yabancı kimlik numarası, başvuru sahibinin tüketici olmaması durumunda ise vergi kimlik numarası, adresi ve varsa diğer iletişim bilgileri ile varsa vekilinin adı, soyadı, vergi kimlik numarası ile adresi, uyumsuzluk konusu, talebi ve Türk Lirası cinsinden uyumsuzluk değeri ile şikayet edilene ilişkin bilgilere yer verilmesi zorunludur.” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm>

⁷¹¹ THHY Yürürlük Madde 31- “(1) Bu Yönetmeliğin; a) 11 inci maddesinin beşinci fıkrası ve 26 ncı maddesi 1/1/2023 tarihinde, b) Diğer hükümleri 1/10/2022 tarihinde, yürürlüğe girer.” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> (Erişim 10.12.2022).

⁷¹² <https://tuketici.ticaret.gov.tr/yayinlar/tuketici-hakem-heyetlerine-iliskin-bilgilendirme-metni> (Erişim 15 Nisan 2022).

⁷¹³ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 90.

Bankasının belirlediği efektif döviz satış kuru esas alınarak Türk Lirasına çevrilir(THHY md.11/3)⁷¹⁴.

3.2.8 Tüketici Hakem Heyetine Başvurunun Sonuçları

3.2.8.1 Derdestlik Yönünden

Tüketici hakem heyetine başvuru yapıldığında, mahkemelerde olduğu gibi başvuru derdest duruma gelmektedir. Derdestlik itiraz üzerine veya hakemlerde re'sen dikkate alınmaktadır. Derdestliğe ilişkin THHY m. 11/ 6 hükmü şu şekildedir:

“Konusu, sebebi ve tarafları aynı olan uyuşmazlık ile ilgili olarak birden çok tüketici hakem heyetine veya aynı tüketici hakem heyetine birden fazla başvuruda bulunulamaz. Aksi takdirde tüketici hakem heyeti re'sen ya da taraflardan birinin itirazı üzerine her zaman derdestliği dikkate alır.”⁷¹⁵

Derdestlik tespit edildikten sonra, hakem heyeti tarafından nasıl bir karar verilmesi gerektiği yönünden mevzuatta bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumda, HMK m.115 gereğince, derdestlik sebebiyle usulden red kararı verilmesi gerekmektedir⁷¹⁶.

3.2.8.2 Zamanaşımı Yönünden

Tüketici Hakem heyetine başvuru yapıldığında zamanaşımının kesileceğine dair mevzuatta bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak Mülga 4077 sayılı Kanun döneminde Yargıtay tarafından, “*Tüketici Hakem heyeti kararları mahkemelerde açılacak davalarda delil olabileceğine göre bu kurula yapılan başvuru zamanaşımını keser.*” şeklinde karar verilmiştir⁷¹⁷.

Bu karardan yola çıkarak yeni kanun döneminde de tüketici hakem heyetine başvuru yapıldığında zamanaşımın kesileceği ifade edilmektedir⁷¹⁸.

⁷¹⁴ Kara, *Tüketici Hukuku*, 631; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 90.

⁷¹⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm>(Erişim 27 Temmuz 2022).

⁷¹⁶ Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 88.

⁷¹⁷ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2002/3990, (11 Nisan 2002); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2002/4099, (15 Nisan 2002).

⁷¹⁸ Ahmet Türkmen, “Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk*

3.2.8.3 Başvuru Sınırı Yönünden

Tüketici hakem heyetine başvuru yapıldığı tarihteki parasal sınır dikkate alınır. Bu husus THHY m. 6/3’de “*Görevli tüketici hakem heyetinin tespitinde başvuru tarihindeki parasal sınırlar dikkate alınır.*” şeklinde düzenlenmiştir⁷¹⁹.

3.2.9 Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Safahati Tahkikat

3.2.9.1 Tüketici Hakem Heyetlerinde İnceleme

Tüketici hakem heyetlerinde inceleme ile ilgili kanundaki tek madde olan 69. maddeye göre tüketici hakem heyetleri uyuşmazlık konusuna ilişkin her türlü bilgi ve belgeyi taraflardan, ilgili kurum veya kuruluşlardan isteyebilir (TKHK m.69)⁷²⁰. Kanunun 72. maddesinde ise, tüketici hakem heyetinin çalışma usulü hakkında bilgi için yönetmeliğe atıf yapılmıştır. Tüketici hakem heyetlerinin çalışma usulünün yönetmelikle belirlenmesi eleştirilmiş, bu düzenlemelerin kanunda yer alması gerektiği ifade edilmiştir⁷²¹.

Tüketici hakem heyetinin çalışma usulü hakkında kanunda yapılan atıf sonucu yönetmeliğe baktığımızda, 19. maddede, Tüketici hakem heyetinin incelemeyi, raportör tarafından hazırlanan rapor ve ilgili belgelerin yer aldığı dosya üzerinden yapacağını belirtildiği görülmektedir⁷²². Kanunda ve yönetmelikte tüketici hakem heyetinde duruşma yapılması gibi bir usulü zorunluluk bulunmamaktadır⁷²³. Duruşma yerine, hakem heyetinin gerekli gördüğü

Fakültesi Dergisi 16/0 (Temmuz 2014), 3416; Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 89.

⁷¹⁹ Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 89.

⁷²⁰ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 71; Aktürk, Umut-Acar, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 43; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 607; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 66; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 51.

⁷²¹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 645; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 89.

⁷²² Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 601; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 50.

⁷²³ Ayşe İrem Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2019), 157; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 55; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 50; Gökçe Kurtulan, “Türk Hukukunda Tüketici Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (2017), 250.

durumlarda, tarafları toplantıya çağırarak dinleyebilme yetkileri vardır (THHY m.19)⁷²⁴.

Tüketici hakem heyeti dosya üzerinden yapılan incelemelerde, ihtiyaca göre taraflardan bilgi ve belge isteyebilmektedir⁷²⁵. Yönetmeliğin 13. maddesinde, bilgi ve belge isteme yazılarının taahhütlü mektupla gönderileceği, gecikmesi halinde zarar doğabilecek işlerde, gerekçe belirtilmek suretiyle, memur vasıtasıyla tebligat yaptırılabilirliği belirtilmiştir⁷²⁶. Yine yönetmeliğin 13. maddesinde devamla, istenilen bilgi ve belgelerin dosyaya sunulması için 30 günlük süre verileceği ve talep halinde bu sürenin uzatılabileceği belirtilmektedir⁷²⁷. İstenilen bilgi ve belgeler verilen süre içerisinde dosyaya sunulmadığında, tüketici hakem heyeti tarafından mevcut bilgi ve belgeler üzerinden karar verileceği yönetmeliğin 13/7. maddesinde düzenlenmiştir. İstenilen bilgi ve belgelerin kötü niyetle dosyaya sunulmamasının haksız kararlara yol açabileceği ve bu durumda bir yaptırımının olması gerektiği, buna göre HMK m. 219 ve 221'in kıyasen uygulanması gerektiği belirtilmektedir⁷²⁸. Doktrinde bir görüş HMK m. 219 vd.'nın tüketici lehine olmaması sebebiyle doğrudan uygulanmasının mümkün olmadığını, ilgili hükümlerin ancak itiraz yargılamasında uygulanabileceğini ifade etmektedir⁷²⁹.

3.2.9.2 Tüketici Hakem Heyetlerinde Toplantı

Tüketici hakem heyetlerinde toplantının nasıl ve kaç kişi ile yapılacağı gibi bilgiler Tüketici Hakem Heyeti Yönetmeliğinde düzenlenmiştir⁷³⁰. Yönetmeliğin 13.-17. maddeleri arasında, tüketici hakem heyetinin toplantı usulü ile ilgili bilgiler yer almaktadır⁷³¹. Buna göre, toplantılar, illerde, il müdürlüğünce, ilçelerde, ise

⁷²⁴Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”,601; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 156; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 51.

⁷²⁵ Kara, *Tüketici Hukuku*, 655; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 51; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 66; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 158.

⁷²⁶ Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,158; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 51; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 66; Kara, *Tüketici Hukuku*, 655.

⁷²⁷ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 71.

⁷²⁸ Kara, *Tüketici Hukuku*, 655; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 91

⁷²⁹ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 72.

⁷³⁰ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52.

⁷³¹ Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67.

kaymakamlıkça belirlenen yerlerde yapılmaktadır⁷³². Tüketici hakem heyeti ayda ikiden az olmamak üzere, ihtiyaç duyulduğunda başkanın çağrısı üzerine her zaman toplanabilmektedir. Gündemde görüşülecek uyuşmazlık konusu bulunmadığı takdirde toplantı yapılmaz(THHY m.14/2)⁷³³.

THHY m.15'e göre, toplantı gündemi başkan tarafından belirlenerek ve toplantı başlamadan önce üyelere bildirilmektedir⁷³⁴.

Başkan dahil en az üç üyenin hazır bulunması ile yapılan toplantıda oy çokluğu ile karar alınır. (THHY m. 16)⁷³⁵. Üyelerin çekimser oy kullanma hakları bulunmamaktadır(THHY m.16/2)⁷³⁶. Oyların eşit olması halinde başkanın oy kullandığı tarafın çoğunluğu sağladığı kabul edilmektedir(THHY m.16/2)⁷³⁷.

Üyelerin toplantıya katılma mecburiyetleri vardır(THHY m. 17/1)⁷³⁸. Mazeretsiz olarak aralıksız toplam dört toplantıya veya mazeretli de olsa üç aylık sürede yapılan toplantıların hiçbirine katılmayanların üyelerin üyeleri düşmektedir(THHY m.17/2)⁷³⁹.

⁷³² Kara, *Tüketici Hukuku*, 644; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi",159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67.

⁷³³ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 173; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi",159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52; Kara, *Tüketici Hukuku*, 644.

⁷³⁴ Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 92.

⁷³⁵ Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 78; Kara, *Tüketici Hukuku*, 644; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi",159; Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 92.

⁷³⁶ Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi",159; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1220; Kara, *Tüketici Hukuku*, 644; Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 92; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67.

⁷³⁷ Kara, *Tüketici Hukuku*, 644; Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 78; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1220; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 173; Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 44; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67.

⁷³⁸ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi", 159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52; Kara, *Tüketici Hukuku*, 644.

⁷³⁹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 644; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi",159; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 52; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 67; Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 92.

Üyelerin tarafsızlığını şüpheyne düşürecek bazı hallerde toplantıya katılmamaları gerekmektedir⁷⁴⁰. Tarafsızlığa şüphe düşüren haller THHY m.18’de şu şekilde sıralanmıştır:

“Tüketici hakem heyeti başkan ve üyeleri; a) Aralarında evlilik bağı kalksa bile eşin taraf olduğu, b) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyunun taraf olduğu, c) Nişanlısının taraf olduğu, ç) Kendisi ile arasında evlatlık bağı bulunanın taraf olduğu, d) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların taraf olduğu, e) İki taraftan birinin vekili, vasisi, kayyımı veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiğı, g) Kendisinin taraf olduğu veya doğrudan ya da dolaylı olarak ilgili olduğu uyuşmazlıklarla ilgili toplantılara katılamayacaklar”⁷⁴¹

3.2.9.3 Tüketici Hakem Heyetlerinde Bilirkişi Görevlendirilmesi

TKHK m. 72’de bilirkişilik ile ilgili hususların, yönetmelik ile belirleneceğı belirtilmiştir. Tüketici Hakem Heyetleri Bilirkişi Yönetmeliğı⁷⁴² (THHBY) 09.07.2020 tarihinde resmi gazetede yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmeliğın 1, 2, 3, 4, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 36 ve 37 nci maddeleri ile geçici 1 inci maddesi yayımı tarihinde, diğeri maddeleri ise 1/1/2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik ile, THHY’nin Bilirkişilik ile ilgili olan 19, 20 ve 21’inci maddeleri; 01.01.2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır⁷⁴³.

Söz konusu THHBY ile tüketici hakem heyetleri nezdinde bilirkişiliğe başvuru ve kabul şartları ile bilirkişilerin sicile ve listeye kaydı, görevlendirilmeleri, uymaları gereken ilkeler, çalışma esasları ve listeden çıkarılmalarına ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir (THHBY md.1). Yönetmelikteki bilirkişi ile ilgili düzenlemeler HMK hükümlerine paralel olarak düzenlenmiştir⁷⁴⁴.

Tüketici hakem heyetinde, “Bilirkişi Görevlendirmesi” THHBY m. 23’te düzenlenmiştir Buna göre; Tüketici hakem heyeti başkanı, kendisi ve üyeler tarafından çözümlenmesi mümkün olmayan hukuk harici, çözümü uzmanlık, özel

⁷⁴⁰ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 92; Kara, *Tüketici Hukuku*, 644-645.

⁷⁴¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> (Erişim 08 Aralık 2022).

⁷⁴² RG. 09.07.2020, S. 31180.

⁷⁴³ <https://covid19.ticaret.gov.tr/tuketici/mevzuat/tuketici-hakem-heyetleri-bilirkisilik-yonetmeliği> (Erişim 09 Aralık 2022).

⁷⁴⁴ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 93.

bilgi ya da teknik bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişi görevlendirmesi yapılmaktadır⁷⁴⁵. Bilirkişiden ihtiyaç halinde ek rapor alınabilmekle birlikte birikişi incelemesi bir defa yapılmaktadır(THHBY m 23)⁷⁴⁶.

THHBY m. 24 hükmüne göre, Bilirkişinin raporunu 15 gün içerisinde teslim etmesi gerekmektedir⁷⁴⁷. İhtiyaç halinde ise süre bir defa uzatılabilmektedir⁷⁴⁸.

THHBY’de düzenlemeye bulunmayan haller için 6754 sayılı Bilirkişi Kanunu⁷⁴⁹ kıyasen uygulanacaktır(THHBY md.35)⁷⁵⁰.

3.2.9.4 Tüketici Hakem Heyetinde İspat ve Deliller

Tüketici Hakem heyetine başvuru yapan başvurucu tarafından, HMK’da belirtilen ispat kurallarına uyulması gerekmektedir⁷⁵¹. Buna göre, HMK m. 190’da belirtildiği gibi, ispat yükü iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir⁷⁵².

Tüketici hakem heyetlerinde başvurucunun keşif, tanık dinletme ve yemin delillerine dayanıp dayanmayacağı, başka bir ifade ile tüketici hakem heyetlerinin bu delilleri kullanıp kullanmayacağı hususunda mevzuatta bir bilgi bulunmamaktadır⁷⁵³. Bu hususta doktrinde iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüş, Tüketici hakem heyetinin keşif için uygulama alanının olmadığını, zaten bir ürün görülmek veya taraf dinlenmek istendiğinde toplantıya çağrıldığını, taşınması güç olan eşyalar için ise bilirkişi incelemesi yapılabileceğini, tanık ve yemin delillerinin de yerine getirilmemesi durumlarında cezai yaptırım uygulanması gerekeceğini, tüketici hakem

⁷⁴⁵ Kara, *Tüketici Hukuku*, 646; Aktürk, Umut-Acar, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 43; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 160; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*,66; Tutumlu, *Tüketici Yargılaması Hukuku*, 51.

⁷⁴⁶ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 66; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 160; Kara, *Tüketici Hukuku*, 652.

⁷⁴⁷ Kara, *Tüketici Hukuku*, 653; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*,66; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 160.

⁷⁴⁸ Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,160; Kara, *Tüketici Hukuku*, 653. Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*,66.

⁷⁴⁹ RG.24.11.2016, S. 29898.

⁷⁵⁰ Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 93.

⁷⁵¹ Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 96; Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 138.

⁷⁵² Kılıçoğlu, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemleri Kanunu El Şerhi*, 859, Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku* , 479, Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 376; Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku*, 330,Budak- Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 257; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 444.

⁷⁵³ Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1173.

heyetlerinin böyle bir yetkilerinin bulunmadığını dolayısıyla tüketici hakem heyetinde yemin, tanık ve keşif gibi delillerin uygulanmasının mümkün olmadığını ifade etmektedir⁷⁵⁴.

Buna karşılık diğer görüş ise, Tüketici hakem heyetlerinin tıpkı mahkemeler gibi bağlayıcı karar vermeleri sebebiyle keşif ve tanık delillerinin kullanılması gerektiğini belirtmektedir⁷⁵⁵.

Kanaatimizce, mevcut hali ile tüketici hakem heyetlerinde tanık dinlenmesi, keşif yapılması mümkün görünmemektedir. Ancak tüketici hakem heyetlerinin yapısında bir iyileştirme yoluna gidilirse o zaman mümkün olabileceğini düşünmekteyiz.

3.2.10 Tüketici Hakem Heyetinde Belirsiz Alacak Davası ve Kısmi Dava Açılıp Açılmayacağı

3.2.10.1 Belirsiz Alacak Davası Bakımından

Tüketici hakem heyetinde yapılan başvurunun bir dava niteliğinde olmaması sebebiyle, HMK m. 107’de düzenlenen belirsiz alacak davasının⁷⁵⁶ tam olarak tüketici hakem heyetine uygulanmasının mümkün olmayacağı ifade edilmektedir⁷⁵⁷.

Tüketici hakem heyetlerinde talebin tam ve kesin olarak belirli olmaması halinde yapılabilecek başvurular için THHY m. 20’deki düzenleme şu şekildedir:

“...ancak başvurunun yapıldığı tarihte uyuşmazlık miktarının tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, başvuru sahibinin hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktarı belirtmesi ve inceleme sürecinde uyuşmazlık miktarının bilgi veya belgelerle tam olarak tespit edilmesi halinde talep edilen miktardan daha

⁷⁵⁴Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 161-162-163; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 609.

⁷⁵⁵ Kara, *Tüketici Hukuku*, 654-655; Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 97.

⁷⁵⁶ HMK Madde 107-Belirsiz alacak davası : (1) Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir. (2) (Değişik:22/7/2020-7251/7 md.) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> (Erişim 12 Ocak 2023).

⁷⁵⁷ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 145.

fazlasına veya daha azına tüketici hakem heyetince karar verilebilir. Verilen kararın her hâlikârda 6 ncı maddede belirtilen parasal sınırlar dâhilinde olması gerekir.”⁷⁵⁸

Buna göre, başvuru tarafından uyumsuzluk miktarı tam ve kesin olarak belirlenemez ise, başvuru sahibi tarafından asgari bir miktar belirtilerek tüketici hakem heyetine başvuruda bulunulabilecektir. Hakem heyeti tarafından miktar tespit edildiğinde, belirtilen sınırlar dahilinde talebin daha azına veya daha fazlasına hüküm kurulabilecektir⁷⁵⁹.

3.2.10.2 Kısmi Dava Bakımından

Tüketici Hakem Heyeti ile ilgili mevzuat incelendiğinde, kanunda ve yönetmelikte kısmi dava yönünden belirsiz alacak başvurusu gibi benzer de olsa bir hüküm bulunmadığı görülmektedir⁷⁶⁰.

Doktrinde, kısmi dava açılabilmesi için yargılama sırasında, mahkemelerde olduğu gibi bilirkişi incelemesi sonucunda, raporun taraflara tebliğ edilmesi, itirazların beklenmesi gerekirse ek rapor alınması ve akabinde ıslah kurumunun da devreye girmesi gerektiği, tüm bu hususların tüketici hakem heyetinin yargılama safahatine çok uygun olmadığı ifade edilmektedir⁷⁶¹. Bu görüşe katılmayıp tüketici hakem heyetinde kısmi davanın açılabilmesi gerektiğini savunan görüş azınlıkta da olsa vardır⁷⁶².

3.2.10.3 Tüketici Mahkemelerinde Kısmi veya Belirsiz Alacak Davası Açıldığında Tüketici Hakem Heyeti Parasal Sınırında Kalması Durumu

Tüketici Mahkemesi önünde kısmi veya belirsiz alacak davası açıldığında, yapılan yargılama sırasında talep edilebilecek miktar tüketici hakem heyeti parasal sınırı içerisinde kaldığında, Tüketici Mahkemesinin nasıl bir karar vereceği, yargılamaya devam mı edeceği yoksa tüketici hakem heyetine başvuru yapılması

⁷⁵⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> (Erişim 12 Ocak 2023).

⁷⁵⁹ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 66; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 69; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 146.

⁷⁶⁰ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 146.

⁷⁶¹ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 147.

⁷⁶² Yağbasan, “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”, 101.

gerektiği sebebiyle dava şartı yokluğuna mı karar vereceği sorunu akla gelmektedir⁷⁶³.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından geçici talebin parasal sınırın altında olması halinde Tüketici mahkemesinde dava açılabilmesi içtihat edilmiştir⁷⁶⁴. Böylece Yargıtay tarafından belirsiz alacak davaları, tüketici mahkemelerinde görülecek bir tüketici davası olarak kabul edilmiştir⁷⁶⁵. Buna karşılık YHGK tarafından, belirsiz alacak davası olarak açılan davalarda, talebin tüketici hakem heyetlerinin parasal sınırı altında kaldığı durumlarda öncelikle tüketici hakem heyetine başvuru yapılması gerektiği yönünde karar verilmiştir⁷⁶⁶.

YHGK tarafından 2020 yılında verilen bu karar sonrasında, Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadında değişikliğe gidilmiş ve artık belirsiz alacak davalarında geçici talep tüketici hakem heyetinin parasal sınırı altında kaldığında, tüketici mahkemesine değil, tüketici hakem heyetine başvuru yapılacaktır. Bu karara göre, önce tüketici hakem heyetine başvuru yapan başvurusunun talebinin parasal sınırı aşması durumunda talep iade edilecektir. Bu durumda alacaklı tarafından önce arabuluculuğa, anlaşma sağlanamaz ise, tüketici mahkemesinde dava açacaktır. O nedenle parasal sınırın belirlenmesinin son derece önemli olduğu, parasal sınırın düzgün ve doğru bir şekilde tespit edilememesi halinde, karmaşıklığa yol açılacağı ve zaman kaybının yaşanacağı yapılan son değişiklik ile arabuluculuk düzenlemesi de getirilmiş olduğundan yargılama süresinin uzayacağı belirtilmektedir⁷⁶⁷.

3.2.11 Tüketici Hakem Heyetinde Karar Süreci

3.2.11.1 Tüketici Hakem Heyetinin Karar Verme Süresi

Tüketici hakem heyetlerinin kuruluş amaçlarından biri olan ve bu noktada mahkemelerden ayıran temel özellik, uyuşmazlığın kısa sürede çözülerek,

⁷⁶³ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 147.

⁷⁶⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2016/9678 (06 Nisan 2016;)Yargıtay 13. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/9627 (15 Nisan 2013) Benzer nitelikte, Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2015/19886 (8 Aralık 2015).

⁷⁶⁵ Evrim Erişir, "Tüketici Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Kapsamının Belirlenmesindeki Güçlüklerin Ortaya Çıkardığı Bazı Meseleler", *Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu Bildiri Özeti Kitabı* ed. Ali Yeşilirmak vd, (İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2020), 328.

⁷⁶⁶ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K. 2020/239 (4 Mart 2020).

⁷⁶⁷ Erişir, "Tüketici Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Kapsamının Belirlenmesindeki Güçlüklerin Ortaya Çıkardığı Bazı Meseleler", 332.

tüketicilerin haklarına kısa sürede ulaşmasıdır. Tüketici Hakem heyetlerinin karar verme süresi THHY m. 23'te altı ay olarak belirlenmiştir⁷⁶⁸. Ancak talebin niteliğine göre görece daha karmaşık olan veya daha kapsamlı bir inceleme gerektiren dosyalarda karar süresi en fazla 6 ay daha uzatılabilmektedir (THHY md.23/1)⁷⁶⁹.

Taraflarca ivedi olarak karara bağlanması talep edildiğinde, başkan tarafından uygun görüldüğünde öncelikle incelenebilecektir (THHY m 23/2)⁷⁷⁰.

3.2.11.2 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının İçeriği ve Gerekçeli Olması Gerekliği

Tüketici hakem heyeti tarafından verilen karar tutanaklarında hangi hususların bulunması gerektiği THHY m. 24'te tek tek yazılmıştır. Kararlarda, tarafların adı, soyadı, uyuşmazlık konusu, iddia savunma, deliller belirtilerek varsa bilirkişi raporu değerlendirilerek gerekçeli olarak yazılması gerekmektedir⁷⁷¹.

Kararların gerekçeli olması, taraflar yönünden kararların güvenilirliğini de artıracak ve uyulmasını sağlayacaktır⁷⁷². Adil yargılanma hakkının gereği olarak da kararların gerekçeli olması gerekmektedir⁷⁷³.

Kararlar gerekçesiz olduğunda, keyfi bir karar verilmiş gibi izlenim oluşturacağından tüketici hakem heyetinin kuruluş amacının aşılmış olacağı da ifade edilmektedir⁷⁷⁴.

Tüketici hakem heyeti tarafından özellikle başvurunun kabulüne karar verildiği durumlarda, kararın açık, net ve anlaşılır olması gerekmektedir. Bu husus kararın icra edilebilirliği yönünden de önem arz etmektedir⁷⁷⁵.

⁷⁶⁸ Kara, *Tüketici Hukuku*, 643; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,162; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 68; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 43; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 95.

⁷⁶⁹ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*,68; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 43; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 95; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 162.

⁷⁷⁰ Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 43; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 68; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 162; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 95.

⁷⁷¹ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”,79; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, s.175; Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 55; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 44.

⁷⁷² Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 55.

⁷⁷³ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 175.

⁷⁷⁴ Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 55.

3.2.11.3 Tüketici Hakem Heyeti Tarafından Verilen Kararlar

Tüketici hakem heyeti tarafından verilebilecek kararlar denildiğinde karşımıza, red, kabul, kısmen kabul kısmen red, karar verilmesine yer olmadığına ve görevsizlik kararları karşımıza çıkmaktadır⁷⁷⁶. Bilindiği gibi, talebin tamamen kabulü halinde kabul, tümü ile reddi halinde red kararları verilmektedir. Talebin kısmen kabulü hallerinde kısmen kabul kısmen red kararı verilmektedir. Karar verilinceye kadar uyuşmazlık taraf arasında çözüldüğünde karar verilmesine yer olmadığına karar verilmektedir (THYY m 22/8)⁷⁷⁷.

Tüketici hakem heyeti kararlarında maddi hatalar yapıldığında, hakem heyeti tarafından resen veya talep üzerine ek karar verilebilecektir (THYY m.27/1)⁷⁷⁸.

Tüketici hakem heyetinde, yeni yönetmelik ile mülga yönetmelikte bulunmayan “Kararın Tamamlanması” usulü getirilmiştir⁷⁷⁹. THHY m. 26 01.01.2023 tarihinde yürürlüğe girecektir⁷⁸⁰. Buna göre, *“tarafılardan her biri, nihai kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde, ilk başvurulda yer alan taleplerle ilgili karar verilmeyen hususlarda, kararın tamamlanmasını”* isteyebilecektir⁷⁸¹.

Tüketici hakem heyeti tarafından verilen kararların THHY m. 23 e göre beş gün içinde taraflara bildirilmesi gerekmektedir. Bildirimin şekli yönünden, 7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’nun 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe giren 14. maddesi ile TKHK m. 70’de değişiklik yapılarak, öncelikle Vergi Usul Kanunu⁷⁸² (VUK) m. 107/A hükümlerine göre elektronik ortamda tebliği yapılacağı, elektronik

⁷⁷⁵ Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 175.

⁷⁷⁶ Kara, *Tüketici Hukuku*, 659; Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 153.

⁷⁷⁷ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 79-80; Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 153; Kara, *Tüketici Hukuku*, 659.

⁷⁷⁸ Kara, *Tüketici Hukuku*, 658; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 96; Korkut, *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*, 154.

⁷⁷⁹ <https://www.aksan.av.tr/tr/blog/detail/1205> (Erişim 10 Aralık 2022).

⁷⁸⁰ THHY Yürürlük MADDE 31- “(1) Bu Yönetmeliğin; a) 11 inci maddesinin beşinci fıkrası ve 26 ncı maddesi 1/1/2023 tarihinde, b) Diğer hükümleri 1/10/2022 tarihinde, yürürlüğe girer.” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> (Erişim 10 Aralık 2022).

⁷⁸¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/09/20220921-1.htm> (Erişim 12 Aralık 2022).

⁷⁸² RG.10.01.1961 S. 10703.

ortamda tebligat yapılamadığı durumlarda ise, Tebligat Kanunu⁷⁸³ (TK) hükümlerine göre tebligatın yapılacağı belirtilmiştir⁷⁸⁴.

3.2.11.4 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarının Hukuki Niteliği

Tüketici hakem heyeti tarafından kanundaki sınırın altında kalan uyuşmazlıkların çözümü yönünden verilen kararlar tarafları bağlamaktadır⁷⁸⁵. Mülga kanun döneminde, Tüketici Hakem heyeti tarafından verilen kararlar delil niteliğinde idi⁷⁸⁶. Doktrinde *Pekcanitez*, tarafından mülga kanun döneminde tüketici hakem heyeti kararlarının delil niteliğinde olması haklı olarak eleştirilmiştir⁷⁸⁷.

Tüketici hakem heyeti tarafından delil niteliğinde kararlar verildiğinde, pratikte fazla bir faydasının bulunmadığı, zaman kaybına yol açtığı, lehine karar alan kişinin ilamlı icra değil de, ilamsız icra takibi yapabildiği gibi nedenlerle tüketici hakem heyeti tarafından verilen kararların delil niteliğinde olması uygulamasının kaldırılması yerinde olmuştur⁷⁸⁸.

TKHK m.70 ile tüketici hakem heyeti tarafından verilen kararların bağlayıcı olduğu açıkça belirtilmiştir⁷⁸⁹.

Tüketici hakem heyeti tarafından verilen kararların bağlayıcı olmasının sonucu olarak taraflar, kararın kesinleşmesini beklemeden karşı taraftan yerine getirilmesini isteyebileceklerdir⁷⁹⁰. Karar, ilgili tarafından yerine getirilmediği takdirde TKHK m. 70/2'deki "*Tüketici hakem heyetinin kararları, İcra ve İflâs*

⁷⁸³ RG.19.02.1959, S. 10139.

⁷⁸⁴ 7392 Sayılı Kanun Madde: 14- "*Tüketici hakem heyeti tarafından tebliği gereken evrakın taraflara veya vekillerine 213 sayılı Kanunun 107/A maddesi hükümlerine göre elektronik ortamda tebliği yapılır, bu kapsamda elektronik ortamda tebligat yapılamadığı durumlarda 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.*" <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220401-17.htm> (Erişim 12 Aralık 2022).

⁷⁸⁵ Ermenek, "Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri", 616; Aktürk, Umut-Acar, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 46.

⁷⁸⁶ Kara, *Tüketici Hukuku*, 618; Pekcanitez, "Tüketici Sorunları Hakem Heyeti", 55.

⁷⁸⁷ Pekcanitez, "Tüketici Sorunları Hakem Heyeti", 56.

⁷⁸⁸ Kara, *Tüketici Hukuku*, 618; Yusuf Çelik, *Tüketici Hakem Heyetleri*, (Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2018), 118.

⁷⁸⁹ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 71; Kara, *Tüketici Hukuku*, 661; Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 51; Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 46; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1175; İnal, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*, 1212.

⁷⁹⁰ Kara, *Tüketici Hukuku*, 661; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1175; Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 46; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 71; Erişir, "Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü", 99.

Kanununun ilamların yerine getirilmesi hakkındaki hükümlerine göre yerine getirilir.” düzenlemesi gereğince, hakem heyeti kararları ilamlı icraya konu olmaktadır⁷⁹¹. Kararların ilam niteliğinde belgeden ziyade ilamın kendisi olduğu belirtilmektedir⁷⁹².

Tüketici hakem heyeti kararı, yalnızca verildiği uyuşmazlık için hüküm ifade etmektedir (THHY m.22/6)⁷⁹³. Bu nedenle, tüketici hakem heyeti tarafından verilen kararların emsal nitelikte olmaması doktrinde eleştirilerek, örneğin aynı ayıp sebebiyle tüketici hakem heyeti tarafından farklı kararlar verilebileceği ve neticesinde Tüketici hakem heyetine olan güvenin azalacağı ifade edilmektedir⁷⁹⁴.

3.2.12 Tüketici Hakem Heyeti Kararlarına Karşı İtiraz Yolu

Tüketici Hakem Heyeti kararlarına itiraz yolu, TKHK m. 70’te ve THHY m.27’de düzenlenmiştir⁷⁹⁵. Buna göre, tarafların, tüketici hakem heyetinin kararlarına karşı tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içinde itiraz edebilme hakları bulunmaktadır⁷⁹⁶. Mülga Yönetmelik hükümlerine göre Tüketici Hakem Heyeti kararına karşı, Tüketici Hakem Heyetinin bulunduğu yer mahkemeleri yetkiliyken, yeni Yönetmelik m. 27/1 uyarınca tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemeleri de yetkili kılınmıştır⁷⁹⁷.

İtiraz yolunun hukuki niteliğinin dava olmadığı, tüketici hakem heyeti kararlarına karşı denetim amacını ihtiva eden kanun yolu olduğu belirtilmektedir⁷⁹⁸.

⁷⁹¹ Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 46; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1175; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1175; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 71.

⁷⁹² Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 617.

⁷⁹³ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 70.

⁷⁹⁴ Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 56.

⁷⁹⁵ Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 46; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 96; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 198; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 72.

⁷⁹⁶ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”, 91; Kara, *Tüketici Hukuku*, 669; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 96; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 72; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 46; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 198.

⁷⁹⁷ <http://nazaligundem.com/tr/yayinlar/tuketici-hakem-heyetleri-yonetmeligi-degisiklikleri> (Erişim 10 Aralık 2022).

⁷⁹⁸ Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”, 619.

Tüketici yönünden zaman kaybının önlenmesi açısından, belki küçük miktarlı uyuşmazlıklar yönünden hakem heyeti tarafından verilen kararların kesin olmasının düşünülebileceği de ifade edilmektedir⁷⁹⁹.

Tüketici hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itiraz, icrayı durdurmamaktadır. Ancak talep edilmesi şartıyla hâkim, tüketici hakem heyeti kararının icrasını tedbir yoluyla durdurabilecektir (THHY md.28/1)⁸⁰⁰.

Taraflar Tüketici hakem heyeti kararlarına karşı itiraz yoluna başvurduğunda itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karar kesindir (THHY md 28/3)⁸⁰¹.

3.2.13 Tüketici Hakem Heyetinde Yargılama Giderleri

3.2.13.1 Bilirkişi ve Tebligat Ücreti Yönünden

Tüketici hakem heyetinde bilirkişi ve tebligat ücreti ile ilgili olarak TKHK m. 70’te uyuşmazlığın tüketici aleyhine sonuçlandığında tebligat ve bilirkişi ücretinin Bakanlık tarafından karşılanacağı, tüketicinin lehine sonuçlandığında bu kez tebligat ve bilirkişi ücretinin aleyhine başvuru yapılmış olandan alınacağı belirtilmiştir⁸⁰². Buna göre, yargılama giderleri kararın tüketici lehine veya aleyhine sonuçlanmasına göre iki farklı şekilde hükmedilmekte ise de tüketici yönünden her iki durumda da tebligat ve bilirkişi ücreti ödemesi yapılmamaktadır⁸⁰³.

Yargılama giderleri konusundaki bu düzenleme doktrinde hem destek görmekte hem de eleştirilmektedir. Şöyle ki, tüketici lehine olan bu düzenlemenin,

⁷⁹⁹ Pekcanitez, “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, 56.

⁸⁰⁰ Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”,99; Tutumlu, *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*, 252; Kara, *Tüketici Hukuku*, 674; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 47; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 72.

⁸⁰¹ Kara, *Tüketici Hukuku*, 673; Ermenek, “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”,621; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 47; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 96; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 72; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1181.

⁸⁰² Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 49; Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1170; Erişir, “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”,81; Kara, *Tüketici Hukuku*, 689; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 98; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”, 165.

⁸⁰³ Tutumlu, “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”, 1170; Pehlivanlı, “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”,165; Budak, “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”, 98; Aktürk-Acar Umut, “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”, 49.

tüketici yönünden hak aramanın engellenmesinin önüne geçildiği, tüketici tarafından çekincesiz bir şekilde hak arama amacıyla, tüketici hakem heyetine başvuru yapabileceği ifade edilerek bu düzenlemenin yerinde olduğu ifade edilmektedir⁸⁰⁴.

Aynı zamanda söz konusu düzenlemenin taraflar arasındaki silahların eşitliği ilkesini bozduğu, böylece çoğu kişinin sadece başvuru yapmış olmak için, başvuru yapacağını ve böylece asılsız başvuru yolunu açtığı belirtilerek isabetli bir düzenleme olmadığı da ifade edilmektedir⁸⁰⁵.

Kanaatimizce kanunun ruhuna uygun olan bu düzenlemenin tüketiciyi korumaya yönelik olarak yerinde bir düzenlemedir.

3.2.13.2 Vekâlet Ücreti Yönünden

Taraflar, tüketici hakem heyetine başvuru yaptıklarında kendilerini avukat ile temsil ettirebilirler⁸⁰⁶. Ancak, TKHK m.70/1'deki "*Tüketici Hakem Heyetlerince vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmez*" hükmü gereğince kendisini avukat ile temsil ettiren taraf lehine vekâlet ücretine hükmedilmeyecektir⁸⁰⁷.

TKHK' m. 70/6'daki "*Tüketici hakem heyetlerinin tüketici lehine verdiği kararlara karşı açılan itiraz davalarında, kararın iptali durumunda tüketici aleyhine, avukatlık asgari ücret tarifesine göre nisbi tarife üzerinden vekâlet ücretine hükmedilir*" düzenlemesine göre tüketici hakem heyeti kararına karşı itiraz yoluna başvurularak kararın iptali için Tüketici Mahkemesinde açılan davalarda verilen kararın durumuna göre, Avukatlık Asgari Ücret tarifesine göre vekâlet ücretine hükmedilmektedir⁸⁰⁸. 7392 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun İle Kat Mülkiyeti Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 01.10.2022 tarihinde yürürlüğe giren 14. maddesi ile 6502 sayılı Kanunun 70 inci maddesinin altıncı

⁸⁰⁴ Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 49.

⁸⁰⁵ Budak, "6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'a Göre Tüketici Hakem Heyetleri", 98.

⁸⁰⁶ Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 69; Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 41; Ermenek, "Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri", 614; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi", 166.

⁸⁰⁷ Kara, *Tüketici Hukuku*, 691; Tutumlu, "Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü", 1170; Can, *Tüketici Hakem Heyetleri*, 69; Aktürk-Acar Umut, "Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış", 41; Ermenek, "Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri Ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri", 614; Pehlivanlı, "Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi", 166.

⁸⁰⁸ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/388 (21 Ocak 2020).

fıkrasına “*Ancak, mevcut olduğu hâlde tüketici hakem heyetine sunulmayan bir bilgi veya belgenin tüketici mahkemesine sunulması nedeniyle kararın iptali hâlinde tüketici aleyhine yargılama giderine ve vekâlet ücretine hükmedilemez.*” cümlesi eklenerek istisna getirilmiştir⁸⁰⁹.

3.3. Hakem-Bilirkişi

3.3.1 Genel Olarak

Taraflar, üzerinde serbestçe tasarruf edilebilen konular hakkında hakem-bilirkişi kurumuna başvuru yapabilmektedirler. Genellikle hakem-bilirkişi kurumuna, uyuşmazlığın sadece miktarının veya niteliğinin tespit edilmesi için başvuru yapılmaktadır⁸¹⁰. Tespit ettikleri hususa ilişkin olarak karar veremezler⁸¹¹. Taraflar hakem-bilirkişi sözleşmesi ile aralarında çıkan uyuşmazlık konusunun miktarının veya niteliklerinin hakem-bilirkişi adı verilen güvenilir, tarafsız ve uzman belirli kişiler veya kurullar tarafından tespit edileceğini ve bu tespiti kabul edeceklerini kararlaştırırlar⁸¹². Hakem bilirkişi sözleşmesinde, taraflar bağımsız üçüncü bir kişiyi veya kurulu hakem bilirkişi olarak belirleyebilecekleri gibi mahkemece seçilmesini de isteyebilirler⁸¹³.

Doktrinde, taraflardan birine bağlı olan kişilerin veya kurulların hakem-bilirkişi olarak kararlaştırılması veya seçilmesi halinde taraflar arasındaki eşitlik ilkesine aykırılık meydana geleceğinden, bu gibi durumlarda hakem-bilirkişi tarafından düzenlenen raporun mahkemeyi bağlayıcı nitelikte olmayacağı ifade edilmektedir⁸¹⁴.

Hakem-bilirkişi kurumu ile uyuşmazlık yargılamaya göre daha az masrafla ve daha hızlı sonuçlandırıldığından bu kurum da alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak kabul edilmektedir⁸¹⁵. Hakem-bilirkişi kurumu ile sonuçlanmayan

⁸⁰⁹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220401-17.htm> (Erişim 10.12.2022)

⁸¹⁰ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2899; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 742; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 151.

⁸¹¹ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 170; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 151.

⁸¹² Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 699; Selçuk Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış” *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi*, 13 (Ağustos 2009), 2; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 170.

⁸¹³ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2912.

⁸¹⁴ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2907.

⁸¹⁵ Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 701; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 172; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 24.

uyuşmazlıklar mahkemeye taşındığında yargılama daha hızlı sonuçlanabilmektedir⁸¹⁶.

3.3.2 Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi

Hakem-bilirkişi kurumu için kanuni bir düzenleme mevcut değildir⁸¹⁷. Hakem-bilirkişi sözleşmesi HMK m. 193 gereğince münhasır delil sözleşmesi olarak kabul edilmektedir⁸¹⁸.

Hakem-bilirkişi sözleşmesi herhangi bir şekil şartına tabi değildir. İspat kolaylığı için yazılı şekilde yapılması tavsiye edilmektedir⁸¹⁹. Hakem- Bilirkişi sözleşmesi taraflarca ayrı bir sözleşme olarak veya asıl sözleşmenin içinde madde eklenecek şekilde yapılabilmektedir⁸²⁰.

Hakem-bilirkişi sözleşmesi münhasır delil sözleşmesinin en önemli misalidir⁸²¹. Tarafların başkaca delil gösterme hakkını kısıtlayan hakem- bilirkişi sözleşmesinde hak kaybına neden olunmaması için, taraf iradeleri açık ve şüpheyeye yer vermeyecek şekilde düzenlenmelidir⁸²².

3.3.3 Hakem-Bilirkişi Sözleşmesinin Etkisi

Taraflar hakem bilirkişi sözleşmesi akdettiklerinde, münhasır delil sözleşmesi yapmış olmaktadırlar. Hakem-bilirkişi tarafından yapılan tespit, hem tarafları hem de mahkemeyi veya hakemi bağlamaktadır.⁸²³ Hakem-bilirkişi raporuna bağlayıcılığı veren unsurun, tarafların ihtilafı çözme yönündeki iradelerinin olduğu belirtilmektedir⁸²⁴.

⁸¹⁶ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 173; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 37.

⁸¹⁷ Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 695.

⁸¹⁸ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2899; Pekcanıtez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 742; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 152; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 25.

⁸¹⁹ Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 711.

⁸²⁰ Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 33.

⁸²¹ Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 171; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2899.

⁸²² Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 711.

⁸²³ Zihni Metezade “Sigortada İhtilafların Çözümü”. *Türkiye Sigorta Birliğı Dergisi* (2), 40; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 25; Arseven, *Sigorta Hukuku*, 151; Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 702.

⁸²⁴ Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 31.

Hakem-bilirkişi raporunun tarafları ve mahkemeyi bağlayıcı olması için, şekil ve içerik bakımından geçerli olmalı, hakem-bilirkişi usulüne uygun olarak seçilmiş olmalı ve hakem-bilirkişi tarafından yetkileri dahilinde rapor hazırlanmış olmalıdır⁸²⁵. Bu hususlar mahkeme tarafından resen araştırılacak olup, aksi durumda hakem-bilirkişi raporu bağlayıcı olmayacaktır⁸²⁶. Buna göre, taraflar kesinleşen hakem-bilirkişi raporunda tespit edilen tutara göre ödeme yaptıklarında çekişme doğmayacaktır. Ödememe halinde ise, hakem-bilirkişi raporu ile tespit edilen alacağın tahsili için eda davası açılabilir⁸²⁷. Hakem-bilirkişi raporunun icra edilebilir olması için, mahkeme veya hakem kararında esas alınması gerekmektedir⁸²⁸. Bununla birlikte, hakem bilirkişi raporu temyiz edilememektedir⁸²⁹.

Hakem-bilirkişiye başvuru yapıldığında zamanaşımı kesilmediğinden, başvuru yapılmadan önce zamanaşımı süresi göz önünde bulundurulmalıdır⁸³⁰.

3.3.4 Hakem-Bilirkişinin Benzer Kurumlardan Temel Farkı

Hakem-bilirkişi kurumu uygulamada genellikle, tahkim, bilirkişilik, sigorta eksperisi kurumuna benzetilmektedir⁸³¹.

Hakem-bilirkişi ile bilirkişi arasındaki en temel fark, bilirkişi raporunun takdiri delil niteliğinde olması, hakem-bilirkişi raporunun ise tarafları ve mahkemeyi bağlayıcı olmasıdır⁸³². Hakem-bilirkişi taraflarca atanırken, bilirkişi mahkeme tarafından atanmaktadır⁸³³.

Tahkimde hakem tarafından uyuşmazlık çözülerek karara bağlanırken, hakem bilirkişide sadece taraflarca istenilen hususta tespit yapılmaktadır⁸³⁴. Hakem bilirkişiler inceleme yaparken kural olarak serbesttirler⁸³⁵. HMK veya başka kanun

⁸²⁵ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2916.

⁸²⁶ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2916.

⁸²⁷ Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, 38.

⁸²⁸ Demirel, “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 31-33.

⁸²⁹ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/ 2913-2916.

⁸³⁰ Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 712; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/ 2909; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 37.

⁸³¹ Demirel, “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 31.

⁸³² İldır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 171; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/ 2899; Pekcanitez, Atalay, Özkes, *Medeni Usul Hukuku*, 742.

⁸³³ Yeşilirmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 706.

⁸³⁴ Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1152; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 742.

⁸³⁵ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2913.

hükümleri ile bağlı olmayıp yerinde inceleme yapabilirler⁸³⁶. Tahkime başvuru yapılması zamanaşımı kesmekte iken, hakem-bilirkişiye yapılan başvuru zamanaşımı kesmemektedir⁸³⁷. Hakem-bilirkişi tarafından yapılan tespitler hakim veya hakem tarafından esas alınmaktadır⁸³⁸. Taraflar arasında geçerli bir tahkim sözleşmesi düzenlendiğinde, uyuşmazlık yargı yerine, hakem tarafından çözülmektedir. Hakem-bilirkişi anlaşması yapıldığı takdirde, uyuşmazlığın çözümü için yargıya başvuru yapılabilmekte ancak konu hakkında bilirkişiye başvuru yapılamamaktadır⁸³⁹.

Hakem-bilirkişi ile sigorta eksperliği karşılaştırıldığında ise, Sigorta eksperisi olabilmek için SK m. 22 uyarınca, Hazine Müsteşarlığından ruhsat alınması ve levhaya kayıt olunması gerekmektedir. Hakem-bilirkişi seçilebilmek için ise, uzman olunması yeterli olup bir kuruma bağlı olunması ruhsat alınması gerekmemektedir. Sigorta eksper raporu, hakem-bilirkişi raporu aksine hakimi bağlamayan takdiri delil niteliğindedir⁸⁴⁰.

3.3.5 Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Kurumu

Sigorta hukukunda, tazminatın tespiti konusunda hakem-bilirkişi kurumu kullanılmaktadır⁸⁴¹. Genellikle, sigorta poliçelerine hasarın, ziyanın tespitinin hakem bilirkişi tarafından yapılacağı yönünde hüküm konulmaktadır⁸⁴².

Hakem-bilirkişi tarafından tazminatın tespit edilebilmesi için rizikonun sigorta poliçesi teminatına dahil olduğu konusunda taraflar arasında bir uyuşmazlığın bulunmaması gerekmektedir⁸⁴³. Başka bir ifade ile taraflar arasındaki uyuşmazlık sadece tazminatın miktarı yönünden ise hakem-bilirkişiye başvuru yapılabilecektir. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, rizikonun poliçe teminatına dahil olup olmadığı

⁸³⁶ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/ 2913-2914.

⁸³⁷ Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 712.

⁸³⁸ Ziya Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 13

⁸³⁹ Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”, 704.

⁸⁴⁰ Demirel, “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 33.

⁸⁴¹ Barış, “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”, 31; Demirel “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”, 31; Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması”, 21.

⁸⁴² Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2901.

⁸⁴³ Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 3.

hususunda ise, uyuşmazlığın çözümü için hakem-bilirkişiye değil, mahkemeye başvuru yapılması gerekmektedir⁸⁴⁴.

Hakem-bilirkişi raporu doğrudan icra edilemez niteliktedir⁸⁴⁵. Hakem bilirkişi raporu adalete ve nasafete aykırı olduğunda iptal davası açılabilir⁸⁴⁶.

Sigorta hukukunda Hakem- bilirkişi sözleşmesi uygulamada, İnşaat Sigortası Genel Şartları⁸⁴⁷, Hırsızlık Sigortası Genel Şartları⁸⁴⁸, Yangın Sigortası Genel Şartları, Zorunlu Deprem Sigortası⁸⁴⁹ Genel Şartlarında karşımıza çıkmaktadır⁸⁵⁰.

3.4. Sigortacılıkta Tahkim-Sigorta Tahkim Komisyonu

3.4.1 Sigortacılıkta Tahkimin Ortaya Çıkışı ve Yasal Dayanağı

Yargılamanın her alanında olduğu gibi, Sigorta hukuku alanında da, sigorta sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıklarda sürekli artış yaşanmaktadır. Yaşanan bu artış, uyuşmazlığın esasen çözüm yeri olan mahkemelerde çözülmeyi bekleyen dosya sayısının da artmasına ve buna bağlı olarak da mahkemelerce yapılan yargılama süresinin uzamasına sebep olmuştur. Hal böyle olunca, özellikle sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan, sigorta ettiren ve sorumluluk sigortasında zarar gören kişiler, yargılama sonunda çıkabilecek tazminat alacağı için uzun yıllar beklemek durumunda kalmaya başlamışlardır⁸⁵¹.

Yargılama sırasında yaşanan bu olumsuzluklar sebebiyle, tazminat alacağını kısa sürede almak isteyen sigortalı, mahkemeye başvuru yapmak yerine, bazen kendi aleyhine bile olsa sigorta şirketi ile anlaşma yoluna gitmeyi tercih etmektedir. Bu

⁸⁴⁴ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2903;Öztek, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 3.

⁸⁴⁵ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2915.

⁸⁴⁶ Yeşilırmak, “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik” 724; Öztek, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 3; Metezade, “Sigortada İhtilafların Çözümü”,40; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 3/2917.

⁸⁴⁷ <https://www.turksigorta.com/d/insaat-sigortasi-genel-sartlar.pdf> (Erişim 15 Nisan 2022).

⁸⁴⁸ https://tsb.org.tr/media/attachments/H%C4%B1rs%C4%B1zl%C4%B1k_Sigortas%C4%B1_Genel_Sartlar%C4%B1.pdf (Erişim 15 Nisan .2022)

⁸⁴⁹ <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=9&MevzuatNo=14982&MevzuatTertip=5> (Erişim 15 Nisan .2022).

⁸⁵⁰ Barış, “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”, 31; Ildır, *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*, 173.

⁸⁵¹ Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 51; Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”,38; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 213; Metezade, “Sigortada İhtilafların Çözümü”, 40.

sebeple de özellikle sigortacılık sektörüne duyulan güvenin sarsılacağı ve sigortanın amacından uzaklaşacağı belirtilmektedir⁸⁵². Çoğunlukla aracı kazaya karışmış kişinin yeni araç alabilmesi veya tamir yaptırabilmesi ya da evi yanan kişinin yeni ev satın alabilmesi sigorta şirketinden alacağı tazminata bağlıdır. O nedenle sigorta davalarında yargılamanın uzun yıllar sürmesi sigorta teminatının varlık amacıyla da bağdaşmamaktadır⁸⁵³.

Uyuşmazlıkların çözümünde yaşanan bu olumsuzlukların bertaraf edilmesi, özellikle mahkemelerdeki iş yükünün azaltılması, uyuşmazlıkların daha hızlı ve etkin bir şekilde çözüme kavuşturulması için mülga 7394 Sayılı Sigorta Murakebe Kanununda düzenlemesi bulunmayan, ilk defa 2007 yılında 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunun (SK) 30. maddesi ile düzenlenen “Sigortacılıkta Tahkim” müessesesi pozitif hukukumuzda getirilmiştir. 5684 Sayılı SK ile alternatif uyuşmazlık çözüm yolu⁸⁵⁴ olarak getirilmiş olan Sigorta Tahkim sisteminin hukukumuz açısından önemli ve radikal bir yenilik olduğu ifade edilmektedir⁸⁵⁵.

Sigortacılıkta Tahkim yargılamaının yapılabilmesi için, “Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği” nezdinde Sigorta Tahkim Komisyonu oluşturulmuştur (SK m 30./1). Sigorta Tahkim Komisyonu, 2009 yılından itibaren faaliyet göstermektedir⁸⁵⁶.

“Sigortacılıkta Tahkim” müessesinin, sadece SK m. 30’da düzenlenmiş olması, söz konusu 30. maddenin de 24 ayrı fıkradan oluşması, kanunun yapım tekniğine uygun olmadığı, bu kurumun tek tek maddeler halinde ve sistematik bir şekilde düzenlenmemiş olması nedeniyle doktrinde eleştirilmektedir⁸⁵⁷.

⁸⁵² Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1343; Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, 38.

⁸⁵³ Karasu-Güner, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamaının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine”, 309.

⁸⁵⁴ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 495; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 63; Yazıcıoğlu- Şeker Öğüz, *Sigorta Hukuku*, 207; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi” 832; Karayazgan “Sigortacılıkta Tahkim”, 1.

⁸⁵⁵ Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 213; Yılmaz, “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”, 38.

⁸⁵⁶ İbrahim Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”, *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 36 (Nisan-Haziran 2014), 35.

⁸⁵⁷ Işıl Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, *Batider* 24/2 (2007), 241; Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 393; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1344; Ecehan Yeşilova Aras-Bilgehan Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi* 8 / Özel (Haziran 2013), 277.

Sigortacılıkta Tahkim müessesesi ile ilgili olan yasal düzenlemeler, SK m.30, 26616 Sayılı Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik⁸⁵⁸ (STİY) ve 2009/1 sayılı⁸⁵⁹ tebliğdir⁸⁶⁰. Çalışmamızda bilgi verilmesi amacıyla 2009/1 sayılı tebliğden ilgili yerlerde bahsedilecektir ancak 2009/1 sayılı tebliğ yürürlükten kaldırılmıştır⁸⁶¹.

SK m.30'da, 6327 sayılı Kanun⁸⁶², 6456 Sayılı Kanun⁸⁶³ ve son olarak 7251 Sayılı Kanun⁸⁶⁴ ile değişiklikler yapılmıştır. 2007 yılında yürürlüğe girdiği tarihten bu zamana kadar 26616 Sayılı STİY'de ise toplam sekiz defa değişiklik yapılmıştır⁸⁶⁵.

En son 2021 yılında, 26616 sayılı STİY'de, 31564 Sayılı Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik⁸⁶⁶ ile değişiklikler yapılmıştır. Tüm bu değişikliklere çalışmamızda yer verilmiştir.

SK m.30'un gerekçesi şu şekildedir:

“...Sigorta ettirenler veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasındaki uyuşmazlıklar adli yargı mekanizmalarıyla çözümlenmektedir. Ancak sigortacılık alanında ihtisas mahkemelerinin olmaması, yargı sürecinin uzun zaman alması ve masraflı olması, sigortalıların mağduriyetine neden olmakta ve zararın telafisi uzun zaman aldığından sigortanın var olma amacına aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, sigortalılar, bazı uyuşmazlıklarda, riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır. Bu durum, sigortacılık sektörüne duyulan güveni sarsan bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.”⁸⁶⁷

⁸⁵⁸ RG.17.08.2017, S. 26616.

⁸⁵⁹ RG.21.01.2009,S. 27117.

⁸⁶⁰ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 277; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 66.

⁸⁶¹ RG.19.01.2016, S. 29598.

⁸⁶² RG. 29.06.2012, S, 28338.

⁸⁶³ RG. 18.04.2013, S, 28622.

⁸⁶⁴ RG. 28.07.2020, S. 31199.

⁸⁶⁵ Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmelikler: 1-RG.24.7.2013, S.28717;2-RG.19.1.2016S.29598;3-RG.14.6.2018,S.30451;4-RG.18.4.2019,S.30749;5-RG.15.6.2019, S.30802,6-RG.10.8.2021,S.31564,7-RG.25.9.2021,S.31609,8-RG.22.4.2022,S.31817. <https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=11514&MevzuatTertip=5> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁶⁶ RG.10.08.2021,S. 31564.

⁸⁶⁷ Sigortacılık Kanunu Tasarısı ile Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Sigorta Murakabe Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Avrupa Birliği Uyum ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonları Raporları (1/1218, 2/87), <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1364m.htm> (Erişim 30 Nisan 2022).

Gerekçede sigorta yargılamasındaki olumsuzluklara ve sigortacılık sektörüne duyulan güvenin sarsılabileceğine de dikkat çekilerek sigorta tahkimin getiriliş amacı açıklanmıştır⁸⁶⁸.

Gerekçede yazılı “*riski üstlenen tarafların haksız da olsa önerdikleri tazminatı kabul etmek durumunda kalmaktadır*” ifadesi doktrinde eleştirilerek, sigorta şirketleri yönünden güven sarsıcı anlam ifade edeceği, gerekçede bu şekildeki bir ifadenin var olmasının doğru olmadığı belirtilmektedir⁸⁶⁹.

Gerekçenin devamında, tahkim sisteminin şekillenmesinde, uluslararası uygulamalarda var olan “Ombudsman Sistemi”nin işleyişinin esas alındığı ve ülkemizdeki hukuk sistemi ile paralellik sağlanması için mülga 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda⁸⁷⁰ yer alan tahkim sisteminin de göz önünde bulundurulduğu belirtilmiştir⁸⁷¹.

Hukukumuzda “Ombudsmanlık”, “Kamu Denetçiliği Kurumu” adı altında, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu (KDKK) ile kurulmuştur⁸⁷².

Sadece kamu hukukunda uygulama alanına sahip olan, Kamu denetçiliği kurumunun görevi, idarenin her türlü eylem ve işlemlerini, hukuka ve hakkaniyete uygun olarak incelemek, birey ile idare arasında oluşan uyuşmazlığın yargıya alternatif olarak çözülmesi için idareye önerilerde bulunmaktır⁸⁷³.

Uluslararası uygulamalarda da kamu hukuku alanı için düzenlenmiş olan Ombudsmanlık kurumu zamanla gelişme göstererek, özel hukuk alanında, özellikle, Tüketici Hukuku, Sigorta Hukuku gibi alanlarda da uygulanmaya başlanmıştır⁸⁷⁴. Hukukumuzda 2007 yılında, SK m. 30 ile düzenlenen Sigortacılık tahkim müessesesi

⁸⁶⁸ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 115; Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 278.

⁸⁶⁹ Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 278.

⁸⁷⁰ RG.2/3/4.07.1927, S. 622/623/624.

⁸⁷¹ Sigortacılık Kanunu Tasarısı ile Adana Milletvekili Atilla Başoğlu’nun Sigorta Murakabe Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Avrupa Birliği Uyum ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonları Raporları (1/1218, 2/87), <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1364m.htm> (Erişim 30 Nisan 2022).

⁸⁷² RG. 29.06.2012 S. 28338.

⁸⁷³ Zehra Odyakmaz, vd, *Idare Hukukunda Yargı Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usulleri*, (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018), 53; Yıldırım, *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*, 187; Ferhat Yıldırım, “Alman Sigorta Hukukunda Ombudsmanlık” *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 155-156/12 (Temmuz-Ağustos 2017), 2

⁸⁷⁴ Yıldırım, “Alman Sigorta Hukukunda Ombudsmanlık”, 3.

ile Ombudsmanlığın, esasen kamu hukukundan önce özel hukuk alanında düzenlenmiş olduğu belirtilmektedir⁸⁷⁵.

Mehaz kanunlardaki Ombudsmanlık sistemlerine baktığımızda, bu konuda en fazla gelişme gösteren ülkelerden birinin olan Almanya olduğu görülmektedir⁸⁷⁶. Ombudsmanlığın ve dolayısıyla sigorta tahkimin daha iyi anlaşılabilmesi için kısaca Alman Sigorta Ombudsmanlık sisteminden bu aşamada bahsedilmesinin yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Almanya’da Ombudsmanlık, Alman Sigorta Ombudsman Derneği⁸⁷⁷ (Versicherungsbund e.V) tarafından yürütülmektedir⁸⁷⁸. Gönüllülük esasına göre çalışan bu derneğe, sektördeki sigorta şirketleri istedikleri zaman üye olabilmektedirler⁸⁷⁹. Ombudsman tarafından, değeri 100.000 Euro’ya kadar olan uyuşmazlıklar çözüme bağlanmaktadır⁸⁸⁰. Dernekte görev yapacak ombudsmanların bağımsız ve tarafsız olması için seçim süreci çok aşamalı olarak yapılmakta ise de nihayetinde sigorta şirketleri tarafından istenmeyen adayın seçilmesi pek mümkün değildir⁸⁸¹.

Ombudsmanlık kurumuna şikâyetin yapılabilmesi için önce, sigorta şirketine yazılı başvuru yapılması ve ilgili yazışmaların başvuru ekinde kuruma iletilmesi gerekmektedir⁸⁸². Alman Sigorta Ombudsmanlığına yapılan başvurularda şikâyet edenin kendi yaptığı posta ve avukat masrafları gibi masraflar hariç herhangi bir başvuru ücreti alınmamaktadır⁸⁸³. Alman Sigorta Ombudsmanlığı, sigorta ihtilaflarından doğabilecek her türlü uyuşmazlığa bakmaya yetkilidir⁸⁸⁴.

Alman Sigorta Ombudsmanlığına yapılan şikâyetin değeri 10.000 Euro’yu geçmediği takdirde, sigortacı buna uymak zorundadır⁸⁸⁵. Bu miktarlı

⁸⁷⁵ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 835.

⁸⁷⁶ Mehmet Özdamar, “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 24/3 (Haziran 2008), 310.

⁸⁷⁷ Dernek Tüzüğü için bkz. <https://www.versicherungsbund.de/wp-content/uploads/SATZUNG.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁷⁸ Özdamar, “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”, 313.

⁸⁷⁹ Suna Oksay-Tolga Ceylantepe, *Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (Avrupa Uygulamaları)* (İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliği -Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları-4,2006), 70

⁸⁸⁰ <https://www.versicherungsbund.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁸¹ Özdamar, “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”, 315.

⁸⁸² <https://www.versicherungsbund.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁸³ <https://www.versicherungsbund.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁸⁴ Jens Gal, “Alternative Dispute Resolution Systems Regarding Private Insurance”, *The German Insurance Ombudsman System* (AIDA Turkey, April 2014), 21.

⁸⁸⁵ <https://www.versicherungsbund.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

uyuşmazlıklarda genellikle tarafların karşılıklı anlaşması ile çözüme ulařılmaktadır⁸⁸⁶. şikâyetin tutarı 10.000 Euro’nun üzerinde olduğunda, karar sigortacı için de bağlayıcı değildir⁸⁸⁷. Ancak uygulamada, sigortacıların genellikle ombudsmanın görüşüne uymakta olduğu belirtilmektedir⁸⁸⁸. Ombudsman tarafından verilen her türlü karar sonucunda mahkemede dava açılabilir⁸⁸⁹. Alman sigorta Ombudsmanlığı münhasır yetkili makam değildir⁸⁹⁰.

Alman Ombudsmanlığına benzer Sigorta Ombudsman uygulamaları, İsveç, Finlandiya, Polonya, İngiltere, Belçika ve başkaca diğeri Avrupa ülkelerinde de görülmektedir⁸⁹¹.

3.4.2 Tahkim Tanımı ve Çeşitleri

Yargı fonksiyonunu kurduğu mahkemeler ile üstlenen devlet, özel hukuka ilişkin bazı uyuşmazlıkların, mahkemeler yerine tahkim yolu ile hakemler tarafından çözülmesine izin vermiştir. Taraflarca yapılmış olan tahkim anlaşması ile uyuşmazlığın çözümünde tahkim yolu kararlařtırılabilmektedir⁸⁹².

Doktrinde Alangoya tahkimi, “*taraflar arasındaki bir hukuki ihtilaflın devlet mahkemelerine giden yolun kapanması şartı ile özel üçüncü kişiler tarafından halledilmesidir*” şeklinde tanımlamıştır⁸⁹³.

Kuru’ya göre tahkim, “*bir hak üzerinde ihtilafa (uyuşmazlığa) düşmüş olan iki tarafın anlaşarak, bu uyuşmazlığın çözümünü özel kişilere bırakmalarına ve uyuşmazlığın özel kişiler tarafından incelenip karara bağlanması*”dır⁸⁹⁴.

⁸⁸⁶ Metezade, “Sigortada İhtilafların Çözümü”, 41

⁸⁸⁷ <https://www.versicherungsombudsmann.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁸⁸ <https://www.versicherungsombudsmann.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁸⁸⁹ Özdamar, “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”, 324.

⁸⁹⁰ Gal, “Alternative Dispute Resolution Systems Regarding Private Insurance”, 21.

⁸⁹¹ Oksay-Ceylantepe, *Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (Avrupa Uygulamaları)*, 72-76; Metezade, “Sigortada İhtilafların Çözümü”, 41

⁸⁹² Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu şerhi*, 1718; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1356; Tutumlu, *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yeni ve Değışik Hükümlerinin Yorumu*, 258; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu şerhi*, 884; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 734; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 735; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 765; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 481.

⁸⁹³ Yavuz Alangoya, *Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliğı ve Denetlenmesi*, (İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1973), 4

⁸⁹⁴ Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, (İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık, 2001), 6/ 5874.

Akıncı tahkimi, “*tahkim kanunun tahkim yolu ile çözümlenmesine izin verdiği konular kapsamında olmak koşuluyla taraflar arasında doğmuş ve doğabilecek uyuşmazlıkların hakem adı verilen kimseler aracılığıyla çözümlenmesi konusunda tarafların anlaşmasıdır*” şeklinde tanımlamıştır⁸⁹⁵.

Pekcanitez’e göre tahkim, “*tarafların aralarındaki mevcut veya muhtemel bir uyuşmazlığın hakemlerce çözümlenmesi için yaptıkları anlaşma*”dır⁸⁹⁶.

Yeğengil tahkimi şu şekilde tanımlamıştır⁸⁹⁷:

“...kanunun men etmediği konularda taraflar arasında doğmuş veya doğacak anlaşmazlıkların bir akit veya kanun hükmü uyarınca devlet yargısına başvurulmadan taraflarca veya kanunla doğrudan doğruya seçilmiş olan tarafların veya kanunun yetki tanıdığı şahıs ve mercilere tayin edilmiş bulunan kimseler aracılığı ile çözümlenmesi”

Doktrinde yapılan farklı tanımlar neticesinde varılan ortak sonuca göre, tahkimin unsurları, iki veya daha fazla taraf olması, taraflar arasında mevcut veya doğabilecek ihtilaf olması, kanun tarafından tahkimin yasaklanmamış olması, taraflarca tahkim yolunun seçilmiş olması ve uyuşmazlığı çözmek için özel kişinin görevlendirilmiş olması şeklinde sayılabilmektedir. Kural olarak tahkim, tarafların serbest iradelerine dayanmaktadır⁸⁹⁸.

Tahkim, ihtiyari, zorunlu, kurumsal ve ad hoc tahkim olarak çeşitlere ayrılmaktadır⁸⁹⁹.

3.4.2.1 İhtiyari Tahkim

Tahkim kural olarak ihtiyaridir⁹⁰⁰. Taraflar, aralarındaki uyuşmazlığı çözmek için devlet yargısı yerine, tahkimi seçebilirler⁹⁰¹. Böylece uyuşmazlık taraflarca seçilen hakemler aracılığıyla çözülmektedir. İhtiyari tahkim başlıca,

⁸⁹⁵ Akıncı, *Milletlerarası Tahkim*, 3.

⁸⁹⁶ Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 734.

⁸⁹⁷ Rasih Yeğengil, *Tahkim (L'arbitrage)* (İstanbul:1974), 94.

⁸⁹⁸ Ergin Nomer vd., *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2013), 1/1.

⁸⁹⁹ Yeğengil, *Tahkim (L'arbitrage)*, 93; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5875.

⁹⁰⁰ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 732; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 763; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5876.

⁹⁰¹ Cevdet Yavuz, “Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükümler”, *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu Tahkim*, ed. Erol Ulusoy-Aslı Yıldırım (İstanbul: Marmara Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019), 135; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 734; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 732; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 763.

tahkim sözleşmesi ve hakem sözleşmesinden oluşmaktadır⁹⁰². Tahkim sadece, çekişmeli yargıya giren uyuşmazlıklar için mümkündür. Buna karşılık ceza yargılamasında ve çekişmesiz yargıda tahkim mümkün değildir⁹⁰³.

3.4.2.2 Zorunlu Tahkim

İhtiyari tahkimin karşılığı ise, zorunlu tahkimdir. Zorunlu tahkimde taraflar devlet mahkemelerinde dava açamazlar⁹⁰⁴. Zorunlu tahkim halleri özel yasalarla belirlenmiştir⁹⁰⁵.

Tahkimin ihtiyari olması kural, zorunlu olması ise istisnaidir.⁹⁰⁶ Zorunlu tahkim yasalarla belirlenmiş olduğundan, taraflarca bir tahkim anlaşması yapılmamış olsa da, tahkime başvuru zorunludur⁹⁰⁷. Çalışmamızda daha önce bahsetmiş olduğumuz, Toplu iş uyuşmazlıklarında mecburi tahkim uygulaması ve Tüketici hakem heyeti yargılaması zorunlu tahkime örnek gösterilebilecektir⁹⁰⁸.

3.4.2.3 Ulusal / Milli Tahkim

Milli tahkim, ülkenin kendi hukuk sistemine göre milli yasaları ile düzenlenerek kabul edilen tahkim türüdür⁹⁰⁹. Tahkimi, milli ve milletlerarası tahkim olarak iki ana gruba ayırmak mümkündür⁹¹⁰. Bu ayrım özellikle yargılama usulüne uygulanacak emredici kurallar bakımından önem arz etmektedir⁹¹¹. Milli tahkim SK'da, HMK'da ve daha önce belirttiğimiz diğer bazı kanunlarda da düzenlenmiştir⁹¹².

⁹⁰² Görgün- Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5877; Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, (İstanbul: 2001), 552; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1351; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1151; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1719; Ebru Yılmazsoy, "Tahkim ve Hakem Sözleşmesi", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 1/41 (2020), 397.

⁹⁰³ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5918.

⁹⁰⁴ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 739; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 763; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5876.

⁹⁰⁵ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5876.

⁹⁰⁶ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 732; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 763; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5876.

⁹⁰⁷ Yavuz, "Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükümler", 133.

⁹⁰⁸ Yılmazsoy, "Tahkim ve Hakem Sözleşmesi", 397.

⁹⁰⁹ İzzet Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 35.

⁹¹⁰ H. Ercüment Erdem, *Milletlerarası Ticaret Hukuku*, (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2017), 524.

⁹¹¹ Hacı Can-Ekin Tuna, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 86.

⁹¹² Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 36.

3.4.2.4 Milletlerarası Tahkim

Milletlerarası ticari tahkim⁹¹³ veya Dış tahkim olarak da ifade edilen⁹¹⁴ Milletlerarası tahkim ise, Milletlerarası Tahkim Kanunu⁹¹⁵ (MTK) ve Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu⁹¹⁶ (MÖHUK) hükümlerine tabidir. Milletlerarası tahkimde yabancılık unsuru bulunmaktadır. Milletlerarası tahkimin en önemli özelliği, taraflara ve hakemlere, tahkimin teşkilatlanması ve şekillenmesi için geniş irade serbestisi vermesidir⁹¹⁷.

3.4.2.5 Ad Hoc Tahkim

Milli tahkimde ve milletlerarası tahkimde “ad hoc” ve “kurumsal tahkim” usulü benimsenebilmektedir⁹¹⁸. Herhangi bir tahkim kurumuna bağlı olmadan, tahkimde uygulanacak maddi hukuk kurallarının taraflarca tayin edildiği, ağırlıklı olarak tarafların denetiminde olan, sadece o taraflar arasındaki somut olay için geçici olarak oluşturulmuş olan hakemliğe “ad hoc” tahkim denilmektedir⁹¹⁹. Ad hoc tahkimde, tahkimi organize eden bir kurum olmadığından bu tür tahkimin en basit ve sade çeşididir⁹²⁰. Ad hoc tahkim genelde, milletlerarası alanda veya taraflardan birinin devlet kuruluşu olduğu uyuşmazlıklarda tercih edilmektedir⁹²¹.

3.4.2.6 Kurumsal Tahkim

Kurumsal tahkimde ise, tahkimi organize eden, kuralları ve işleyişi belirleyen bir kurum vardır⁹²². Kurumun görevi, tahkimin iyi işlenmesini sağlamaktır. En çok bilinen kurumsal tahkim “Milletlerarası Tahkim Divanı”⁹²³ (ICC) tahkimidir. Sigorta Tahkim Komisyonu da “ICC” tahkime benzetilmektedir⁹²⁴.

⁹¹³ Nomer vd. *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, 1/4.

⁹¹⁴ Yılmazsoy, “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”, 398.

⁹¹⁵ RG.05.07.2001, S. 24453.

⁹¹⁶ RG. 12.12.2007, S. 26728.

⁹¹⁷ Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 36.

⁹¹⁸ Erdem, *Milletlerarası Ticaret Hukuku*, 524.

⁹¹⁹ Akıncı, “Türkiye’de Milletlerarası Tahkim”,15; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 38; Can, Tuna, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, 90.

⁹²⁰ Yılmazsoy “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”, 398.

⁹²¹ Can, Tuna, *Milletlerarası Tahkim Hukuku*, 90.

⁹²² Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*,38; Yılmazsoy “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”, 398.

⁹²³ <https://icc.tobb.org.tr/icc-tahkim.php> (Erişim 21 Mayıs 2022).

⁹²⁴ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri” 287.

Uygulamada, küçük miktarlar için “ad hoc” tahkim, büyük miktarlı uyuşmazlıklar için “kurumsal tahkim” tercih etmektedir⁹²⁵. İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC) de Türkiye’nin önemli bir tahkim kurumu olarak İstanbul Finans Merkezi projesi kapsamında kurumsal tahkim hizmeti sunmak üzere bağımsız bir tahkim kurumu olarak ihdas edilmiştir. İstanbul Tahkim Merkezi (ISTAC), uyuşmazlıkların tahkim yolu ile Türkiye’de çözülmesi için tahkim hizmeti vermek amacıyla 20.11.2014 tarihli ve 6570 sayılı “İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu” ile İstanbul’da kurulmuş bir tahkim kurumudur⁹²⁶. ISTAC nezdinde yürütülen tahkim ve arabuluculuk faaliyetlerine uygulanmak üzere hazırlanan, İstanbul Tahkim Merkezi ve Arabuluculuk Kuralları, 26 Ekim 2015 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁹²⁷.

3.4.3 Sigortacılıkta Tahkimin Tahkim Çeşitleri İçindeki Yeri

Sigortacılıkta Tahkimin tahkim türleri arasından hangisine dahil olduğu hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır⁹²⁸.

Ulaş, sigorta tahkimin, tarafların isteğine bağlı olan, ihtiyari tahkim yolu olarak düzenlendiğini belirtmektedir⁹²⁹.

Yeşilova- Aras Yeşilova ise, sigorta tahkimin mecburi tahkim olmadığını, adli yargıya alternatif olduğunu, ihtiyari tahkim sayılabileceğini bununla birlikte kurumsal tahkim olduğunu ve yine kendine ait özelliklerinin de bulunduğunu ifade etmektedir⁹³⁰.

Kayhan- Selanik ve Çelik ise, Ulaş ile aynı görüşte olup, sigorta tahkimin ihtiyari, isteğe bağlı tahkim olduğunu belirtmektedirler⁹³¹.

Ulusoy ise, sigorta ettiren ve sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlar için sigorta tahkime başvuru ihtiyari iken, tahkim sistemine üye olan sigorta kuruluşu

⁹²⁵ Akıncı, “Türkiye’de Milletlerarası Tahkim”, 15.

⁹²⁶ RG. 29.11.2014, S. 29190

⁹²⁷ <https://istac.org.tr/istanbul-tahkim-merkezi-tahkim-ve-arabuluculuk-kurallari-yururluge-girdi-4/> (Erişim 16 Haziran 2023).

⁹²⁸ Doğrusöz Koşut, “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması”, 23.

⁹²⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 115; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 240.

⁹³⁰ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 288.

⁹³¹ Kayhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 76; Çelik Ahmet Çelik, “Sigorta Anlaşmazlıklarında Tahkim Yolu”, (2017), 3.

için tahkimin zorunlu olduğunu, o nedenle sigortacılıkta tahkimin “nispi zorunlu tahkim” olduğunu, tahkime üye olmayan sigorta kuruluşları için ise, ihtiyari tahkimin söz konusu olabileceğini ifade etmektedir⁹³².

Budak, sigorta tahkimin kendine özgü bir uyuşmazlık çözüm yolu olduğunu belirtirken,⁹³³ benzer görüşten olan Yaşar’da, tahkim sisteminin kendine özgü olduğunu ancak kurumsal tahkim karakteristiğini taşıdığını belirtmektedir⁹³⁴.

Öztek, sigortacılık kanunun ilginç bir düzenleme getirdiğini, sigorta şirketinin tahkime üye olmasıyla birlikte başvurular hakkında söz hakkının bulunmadığını belirtmektedir⁹³⁵.

Özdamar, Karasu, Bilgen ve Saat ise, sigortacılıkta tahkimin ne zorunlu, ne de ihtiyari olduğunu, sigorta kuruluşlarının sisteme üye olmak zorunda olmadığını, bu açıdan ihtiyari olduğunu, ancak üye olan sigorta kuruluşları açısından özellikle zorunlu sigortalar açısından üyeliğin aranmaması nedeniyle zorunlu olduğundan karma tahkim niteliğine sahip olduğunu belirtmektedirler⁹³⁶.

Kanaatimizce, sigortacılıkta tahkim, başvuran taraf için ihtiyari, aleyhine başvurulmuş için zorunlu olması sebebiyle karma yapıya sahiptir. Tahkimin ihtiyari veya zorunlu olmasından bahsedebilmek için zorunluluk ve ihtiyariliğin her iki taraf için de geçerli olması gerekmektedir. Sigorta tahkim sisteminde ise, başvuran için ihtiyarilik sağlanırken, sigorta şirketleri yönünden özellikle zorunlu sigortalarda üyeliğin aranmaması sebebiyle zorunluluk söz konusudur. O nedenle sigortacılıkta tahkimin karma yapılı olduğunu düşünmekteyiz.

⁹³² Erol Ulusoy, “Nispi Zorunlu Tahkim Olarak Sigortacılıkta Tahkim”, *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu Tahkim*, ed. Erol Ulusoy-Aslı Yıldırım (İstanbul: Marmara Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019), 241.

⁹³³ Ali Cem Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 1/2 (2013), 3.

⁹³⁴ Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 214.

⁹³⁵ Öztek, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 2.

⁹³⁶ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 840; Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 53; Mahmut Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), 962; Saat, “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri Ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”, 2462; Karasu-Güner, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliği Üzerine”, 312.

3.4.4 Sigortacılık Tahkimde Tahkim Sözleşmesi

Genel olarak tahkim sözleşmesi, tahkim faaliyetinin temelini oluşturan, taraflar arasında ayrıca veya esas sözleşmenin bir maddesi olarak da düzenlenebilen bir sözleşmedir⁹³⁷. HMK m. 412/1’de tahkim sözleşmesinin tanımı yapılmıştır⁹³⁸. Tahkim sözleşmesinin hukuki niteliği konusunda doktrinde, maddi hukuk sözleşmesi görüşü,⁹³⁹ usul hukuku sözleşmesi görüşü,⁹⁴⁰ karma sözleşme görüşü⁹⁴¹ ve bağımsız, sui generis görüş⁹⁴² olmak üzere farklı görüşler bulunmaktadır⁹⁴³. Bizim de katıldığımız doktrindeki çoğunluk görüş ise, tahkim sözleşmesinin usul hukuku sözleşmesi olduğudur⁹⁴⁴. Yargıtay tarafından da tahkim sözleşmesinin usul hukuku sözleşmesi olduğu kabul edilmektedir⁹⁴⁵.

Tahkim sözleşmesi usul hukuku sözleşmesi olmakla beraber, diğer sözleşmeler gibi yapılması TBK hükümlerine tabidir⁹⁴⁶. Buna göre tahkim sözleşmesinin tarafları fiil ehliyetine sahip gerçek veya tüzel kişiler olabilmektedir⁹⁴⁷.

Tahkim sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekmektedir (HMK m.412/3). Yazılı olması için şekil şartı öngörülmediğinden, adi yazılı şekilde yapılabilmektedir⁹⁴⁸. Tahkim sözleşmesi, tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta

⁹³⁷ Alangoya, *Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*,7; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 735; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*,765; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 481.

⁹³⁸ HMK 412/1. Maddesi “*Tahkim sözleşmesi, tarafların, sözleşme veya sözleşme dışı bir hukuki ilişkiden doğmuş veya doğabilecek uyuşmazlıkların tamamı veya bir kısmının çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılması hususunda yaptıkları anlaşmadır.*”

⁹³⁹ Yeğengil, *Tahkim (L’arbitrage)*, 106.

⁹⁴⁰ Alangoya, *Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*, 52-81.

⁹⁴¹ Yavuz, “Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükümler”, 135.

⁹⁴² Süleyman Yılmaz-Gökçe Filiz Çavuşoğlu “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı Ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10 / 2 (Aralık 2019),598.

⁹⁴³ Alim Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, (Ankara: Turhan Kitabevi, 2000), 13-18; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 736; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*,22-24; Yılmazsoy “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”, 406-408; Hüseyin Afşin İlhan, *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 5-10; Yılmaz-Çavuşoğlu, “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı Ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi”, 596.

⁹⁴⁴ Alangoya, *Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*,52-81; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5937; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 736; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 24; Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*,19; Yılmazsoy “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”, 408; İlhan, *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, 10.

⁹⁴⁵ Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurul Kararı (YİBBGKK), K. 2018/4 (13 Nisan 2018).

⁹⁴⁶ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5937.

⁹⁴⁷ Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 47.

⁹⁴⁸ Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 560; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*,1721; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 555; Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346; Kuru,

bulunduğu, tahkime elverişli olan konular hakkında yapılmaktadır⁹⁴⁹. Tahkim sözleşmesinde, uyuşmazlığın hakemde görülmesi yönündeki tarafların iradesinin açık ve net bir şekilde anlaşılır olması gerekmektedir⁹⁵⁰.

Hakem sözleşmesi ise, tahkim sözleşmesinin taraflarıyla, hakem veya hakemler arasında yapılan, TBK'ya tabi olan sözleşmedir⁹⁵¹.

Sigortacılık tahkimde tahkim sözleşmesi ise, taraflar arasındaki sigorta sözleşmesine eklenen bir tahkim şartı veya ayrı bir tahkim sözleşmesi ile kurulmamaktadır. Sigortacılıkta tahkimde klasik anlamda tahkim anlaşmasının aradığı şekil şartından farklı olarak, yazılı bir tahkim anlaşması şartı aranmamaktadır⁹⁵².

Sigortacılıkta tahkim sözleşmesi, sigorta şirketinin tahkime üye olması ile ilan edilmiş olan icabın kabulü ile kurulmaktadır⁹⁵³. Bu noktada, sigorta kuruluşunun tahkim sistemine üye olması ve sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanın başvurusunun kabul edilmesi sigortacılıkta tahkim sözleşmesinin kurulması için yeterli olup ayrıca tahkim sözleşmesi veya tahkim şartı aranmamaktadır⁹⁵⁴.

Hukuk Muhakemeleri Usulü, 5944; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1356, Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 737; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 766; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 481.

⁹⁴⁹ Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 5944; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 738; Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 560; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1721; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1352; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 555; Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346, Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 737; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 766; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 481; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 5944; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 738.

⁹⁵⁰ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 5954; İlhan, *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*, 127; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 68; Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346; Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 5944; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 738; Alangoya, *Medeni Usul Hukuku Esasları*, 560; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1721; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 555; Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 346.

⁹⁵¹ Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, 6/5997; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 741; Taşkın, *Hakem Sözleşmesi*, 8.

⁹⁵² Karasu-Güner, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine”, 312 Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 497; Yeşilova-Aras Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 295; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 3; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1345.

⁹⁵³ Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 54; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1345; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 74.

⁹⁵⁴ Serdar Kale-Müjgan Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, *Halûk Konuralp Anısına Armağan*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 464; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif*

Sigortacılıkta tahkim sözleşmesinin tarafları, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf ve hesap (Güvence Hesabıdır(SK m. 30/1). Çalışmamızın ilerleyen bölümünde sigorta sözleşmesinin tarafları, başka bir ifade ile tahkime başvuru yapan ve aleyhine başvuru yapılan kuruluş ayrıntılı incelenmiştir.

3.4.5 Sigorta Tahkim Komisyonu Kurumsal Yapısı

3.4.5.1 Genel Olarak

SK m. 30/2’de, Sigorta Tahkim Komisyonunun, bir Müsteşarlık temsilcisi, iki Birlik temsilcisi, bir tüketici derneği temsilcisi ile Müsteşarlıkça belirlenecek bir akademisyen hukukçu temsilcinin katılımı ile oluşacağı belirtilmiştir. Kanunda ayrıca komisyon bünyesinde bulunan, kurumsal yapıya dahil olan, komisyonun ofisi⁹⁵⁵ olarak adlandırılabilir olan, Komisyon Müdürü, yardımcısı ve Raportörden de bahsedilmiştir. Son olarak kanunda, Sigorta Tahkimde karar verici mercii olan Hakem/Heyeti ve İtiraz Hakemi/Heyetinden bahsedilmiştir⁹⁵⁶.

STİY m. 5’te ise, Sigorta Tahkim Komisyonun, Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı, büro müdür ve müdür yardımcıları diğer çalışanlardan oluştuğu belirtilmiştir (STİY m.5/1)⁹⁵⁷.

Komisyonun kurumsal yapısı bakımından kanunla yönetmelik hükümleri karşılaştırıldığında, yönetmelikte yapılan düzenlemenin daha belirli bir çerçevede yapıldığı,⁹⁵⁸ kanunda Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığından ayrıca bahsedilmediği, sadece Sigorta Tahkim Komisyonu olarak adlandırıldığı, yönetmelikte ise, Komisyon başkanlığının görevlerinden de ayrıca bahsedildiği görülmektedir (STİY m. 6). Böylece kanunda, hem yönetim hem işleyiş birimi olarak sadece Sigorta Tahkim Komisyonu belirtilirken, yönetmelikte ise ayırım

Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü, 75; Karasu-Güner, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine”, 312.

⁹⁵⁵ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503.

⁹⁵⁶ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 116-117; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1345; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 303; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 87.

⁹⁵⁷ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 303; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503.

⁹⁵⁸ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 87; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 303.

yapılarak yönetim işlevi için Komisyon başkanlığından bahsedilmiştir.⁹⁵⁹ Yönetmelikte yapılan bu ayrıntılı ayırımın doğru olduğu, ancak yönetmelik yerine kanunda yapılmasının kanunun yapısına daha uygun olacağı belirtilmiştir⁹⁶⁰.

3.4.5.2 Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı ve Görevleri

Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığı bir Müsteşarlık temsilcisi, iki Birlik temsilcisi, bir tüketici derneği temsilcisi ile Müsteşarlıkça belirlenecek bir akademisyen hukukçu temsilci den oluşmaktadır (SK m30/2)⁹⁶¹.

2021 yılında 31564 sayılı “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” STİY m. 5’te değişiklik yapılarak, “Bakanlık” ibaresi yerine “Kurum”⁹⁶² ibaresi getirilmiştir. Yönetmelikte yapılan son değişikliğe göre Bakanlık(Müsteşarlık) tarafından atanacak temsilciler, “Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu” tarafından atanacaktır⁹⁶³.

Komisyonu atanacak temsilcilerin hangi şartlara haiz olması gerektiği SK m. 30/2’de düzenlenmiştir. Buna göre, Müsteşarlık temsilcisinin en az on yıl kamu hizmetinde çalışmış, sigortacılık alanında deneyim sahibi ve en az daire başkanı seviyesinde olması; Birlik temsilcilerinin de SK m. 4’te düzenlenen genel müdür yardımcısı için öngörülen şartlara sahip olması aranmaktadır. Komisyon başkanlığında bulunan akademisyen hukukçunun sigorta hukuku, hukuk usulü veya medeni hukuk alanlarından en az birinde doktor öğretim üyesi veya daha üst ünvana sahip olması gerekir (STİY m5/2)⁹⁶⁴.

⁹⁵⁹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503; Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtdıcı Özellikleri”, 303; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 87.

⁹⁶⁰ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503.

⁹⁶¹ Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 54; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1346; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 86.

⁹⁶² Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

⁹⁶³ Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik; Madde 5 – Aynı Yönetmeliğin 11 inci maddesinde yer alan “Bakanlıkça” ibaresi “Kurum tarafından” olarak değiştirilmiştir” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210810-1.htm> (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁹⁶⁴ Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1346.

Komisyon başkanlığının görevleri SK m. 30/3 fıkrasında şu şekilde sıralanmıştır⁹⁶⁵:

a) Müdür ve müdür yardımcılarını atamak.

b) Birlikçe ayrı bir hesapta izlenecek olan Komisyonun bütçesini hazırlayarak Birliğe sunmak.

c) Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak.

ç) Komisyonun faaliyet sonuçları hakkında yıllık rapor hazırlayarak Birliğe ve Müsteşarlığa göndermek.

d) Bilgi işlem alt yapısını hazırlamak.

e) Kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yapmak⁹⁶⁶

STİY m. 6'da ise, kanunda sayılan görevlere ilaveten, Komisyon Başkanlığının, Raportörler ve diğer personeli atamak, Sigorta hakem başvurularını değerlendirerek uygun görülenlerin kabulü için durumu Kuruma bildirmek, Sigorta hakem listesini tutmak, Uyuşmazlığın çözümü için sigorta hakemi seçilmesi ve gerektiğinde hakem heyeti oluşturulmasının bu Yönetmelik hükümleri çerçevesinde ve doğru bir biçimde gerçekleşmesini sağlayacak mekanizmaları kurmak ve bunun denetimini sağlamak, İtiraz hakem heyetlerini kurmak, Hakem ücretini ödemek. Büro açılmasına karar vermek, Komisyon müdür ve müdür yardımcıları ile Büro müdürü ve müdür yardımcılarına verilecek görevleri belirlemek, Kurum tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmek görevlerinin de olduğu belirtilmiştir (STİY m.6)⁹⁶⁷.

Komisyon başkanlığı tarafından yapılacak görevler için alınan kararlar, komisyon üye sayısının çoğunluğu tarafından alınması gerekmektedir⁹⁶⁸.

Komisyon, sadece idari işlerin düzenlenmesinden sorumludur⁹⁶⁹. Ancak komisyon bünyesinde, sigorta şirketlerinin üye olduğu ve sigorta şirketlerinin

⁹⁶⁵ Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 304; Özdamar, "Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi", 841; Kurt Konca "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1347; Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 1348.

⁹⁶⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5684.pdf> (Erişim 15 Ekim 2022).

⁹⁶⁷ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 87; Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 304.

⁹⁶⁸ Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 243.

⁹⁶⁹ Metin Karacan, "Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri". *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 30 (Ekim-Aralık 2012), 38; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 493.

menfaatini koruyan Birliğin iki temsilcisinin olması doktrinde eleştirilere sebep olmuştur. Böylece doktrinde bir görüş tarafından özellikle, komisyona başvuru yapacak olan kişiler açısından hakem atamasının birlik temsilcilerinin de bulunduğu komisyon tarafından yapıldığı düşünüldüğünde bu durumun yargılamanın tarafsızlığı ile ilgili olumsuz düşüncelere sebep olacağı belirtilmektedir⁹⁷⁰. Doktrinde diğer bir görüş ise, beş üyenin ikisinin birlik temsilcisinin olmasının menfaatler dengesini bozacak nitelikte olmadığı, ancak yine de komisyona yönelik tarafsızlığını zedeleyecek olumsuz düşüncelerin önüne geçilmesi için birlik temsilcisinin bir tane olmasının da yeterli olabileceği belirtilmektedir⁹⁷¹.

Komisyona yapılan başvurularda her yıl artış görülmektedir. Örneğin, Komisyona 2021 yılında, bir önceki yıla göre % 128 oranında bir artışla 294.472 başvuru yapılmıştır⁹⁷². 2020 yılında da, 2019 yılına göre % 6,68 oranında başvurularda artış olmuştur⁹⁷³. Hakemlerce verilen red/kabul karar oranlarının ise, 2021 yılında, tamamen kabul edilen taleplerin oranının % 58,20, kısmen kabul edilen taleplerin oranının % 21,90, reddedilen taleplerin oranının ise % 19,90 olduğu belirtilmiştir⁹⁷⁴.

Bu veriler çerçevesinde kanaatimizce, komisyonda bulunan birlik temsilcileri sebebiyle özellikle hakemlerin atanmasında tarafsızlığın sağlanmasının güç olacağına yönelik eleştirilerde haklılık payı olduğu söylenemez. Buna karşılık, başvurularda her yıl artış yaşanması, komisyonun tarafsızlığının zedelenmediğinin ve işleyişinin isabetli olduğunun göstergesi olarak ifade edilebilir⁹⁷⁵.

Sigorta Tahkim Komisyonunun merkezi İstanbul'da ise de, Komisyon Başkanlığının uyuşmazlık başvurularının yoğunlaştığı bölgeleri tespit ederek gerekli görülen yerlerde Büro açmaya yetkisi vardır (STİY m10)⁹⁷⁶.

⁹⁷⁰ Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 307; Karasu-Güner, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamanın Yaygınlaştırılmasının Gerekliliği Üzerine" 314.

⁹⁷¹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503.

⁹⁷² Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁹⁷³ Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁹⁷⁴ Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁹⁷⁵ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 503.

⁹⁷⁶ Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1347; Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 242.

3.4.5.3 Komisyon Müdürü ve Komisyon Müdür Yardımcısı

Sigorta Tahkim Komisyonunda bir müdür ve iki müdür yardımcısı bulunmaktadır (SK m.30/5). Sigorta Tahkim Komisyonunda müdür olabilmek için, başlıca üniversite mezunu olmak ve sigorta hukukunda en az iki yıl veya bu şart sağlanmadığı takdirde sigortacılık sektöründe en az beş yıl deneyim sahibi olunması aranmaktadır (SK m.30/5). Buna karşılık müdür yardımcılarında ise sadece iki yıllık sigortacılık tecrübesi aranmaktadır (SK m 30/5)⁹⁷⁷.

Müdür ve müdür yardımcıları atamaları, komisyon tarafından yapılırken, komisyonda görev yapacak raportör ve diğer personelin atanmasında müdürün önerisi alınarak komisyon tarafından atanmaktadır (SK m 30/5). Buna göre Komisyon müdürünün komisyonda bulunan sekreteryanın başı olduğu anlaşılmaktadır⁹⁷⁸.

Kanun ve Yönetmelik ile komisyon müdürüne önemli görevler verilmiştir⁹⁷⁹. Komisyon müdürünün görevleri STİY m.7’de şu şekilde sayılmıştır:

- “ a) Raportör ve diğer personel ihtiyacını, sistemin sağlıklı bir biçimde çalışmasına imkan verecek şekilde tespit etmek.
- b) Personel alımı ile ilgili gerekli işlemleri yürütmek.
- c) Atanacak raportör ve diğer personelin gerekli şartları haiz olup olmadığını inceleyerek uygun olanları gerekli tüm bilgi ve belgelerle birlikte Komisyon Başkanlığına sunmak.
- ç) Hakemlerin reddi taleplerini incelemek.
- d) (Değişik:RG-19/1/2016-29598) Hakem kararlarını en geç üç iş gününde taraflara bildirmek (Mülga ibare:RG-10/8/2021-31564).
- e) Hakemlik ücreti, Komisyona başvuru ücreti ve üyeliğe katılma payının belirlenmesinde (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) Kuruma görüş bildirmek.
- f) Komisyon Başkanlığınca kendisine verilen görevleri yapmak.”⁹⁸⁰

⁹⁷⁷ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 241; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 90.

⁹⁷⁸ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 310.

⁹⁷⁹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 95; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 312.

⁹⁸⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11514&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim 12 Mart 2022).

Komisyon müdürünün görevleri arasında hakemin reddi taleplerini incelemek bulunduğundan, müdürün, yönetim işleri dışında yargılama içerisinde de yer aldığı anlaşılmaktadır⁹⁸¹.

Komisyon müdür ve müdür yardımcılarının görev süresi ile ilgili olarak kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Buna karşılık, STİY m.7/4'te müdür ve yardımcılarının görev süresinin Komisyon Başkanlığı tarafından belirleneceği belirtilerek, belirli bir süre sınırlaması getirilmemiştir⁹⁸².

3.4.5.4 Raportörler

Raportör, sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıkların çözümü için Komisyona veya büroya yapılan başvurularda ön inceleme yapan kişidir⁹⁸³.

Komisyon müdürü tarafından ataması yapılan Raportörlerin komisyon müdürü için aranan niteliklere sahip olması gerekmektedir (SK m.30/9)⁹⁸⁴. Raportörlerin komisyonun vitrindeki yüzünü⁹⁸⁵ oluşturması sebebiyle, raportörler için aranan üniversite mezunu olmak ve sigorta hukukunda iki yıllık veya sigortacılıkta beş yıllık tecrübe sahibi olunması şartlarının yerinde olduğu belirtilmektedir⁹⁸⁶.

SK m. 30/7 uyarınca, raportörler, hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından sadece birinde faaliyet gösterebilmektedirler⁹⁸⁷. Doktrinde bir görüş, raportörler tarafından yapılan işin mahiyetine göre, bu şekilde bir ayırım yapılmasının yerinde olmadığını belirtmektedir⁹⁸⁸.

⁹⁸¹ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 242; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 310.

⁹⁸² Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 90.

⁹⁸³ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 247.

⁹⁸⁴ Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 37; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 123.

⁹⁸⁵ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

⁹⁸⁶ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

⁹⁸⁷ Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 37; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”,218; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 96.

⁹⁸⁸ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

Raportörlerin tarafsız olması gerektiği ve işleri sebebiyle öğrendikleri bilgi ve sırları ilgililerin izni olmadan paylaşamayacakları SK m.30/ 19. ve 20. fıkralarında düzenlenmiştir⁹⁸⁹.

3.4.6 Sigortacılıkta Tahkimde Hakemler

3.4.6.1 Sigorta Hakemi Olma Şartları

Sigorta Hakemi, sigorta tahkime yapılan başvurularda dosya kendisine atandığı andan itibaren, yargılamayı yürüterek nihayetinde münhasıran karar verme yetkisine sahip olan, karar veren, uyuşmazlığı çözen kişidir. SK m.30/8 hükmü uyarınca sigorta hakemleri *“Malî güç dışında sigorta şirketi ve reasürans şirketi kurucularında aranan nitelikleri taşıması, En az dört yıllık yüksek okul mezunu olması, Sigorta hukukunda en az beş yıl veya sigortacılıkta en az on yıl deneyimi olması,”* niteliklerine sahip olmalıdır⁹⁹⁰.

Sigorta hakemliği için deneyim kriterlerinin ne olduğuna ilişkin kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Sigorta hakemi olabilecek kişiler ve deneyim kriterleri ile ilgili olarak neredeyse her yıl STİY’de çeşitli değişiklik ve düzenlemeler yapılmaktadır. Son olarak STİY’de 22.04.2022 tarihinde 31817 sayılı Resmi gazetede yayımlanan *“Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”* ile değişiklik yapılmıştır⁹⁹¹.

STİY m. 13’e, 18.04.2019 tarihinde 30749 sayılı Resmi gazetede yayımlanan *“Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin”* 5. maddesi ile 13A ve 13B maddesi eklenerek sigorta hakemlik sınavı getirilmiştir⁹⁹².

Son yıllarda özellikle sigorta hukuku ile uğraşan Avukatlık mesleğine mensup kişilerin hakem olarak başvurdukları görülmektedir. Bu noktada, sigorta davaları konusunda uzmanlaşmış bir avukatın Sigorta hakemi deneyim şartını belgelemek ve devamında sınava giriş hakkını kazanabilmek için yönetmelik ile

⁹⁸⁹ Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 218-219.

⁹⁹⁰ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 842; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 101; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1347; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1351.

Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 216-217; Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 38; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 243

⁹⁹¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220422.pdf> (Erişim 04 Mayıs 2022).

⁹⁹² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/04/20190418-26.htm> (Erişim 04 Mayıs 2022).

istenilen belgelere değinmek gerekmektedir. Doktrinde, sigorta hukukunda uzmanlaşmış bir avukatın deneyim şartını nasıl belgeleyeceği hususunda çekince bulunmaktadır⁹⁹³. Sınav şartı getirilen STİY'nin 13/A maddesinin 2. fıkrasının h bendindeki ilk düzenlemede, *“Serbest çalışan avukatların, takip ettikleri davalara ilişkin mahkeme ve dosya numaraları ile her yıla ait sigorta konulu en az beş davanın tensip zabıtları”* ifadesi ile serbest çalışan avukatlardan deneyim şartının göstergesi olarak tensip zaptı istenilmekteydi⁹⁹⁴.

Her yıl için en az beş dava olacak şekilde beş adet davanın tensip zaptı olmak üzere toplam yirmi beş adet “tensip zaptı” istenilmekteydi. “Tensip zaptı” harici başkaca hiçbir belge örneğin, gerekçeli karar, duruşma zaptı, dosyaya sunulan dilekçeler kısaca bir sigorta davasının takip edildiğini gösteren başlıca belgelerin hiç biri “tensip zaptı” olmaması sebebiyle kabul edilmemekteydi⁹⁹⁵.

Kanaatimizce, yapılan bu ilk düzenleme ile sadece deneyimi kanıtlayan belge olarak “tensip zaptının” kabul edilmesi gerçekte deneyim şartını tam olarak yansıtmamaktadır. Tensip zaptı, davanın açıldığını gösteren, mahkeme tarafından duruşmadan önce yapılması gereken iş ve işlemlerin yazılı olduğu belgedir. Tensip zaptının bu niteliği göz önünde bulundurulduğunda, sadece tensip zaptında bir avukatın isminin yer alması yeterli deneyim şartının göstergesi olarak kabul edilirken, buna karşılık, tensip zaptında ismi olmayan ancak davanın tüm aşamalarını takip eden ve buna mahkemelerdeki yargılama süresinin uzunluğu da eklendiğinde, neredeyse beş, on yıl boyunca duruşmalara giren, dilekçeler yazan avukatın söz konusu düzenleme karşısında, tensip zaptında ismi olmaması sebebiyle “deneyimsiz” olduğu, “deneyim şartını” sağlayamadığı kabul edilmektedir. Böylece gerçek deneyim sahibi olan ve fakat tensip zaptında ismi olmayan avukatın sınava bile kabul edilmeyerek, tahkimde sigorta hakemi olmasının engellenmiş olacağını düşünmekteyiz.

2021 yılında 31564 sayılı *“Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin”* 7. maddesi ile 13/A maddesinin 2. fıkrasının h bendindeki “tensip zaptı” ibaresi bu kez *“sigorta konulu en az beş*

⁹⁹³ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 244.

⁹⁹⁴ STİY Madde 13/A(2)h- *Serbest çalışan avukatların, takip ettikleri davalara ilişkin mahkeme ve dosya numaraları ile her yıla ait sigorta konulu en az beş davanın tensip zabıtları.* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/04/20190418-26.htm> (Erişim 05 Mayıs 2022)

⁹⁹⁵ İstanbul 11. İdare Mahkemesi K.202/1322 (10.11.2020).

*davanın hükmü veya Tüketici Hakem Heyetleri ya da Komisyonunda görülen uyuşmazlıklara ilişkin karar örnekleri” olarak değiştirilmiştir*⁹⁹⁶.

Değişiklik sonucu şuan ki mevcut düzenlemede, serbest çalışan avukatlardan takip ettikleri davalara ilişkin her yıl için en az beş tane olacak şekilde, beş davanın toplam en az yirmi beş davanın ilamı veya Tüketici hakem heyeti kararı ya da Sigorta Tahkim Komisyonunda görülen uyuşmazlıklar hakkında verilen karar örnekleri istenilmektedir⁹⁹⁷.

Yapılan son değişiklik, başlangıçta deneyim şartını kanıtlamak için istenen sadece ve tek belge olarak kabul edilen “tensip zaptı” düzenlemesini biraz daha esnetmekte ise de, bu kez “tensip zaptı” yerine “karar hükmü” istenilmiş ve yine deneyim şartının göstergesi tek bir belgeye bağlanmıştır⁹⁹⁸.

Serbest çalışan avukatlar için, deneyim şartının göstergesinin sadece tek bir belgeye bağlanması doğru olmamaktadır. Düzlenmenin son halinde de yine uzun yıllar boyunca davayı takip eden avukat değil, belki de sadece son duruşmaya giren ve hükümde adı geçen avukat deneyim şartını sağlayacak olması ihtimali vardır. Bu da SK m.30/8 fıkrası ile aranan sigorta hukukundaki asıl deneyimi göstermeyecektir. O nedenle yönetmeliğin 13/A maddesinin 2. fıkrasının h bendine, serbest avukatlar için, “*sigorta davasının takip edildiğini gösterir her türlü belge*”, ifadesinin eklenmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Böylece, “tensip zaptı”, “karar hükmü” gibi tek bir belge yerine, duruşma zaptı, tensip zaptı, gerekçeli karar evrakı, beyan dilekçesi, rapora itiraz dilekçesi ve benzeri gibi davanın sürekli olarak takip edildiğini gösterir her türlü belge deneyim şartının göstergesi olarak kabul edilebilecek olup, gerçek anlamda, kanunun aradığı şekilde deneyimin tespit edilmesi sağlanabilecektir. Ayrıca, bu şekilde yapılacak tespit ile doğrudan hakem olunmayıp, sadece sınava girmeye hak kazanılacaktır⁹⁹⁹.

⁹⁹⁶ STİY Madde 13/A(2)h- “*Serbest çalışan avukatların, takip ettikleri davalara ilişkin mahkeme ve dosya numaraları ile her yıla ait sigorta konulu en az beş davanın (Değişik ibare:RG-10/8/2021-31564) hükmü veya Tüketici Hakem Heyetleri ya da Komisyonunda görülen uyuşmazlıklara ilişkin karar örnekleri.*”http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=302&Itemid=71 (Erişim 02 Mayıs 2022).

⁹⁹⁷ <http://www.sigortatahkim.org.tr/> (Erişim 30 Mayıs 2022).

⁹⁹⁸ <http://www.sigortatahkim.org.tr/> (Erişim 30 Mayıs 2022).

⁹⁹⁹ <http://www.sigortatahkim.org.tr/> (Erişim 30 Mayıs 2022).

Hakem olacak kişilerin bilgisinin tespit edilebilmesi için sınavın da yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, kanaatimizce bu şekilde kısıtlayıcı, tek bir belgeye bağlı olarak deneyim şartının aranması doğru bir uygulama olmamaktadır.

Özellikte Sigorta Tahkim yargılamasında karar verici konumda olan hakem için deneyimin yanı sıra Sigorta hukukunda bilgi de önemlidir. Doktrinde de, bu düşüncelerimize paralel olarak, bilgi birikimin daha önemli olduğundan, bilgi birikiminin olmadığı yerde deneyimden bahsedilemeyeceği, deneyimden önce bilgi birikimin geldiği ve o sebeple sınav sonucu elde edilecek başarının daha önemli olduğu, Sigorta hakemi olmak için idareye takdir hakkının tanınması yerine ilgilerin sınava tabi tutulmasının yerinde olacağı ifade edilmektedir¹⁰⁰⁰.

3.4.6.2 Sigorta Hakem Listesi ve Listedden Silinme

Sigorta hakemleri için oluşturulacak liste ilgili düzenleme SK m. 30/10'da düzenlenmiştir. Buna göre, sigorta hakemliği için istenen şartları sağlayan ve sınavda başarılı olan kişiler, Müsteşarlığa/Kuruma bildirilir. Müsteşarlığın/Kurumun kabul etmesi halinde ilgilinin ismi, Komisyon tarafından tutulacak ve bir örneği Adalet Bakanlığına gönderilecek olan sigorta hakemliği listesine kayıt edilir. Listede değişiklik olduğu takdirde değişiklikler altı aylık dönemler itibarıyla Adalet Bakanlığına ve Müsteşarlığa-Kuruma bildirilir(SK m.30/10). Sigorta tahkim bünyesinde bulunan, itiraz hakemleri için ise ayrı liste tutulmakla birlikte, bir hakem sadece tek bir listeye kayıt olabilmektedir¹⁰⁰¹.

Başvurunun yapıldığı yer veya ilgili hakemin listeye kaydına karar veren makamın Adalet Bakanlığı olmamasına rağmen, hakem listelerinin düzenli olarak Adalet bakanlığına gönderilmesi sebebinin anlaşılamadığı doktrinde ifade edilmiştir¹⁰⁰². Doktrinde bir görüş tarafından, bu düzenlemenin amacı sigorta uyuşmazlıkları için HMK kapsamında tahkime yapılacak başvurularda listenin hakem seçiminde kaynak olarak kullanılabilecek olması şeklinde açıklanmıştır¹⁰⁰³.

¹⁰⁰⁰ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

¹⁰⁰¹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 101.

¹⁰⁰² Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 325.

¹⁰⁰³ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

SK m.30/11 uyarınca, sigorta hakemi, hakem olmak için sahip olduğu nitelikleri kaybettiğinde veya tarafsızlık ilkesine aykırı hareket ettiğinde sürekli olarak listeden silinmektedir.(SK m30/11-a). Sigorta hakemi bir yıl içinde üç defa süresi içinde karar vermediği takdirde, bu kez bir yıl süre ile listeden silinmektedir. (SK m.30/11b)¹⁰⁰⁴.

Mevzuata göre, sigorta hakemlerinin, Müsteşarlık/Kurum onayı alındıktan sonra listeye kayıt olmasına karşılık, listeden silinme halinde Müsteşarlık/Kurumun onayı aranmaması dikkat çekmektedir. Bu konuda, doktrinde bir görüş, yetkide ve usulde paralellik gereğince, hakem listesine yazılmaya karar verenin, listeden silinmeye de karar vermesi gerektiğini, başka bir ifade ile hakem listesinden silinmenin de tıpkı listeye yazılma gibi Müsteşarlık-Kurumunun onayının alınması gerektiğini belirtirken¹⁰⁰⁵, diğer bir görüş ise, listeden silinmeyi gerektiren hallerin kanundan kaynaklandığını, bu konuda idareye takdir hakkı tanınmadığından Müsteşarlığın da onayına gerek olmadığını ifade etmektedir¹⁰⁰⁶.

Doktrinde, sigorta hakemlerinin listeden silinmesi işlemine karşı, Müsteşarlık/Kurum aleyhinde idari yargı yoluna başvuru yapılabileceği belirtilmektedir¹⁰⁰⁷.

3.4.6.3 Sigorta Hakemlerinin Tarafsızlığı

Sigorta tahkimde, hakemlerin tarafsız olması yargılamanın sıhhati ve tahkimin güvenilirliği açısından oldukça önemlidir. Sistemin adil bir biçimde işleyebilmesinin temelinde hakemlerin tarafsızlığı yer almaktadır¹⁰⁰⁸.

Hakemin tarafsızlığının önemine binaen, tarafsızlığının tespit edilmesinin yaptırımını daha önce de belirttiğimiz gibi, SK m.30/11a’da listeden silinme ve süresiz olarak hakemlik görevini icra edememe olarak düzenlenmiştir¹⁰⁰⁹. Doktrinde bir

¹⁰⁰⁴ Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1347; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1353; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 331.

¹⁰⁰⁵ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 327.

¹⁰⁰⁶ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 507.

¹⁰⁰⁷ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri” 326.

¹⁰⁰⁸ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 507.

¹⁰⁰⁹ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1347; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1353.

görüş, hakemin tarafsızlığının tespit edilmesi sonucunda çalışma özgürlüğünü engelleyici yaptırım olarak listeden silinme var olduğundan, hakemin tarafsızlığının ve bunda hakemin kusurunun bulunup bulunmadığının tespitinin mahkeme tarafından yapılması gerektiğini, müdürlüğün bu yöndeki kararının yeterli olmadığını savunmaktadır¹⁰¹⁰.

Hakem olmak için istenen koşulları sağlamasına rağmen, hakem olamayacak kişiler SK m. 30/19’da belirtilmiştir¹⁰¹¹. Anılan kanun hükmü şu şekildedir:

“Sigorta şirketlerinin, reasürans şirketlerinin, sigortacılık yapan diğer kuruluşların, sigorta eksperlerinin, sigorta acentelerinin ve brokerlerin ortakları, yönetim ve denetiminde bulunan kişiler ve bunlar adına imza atmaya yetkili olanlar ile tüm bu kuruluşlarda meslekî faaliyette bulunanlar ve sigorta eksperleri, sigorta acenteleri ve brokerler”¹⁰¹²

Söz konusu kimselerin eş ve çocukları için de geçerli olduğu madde metninin devamında belirtilmiştir. Bu düzenlemenin sigorta hakemliğinin tarafsızlığının sağlanması amacıyla getirilmiş olduğu belirtilmektedir¹⁰¹³.

2021 yılında, 31564 sayılı “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin*” 9. maddesi ile getirilen “Hakemler, Komisyon nezdinde görülen uyuşmazlıkları taraf vekili sıfatıyla takip edemez” düzenlemesi ile avukat olan hakemlerin sigorta tahkimde taraf vekili olunması engellenmişti. Ancak Danıştay 10. Dairesi tarafından ilgili hükmün yürütülmesinin durdurulmasına karar verilmiştir¹⁰¹⁴. Yürütmenin durdurulması kararı neticesinde, günümüzde sigorta hakemleri tahkimde taraf vekili olarak görev yapabilmektedir.

Öte yandan, STİY’de 2021 ve 2022 yılında yapılan son değişikliklerle, sigorta şirketlerinde veya sigortacılık sektöründe üst düzey görevlerde bulunmuş kişilerin sigorta hakemi yapabileceklerine ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Söz konusu düzenlemelerin, dikkat çekici nitelikte olduğu, meslek hayatında sigorta uyuşmazlıklarında taraf olmuş kişilerin, aradan belirli bir süre geçmeden bu kez

¹⁰¹⁰ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri” 326.

¹⁰¹¹ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1347; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1354.

¹⁰¹² <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5684.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰¹³ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 244.

¹⁰¹⁴ Danıştay 10. Dairesi (Danıştay), E. 2021/5503 (13 Ocak 2022).

hakem olabilmesinin, hakemlerin tarafsızlığına ve bağımsızlığına zarar vereceği endişesiyle haklı olarak eleştirilmektedir¹⁰¹⁵.

Sigorta kuruluşlarında üst düzey görevlerde bulunmuş kişilerin hakem olması durumunda tarafsızlıklarının ve bağımsızlıklarının zarar görmemesi için son üç yıl içinde sigorta kuruluşunda çalışmamış olma koşulunu içeren düzenlemenin getirilmesi gerektiği önerilmektedir¹⁰¹⁶.

3.4.7 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Şartları

3.4.7.1 Sigorta Sözleşmesinden Kaynaklı Uyuşmazlığın Bulunması

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapılabilmesi için öncelikle, sigortacı ile sigorta ettiren arasında akdedilmiş bir sigorta sözleşmesinin var olması gerekmektedir¹⁰¹⁷. Sigorta sözleşmesinden doğan her türlü uyuşmazlık için, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişi tarafından sigorta tahkime başvuru yapıp yapılamayacağı hususunda kanunda bir netlik bulunmasa da, SK m. 30'daki *"Sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden veya Hesaptan faydalanacak kişiler ile Hesap arasında doğan uyuşmazlıklar"* hükmü lafzından sigorta sözleşmesinden doğan her türlü uyuşmazlığın tahkimin kapsamında olduğu anlaşılmaktadır¹⁰¹⁸.

Police türleri bazında Komisyona yapılan başvuruların, % 98,25'lik kısmının (Trafik % 94,88, Kasko % 3,37) kara araçları kasko ve sorumluluk sigortalarından doğan uyuşmazlıklara ilişkin olduğu belirtilmiştir¹⁰¹⁹. Buna göre uygulamada, Sigorta Tahkim Komisyonuna ağırlıklı olarak, değer kaybı, hasar

¹⁰¹⁵ Oya Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*,(Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 95.

¹⁰¹⁶ Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 95.

¹⁰¹⁷ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 90.

¹⁰¹⁸ Özdamar, "Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi",843; Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri" 292; Erkan Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), 124.

¹⁰¹⁹ Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

miktarı, maluliyet tazminatı, destekten yoksun kalma tazminat taleplerinden kaynaklı uyuşmazlıkların çözümü için başvurular yapılmaktadır¹⁰²⁰.

3.4.7.2 Sigortacılık Yapan Kuruluşun Tahkim Komisyonuna Üye Olması

SK m. 30/1 uyarınca, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden ya da hesaptan menfaat sağlayan kişinin, sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlığın çözümü için sigortacılık yapan kuruluş aleyhine, sigorta tahkime başvuru yapabilmesi için, sigortacılık yapan kuruluşun sigorta tahkime üye olması gerekmektedir¹⁰²¹. Kanunda ifade edilen “sigortacılık yapan kuruluş” kapsamına, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri, Güvence hesabı, Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Tarsim (Tarım Sigortaları Havuzu) gibi kuruluşlar girmektedir¹⁰²².

Daha önce de belirttiğimiz gibi, SK ile düzenlenen, sigorta kuruluşunun sigorta tahkime üye olması şartı, HMK m. 412/3’te düzenlenen yazılı tahkim sözleşmesinin istisnasıdır¹⁰²³. Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilmek için, sigorta kuruluşunun tahkime üye olması yeterli olup ayrıca taraflarca akdedilmiş yazılı tahkim sözleşmesinin varlığı aranmamaktadır¹⁰²⁴.

Sigorta kuruluşları, tahkime üye olarak tahkim yargılamasını kabul etmekte serbesttirler. Doktrinde *Ulaş ve Kabukçuoğlu-Özer* tarafından, bu konudaki seçimin sigortacılık kuruluşuna bırakılmış olması, eşit hak arama olanağı sağlanmadığı yönüyle eleştirilmektedir¹⁰²⁵.

Yeşilova Aras-Yeşilova ise, karşı görüşte olup, yargılama faaliyetinin sadece sigorta tahkim tarafından yürütülmediğini, mahkemelerde hak arama özgürlüğünün bulunduğunu, hak arama yönünden bir eşitsizliğin bulunmadığını ifade etmektedir¹⁰²⁶.

¹⁰²⁰ Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰²¹ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 249; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 294; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 220.

¹⁰²² Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 220.

¹⁰²³ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 295; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 223.

¹⁰²⁴ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 464.

¹⁰²⁵ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 249; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510.

¹⁰²⁶ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 296.

Tahkime üye olma serbestisinin istisnası olarak, zorunlu sigortaların sisteme üye olma zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁰²⁷. Başka bir ifade ile zorunlu sigortalar sigorta tahkime üye olmasa bile zorunlu sigortalar aleyhine hak sahipleri tarafından Sigorta Tahkim Komisyonunda başvuru yapılabilecektir. Bu husus SK m. 30/1'de *“İlgili mevzuat ile zorunlu tutulan sigortalardan kaynaklanan bu fıkra kapsamındaki uyuşmazlıklar için ilgili kuruluş sigorta tahkim sistemine üye olmasa dahi hak sahipleri bu bölüm hükümlerine göre tahkim usulünden faydalanabilir”* şeklinde ifade edilmiştir. 2013 yılında, 6456 Sayılı Kanun¹⁰²⁸ ile getirilen bu düzenlemenin sigorta tahkim yargılamasının uygulama alanının genişlettiği belirtilmektedir¹⁰²⁹.

Doktrinde bir görüş, tıpkı zorunlu sigortalar gibi, Güvence hesabı için de üyelik şartının aranmaması gerektiğini belirtmektedir¹⁰³⁰. Güvence Hesabı ise, 2013 yılında tahkim sistemine üye olmuştur¹⁰³¹. Bu tarihten itibaren Güvence hesabı aleyhine de sigorta tahkimde başvuru yapılabilmektedir¹⁰³².

Zorunlu sigortalar yönündeki kanundan kaynaklı istisna haricinde, sigortacılık tahkim sistemine üye olmayan sigorta kuruluşunun, uyuşmazlığın sigorta tahkimde çözülmesi yönünde anlaşma yapması da mümkün değildir¹⁰³³.

Sisteme üyelik, yazılı talep ile Komisyona başvuru yapılması ve üyelik sabit katılım payının ödenmesi ile başlamaktadır¹⁰³⁴.

Sigorta kuruluşlarının sisteme üye olmadan önce yapmış olduğu sözleşmelerden doğan uyuşmazlıkların çözümü için tahkime başvuru yapıp yapılamayacağına dair mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır. Taraflarca aksi

¹⁰²⁷Metin Karacan,“6456 Sayılı Kanunla Sigortacılıkta Tahkim Sistemine Getirilen Değişiklikler”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 32 (Nisan-Haziran 2013), 35.

¹⁰²⁸RG. 18.04.2013, S. 28622.

¹⁰²⁹Karacan,“6456 Sayılı Kanunla Sigortacılıkta Tahkim Sistemine Getirilen Değişiklikler”, 35.

¹⁰³⁰Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 294.

¹⁰³¹Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 07 Mayıs 2022).

¹⁰³²http://www.sigortatahkim.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=76&Itemid=91 (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰³³Kale- Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”,464; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”,249.

¹⁰³⁴Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*,510; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”,294; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 224; Kale- Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 464.

Sigorta Tahkim Komisyonu 2021 Yılı Faaliyet Raporu http://www.sigortatahkim.org.tr/files/FaaliyetRaporu_2021_web.pdf (Erişim 07 Mayıs 2022).

kararlaştırılabileceği¹⁰³⁵ gibi doktrinde, sözleşmenin akdedildiği tarih değil, rizikonun meydana geldiği tarihte, sigorta şirketinin tahkime üye olmasının tahkime başvuru yapılabilmesi için yeterli olduğu belirtilmektedir¹⁰³⁶. Bu hususta doktrindeki bir diğer görüş ise, sigorta kuruluşu ile ihtilafın çıktığı tarihin esas alınması gerektiğini, bunun da dolaylı olarak komisyona başvuru yapılan tarih olduğunu belirtmektedir¹⁰³⁷.

Zorunlu sigortalar açısından ise üyeliğin aranmaması durumunun 6456 sayılı kanunun yürürlüğe girdiği, 18.04.2013 tarihten sonra rizikonun meydana gelmesi halinde uygulanacağı belirtilmektedir¹⁰³⁸.

Uygulamada örneğin, Zorunlu Deprem sigortası Genel Şartlarında¹⁰³⁹, Devlet Destekli Bitkisel Ürün Sigortası Genel Şartlarında¹⁰⁴⁰ ve benzeri genel şartlarda “Tahkim ve Yetkili Mahkeme” başlığı altında “*Sigorta sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak, uyuşmazlık konusu olayın üyelik tarihinden sonra meydana gelmiş olması halinde, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurulabilir.*” ifadesi yer almaktadır. Buna göre, tahkime üye olmadan önce yapılan sigorta sözleşmeleri yönünden de, tahkime başvuruda bulunabilmek için, rizikonun üyelik tarihinden sonra meydana gelmesi gerektiği anlaşılmaktadır¹⁰⁴¹.

Üyelikten ayrılma durumunda ise, üyelik döneminde yapılan sigorta sözleşmelerinden (ihtiyari sigortalar dahil) doğan uyuşmazlıklar ile sözleşmenin ne zaman yapıldığına bakılmaksızın mevzuatın zorunlu tuttuğu sigorta sözleşmelerinden

¹⁰³⁵ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1356.

¹⁰³⁶ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1356; Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 54; İbrahim Taşbaşı, “2014’te Sigorta Tahkim Komisyonu” *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 39 (Ocak-Haziran 2015), 39.

¹⁰³⁷ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 299.

¹⁰³⁸ Karacan, “6456 Sayılı Kanunla Sigortacılıkta Tahkim Sistemine Getirilen Değişiklikler”, 35.

¹⁰³⁹ <https://www.dask.gov.tr/tr/zds-genel-sartlar> (Erişim 07 Mayıs 2022).

¹⁰⁴⁰ https://www.tarsim.gov.tr/assets/mevzuat/bus_genel_sartlar.pdf (Erişim 07 Mayıs 2022).

¹⁰⁴¹ Sigorta Tahkim Komisyonu- Sıkça Sorulan Sorular-Sigorta Tahkim Komisyonu’na Hangi Tarihten Sonra Ortaya Çıkan Uyuşmazlıklar Bakımından Başvuru Yapabilirim? “*Sigorta Tahkim Komisyonu’na başvuruda bulunulabilmesi için uyuşmazlığa konu rizikonun hakkında başvuruda bulunan sigorta kuruluşunun tahkim sistemine üye olduğu tarihten sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Bu nedenle hakkında başvuruda bulunacağımız kuruluşun üyelik tarihin sitemizde yer alan üye kuruluşlar sayfasından kontrol etmeniz önem taşımaktadır. Üyelik tarihinden önce meydana gelen rizikolara ilişkin başvurular Komisyon tarafından dikkate alınmayacaktır.*” http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56 (Erişim 07 Mayıs 2022).

kaynaklanan uyuşmazlıklar hakkında Komisyona yapılan başvurular kabul edilmeye devam etmektedir¹⁰⁴².

3.4.7.3 Sigortacılık Yapan Kuruluşa Başvuru Yapılması

SK m.30/13'e göre, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilmek için, sigortacılık kuruluşu ile ihtilafa düşen kişinin, ilk olarak sigortacılık yapan kuruluşu başvurması gerekmektedir¹⁰⁴³. Sigorta tahkime başvurmadan önce, sigorta şirketine başvuru yapılması halinde sigorta kuruluşu ile anlaşma ihtimali yüksek olduğundan, bu düzenlemenin tahkime yapılacak gereksiz başvuruların önlenmesi amacını taşıdığı belirtilmektedir¹⁰⁴⁴.

Sigortacılık yapan kuruluş tarafından talebin kısmen karşılanması, reddedilmesi veya on beş iş günü içinde herhangi bir cevap verilmemesi hallerinde tahkime başvuru yapılabilir (SK m.30/13)¹⁰⁴⁵.

CTK'nın "Doğrudan Doğruya Talep ve Dava Hakkı" başlığını taşıyan m.97' hükmü şu şekildedir:

"Zarar görenin, zorunlu mali sorumluluk sigortasında öngörülen sınırlar içinde dava yoluna gitmeden önce ilgili sigorta kuruluşuna yazılı başvuruda bulunması gerekir. Sigorta kuruluşunun başvuru tarihinden itibaren en geç 15 gün içinde başvuruyu yazılı olarak cevaplamaması veya verilen cevabın talebi karşılamadığına ilişkin uyuşmazlık olması hâlinde, zarar gören dava açabilir veya 5684 sayılı Kanun çerçevesinde tahkime başvurabilir." ¹⁰⁴⁶

Kanun hükmünde dikkat çeken husus, SK m. 30/13'teki sigortacılık yapan kuruluşu başvuru yapıldıktan sonraki "on beş iş günlük" bekleme süresinin, "on beş gün" olarak düzenlenmiş olmasıdır. Buna göre, sigorta kuruluşuna başvuru yaptıktan sonra cevap verilmediği takdirde, tahkime başvuru yapabilmek için, Zorunlu Mali sorumluluk sigorta sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlar da CTK'ya göre başvuru

¹⁰⁴² Sigorta Tahkim Komisyonu- Sıkça Sorulan Sorular-Sigorta Tahkim Komisyonu'na Hangi Tarihten Sonra Ortaya Çıkan Uyuşmazlıklar Bakımından Başvuru Yapabilirim? "Zorun Sigortalarda ise kuruluşun Komisyonumuza üye olup olmadığına bakılmaksızın 18.04.2013 tarihinden sonra ortaya çıkan uyuşmazlıklar için Komisyonumuza başvuru yapabilirsiniz." http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56 (Erişim 07 Mayıs 2022).

¹⁰⁴³ Seven, "Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu", 97.

¹⁰⁴⁴ Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1357.

¹⁰⁴⁵ Seven, "Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu", 108.

¹⁰⁴⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2918.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

tarihinden itibaren “on beş gün”, diğer sigorta sözleşmelerinde ise, SK’ya göre “on beş iş” günü beklemek gerekmektedir¹⁰⁴⁷.

Doktrinde bir görüş, KTK’da belirtilen on beş günlük sürenin KTK m. 100’e yapılan atıf nedeniyle¹⁰⁴⁸ ihtiyari mali sorumluluk sigortaları açısından da uygulanması gerektiğini belirtmektedir¹⁰⁴⁹. Ancak uygulamada sadece trafik sigortaları için on beş günlük sürenin beklenmesi gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁵⁰. Belirtilen süreler beklenmeden Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapıldığında, hukuki yarar eksikliği dava şartı yokluğundan reddedilmesi gerektiği doktrinde savunulmaktadır¹⁰⁵¹.

Sigorta şirketine yapılan başvuruların nasıl yapılacağı, noter aracılığıyla mı, resmi gönderi yoluyla mı, yoksa herhangi bir şekilde örneğin e posta yoluyla mı yapılacağı yönünde SK’da veya STİY’de herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Öğretide, başvurunun ispat edilebilmesi ve belgelenmesinin kolay olması için noter aracılığıyla veya Tebligat Kanununda¹⁰⁵² belirtilen Tebliğ esaslarına göre, başvuru yapılması gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁵³.

Uygulamada Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapmadan önce sigorta şirketine yapılan her türlü başvuru yolu kabul edilmekle birlikte, başvuru tarihinin tespiti için açık bilginin yer alması istenilmektedir¹⁰⁵⁴.

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapmadan evvel sigorta şirketine yapılan başvurularda, sigorta şirketi tarafından değerlendirme yapılabilecek tüm belgeler başvuru evrakının eki olarak sunulması gerekmektedir¹⁰⁵⁵.

¹⁰⁴⁷ Sigorta Tahkim sitesinde “...talebinize başvuru tarihinden itibaren 15 iş günü (Trafik Sigortasında 15 gün)” açıklaması bulunmaktadır. <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 07 Mayıs 2022).

¹⁰⁴⁸ Karayolları Trafik Kanunun 100. maddesinde “Bu Kanunun sorumluluğun kaldırılması veya tazminatın azaltılmasına ilişkin 95 inci maddesi, doğrudan doğruya talep ve dava hakkına ilişkin 97 nci maddesi ve zamanaşımına ilişkin 109 uncu maddesi ihtiyari mali sorumluluk sigortasında da uygulanır.” hükmü mevcuttur.

¹⁰⁴⁹ Seven, “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”, 103. <http://www.sigortatahkim.org.tr/> (Erişim 27.07.2022).

¹⁰⁵⁰ Seven, “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”, 125. ¹⁰⁵¹ RG.19.02.1959, S. 10139.

¹⁰⁵² Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1357; Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayrırtedici Özellikleri”, 341.

¹⁰⁵³ Sigorta Tahkim Komisyonu Online Başvurular Hakkında Duyuru; *Sigortacılık yapan kuruluşa gerekli başvuruların yapıldığını gösterir belgelerin, başvurunun hangi tarihte yapıldığını gösteren belgelerle birlikte sunulması gerekmektedir. Başvuru tarihinin tespitine ilişkin açık bilgi içermeyen (örneğin; yalnızca posta takip kodunun yer aldığı kargo faturası) belgelerle yapılan başvurular, Komisyon tarafından değerlendirmeye alınamayacaktır.*

http://www.sigortatahkim.org.tr/files/Online_Basvurular_Hakkinda_Duyuru.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

Doktrinde Seven, özellikle Trafik sigortasından kaynaklanan uyuşmazlıklar için, KTK m. 90 ve m. 91 gereğince, Trafik sigortası genel şartlarında belirtilen tüm belgelerin eksiksiz olarak sigorta şirketine başvuru öncesinde iletilmesi gerektiğini, aksi durumda geçerli bir başvurudan bahsedilemeyeceğini, ihtiyari mali sorumluluk sigortası dahil diğer sigortalar için ise, TTK m. 1147 uyarınca rizikonun gerçekleştiğini gösterir belgelerin yeterli olduğunu belirtmektedir¹⁰⁵⁶.

HMK m. 115/2'ye göre, dava şartı eksikliğinin giderilmesinin mümkün olması durumunda, taraflara bu eksikliği gidermeleri için kesin süre verileceği, bu kesin süre içinde dava şartı eksikliği giderilmezse davanın usulden reddedileceği düzenlenmiştir. Ancak gerekli bilgi ve belgeler sunulmaksızın sigorta kuruluşuna başvuru yapılmışsa, bu durumda taraflara süre verilip eksikliğin tamamlanması mı gerektiği yoksa başvurunun dava şartı yokluğu nedeniyle usulden red mi edilmesi gerektiği yönünde yargılamada farklı kararlar bulunmaktadır. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararlarda, yeni ve geçerli bir başvuru yapılması için tarafa süre verilemeyeceği; başvurunun doğrudan Sigorta Tahkim Komisyonu'na başvuru aşamasında usulden reddi gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁵⁷. Buna karşılık, Yargıtay 4. Hukuk dairesi tarafından verilen bir kararda ise, Sigorta şirketine başvuru yapılmadan dava yoluna gidilmesi halinin dahi HMK m.115/2 gereğince tamamlanabilir dava şartı olduğu yönünde dairenin yerleşik uygulamaları ile kabul edildiği, başvurunun yapıldığı ancak, eksik ya da usule uygun olmayan belge ile başvurulduğu durumlarda ise, usulden red kararı verilmesinin doğru olmadığı, eksikliğin tamamlanması için süre verilmesi ve sonrasında yargılamaya devam edilmesi gerektiği belirtilmiştir¹⁰⁵⁸.

Kanaatimizce de, Yargıtay kararı doğrultusunda eksikliğin tamamlanması için süre verilmesi gerekmektedir. Ancak bu yapılırken sigortacılıkta tahkim yargılamasında yargılamanın tamamlanma süresi olan dört aylık sürenin göz önünde bulundurularak, eksik olan belgenin temin edilmesinin uzun süre alacağı durumlarda bu çözümün uygulanmaması gerektiğini düşünmekteyiz. Sigortacılıkta tahkim uygulamasında da birlik olmadığından, aksi durumda olası bir usulden red kararı ile

¹⁰⁵⁵ Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (Hakem Kararı), K. 2020/13810 (27 Mayıs 2020).

¹⁰⁵⁶ Seven, "Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu",124.

¹⁰⁵⁷ Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2017/847, (18 Eylül 2017); Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2017/734, (31 Mayıs 2017); Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2018/116, (12 Şubat 2018).

¹⁰⁵⁸ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9135 (24 Kasım 2021).

karşılaşmamak için, özellikle sigortacılıkta tahkim yargılamasına başvuru yapılmadan önce sigorta kuruluşuna yapılan başvurularda tazminat hesabı için gerekli olan ve istenilen tüm belgelerin temin edilerek sunulması kanaatimizce yargılamanın safahati açısından faydalı olacaktır.

3.4.7.4 Aynı Uyuşmazlık İçin, Mahkemeye, Tahkime ve Tüketici Hakem Heyetine Başvuru Yapılmamış Olması

SK m. 30/14'te, Mahkemeye veya TKHK hükümleri uyarınca Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal etmiş uyuşmazlıklar ile ilgili olarak Komisyona başvuru yapılamayacağı düzenlenmiştir¹⁰⁵⁹. Mahkemeye ve Tüketici Hakem Heyetine ek olarak, STİY m.16/2b'de HMK'ya göre milli tahkime¹⁰⁶⁰ de başvuru yapılmamış olması gerektiği belirtilmiştir. Bu düzenleme, derdestliğin olmaması, iki ayrı yerde yargılama yapılmaması ve farklı hükümler ortaya çıkmaması açısından önemlidir¹⁰⁶¹.

Tüketici işlemi niteliğindeki sigorta sözleşmelerinde, tüketici sigorta ettiren daha önce belirttiğimiz gibi, Tüketici Hakem heyetine başvuruda bulunabileceği gibi, Tüketici Hakem heyetine başvuru yapmadan doğrudan Sigorta Tahkim Komisyonuna da başvuru yapabilecektir¹⁰⁶². Ancak hem Tüketici hakem heyetine hem de sigorta tahkim komisyonuna aynı anda başvuru yapılamayacaktır¹⁰⁶³.

¹⁰⁵⁹Doğrusöz Koşut, "Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması", 24;

¹⁰⁵⁹Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?",2; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 92; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1357.

¹⁰⁶⁰Karayazgan, "Sigortacılıkta Tahkim", 12.

¹⁰⁶¹Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1358.

¹⁰⁶²Saat, "Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri Ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü", 2467.

¹⁰⁶³Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 250; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1357; Doğrusöz Koşut, "Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması", 24.

3.4.8 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuru Usulü

Yakın zamana kadar, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru, başvuru formunun doldurularak, ıslak imza ile imzalanarak ve varsa ekleriyle birlikte Sigorta Tahkim Komisyonuna posta yoluyla veya elden iletilmesi şeklinde yapılmaktaydı¹⁰⁶⁴.

15.01.2022 tarihinden itibaren ise, yeni düzenleme getirilerek, Sigorta Tahkim Komisyonuna sadece online başvuru yapılabilmektedir¹⁰⁶⁵. Online başvuru sırasında kişi tespiti için başvuru yapacak kişinin e-devleti ile veya vekilinin e-devlet şifresi ile giriş yapılmaktadır¹⁰⁶⁶.

Sigorta Tahkim Komisyonun resmi internet sitesinden indirilen başvuru formu ve tüm ilgili belgeler sisteme yüklenerek başvuru yapılabilmektedir. Online başvuru sisteminin getirilmesi ile Komisyonun resmi internet sitesinde sadece online başvuru platformu üzerinden yapılan başvuruların kabul edileceği belirtilmiştir¹⁰⁶⁷. Böylece, STİY m.16/1 ‘deki yetkiye ilişkin Komisyonun merkezine ya da başvuru yapan kişinin ikametgahının bulunduğu ya da rizikonun gerçekleştiği yerdeki büroya başvuru yapılabileceği düzenlemesinin uygulanabilirliği de kalmamıştır. Online başvuru sırasında da önceden olduğu gibi, STİY m. 16/1 maddesi uyarınca başvuru formunun doldurularak sisteme yüklenmesi gerekmektedir¹⁰⁶⁸.

Kanaatimizce, online başvuru sisteminin getirilmesi son derece yerinde bir düzenleme olmuştur. Online başvuru sistemi ile kısa sürede, kolaylıkla ve kişiye bulunduğu yerden başvuru yapması imkanı getirilmiştir. O nedenle, online başvuru sistemi ile, Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan başvurularda artış olacağını düşünmekteyiz. Online başvuru sisteminden önce yapılan başvurularda, başvuru formu ve ilgili tüm belgeler tek tek sayfalara basılarak dosyalar halinde komisyona gönderilmekteydi. Bu da emek, zaman ve kağıt israfına yol açmaktaydı. Bu açıdan da bakıldığında kanaatimizce, online başvuru sisteminin, hem de kağıt kullanımını

¹⁰⁶⁴ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 92.

¹⁰⁶⁵ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰⁶⁶ <https://giris.turkiye.gov.tr/Giris/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰⁶⁷ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰⁶⁸ Sigorta Tahkim Komisyonu Online Başvurular Hakkında Duyuru; *Komisyon başvurularının, Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmeliğin 16’ıncı maddesinin birinci fıkrası gereği başvuru formuyla birlikte yapılması zorunludur. Başvuru formu ile birlikte yapılmayan başvurular, Komisyon tarafından değerlendirmeye alınamayacaktır. (Online ve fiziki başvuru formları http://www.sigortatahkim.org/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=76 adresi üzerinden temin edilebilmektedir.) http://www.sigortatahkim.org.tr/files/Online_Basvurular_Hakkinda_Duyuru.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).*

azaltarak ekolojik dengenin sağlanmasına yardımcı olması ve hem de tüm bilgi ve belgelerin kayıtlı sistem üzerinde saklanması gibi faydaları da bulunmaktadır.

3.4.9 Sigorta Tahkim Komisyonu Başvuru Ücretleri

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru ücretleri her yıl değişmektedir. Uyuşmazlık miktarına göre de değişkenlik gösteren başvuru ücretleri, 07.01.2023 tarihinden itibaren, uyuşmazlık tutarı 5.000 TL'ye kadar olan başvurular için 200 TL, uyuşmazlık tutarı 5.001 ile 10.000 TL arasındaki başvurular için 450 TL, uyuşmazlık tutarı 10.001 TL ve 30.000 TL arasındaki başvurularda 650 TL, uyuşmazlık tutarı 30.001 TL ve üzeri başvurularda uyuşmazlık tutarının %1,5'u (en az 650 TL olmak üzere) olarak belirlenmiştir¹⁰⁶⁹.

Başvuru ücretlerinin, Ziraat Bankası'nın tüm şubeleri, ATM ve İnternet Şubesinden Sigorta Tahkim Komisyonu hesabına veya İnternet üzerinden (EFT) ile T.C. Ziraat Bankası Bağlarbaşı Şubesi hesabına yatırılması gerekmektedir¹⁰⁷⁰.

Başvuru ücretlerine ilişkin yeni tarife 07.01.2023 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni ücret tarifesinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren (07.01.2023 tarihi dahil olmak üzere), Başvurularda, Başvuru sonrası gerçekleştirilecek ıslah ve bedel artırım taleplerinde, Asli müdahillik taleplerinin kabulünde, İtiraz başvurularında ve bunlar gibi ücret/ek ücret ikmalini gerektiren her türlü iş ve işlemlerde yeni tarife ile belirlenen ücret esas alınmaktadır. Yeni ücret tarifesinin yürürlüğe girmesiyle, 24.01.2022 yürürlük tarihli ücret tarifesini yürürlükten kaldırılmıştır¹⁰⁷¹.

Yeni ücret tarifesini ile önceki tarifeler arasında uygulamada yaşanması muhtemel karışıklıkların önüne geçmek adına, ücret ikmal edilirken aşağıda açıkladığımız hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

1-Başvuru, yeni tarifenin yürürlük tarihi olan 07.01.2023 tarihinde veya sonraki bir tarihte yapılmışsa ücret, yeni tarife esas alınmak suretiyle tahsil edilecektir.

¹⁰⁶⁹http://www.sigortatahkim.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56 (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰⁷⁰http://www.sigortatahkim.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=67&Itemid=92 (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹⁰⁷¹http://www.sigortatahkim.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=63&Itemid=56 (Erişim 04 Mart 2023).

2-Yeni tarifenin yürürlüğe girmesinden önce başvuru ücreti ödenmiş ancak başvuru evrakı henüz Komisyona teslim edilmemiş (dosya numarası almamış) başvurular yönünden ücretin yatırıldığı tarih değil, başvuru evrakının Komisyon'a ulaştırıldığı tarih itibariyle yürürlükte olan tarife esas alınacak ve fark çıkıyorsa ücret farkı tahsil edilecektir. (Online başvurularda başvuru evrakının sisteme yüklenerek gönderildiği tarih esas alınmaktadır).

3-Yeni tarifenin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış başvurularla ilgili ıslah ve bedel artırım taleplerinin yeni tarifenin yürürlüğe girmesinden sonraki bir tarihe isabet etmesi halinde ise;

a)Islah ya da bedel artırım ile oluşan yeni uyuşmazlık miktarı, dilim değişikliği oluşturmuyor ise (örneğin; 150-TL olarak yapılan başvuru miktarı 3.150-TL'ye artırılmış ise, ya da 7.000-TL olarak yapılan başvuru 9.000-TL olarak ıslah edilmiş ise) ek ücret aranmayacaktır.

b)Islah ya da bedel artırım ile oluşan yeni uyuşmazlık miktarı, dilim değişikliği oluşturuyor ise (Örneğin; 150-TL olarak yapılan başvuru miktarı 7.150-TL'ye artırılmış ise, ya da 8.000-TL olarak yapılan başvuru 13.000-TL olarak ıslah edilmiş ise) tamamlanması gereken ücret yeni tarife esas alınmak suretiyle tahsil edilecektir.

4-Islah ya da bedel artırım talebi hakeme veya Komisyona iletilmiş olmasına rağmen eşzamanlı olarak ücret ikmal edilmemiş ise, ıslah ya da bedel artırım talebinin iletildiği tarihte değil eksik başvuru harcının ikmal edildiği tarihte yürürlükte olan ücret tarifesi esas alınacaktır.

5-Eksik yatırılmış olan başvuru ücretleri, ikmal edildiği tarihte geçerli olan yeni ücret tarifesine tabi olacaktır.

6-Birleştirilmesine karar verilen dosyalar yönünden oluşan yeni uyuşmazlık miktarı başvuru ücret dilimi bakımından değişiklik oluşturur ise ikmali gereken başvuru ücreti birleştirme kararı itibariyle yürürlükte olan tarife esas alınarak belirlenecektir.

3.4.10 Sigorta Tahkim Komisyonuna Başvuran ve Aleyhine Başvuru Yapılan Taraf

3.4.10.1 Başvuran/Başvurucu/Davacı

Özel hukuka ilişkin sigorta sözleşmesinin varlığı ve bu sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlığın ortaya çıkması durumunda, sigorta tahkime başvuru yapılabilmesi için belirtmiş olduğumuz başvuru şartları gerçekleştikten sonra, bu kez Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilecek kişinin belirlenmesi önem arz etmektedir¹⁰⁷².

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilecek kişiler SK m.30/1'de; *“sigorta ettiren, sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan veya hesaptan faydalanan kişiler”* olarak belirtilmiştir¹⁰⁷³. *“Sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler”* kavramı oldukça geniştir¹⁰⁷⁴. Buna göre, sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayanlar kişiler ilk etapta, sigortalı, hayat sigortalarında lehtar, sorumluluk sigortalarında ise zarar gören üçüncü kişiler olarak sayılmaktadır¹⁰⁷⁵. Ancak kanun koyucunun *“sigortadan menfaat sağlayanlar”* ifadesi ile Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilecekleri sigorta ettiren, sigortalı veya lehtar ile sınırlamadığı¹⁰⁷⁶. Sorumluluk sigortası kapsamında zarar gören üçüncü kişilerin de, diğer şartlar sağlandığında sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler kavramına dahil olduğu¹⁰⁷⁷ ve sigorta tahkimde dava açabileceği belirtilmektedir.¹⁰⁷⁸ Doktrinde, kanun koyucu tarafından Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapabilecekleri sayma yoluna gitmeden sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler olarak belirtmesi isabetli bulunmuştur¹⁰⁷⁹.

¹⁰⁷² Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 112.

¹⁰⁷³ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 291; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 224; Kale - Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 225; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 3.

¹⁰⁷⁴ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510.

¹⁰⁷⁵ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 74; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1356.

¹⁰⁷⁶ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510.

¹⁰⁷⁷ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 74; Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 293.

¹⁰⁷⁸ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 966.

¹⁰⁷⁹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 510.

Başvurucunun niteliği bakımından bir düzeleme bulunmamaktadır. Bu nedenle başvuru gerçek ya da tüzel kişi, tacir veya tüketici olabilecektir¹⁰⁸⁰.

3.4.10.2 Aleyhine Başvuru Yapılan/Davalı

Sigorta Tahkim Komisyonunda aleyhine başvuru yapılan, SK m. 30/1’de ifade edildiği şekli ile “*riski üstlenen taraf*”dır. Riski üstlenen kuruluşun başında ise sigorta şirketi gelmektedir¹⁰⁸¹. Maddenin devamında, “*Hesaptan faydalanan kişiler ile Hesap arasında*” ifadesi ile Güvence Hesabından bahsedilerek, Güvence Hesabı aleyhine de Sigorta Tahkimde dava açılacağı düzenlenmiştir¹⁰⁸².

Güvence hesabının tüzel kişiliği ile ilgili olarak, doktrinde her ne kadar Güvence Hesabı Yönetmeliği¹⁰⁸³ m. 4’te “*...Birlik bünyesinde tüzel kişiliği haiz Hesap kurulmuştur*” ifadesi ile Güvence hesabının tüzel kişiliğinin olduğu belirtilmekte ise de, tüzel kişiliğin yönetmelikle verilmesinin mümkün olmadığı, Güvence hesabının tüzel kişiliğinin geçerli olmadığı ancak kanun hükmü ile tüzel kişiliğin verilebileceği ve SK’da Güvence hesabının tüzel kişiliğe sahip olduğunun belirtilmediği, zorunlu organların gösterilmediği ifade edilerek¹⁰⁸⁴ aslında Güvence hesabının taraf ehliyetinin bulunmadığı, ancak yine de buna rağmen sigorta tahkimde veya mahkemelerde Güvence Hesabına karşı açılan davaların taraf ehliyeti yokluğu nedeniyle reddedilmeden birliğe karşı açılmış sayılması gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁸⁵.

Sigorta Şirketleri ve Güvence hesabına ek olarak, Doğal Afet Sigorta Kurumları (Dask), Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.(Tarsim) de riski üstlenen kurum kapsamındadır¹⁰⁸⁶.

Emeklilik şirketlerinin “*riski üstlenen kuruluş*” kapsamında sayılıp sayılmayacağı hakkında ise, hayat sigortası yapan emeklilik şirketleri için hayat

¹⁰⁸⁰ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845.

¹⁰⁸¹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 509.

¹⁰⁸² Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 2; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 113; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845.

¹⁰⁸³ RG.26.07.2007 S. 26594.

¹⁰⁸⁴ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 196.

¹⁰⁸⁵ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 2; Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 294.

¹⁰⁸⁶ İbrahim Taşbaşı, “Sigorta Tahkim Komisyonu’nun Görev Alanı”, *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 38 (Ekim-Aralık 2014), 33; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 509.

sigortasından kaynaklı uyuşmazlıklar nedeniyle sigorta tahkimde aleyhine başvuru yapılabilecekken¹⁰⁸⁷, buna karşılık emeklilik şirketlerinin, bireysel emeklilik faaliyetleri nedeniyle sigorta sözleşmesinin bulunmaması ve riski üstlenen kuruluş kapsamında olmaması nedeniyle sigorta tahkimde aleyhine başvuru yapılamayacaktır¹⁰⁸⁸. Kanun koyucu tarafından “*riski üstlenen taraf*” şeklinde genel bir ifade kullanılmasının isabetli olduğu ifade edilmektedir¹⁰⁸⁹.

Riski üstlenen kuruluşun Sigorta Tahkime başvurma hakkı bulunmamaktadır. O nedenle riski üstlenen taraf her zaman aleyhine başvuru yapılan, davalı konumundadır. Riski üstlenen kuruluş aleyhine sigorta tahkimde başvuru yapılabilmesi için daha önce belirttiğimiz gibi üyelik şartının gerçekleşmiş olması gerekmektedir¹⁰⁹⁰.

Sigorta acenteleri aleyhine sigorta tahkimde başvuru yapılamamaktadır¹⁰⁹¹. Tahkimde aleyhine başvuru yapılacak olan kuruluşun riski üstlenen taraf olması nedeniyle acenteler kapsam dışı kalmaktadır. Buna göre, acentenin sigorta ettirene veya sigortalıya karşı sorumluluğu söz konusu olduğunda çözüm yeri genel mahkemelerdir¹⁰⁹². Yine acenteler gibi, oto tamir servisleri ile sigorta şirketleri arasında meydana gelen uyuşmazlıklar için de sigorta tahkimde başvuru yapılmamaktadır¹⁰⁹³. Acenteler ile yaşanan uyuşmazlıkların artması nedeniyle acenteler aleyhine de tahkimde başvuru yapılabilmesinin gerektiği belirtilmektedir¹⁰⁹⁴.

3.4.11 Başvurunun Raportör Tarafından İncelenmesi

Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru prosedürü gerçekleştikten sonra, uyuşmazlığın hayat ve hayat dışı sigorta gruplarından hangisine ait olduğunun

¹⁰⁸⁷ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 509.

¹⁰⁸⁸ Taşbaşı, “Sigorta Tahkim Komisyonu’nun Görev Alanı”, 33.

¹⁰⁸⁹ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 509.

¹⁰⁹⁰ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 845; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 114.

¹⁰⁹¹ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 966; Taşbaşı, “Sigorta Tahkim Komisyonu’nun Görev Alanı”, 33; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 846.

¹⁰⁹² Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 846.

¹⁰⁹³ Taşbaşı, “Sigorta Tahkim Komisyonu’nun Görev Alanı”, 33; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 74.

¹⁰⁹⁴ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 846.

Komisyon yetkilileri¹⁰⁹⁵ tarafından tespit edilmesi üzerine, dosya uzmanlığına göre raportöre havale edilir (STİY m 16/2). Raportör tarafından usul ve belgeye ilişkin iki aşamalı inceleme yapılmaktadır¹⁰⁹⁶.

3.4.11.1 Raportör Tarafından Yapılan Ön İnceleme

Raportör tarafından yapılacak ön incelemede, hangi hususların değerlendirilmeye tabi tutulacağı STİY m. 16/2’de belirtilmiştir. Böylece, STİY sıralamasına göre, raportör tarafından ön incelemede ilk olarak, sigortacılık yapan kuruluşa gerekli başvuruların yapıp yapılmadığının, yapılmışsa, talebinin kısmen veya tamamen olumsuz sonuçlandığının ya da sigortacılık yapan kuruluşun on beş iş günü (trafik sigortalarında on beş gün) içinde cevap vermediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir¹⁰⁹⁷.

Doktrinde Ulaş, ön incelemede ilk olarak, zorunlu sigortalar hariç, aleyhine başvuru yapılan sigorta şirketinin sisteme üye olup olmadığının tespitinin yapılması gerektiğini, daha sonra ilgili sigorta kuruluşuna başvuru yapıp yapılmadığının incelenmesi gerektiğini belirtmektedir¹⁰⁹⁸.

Kanaatimizce de, raportör tarafından yapılan ön incelemede ilk olarak, sigorta kuruluşunun tahkime üye olup olmadığı veya aleyhine başvuru yapılan sigorta şirketinin üyelik şartı aranmayan zorunlu sigortalardan olup olmadığının tespitinin yapılması gerekmektedir.

Raportör tarafından yapılan ön incelemede değerlendirilmesi gereken bir diğer husus ise, uyuşmazlığın mahkemeye, HMK’ya göre tahkime ya da Tüketici Sorunları Hakem Heyetine intikal edip etmediğinin “*ilgilinin beyanı esas alınarak*” tespitinin yapılmasıdır (STİY m.16/2b)¹⁰⁹⁹. Yönetmelikte açıkça raportörün ilgilinin

¹⁰⁹⁵ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 248.

¹⁰⁹⁶ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 248.

¹⁰⁹⁷ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1359; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1358-1359; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 5; Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 313-314; Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 37-38.

¹⁰⁹⁸ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 250.

¹⁰⁹⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 125; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 5; Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 313-314; Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 37-38.

beyanı ile hareket edeceği belirtilmiş olduğundan, raportörün resen araştırma yetkisinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu noktada “*ilgili*” ile kastedilenin başvuru olabileceği gibi sigorta kuruluşunun da olabileceği belirtilmektedir¹¹⁰⁰.

Raportör tarafından yapılan ön inceleme sonucunda, sigorta tahkime başvuru şartlarından birinin eksik olduğu tespit edildiğinde, uyuşmazlık sigorta tahkim önünde çözülemeyeceğinden, komisyon tarafından değerlendirmeye alınamayacağı sonucuna varılır ve bu durum başvuruda bulunan kişiye derhal bildirilerek başvuru ücretinin yüzde doksanı iade edilir(STİY. m16/3)¹¹⁰¹.

Raportör tarafından başvurunun komisyon tarafından değerlendirmeye alınmayacağına dair verilen karara karşı gidilecek bir yasal yol veya bir itiraz yolu bulunup bulunmadığına dair SK’da bir düzenleme bulunmamaktadır. Doktrinde, raportör tarafından kabul edilmeyen başvuru üzerine, esasen davaya bakmakla görevli mahkemeye başvuru yapılarak, uyuşmazlığın sigorta tahkimde çözülebilecek nitelikte olduğunun tespitinin istenebileceği belirtilmektedir¹¹⁰².

Uygulamada bir dosyada, sigorta şirketine başvuru yapıldığı sırada, sigorta şirketi tarafından başvurucudan eksik belge talep edilmesi üzerine, belgenin sigorta şirketine gönderilmeden veya sigorta şirketi tarafından istenen belgeye başvuru tarafından itiraz edilmeden, talep reddedilmiş gibi, süreç tamamlanmadan Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru yapılması durumunda Raportör tarafından yapılan ön incelemede, söz konusu belgenin sigorta şirketine gönderilmesi veya belgeye itiraz edildiğinin sigorta şirketine bildirilmesi gerektiği ve bunun da üzerinden on beş iş gününün geçmesi gerektiği belirtilerek başvuru ücretinin yüzde doksanın iadesine karar verilmiştir¹¹⁰³.

¹¹⁰⁰ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim” 466; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1359.

¹¹⁰¹ Yeşilova Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 315; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 128; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1359; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 1359.

¹¹⁰² Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1359; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 250.

¹¹⁰³ Sigorta Tahkim Komisyonu Raportör Raporu(Raportör Raporu), 2021 E. 171609 (02 Eylül 2021).

Raportör incelemeye başlamadan önce başvurunun geri çekilmesi halinde de başvuru ücretinin iadesine ilişkin üçüncü fıkra hükmü geçerli olacak şekilde başvuru ücretinin yüzde doksanı iade edilir(STİY m.16/4)¹¹⁰⁴.

3.4.11.2 Raportör Tarafından Yapılan Bilgi-Belge İncelemesi

Raportör tarafından yapılan ön inceleme sonucunda, başvuru şartlarının gerçekleştiğine başka bir ifade ile uyumsuzluğun komisyon tarafından değerlendirmeye alınacağına ilişkin karar verildiğinde, ikinci aşama olan bilgi belge incelemesine geçilmektedir¹¹⁰⁵.

STİY m.16/5'te raportör tarafından yapılan bilgi belge incelemesi “*Ön incelemeyi tamamlayan raportör dosyayı, uyumsuzluğun çözümü için gerekli olan bilgi ve belge eksikliği açısından inceler*” şeklinde açıklanmıştır. Yönetmelik maddesinin devamında bilgi belge eksiliğinin yaptırımı olarak raportörün durumu taraflara bildireceği ve dosyayı kapatacağı belirtilmektedir (STİY m. 16/5). Bilgi belge eksikliği nedeniyle dosya kapatıldığı durumda, ödenmiş olunan başvuru ücretinin yarısı iade edilmektedir (STİY m. 16/5)¹¹⁰⁶.

Sadece bilgi belge eksikliği nedeniyle dosyanın kapatılmasına karar verilmesi gerektiğini düzenleyen bu hüküm kanunda değil yönetmelikle düzenlenmesi sebebiyle ağır bir yaptırım olarak nitelendirilmiştir¹¹⁰⁷. Yönetmelik hükmü ile getirilen bu hüküm doktrinde eleştirilmekte ve bilgi belge eksikliği durumunda dosyanın direkt kapatılması yerine, taraflara süre verilerek eksikliğin tamamlanmasının istenilmesinin amaca uygun olacağı belirtilmektedir¹¹⁰⁸.

Kanaatimizce de, tamamlanabilir bilgi belge eksikliği raportör tarafından tespit edildiğinde, taraflardan eksikliğin tamamlanmasının istenilmesi ve süre verilmesi gerekmektedir.

¹¹⁰⁴ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1359; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 250.

Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 128.

¹¹⁰⁵ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 511.

¹¹⁰⁶ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 128.

¹¹⁰⁷ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 128.

¹¹⁰⁸ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 252.

3.4.11.3 Raportör Tarafından Yapılan İncelemenin Sonuca Bağlanması

Raportöre, ön inceleme ve bilgi, belge incelemesi yapması için on beş günlük süre tanınmıştır(SK m.30/15)¹¹⁰⁹.

Raportör tarafından yapılan inceleme sonucunda hakeme intikal edecek dosyalar için rapor yazılmaktadır¹¹¹⁰. Hakeme gönderilen her dosyanın içinde “*Raportör Raporu*” bulunmaktadır. Raportör Raporunun sonucunda şu ifadeler yer verilerek dosya hakeme tevdi edilmektedir¹¹¹¹:

“...yapılan inceleme sonucunda, inceleme kabul esaslarına uygun olduğu anlaşılan ilgili başvurunun işleme alınmasına karar verilmiştir. Başvuru dosyasında bulunan hususlar dahilinde, Komisyonumuza intikal ettirilmiş olan maddi uyuşmazlığın çözümü açısından, işbu raporumuza ek olarak taraflarca ibraz edilen belge ve bilgilerden müteşekkil dosya muhtevasının, hasarın miktarı ve niteliği de göz önünde bulundurulduğunda, esastan karara bağlanmak üzere hakeme gönderilmesi hususunu takdirlerinize sunarım.”

3.4.12 Sigorta Tahkim Komisyonunda Raportörün Rolü

Sigorta Tahkim Komisyonunda Raportörün rolü ile ilgili olarak, SK m. 30/7’de “*Uyuşmazlıklar, hayat ve hayat dışı sigorta gruplarının sadece birinde görev yapacak olan sigorta hakemleri ve raportörler aracılığıyla çözülür.*” hükmü bulunmaktadır. Söz konusu hükmün lafzından, uyuşmazlığın çözümünde, raportörler ile hakemlerin aynı konumda olduğu gibi bir anlam çıkmakta ve bu nedenle doktrinde eleştiriye sebep olmaktadır¹¹¹².

Yine, SK m. 30/15’teki “*Raportörler tarafından çözümlendirilemeyen başvurular*” ifadesi ile STİY m. 16/6’daki “*Ön inceleme ile sonuçlandırılmayan başvurular*” ifadesinden uyuşmazlığın esası Raportör tarafından çözülecekmiş gibi

¹¹⁰⁹Kale - Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 466; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 96; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 129; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 228; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1360.

¹¹¹⁰Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 511.

¹¹¹¹ STK 2022.E.151125 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (28 Temmuz 2022); STK 2022.E.145094 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (19 Temmuz 2022); STK 2022.E.156022 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (14 Temmuz 2022); STK 2022.E.173190 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (06 Temmuz 2022); STK 2021.E.194477 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (20 Kasım 2021); STK 2021.E.278492 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (31 Ocak 2021).

¹¹¹² Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 316.

bir anlam çıkabilmektedir. Doktrinde, kanunda ve yönetmelikte belirtilen bu ifadelerin başarısız kavram olarak kullanıldığı, uyuşmazlığın raportör tarafından ön inceleme sonucunda kapatılması anlamında kullanıldığı belirtilmektedir¹¹¹³.

Esasen sigortacılıkta tahkim yargılamasında, Raportörün uyuşmazlığa ilişkin karar verme yetkisi bulunmamaktadır¹¹¹⁴. Raportörlerin rolü yönünden yaşanan anlam karmaşasını gidermek için STİY m. 8/2’de açıkça “*raportör uyuşmazlığın esasına dair karar veremez.*” ifadesine yer verilmiştir¹¹¹⁵.

Raportör tarafından yapılan ön inceleme ise, HMK anlamında yapılan ön incelemeden farklı olarak, yargılamayı gerektirmemektedir¹¹¹⁶.

14.06.2018 tarih ve 30451 sayılı resmi gazete yayımlanan “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin*” 2. maddesi ile 26616 sayılı STİY m. 16/5’e, trafik sigortasından kaynaklı değer kaybı talepleri ile ilgili olarak şu hüküm eklenmiştir:

“Değer kaybı talepleri ilgili mevzuatında önceden belirlenen formül, yöntem veya ölçütlere göre başvuru sahibinin isteğine bağlı olarak, Komisyonun danışmanlık hizmetleri çerçevesinde raportörler tarafından sonuçlandırılır. Bu kapsamda yer alan dosyalar için raportörler tarafından komisyon listesine kayıtlı sigorta eksperlerinden sıra usulüne göre danışmanlık hizmeti alınır. Bu çerçevede hazırlanacak raporlar, ilgili mevzuatına uygun hesaplama yapıldığı belirtilmek suretiyle raportörler tarafından onaylanarak sonuçlandırılır. Buna rağmen, başvuru sahibi tarafından hakeme gidilmesinin talep edilmesi halinde hakemler tarafından yeniden bilirkişi tayin edilemez. Bu fıkra çerçevesinde verilecek danışmanlık hizmeti için, sigorta eksperlerine ödenecek ücret ile Komisyonun belirleyeceği başvuru ücreti başvuru yapanlardan alınır. Ücret ve masraf payı maktu olarak Komisyon tarafından önerilir ve Müsteşarlıkça onaylanır.”¹¹¹⁷

Söz konusu hüküm, Danıştay 10. Hukuk Dairesi tarafından, hakemlere verilmiş olan uyuşmazlığı çözme yetkisinin, değer kaybı talepleri açısından Raportörlere verildiği, Raportörlerin görevlerinin kanun ve yönetmelik ile belirlendiği, Raportörlerin uyuşmazlığın esasını çözme yetkisinin bulunmadığı, Raportörlere verilen yetkilerin ve görevlerin bu düzenleme ile aşıldığı gerekçelerine

¹¹¹³ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 129.

¹¹¹⁴ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 504.

¹¹¹⁵ Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 37.

¹¹¹⁶ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 96.

¹¹¹⁷ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/06/20180614-15.htm> (Erişim 15 Ekim 2022).

yer verilerek söz konusu düzenlemenin hukuka aykırı olması nedeniyle yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir¹¹¹⁸.

Kanaatimizce, Danıştay tarafından verilen karar hukuka uygundur. Danıştay kararı ile Raportörler tarafından uyuşmazlığın esasına ilişkin karar verilemeyeceği bir kez daha netlik kazanmıştır.

Uygulamada da, raportörler tarafından işin esasına yönelik bir karar verilmemektedir. Raportörler tarafından yapılan inceme ve bilgi belge toplama sebebiyle hakemlerce dosya daha hızlı çözülebilir hale gelebilmektedir¹¹¹⁹.

3.4.13 Başvurunun Sigorta Hakemi/ Hakem Heyeti Tarafından İncelenmesi

3.4.13.1 Tek Hakem Seçimi

Raportör tarafından ön inceleme aşaması tamamlandıktan sonra, Komisyon tarafından önceden düzenlenen listeden hakem seçimi yapılmaktadır (SK m.30/15). İşin niteliğine göre daha basit olan dosyalarda ve uyuşmazlık miktarına göre tek hakem veya heyet seçimi yapılmaktadır. Komisyon tarafından atanan hakem veya hakemler, uyuşmazlığın taraflarına derhal bildirilir (STİY m.16/9)¹¹²⁰.

SK m. 30/15'te uyuşmazlık miktarı 15.000,00 TL'nin altında olan dosyalarda tek hakem görevlendirmesi yapılacağı belirtilmektedir. Kanunda belirtilen 15.000,00 TL olan parasal sınır, 01.05.2022 tarihinde yürürlüğe giren “*Sigortacılık Kanunu’nun 30’uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ*”¹¹²¹ ile 24.000,00 TL’ye arttırılmıştır¹¹²². Daha sonra bu tebliğde değişiklik yapılarak, 28.02.2023 tarihinde yürürlüğe giren “*Sigortacılık Kanunu’nun 30’uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ*”¹¹²³ ile tek hakem görevlendirilmesinin yapılacağı parasal sınır 50.000,00 TL’ye arttırılmıştır. Buna göre, parasal sınırların

¹¹¹⁸ Danıştay 10. Dairesi (Danıştay), E. 2018/3190 E. (18 Ekim 2018).

¹¹¹⁹ Karacan, “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”, 38.

¹¹²⁰ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*,130; Kale - Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”,467; Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1360.

¹¹²¹ RG.16.04.2022, S. 31811.

¹¹²² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220416-9.htm> (Erişim 24 Aralık 2022).

¹¹²³ RG.28.02.2023, S. 32118.

uygulamasında hakem kararının verildiği veya hakem heyetinin teşekkül edeceği tarihteki miktar esas alınmaktadır¹¹²⁴.

STİY m. 16/8'e göre, Komisyon tarafından hakem seçimi yapılırken sıraya ve uzmanlık alanına göre seçim yapılmaktadır¹¹²⁵. Doktrinde bir görüş tarafından, Komisyon başkanlığı nezdindeki hakemlerin seçiminin ve atamasının yine Komisyon tarafından yapıyor olması, taraflarca aday dahi gösterilememesi, eleştirilmekte, daha fazla güvenilirliğin sağlanması için taraflara da hakem seçme hakkının tanınması gerektiği belirtilmektedir¹¹²⁶. Bu konudaki doktrindeki aksi görüş ise, tarafların seçim sürecinde hakemlerle iletişime geçip onları etkilemeye çalışabileceğinden hakemlerin taraflarca seçme imkânının sisteme zarar vereceğini ifade etmektedir¹¹²⁷.

Uygulamada, yönetmelik düzenlemesine paralel olarak, komisyon tarafından uyuşmazlık dosyasına hakem ataması yapılırken, öncelikle uyuşmazlığın konusuna göre hayat veya hayat dışı sigorta alanlarından hangisine girdiğinin tespiti yapılarak, atanacak hakem listesi grubu belirlenmektedir. Hakem listesi grubu belirlendikten sonra, belirlenen gruba ait hakem listesinden sıra usulü ve uzmanlığa göre seçim yapılmaktadır. Son zamanlarda, artan başvuru sayısı nedeniyle hakemler üzerinde fazla dosya birikiminin önüne geçmek ve dosyaların kısa sürede etkin olarak çözüme kavuşması için hakemlerin üzerindeki iş yükü da atama yapılırken dikkat edilen hususlardan biridir¹¹²⁸.

3.4.13.2 Hakem Heyeti Seçimi

Komisyonu yapılan başvurularda uyuşmazlık miktarına ve uyuşmazlığın niteliğine göre hakem heyeti seçilmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi, 01.05.2022 tarihinde yürürlüğe giren tebliğ ile heyet atama sınırında uyuşmazlık tutarı 15.000,00

¹¹²⁴ Sigortacılık Kanunu'nun 30'uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Madde 2(4)-*"Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan parasal sınırların uygulamasında hakem kararının verildiği; üçüncü fıkrasının uygulanmasında hakem heyetinin teşekkül edeceği tarihteki miktar esas alınır."* <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230228-9.htm> (Erişim 04 Mart 2023).

¹¹²⁵ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 512; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 130.

¹¹²⁶ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 131; Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri", 325.

¹¹²⁷ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 55.

¹¹²⁸ Yaşar, "Sigorta Hukukunda Tahkim"229; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 108; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1360.

TL iken, 24.000,00 TL'ye, daha sonra 28.02.2023 tarihinde ise, önceki tebliğde değişiklik yapılarak 50.000,00 TL'ye yükseltilmiştir. Yeni düzenlemeye göre, 28.02.2023 tarihinden sonra komisyona yapılan başvurularda ve verilen kararlarda dosyaya heyet ataması yapılabilmesi için uyuşmazlık miktarının 50.000,00 TL veya üzerinde olması gerekmektedir¹¹²⁹.

SK m. 30/15'e göre, uyuşmazlık tutarının yanında, uyuşmazlığın niteliğine göre de hakem heyeti ataması yapılabilmektedir. Buna göre, uyuşmazlığın tutarına bakılmadan, başka bir ifade ile uyuşmazlık miktarı tek hakem sınırında olsa da, uyuşmazlığın niteliği karmaşık ve fazla uzmanlık gerektiriyorsa, hakem heyeti ataması yapılabilmektedir¹¹³⁰.

STİY m. 16/7 uyarınca, hakem heyeti en az üç kişiden oluşmakta ve heyetten en az bir üyenin hukukçu olması gerekmektedir¹¹³¹.

Heyet ataması yapılmış dosyalarda, heyetten bir hakem koordinatör hakem olarak atanmaktadır. Koordinatör hakem, heyetindeki diğer üyelerin de görüşünü alarak, dosya üzerindeki tüm işlemleri, yazışmaları ara kararları alarak en son kararı yazarak heyet üyeleri ile paylaşmaktadır¹¹³².

Komisyona başvuru yapılırken uyuşmazlık tutarına göre tek hakem atanmış olan dosyalarda, yargılamanın işleyişine göre başvuru tarafından HMK m.176 uyarınca ıslah yoluyla¹¹³³ veya HMK m. 107/2 uyarınca belirli hale getirmeyle¹¹³⁴ talep artışı yapıldığında, yeni uyuşmazlık tutarına göre hakem heyeti ataması yapılması gerekirse, başvuru tarafından ek tamamlama harcı yatırılarak komisyona iletilir ve komisyon tarafından da dosya tek hakemliden heyete dönüştürülür. Bu durumda tek hakem olarak göreve başlayan hakem, koordinatör

¹¹²⁹ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 04 Mart 2023).

¹¹³⁰ Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 254.

¹¹³¹ Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1360; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 108;

¹¹³² Mehmet Çağrı Bağatur-Hande Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, (İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2017), 24.

¹¹³³ HMK m.176 hükmü: "Taraflardan her biri, yapmış olduğu usul işlemlerini kısmen veya tamamen ıslah edebilir."

¹¹³⁴ HMK m.107' hükmü: "(2) (Değişik:22/7/2020-7251/7 md.) Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktar veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda,

hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir. Aksi takdirde dava, talep sonucunda belirtilen miktar veya değer üzerinden görülüp karara bağlanır."

hakem olarak yargılamayı devam ettirmekte ve diğer yeni gelen heyet üyelerine dosya hakkında bilgilendirme yapmaktadır¹¹³⁵.

3.4.14 Hakemin Reddi Sebepleri

Hakemin reddine yönelik SK m. 30/15'te ve STİY m. 17'de düzenleme bulunmaktadır. SK m. 30/15'te tarafların “...*Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununda yer alan hâkimi ret nedenlerine dayanarak...*” hakemi reddedebileceği belirtilerek HUMK'da yer alan hakimin red nedenlerine gönderme yapılmıştır¹¹³⁶.

HUMK'un yürürlükte olduğu dönemde, HUMK'a yapılan bu göndermenin, HMK döneminde akıbetinin ne olacağı, “*Hakimin Red Sebepleri*”ni düzenleyen HMK m. 36'nın mı yoksa “*Hakemin Red Sebepleri*”ni düzenleyen HMK m. 417'nin mi uygulama alanı bulacağı doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, HMUK döneminde hakemin reddine ilişkin özel bir düzenleme bulunmadığından, hakemin reddi nedenlerinin, hakimin reddi nedenleri ile aynı düzenlemeye tabi tutulduğu ancak HMK'da tahkim sisteminin yasalaştığı ve özel olarak hakemin red sebeplerinin HMK m. 417'de düzenlendiği, o nedenle artık sigortacılık tahkim komisyonunda da hakemin red sebeplerinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir¹¹³⁷. Diğer bir görüş ise, HMK m. 417'nin değil, HUMK'a yapılan atıf sonucu hakimin red nedenlerinin yer aldığı HMK m. 36'nın uygulama alanı bulacağını belirtmektedir¹¹³⁸.

Kanaatimizce, yürürlükte olan HMK m. 417 uyarınca hakemin red sebeplerinin uygulanması gerekmektedir.

SK m. 30/15'te taraflarca yapılacak red talebinin komisyona “*durumun öğrenildiği tarihten itibaren en geç beş iş günü içinde bir dilekçeyle*” yapılacağı belirtilmiştir. STİY m. 17.'de ise tarafların “*atanan hakem veya hakemleri, atamayı öğrendiği tarihten itibaren beş iş günü içinde yazılı olarak*” reddedileceği düzenlenmiştir. Bu düzenleme doktrinde, yönetmeliğin kanuna aykırı olması ve red

¹¹³⁵ Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 25.

¹¹³⁶ Kale - Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 467

¹¹³⁷ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 6; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 329.

¹¹³⁸ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 103.

zamanının sadece belirli bir zaman dilimine sıkıştırılması nedeniyle eleştirilmekteydi¹¹³⁹.

2021 yılında, 31564 sayılı “Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile STİY’de süre yönünden değişiklik yapılarak hakemin reddi için daha önce öngörülen on beş günlük süre, kanuna uygun hale getirilerek beş iş günü olarak değiştirilmiştir. Böylece kanun ile yönetmelik arasındaki hakemin reddine ilişkin süre yönünden farklılık ortadan kaldırılmıştır¹¹⁴⁰.

Ancak kanun ile yönetmelik arasındaki tek fark süre yönünden olmayıp sürenin başlama anı da farklılık göstermektedir. Kanunda, beş iş günlük süre, “durumun öğrenilmesinden” itibaren başlarken, yönetmelikte “hakemin/heyetin atanmasından” itibaren başlamaktadır. Yönetmeliğin bu hükmü ile tahkim yargılamasının hızlı sonuçlanmasının amaçlanmış olabileceği ifade edilmekte¹¹⁴¹ ise de, yönetmelik ile bu şekilde taraflara hakemin reddedilmesi için kısıtlayıcı olarak belirli bir zaman dilimi süresinin verilmesi kanuna aykırı olacağından ve yargılama sırasında veya sonrasında hakemin red sebepleri ortaya çıkabileceğinden haklı olarak doktrinde eleştirilmektedir.¹¹⁴²

Kanaatimizce de, yönetmelikte süre yönünden yapılan değişiklik gibi, sürenin başlangıcı yönünden de değişiklik yapılarak kanuna uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Normlar hiyerarşisi karşısında, tarafların hak kaybına uğramasının önüne geçilmesi için Kanun ile yapılan düzenlemeye göre hareket edilmesi gerekmektedir¹¹⁴³.

¹¹³⁹ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 328.

¹¹⁴⁰ Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik-Madde 10– Aynı Yönetmeliğin 16 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “onbeş gün” ibaresi “onbeş işgünü” olarak değiştirilmiştir. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210810-1.htm> Erişim (24 Aralık 2022).

¹¹⁴¹ Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 219; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1354.

¹¹⁴² Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1354; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 328.

¹¹⁴³ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 105.

Hakemin red sebepleri STİY m. 17’de şu şekilde sayılmıştır:

- “a) Hakem taraflardan birine öğüt vermiş ya da yol göstermişse.
- b) Hakem taraflardan biri veya ilgili bir üçüncü kişi karşısında kanunen gerekmediği halde görüşünü bildirmişse.
- c) Hakem, tanık, bilirkişi, Hukuk Muhakemeleri anlamında hakem, veya hakim sıfatıyla dinlenmiş veya hareket etmişse.
- ç) Hakem taraflardan biriyle dördüncü dereceye kadar yansoy hısımlığı varsa.
- d) Hakem ile taraflardan biri arasında bir dava veya düşmanlık bulunuyorsa.
- e) Hakemin tarafsızlığından şüpheye düşülmesini gerektirecek önemli sebepler varsa”¹¹⁴⁴

Bu düzenlemenin örnekleme ve yol gösterici nitelikte olması sebebiyle faydalı olduğu belirtilmektedir¹¹⁴⁵.

Taraflarca yapılan red talebi üzerine, Komisyon müdürü, iki tarafın görüşlerini dinledikten sonra bu konuda karar verir (SK m.30/15). Hakem ataması Komisyon tarafından yapılırken hakem red talebinin komisyon müdürü tarafından karara bağlanması doktrinde eleştirilerek, hakem atanmasının ve red prosedürünün aynı kişi ve kurum tarafından yapılması gerektiği belirtilmiştir¹¹⁴⁶. Denetime elverişliliğin sağlanması için, Komisyon Müdürü tarafından verilen hakemin reddine ilişkin kararın en azından gerekçeli ve açıklayıcı olması gerekmektedir¹¹⁴⁷.

Komisyon müdürü tarafından hakemin reddine ilişkin kabul veya red kararı en geç beş iş günü içinde verilecektir (SK m. 30/15). Komisyon müdürü tarafından karar verilinceye kadar geçen beş iş günlük sürede yargılamanın devam edip etmeyeceği yönünde bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda tek hakemli dosyalarda yargılamanın duracağı, heyetli dosyalarda heyetten sadece bir veya en çok iki hakemin reddi istemi halinde yargılamanın devam edebileceği belirtilmektedir¹¹⁴⁸.

¹¹⁴⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11514&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim 15 Ekim 2022).

¹¹⁴⁵ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 104; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 329.

¹¹⁴⁶ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 105; Yeşilova Aras-Yeşilova “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 330.

¹¹⁴⁷ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 331.

¹¹⁴⁸ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 468; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 105.

Hakemin reddi halinde, heyette bulunan diğer hakemler yargılamaya devam etse de, eksik hakemle karar veremeyeceklerinden hakemin reddi sonucunun beklenmesi gerekecektir¹¹⁴⁹. Bununla birlikte, hakem yargılamasının tamamen durması da söz konusu olabilecektir. Nitekim müdür tarafından nihai karar en geç beş iş günlük sürenin sonunda verileceğinden, yargılama süresi açısından bir sıkıntı olmayacağı düşünülmektedir¹¹⁵⁰. Süre sıkıntısının yaşandığı durumda, süre uzatım talep edilebilecektir¹¹⁵¹.

Komisyon müdürü tarafından hakemin reddi talebi reddedildiğinde özellikle tek hakemli dosyalarda reddedilen hakem tarafından yargılamaya devam edilmesi tarafların tahkime olan güvenini sarsabileceği ihtimalini gündeme getirmektedir¹¹⁵².

3.4.15 Hakemin Uyuşmazlığa Bakamayacağı Haller

Sigorta hakeminin uyuşmazlığa bakamayacağı haller, başka bir ifade ile hakemin çekilme sebepleri STİY m. 18’de belirlenmiştir¹¹⁵³. Anılan hüküm şu şekildedir:

- “a) Kendisine ait olan veya doğrudan doğruya ya da dolayısıyla ilgili olduğu davada,
- b) Aralarında evlilik bağı kalksa bile eşinin davasında,
- c) Kendisi veya eşinin altsoy veya üstsoyunun davasında,
- ç) Kendisi ile arasında evlatlık bağı bulunanın davasında,
- d) Üçüncü derece de dâhil olmak üzere kan veya kendisini oluşturan evlilik bağı kalksa dahi kayın hısımlığı bulunanların davasında,
- e) Nişanlısının davasında,
- f) İki taraftan birinin vekili, vasisi, kayyumu veya yasal danışmanı sıfatıyla hareket ettiği davada,
- g) Tahkim sırasında, yönetiminde bulunduğu tüzel kişiye ait uyuşmazlıklar”¹¹⁵⁴

¹¹⁴⁹ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 468,

¹¹⁵⁰ Yeşilova-Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 332.

¹¹⁵¹ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 468.

¹¹⁵² Yeşilova-Aras, Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 331.

¹¹⁵³ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 106.

Sayılan bu hususların varlığı halinde taraflarca bir talep olmasa bile, hakem çekinmek zorundadır¹¹⁵⁵.

Yönetmelikte sayılan bu hallerin dışında, daha önce belirtmiş olduğumuz SK m. 30/19’da hakeminin tarafsız olması gerektiği belirtilerek, hakem olma koşulunu sağlasa bile hakem olamayacak kişiler sayılmıştır. Bu maddenin son cümlesinde, HMUK m. 28’deki “*hakimin yasaklılığı*” hükmüne atıf yapılmıştır. Yapılan bu atfın, HMK yürürlüğe girdikten sonra, “Yasaklılık Sebepleri” başlıklı HMK m. 34’e yapılmış sayılacağı kabul edilmektedir¹¹⁵⁶.

3.4.16 Sigorta Tahkimde HMK Hükümlerinin Uygulanması

Sigortacılıkta tahkimin amacı sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıkların hakemler vasıtasıyla çözülmesidir. Bu amaç doğrultusunda, hakemlerin seçimi, yargılamanın hangi usullerde yapılacağı, süresi gibi düzenlemeler SK’da ve STİY’de kısmen düzenlenmiştir¹¹⁵⁷.

SK m. 30/23’te “*Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanununun hükümleri, sigortacılıktaki tahkim hakkında da kıyasen uygulanır.*” hükmü bulunmaktadır. HUMK’un yürürlükte olduğu dönemde getirilen söz konusu bu maddede HMUK yürürlükten kalktıktan sonra, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak HMK’nın 447/2. maddesi gereğince “*yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış*” sayılacağından, SK m. 30/23 ile HMK hükümlerine atıf yapıldığı kabul edilmektedir¹¹⁵⁸. Buna göre SK’da ve STİY de boşluk bulunduğu hallerde HMK’nın ilgili hükümleri kıyasen uygulanabilecektir¹¹⁵⁹.

¹¹⁵⁴ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=11514&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> (Erişim 15 Kasım 2022).

¹¹⁵⁵ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 121; Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 467.

¹¹⁵⁶ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 6.

¹¹⁵⁷ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 253.

¹¹⁵⁸ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 974.

¹¹⁵⁹ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 4.

3.4.17 Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü

Sigortacılıkta Tahkim yargılamasında SK'da ve STİY'de yargılama usulü ile ilgili olarak bazı özel düzenlemelere yer verilmiş ise de, hakem ataması yapıldıktan sonra, hakemler tarafından izlenmesi gereken yargılama usulü hakkında SK'da ve STİY'de ayrıntılı bir düzenleme bulunmamaktadır¹¹⁶⁰.

Doktrinde bir görüş, hakemlerce yapılan inceleme sırasında özel ve istisnai hükümlerin göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtirken¹¹⁶¹ diğer görüş ise SK m. 30/23 ile HMUK'a yapılan atıf nedeniyle, hakemlerin serbestçe yargılama usulünü belirleyemeyeceklerini HMK hükümlerini uygulamak zorunda olmadıklarını belirtmektedir¹¹⁶². Uygulamada yargılama, hakemlerce SK ve STİY ve bu kanun ve yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde de HMK'nın ilgili maddeleri kıyasen uygulanarak yürütülmektedir¹¹⁶³.

3.4.17.1 Davanın Açılması

Davanın açılış zamanının tespit edilmesi zamanaşımı açısından önem arz etmektedir. TBK m. 154 uyarınca, Sigortacılıkta Tahkim yargılamasında davanın açılış tarihinde zamanaşımı kesilecektir¹¹⁶⁴.

Sigortacılıkta Tahkimde davanın ne zaman açılmış sayılacağı ile ilgili SK'da ve STİY'de açık bir düzenleme bulunmamaktadır. SK m. 30/23'ün HMK'ya yaptığı atıf sebebiyle, HMK m.426'daki "*Taraflar aksini kararlaştırmadıkça tahkim davası, hakemlerin seçimi için mahkemeye veya tarafların sözleşmesine göre hakem seçecek olan kişi, kurum veya kuruluşa başvurulduğu ... tarihte açılmış sayılır.*" ifadesinden yola çıkarak, Sigortacılık tahkimde de davanın açılış zamanının, başvurunun Komisyona yapıldığı tarih sayılacağının kabulü gerekmektedir¹¹⁶⁵.

¹¹⁶⁰ Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 6.

¹¹⁶¹ Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 256.

¹¹⁶² Öztekin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış", 5; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 130.

¹¹⁶³ Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 31.

¹¹⁶⁴ Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 6; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 132; Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 5.

¹¹⁶⁵ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 132; Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun

Dava dilekçesinin ne zaman verileceğine ilişkin olarak ise, doktrinde bir görüş, hakemin dava dilekçesinin sunumu için başvurucuya süre vermesi ve bu süre içinde başvurucunun taraf sayısından bir fazla olacak şekilde dava dilekçesini dosyaya sunması gerektiği belirtilmektedir.¹¹⁶⁶ Ancak, uygulamada hakem ataması yapıldıktan sonra dava dilekçesinin sunulması için davacıya süre verilmesi yöntemi kullanılmamaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, dava dilekçesi niteliğindeki başvuru formu ve verilirse eki dilekçe, komisyona yapılan başvuru sırasında online olarak sisteme yüklenmektedir¹¹⁶⁷.

3.4.17.2 Sigorta Bilgi Ve Gözetim Merkezi (SBM) Online Sisteminde Dilekçeler Teatisi ve Tebligat Usulü

Sigortacılıkta Tahkim yargılamasında taraflar ve hakemler tarafından bir takım usuli işlemlerde SBM online sistemi¹¹⁶⁸ 2016 yılından itibaren kullanılmaktadır. Böylece Sigortacılıkta Tahkimde, Tebligat Kanunu uyarınca klasik anlamda tebligat usulü¹¹⁶⁹ kullanılmamaktadır. Örneğin aleyhine başvuru yapan sigorta kuruluşu tarafından cevap dilekçesi SBM sistemine eklendiğinde, cevap verme durumu sistemde “Evet” yazmaktadır¹¹⁷⁰.

SBM sistemine cevap dilekçesinin eklenmesi ile başvurucuya ve hakeme e mail ve mesaj yolu ile bildirim gitmektedir. Bu noktada Sigortacılıkta Tahkim uygulamasında cevaba cevap dilekçesi gönderilmediğini belirtmek gerekmektedir¹¹⁷¹.

Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından tüm hakemlere kullanmak ve yazışmaları yapmak üzere “adsoyad.hakem@sigortatahkim.org.tr” uzantılı resmi mail hesabı tahsis edilmiştir. Komisyon ve taraflarca yapılan tüm iş ve işlemlerle ilgili bilgilendirmeler hakemlere tahsis edilen maile gönderilmektedir¹¹⁷². Örneğin, komisyon tarafından hakem/ hakem heyeti ataması yapıldığında, ilgili

Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 5; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 981.

¹¹⁶⁶ Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 5.

¹¹⁶⁷ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹¹⁶⁸ <https://online.sbm.org.tr/sbm-admin/cweb/public/home.sbm> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹¹⁶⁹ Ejder Yılmaz-Tacar Çağlar *Tebligat Hukuku* (Ankara: Yetkin Yayınları, 2013), 35-697.

¹¹⁷⁰ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹¹⁷¹ Karayazgan, “Sigortacılıkta Tahkim”, 14.

¹¹⁷² Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 124; Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 34.

hakeme/hakem heyetine dosya ataması yapıldığını belirten “ *Hakem görevlendirme bildirimi* ” maili gönderilmektedir¹¹⁷³.

Yine bilirkişi raporlarının taraflara tebliğ edilmesi de SBM üzerinden yapılmaktadır¹¹⁷⁴. SBM sistemi kullanılmadan önce, raporların tebliğ edilmesi sürecinde sıkıntılar yaşanmaktaydı. Hakemler tarafından bazen bilirkişi raporu taraflara e mail ile gönderilirken, bazen ise hiç gönderilmemekteydi. Bazen de gönderilen e mailler ilgilere ulaşmamaktaydı¹¹⁷⁵. Bu durum tarafların yargılama sürecinden habersiz kalmasına ve sürpriz bir kararla karşılaşmalarına sebep olmaktaydı. O nedenle Sigortacılıkta tahkim yargılamasında standart bir bildirim ve sürecin olmaması eleştirilmektedir¹¹⁷⁶.

Kanaatimizce, günümüzde hakemlerce komisyon tarafından tahsis edilen resmi mail adresleri ile birlikte SBM sisteminin de aktif şekilde kullanılması sonucunda taraflara tebligat yapılamaması sorunu çözülmüştür.

SBM sistemi ile artık cevap dilekçesinin sunulması, karşı tarafa tebliği, hakemlerce alınan ara kararların taraflara tebliği, bilirkişi raporunun taraflara tebliği, taraflarca rapora itiraz dilekçelerin sunumu ve taraflara tebliği gibi tüm işlemler yapılabilirken bu kez de SBM sistemi üzerinden hakemlerce taraflara rapora itiraz vs gibi işlemlerin yapılması için verilen sürelerin kısa olmasından kaynaklı sorunlar yaşanmaktadır. Zaman zaman hakemlerce taraflara ara kararın yerine getirilmesi veya beyanda bulunulması için üç günlük veya bir günlük gibi çok kısa süreler verilerek sürelerin kaçırılması halinde hak kayıplarının yaşanmasına sebep olunmaktadır¹¹⁷⁷.

Tahkimin yargılama süresi ve işleyiş amacı göz önünde bulundurulduğunda HMK’da uygulanan sürelerin, sigortacılıkta tahkimde uygulanması mümkün değildir. Ancak, yine de taraflara makul süreler verilmesi gerekmektedir. Özellikle itiraza tabi olmayan, uyuşmazlıklarda tarafların verilen süreyi kaçırmaları nedeniyle uğrayacakları hak kayıpları daha fazla olabilmektedir. Bu nedenle doktrinde, sigortacılıkta tahkim yargılamasının hem amacına hem de süresine uygun olacak

¹¹⁷³ Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 28.

¹¹⁷⁴ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹¹⁷⁵ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹¹⁷⁶ Karayazgan, “Sigortacılıkta Tahkim”, 14.

¹¹⁷⁷ Ahmet Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları” *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022), 1605.

olan sürenin 7 gün olduğu ve taraflara gönderilen mailin tatil gününe rast gelip gelmediğine dikkat edilmesi gerektiği belirtilmektedir¹¹⁷⁸.

3.4.17.3 Hakem İncelemesi

Sigortacılıkta Tahkimde yargılamasında hakem incelemesi ile ilgili olarak SK m. 30/15'te "*Hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir.*" hükmüne yer verilmiştir¹¹⁷⁹. Bu hükümden yola çıkarak sigortacılıkta tahkim yargılamasında duruşma yapılıp yapılamayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Doktrinde bir görüş, duruşma yapılmaksızın inceleme yapılması gerektiğini belirtirken¹¹⁸⁰, bir görüş ise, duruşma yapılmasının gerekli olduğunu¹¹⁸¹ diğer bir görüş ise, sadece ihtiyaç olduğu hallerde duruşma yapılabileceğini buna engel bir düzenlemenin bulunmadığını belirtmektedir¹¹⁸².

Yürürlükten kaldırılan, 2009/1 tebliğin 7b maddesinde, hakemlerin duruşma yapabileceği düzenlenmişti. Ancak tebliğin yürürlükte olduğu dönemde dahi tebliğdeki düzenleme ile hakemlerin duruşma yapmasının değil, sadece taraflardan sözlü açıklama alabileceğinin mümkün hale getirildiği belirtilmiştir¹¹⁸³.

SK m.30/15'teki "*Hakemler, sadece kendilerine verilen evrak üzerinden karar verir.*" ifadesi ile asıl anlatılmak istenenin, hakemler tarafından bizzat delil ikame edilemeyeceğinin olduğu belirtilmektedir¹¹⁸⁴.

¹¹⁷⁸ Karayazgan, "Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları", 1606.

¹¹⁷⁹ Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 7; Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 59; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 133; Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 342; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 119-120.

¹¹⁸⁰ Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 256; Kurt Konca "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1361; Ulusoy, *Nispi Zorunlu Tahkim Olarak Sigortacılıkta Tahkim*, 243.

¹¹⁸¹ Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 343.

¹¹⁸² Öztekin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış", 7; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 512; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1362; Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 7; Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 471; Metin Karacan "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Sigortacılıkta Tahkim", *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 26 (Ekim-Aralık 2011), 53.

¹¹⁸³ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 60.

¹¹⁸⁴ Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 471

Mevzuatta sigortacılıkta tahkim yargılamasında duruşma yapılmayacağına dair açık ve net düzenleme bulunmamakla birlikte, uygulamada hakemlerin tamamı sınırlı sayıda istisnalar haricinde dosya üzerinden karar vermektedir¹¹⁸⁵.

3.4.17.4 Sigortacılıkta Tahkimde Davanın İhbarı ve Davaya Müdahale

Davanın ihbarı, usul hukukunda, taraflardan birisinin devam eden yargılama sırasında, kendisine yardım etmek üzere, davaya müdahalesinin sağlanması amacıyla üçüncü kişiye davanın duyurulmasıdır¹¹⁸⁶.

Yargıtay bir kararında, uyuşmazlığın hakem tarafından çözüldüğü davalarda, davanın üçüncü kişilere ihbar edilebileceğini ve üçüncü kişilerin davaya müdahale edebileceğini belirtmiştir¹¹⁸⁷. Doktrinde, hakem yargılamasında davanın ihbarı ve davaya ferî müdahale ile ilgili hükümlerin taraflarca açıkça kararlaştırılmadığı takdirde uygulanmayacağı, bu hükümlerin uygulanması için üçüncü kişilerle de tahkim sözleşmesinin imzalanması gerektiği ve hakem mahkemesinin kabul etmesi gerektiği belirtilmektedir¹¹⁸⁸.

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında davanın ihbarı ve davaya müdahale ile ilgili olarak, yürürlükten kaldırılan 2009/1 sayılı tebliğin 7/1-d maddesinde, “hakemlerde açılmış bir dava üçüncü kişilere ihbar edilebilir ve üçüncü kişilerde hakemlerde açılmış bir davaya müdahil olabilir” hükmü bulunmaktaydı. Bu hüküm Sigortacılıkta tahkimde ihbar ve müdahale yönünden Yargıtay çözümünü benimsemiştir¹¹⁸⁹. Ancak doktrinde bu tebliğ, tahkimin genel yapısıyla uyuşmadığı, sigortacılıkta tahkime kimlerin başvuru yapabileceğinin mevzuatta açık bir biçimde düzenlendiği, sigortacılık tahkimin bir hakem yargılaması olduğu, hakem yargılamasının ihbar ve müdahaleye kapalı olduğu gerekçeleriyle eleştirilmiştir¹¹⁹⁰.

İhbar hususu rücu davaları açısından önemli¹¹⁹¹ olsa da, gelinen aşamada, tebliğin yürürlükten kalkması ve HMK’nın tahkime ilişkin maddelerinde davanın

¹¹⁸⁵ Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 48.

¹¹⁸⁶ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 232.

¹¹⁸⁷ Yargıtay Ticaret Dairesi (Yargıtay), K. 1960/2938 (08 Kasım 1960) (Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 180).

¹¹⁸⁸ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 750.

¹¹⁸⁹ Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 8.

¹¹⁹⁰ Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 345.

¹¹⁹¹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 125.

ihbarı ve müdahale ile ilgili bir hüküm bulunmaması ve doktrinde yapılan eleştiriler neticesinde sigortacılıkta tahkim yargılamasında davanın ihbarı ve müdahalesi mümkün olmamaktadır¹¹⁹².

3.4.17.5 Sigorta Tahkim Hakemlerince Bilgi Belge Temin Edilmesi

Komisyonla yapılan başvurular, daha önce belirttiğimiz üzere, öncelikle raportör incelemesinden geçerek, tahkime başvuru şartlarının sağlanıp sağlanmadığı ve bilgi belge eksikliği yönünden incelenmektedir. Bu nedenle raportör incelemesinden geçen dosyanın belirli bir olgunluğa ulaştığı varsayımı ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu varsayımdan yola çıkarak yargılama sırasında hakemlerce tespit edilen usulî eksikliğin veya bilgi belge eksikliğin tamamlanmayacağı, raportörlerce yapılan incelemenin hatasız ve eksiksiz olduğunun kabul edilmesi doğru olmayacaktır¹¹⁹³. O nedenle hakem veya hakem heyeti tarafından yapılacak yargılamada, dosyada uyuşmazlığın çözümü için esasını ilgilendiren bilgi ve belgelerde eksiklik olduğu tespit edildiğinde, söz konusu eksikliğin alınacak ara karar ile taraflara süre verilerek tamamlanması gerekmektedir¹¹⁹⁴.

Uygulamada da çoğunlukla hakemler tarafından dosyada inceleme yapabilmek için yeterli belge bulunmadığında ara karar ile taraflardan istenilmektedir¹¹⁹⁵.

Tarafların elinde bulunmayan veya çeşitli kurumlardan temin edilmesi gereken belgelerin sigorta hakemlerince müzekkere yazılarak temin edilip edilmeyeceği hususunda mevzuatta bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda Yargıtay, üçüncü kişilerden veya kurumlardan temin edilebilecek nitelikteki belgelerin, HMK m. 195, 216-221 hükümleri uyarınca ilgili kişi ve kurumlara sorarak temin etmesi gerektiği görüşündedir¹¹⁹⁶. Doktrinde, Hakemlerin davayı aydınlatma yükümlülüğü çerçevesinde delillerin toplanması amacıyla müzekkere

¹¹⁹² Mehmet Tuğberk Dekak, *Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü*, (Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 80.

¹¹⁹³ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 256.

¹¹⁹⁴ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 134.

¹¹⁹⁵ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1612.

¹¹⁹⁶ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/3814 (19 Nisan 2021) (Halil Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2022), 157.

yazma yetkisine sahip olduğu ifade edilmektedir¹¹⁹⁷. Bu hususta hakemler uyuşmazlığa bakmakla görevli ticaret mahkemesinden yardım alabileceklerdir¹¹⁹⁸.

3.4.17.6 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Bilirkişi İncelemesi

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakem/hakem heyeti bazı uyuşmazlıkların çözümünde özel ve teknik bilgiye ihtiyaç duyabilmektedir. 2016 yılına kadar sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakem/hakem heyetinin bilirkişiye başvurma olanağı bulunmadığından bu dönemde, hakemlerce bilirkişi incelemesi yaptırılmaması doktrinde eleştirilmekteydi¹¹⁹⁹.

Sigortacılıkta Tahkim yargılamasında bilirkişi incelemesine ilişkin ilk düzenleme, 19.01.2016 tarih ve 29598 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmeliğin” 6. maddesiyle, STİY m. 16’ya eklenen 12. fıkra ile yapılmıştır. Buna göre, hakemler çözümü hukuk dışındaki teknik ve özel bilgiyi gerektiren hallerde bilirkişi görüşüne başvurabileceklerdir (STİY m.16/12)¹²⁰⁰.

STİY m.16/12’ye dayanılarak, bilirkişilerde aranacak niteliklerin belirlenmesi ve bilirkişi listesi oluşumu için, komisyon tarafından ilk olarak “Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Bilirkişilik Yapacaklara İlişkin Usul ve Esaslar”¹²⁰¹ hazırlanmıştır. Anılan düzenlemenin “Bilirkişiliğe Kabul Şartları” başlıklı m.4/3’teki “Hukuk öğrenimi görmüş kişiler, hukuk alanı dışında ayrı bir uzmanlığa sahip olduğunu ve birinci fıkradaki şartları taşıdığını belgelendirmediği takdirde, bilirkişilik listesine kaydedilemez” hükmü ile “Uzmanlık Alanı” başlıklı m5/1’deki

“(1) Aşağıdaki konularda bilirkişi atanacak kişilerin; a) Sürekli sakatlık/destekten yoksun kalma tazminatları: Aktüer veya yardımcı aktüer ile üniversitelerin ilgili bölümlerinde aktüerya konusunda görev yapan öğretim elemanı, b) Değer kaybı: Kara araçları branşında ruhsat sahibi sigorta eksper, c) Yangın ve doğal

¹¹⁹⁷ Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 105.

¹¹⁹⁸ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 123.

¹¹⁹⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 134.

¹²⁰⁰ Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 60; “Sigortacılıkta Tahkim”, 14; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 976; Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*, 30; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 230; Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 44; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 121.

¹²⁰¹ http://www.eksperlerdernegi.com/files/downloads/PageFiles/%7B67c1af4e-cb3b-4715-82d3-1a46b1c07d0e%7D/Files/Usul_ve_Esaslar.pdf (Erişim 02 Mayıs 2022).

afetler ile mühendislik sigortaları: İlgili branşta ruhsat sahibi sigorta eksperleri, meslek odasına kayıtlı mühendis veya üniversitelerin ilgili bölümlerinde görev yapan öğretim üyeleri, d) Sağlık/hastalık: Devlete ait kurumlarda veya üniversite hastanelerinde görev yapan doktor, e) Devlet destekli tarım sigortaları: İlgili alanda ruhsat sahibi Tarım Sigortaları Havuzu eksperleri, olması gerekir.”

hükümünün iptali için İstanbul Barosu Başkanlığı tarafından Danıştay’da 2016 yılında dava açılmıştır. Danıştay 10. Dairesi tarafından 13.10.2021 tarihinde dava konusu yapılan hükümlerin iptaline karar verilmiştir¹²⁰².

Danıştay’da süren yargılama sırasında, iptali istenen hükümlerde yeniden düzenleme yapılarak, “Sigorta Tahkim Komisyonu Bilirkişilik Yönetmeliği” (STKBY) 18.04.2019 tarih ve 30749 sayılı resmi gazetede yayımlanmış ve 18.08.2019 tarihinde yürürlüğe girerek uygulanmaya başlamıştır. Söz konusu yönetmelikte, Bilirkişi başvuru şartları, bilirkişilerde aranan nitelikler, bilirkişi görevlendirmeleri, bilirkişilerin listeye kaydı, bilirkişililerin çalışma usul ve esaslarını düzenlenmektedir¹²⁰³.

Uygulamada sigortacılıkta tahkim yargılamasında, Sigorta hakemi/hakem heyeti bilirkişi seçimini, Komisyon Başkanlığı nezdinde tutulan “*Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu*” (SEDDK)’nin belirlediği esaslar çerçevesinde her yıl düzenlenen bilirkişi listesinden yapmaktadır¹²⁰⁴.

Uyuşmazlık konusu dosyanın niteliğine göre, Hakem/hakem heyeti tarafından tek veya heyet bilirkişi seçimi yapılabilmektedir(STKBY m. 22/3)¹²⁰⁵. Bilirkişi listesi uzmanlık alanlarına göre SBM sisteminde gruplara ayrılmıştır. Hakem/hakem heyeti tarafından bilirkişi/bilirkişi heyeti seçimi yapılırken, SBM sisteminde bulunan uzmanlık alanlarına göre gruplanmış bilirkişi listesinden rastgele atama yöntemi ile bilirkişi ataması yapılmaktadır¹²⁰⁶.

¹²⁰² Danıştay 10. Dairesi (Danıştay), K. 2021/4716 (13 Ekim 2021).

¹²⁰³ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”,1612.

¹²⁰⁴ Özlem Türkmenözü - Özgür Akpınar, “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, *Reasürör Dergisi*, 126 (Ekim 2022), 13.

¹²⁰⁵ Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 60; ,“Sigortacılıkta Tahkim”,14; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 976; Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*,30; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 230; Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,44.

¹²⁰⁶ 22.07.2019 Tarihli Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Çalışma Rehberi

Bilirkişinin tarafsızlığına ilişkin olarak STİY m. 16/12' uyarınca hakemler hakkındaki yasaklılık ve ret sebepleriyle ilgili kurallar bilirkişiler bakımında da uygulanmaktadır¹²⁰⁷.

Sistemden bilirkişi ataması yapıldıktan sonra, hakem tarafından ara karar alınarak SBM sistemine yüklenmektedir. Ara kararda, dosyaya atanan bilirkişinin adı soyadı, bilirkişinin inceleme yapacağı hususlar ve Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından belirlenen “Bilirkişi Ücret Tarifesi”¹²⁰⁸ne göre takdir edilen ücret ve ücretin yatırılacağı Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığına ait banka hesap bilgileri bulunmaktadır. Başvurucu tarafından, tahkim hesabına ara kararda belirtilen bilirkişi ücreti yatırıldığında, dosyanın hakemine komisyon tarafından bilgilendirme e maili gönderilmektedir. Bilgilendirme e maili üzerine hakem/ hakem heyeti rastgele atama yöntemiyle seçilmiş olan bilirkişinin görevini başlatmak için, SBM sisteminden “Bilirkişi Görevlendir” butonu yardımı ile seçilen bilirkişinin görev süresini ve inceleme detaylarını belirterek görevlendirme yapmaktadır¹²⁰⁹.

Görevlendirmesi yapılan bilirkişi, STKBY m. 24 uyarınca hakem tarafından kendisine verilen süre içinde dosya üzerinden inceleme yaparak raporunu tanzim etmektedir. Bilirkişiye verilen süre, inceleme için yeterli olmadığında talep halinde ve gerektiğinde hakem tarafından dosyanın karar verme süresi de gözetilerek uygun ek süre verilmektedir. Doktrinde bir görüş, dosyanın bilirkişide olduğu sürenin dört aylık yargılama süresi içinde değerlendirilmemesi gerektiğini belirtmektedir¹²¹⁰.

Bilirkişi tarafından hazırlanan rapor dürüstlük kuralları çerçevesinde bağımsız, tarafsız ve objektif olmalıdır (STKBY m.5/1). Bilirkişi, uzmanlığı çerçevesinde ara karar ile kendisinden istenilen konularda özel ve teknik bilgiyi gerektiren hususlar dışına çıkmadan raporunu tanzim etmeli, raporda hukuki değerlendirmede bulunmamalıdır (STKBY m.5/2)¹²¹¹.

Bilirkişi tarafından yönetmeliğe uygun olarak hazırlanan rapor, SBM sistemine yüklenmektedir. Sisteme yüklenen bilirkişi raporu hakem tarafından yine SBM sistemi üzerinden taraflara tebliğ edilmektedir¹²¹².

¹²⁰⁷ Günay, *Sigorta Hukuku*, 54; Dekak, *Sigorta Tahkimde Yargılama Usulü*, 78; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 122.

¹²⁰⁸ <http://www.sigortatahkim.org.tr/files/bilirkisiucrettarifesi2021.pdf> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹²⁰⁹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹²¹⁰ Günay, *Sigorta Hukuku*, 54.

¹²¹¹ Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 42.

¹²¹² Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 122.

Bilirkişi raporuna beyanda bulunmak için taraflara verilecek süre hakkında STKBY’de bir düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte doktrinde, hakemlerin bilirkişi raporuna itiraz süresi için taraflara HMK m. 281’de düzenlenen iki haftalık süreye uymak zorunda olmadıkları belirtilmektedir¹²¹³.

Kanaatimizce de Sigortacılıkta Tahkim yargılaması açısından taraflara rapora beyan için HMK m. 281 uyarınca iki haftalık beyan süresinin verilmesi yargılama süresinde aksaklık yaşanmasına sebep olabilecektir. O kadar ki, bazı karmaşık dosyalarda iki, hatta üç farklı bilirkişi incelemesi yapılabildiği ve ek rapor da alındığı düşünüldüğünde her bir rapora beyan için taraflara ikişer haftalık süre verilmesi halinde sigorta tahkim yargılama süresi olan dört aylık sürenin yeterli olamamasına sebep olabileceğini düşünmekteyiz. Doktrinde de hakemlerin bilirkişi raporuna itiraz için HMK’da düzenlenen iki haftalık süreye uymak zorunda olmadıkları belirtilmektedir¹²¹⁴.

Buna karşılık, sigortacılıkta tahkim yargılamasında uyuşmazlığın taraflarına, bilirkişi raporlarına karşı itiraz ve beyanlarını sunmak üzere işin mahiyetine göre yeterli süreler verilmemesi veya süre verilmekle birlikte, verilen sürenin sona ermesi beklenmeksizin karar verilmesi, hak kayıplarının yaşanmasına da sebebiyet vermektedir¹²¹⁵. Yargıtay, raporun taraflara tebliğ edilmeden, itiraz ve beyanda bulunma hakkı verilmeden karar verilmesinin hukuki dinlenilme hakkının ihlali olarak kabul etmiştir¹²¹⁶.

Kanaatimizce, süre açısından hakem uygulamasında birlik sağlanması için yönetmelikte düzenleme yapılmasının faydalı olacağını düşünmekteyiz. Hak kayıplarının yaşanmaması ve yargılama süresi ile de orantılı olacak şekilde taraflara bilirkişi raporuna beyanda bulunmak için bir haftalık süre verilmesinin yeterli olacağını, talep halinde bu sürenin uzatılabileceğini düşünmekteyiz.

¹²¹³ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 7.

¹²¹⁴ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 7.

¹²¹⁵ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1612.

¹²¹⁶ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/2092 (25 Şubat 2020) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 465).

3.4.17.7 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Keşif

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakemlerce keşif yapıp yapılamayacağı veya bu yolda bilirkişiye yetki verilip verilmeyeceği hususunda SK'da ve STİY'de bir düzenleme bulunmamaktadır. SK m. 30/23 uyarınca, HMK'ya yapılan atıf sebebiyle HMK hükümleri çerçevesinde konunun ele alınması gerekmektedir¹²¹⁷.

HMK m. 431'de hakem veya hakem kurulunun keşif yapılmasına karar verebileceği belirtilmiştir¹²¹⁸. Uygulamada tahkim yargılamasında keşif yapılması çok sık kullanılsa da, keşif yapılmasına bir engel de bulunmamaktadır. Hakemler tarafından bilirkişiye yetki verilerek keşif yapılmasına karar verilebilmektedir¹²¹⁹. Ancak uygulamada hakem tarafından istisnai olarak, hakemlerin sınırlı yetkileri sebebiyle keşif yapılamayacağı yönünde karar verilmiştir¹²²⁰. Yine benzer şekilde, sigorta tahkim yargılamasına uygun olmaması nedeniyle keşif yapılamayacağı, keşif yapılabilecek bir dosya geldiğinde hakemin dosyadan el çekmesi gerektiği de belirtilmektedir¹²²¹.

Yargıtay tarafından verilen kararlarda, sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakemler tarafından keşif kararı verilmesine bir engel olmadığı, gerekli hallerde keşif incelemesi yapılması gerektiği ve mahkemeden yardım alınabileceği belirtilmektedir¹²²².

Kanaatimizce de, SK ve STİY'de aksine bir düzenleme bulunmadığından, SK m. 30/23 uyarınca, HMK'ya yapılan atıf sebebiyle HMK hükümleri çerçevesinde Sigorta tahkim yargılamasında keşif yapılmasına bir engel bulunmamaktadır. Hakem tarafından gerektiğinde bilirkişiye yetki verilerek keşif yapılabileceğini düşünmekteyiz. Buna karşılık, Sigorta Tahkim yargılamasında keşif yapılmaması

¹²¹⁷ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 123.

¹²¹⁸ Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 540; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 456; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 310; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 752.

¹²¹⁹ Bağatur-Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 49.

¹²²⁰ Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı 2019/79615 K. (Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 106).

¹²²¹ Vildan Nuran Batar, *Sigorta Tahkimde İspat Sorunları* (İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 119.

¹²²² Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/2609, (8 Haziran 2021); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1783 (23 Şubat 2021); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/5017 (1 Temmuz 2019); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/7431 (20 Aralık 2017) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 399-445).

gerektiği, hatta keşif ihtiyacı olan dosyada hakemin dosyadan çekmesi gerektiği görüşüne katılmamaktayız.

3.4.17.8 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında Tanık Dinlenmesi

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakemlerce tanık dinlenmesine engel bir düzenleme bulunmadığından, hakemler tanık dinleyebilirler¹²²³. Doktrinde aksi bir görüş, hakemlerin tanık dinleyemeyeceklerini belirtmektedir¹²²⁴.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, sigorta hakemlerinin gerektiği durumlarda ilgili kişileri tanık olarak dinleyebileceği belirtilmiştir¹²²⁵.

3.4.17.9 Sigortacılıkta Tahkim Yargılamasında İhtiyati Tedbir ve İhtiyati Haciz

SK'da hakemlerin ihtiyati tedbir kararı ve ihtiyati haciz kararı verme yetkilerinin olup olmadığı konusunda bir düzenleme mevcut değildir. Yürürlükten kaldırılan 2009/1 sayılı tebliğin m. 7/1-ç'de "*Hakemler ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı veremez*" hükmü mevcuttu. Tebliğin HUMK döneminde düzenlenmiş olması sebebiyle, HUMK dönemindeki tahkim uygulamasına paralel olduğu belirtilmektedir¹²²⁶. Tebliğin yürürlükten kalkmış olması ve SK m. 30/23 ile HMK'ya yapılan atıf nedeniyle, HMK m. 414 uyarınca ihtiyati tedbir kararının hakemler tarafından talep üzerine verileceği kabul edildiğinden, sigortacılıkta tahkim yargılamasında sigorta hakemleri tarafından ihtiyati tedbir kararı verilebileceğinin kabulü gerekeceği belirtilmektedir¹²²⁷. Her ne kadar ihtiyati tedbir kararının hakemler tarafından verilebileceğinin kabulü gerekmekte ise de uygulamada hakem tarafından verilmiş ihtiyati tedbir kararına rastlanılmamıştır. Doktrinde aksi görüş

¹²²³ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 512.

¹²²⁴ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 979.

¹²²⁵ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2014/2221 (20 Şubat 2014) (Akkanat vd., Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi, 413).

¹²²⁶ Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 344.

¹²²⁷ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 60; Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 7.

olarak, ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararının zor kullanmayı gerektirdiği için hakemlerce verilemeyeceği belirtilmektedir¹²²⁸.

İhtiyati haciz kararı, ihtiyati tedbirden farklı olarak sadece mahkemeler tarafından verilebileceğinden sigortacılıkta tahkim yargılamasında ihtiyati haciz kararı verilememektedir¹²²⁹.

3.4.17.10 Yargılama Süresi

Sigortacılıkta Tahkimde hakemlerin görevlendirilmelerinden itibaren dört ay içinde karar vermeye mecbur oldukları gerek SK m. 30/16'da gerekse de STİY m. 16/10 'da belirtilmiştir¹²³⁰.

SK m. 30/16'da, hakemlerin, görevlendirildikleri tarihten itibaren en geç dört ay içinde karar vermeye mecbur olduğu, ancak bu sürenin tarafların açık ve yazılı muvafakatleriyle uzatılabileceği, aksi halde, uyuşmazlığın yetkili mahkeme tarafından çözüleceği hükmünü amirdir¹²³¹.

SK'nın yürürlükte olduğu dönemde, HUMK'da altı ay olarak belirlenen tahkim süresi daha sonra, HMK m. 427/1 ile bir yıla çıkarılmıştır. Buna göre, SK ile Sigorta Tahkim yargılaması için belirlenen dört aylık süre, HMK m. 427/1'de belirtilen bir yıllık süreden ayrılarak, özel düzenlemeye tabi tutulmuştur¹²³². Bu nedenle HMK'da düzenlenen bir yıllık süre, sigorta tahkim yargılamasında uygulanmamaktadır¹²³³.

Sigortacılıkta tahkimde yargılamanın daha hızlı sonuçlanması amacıyla, SK'da HMK'dan farklı olarak dört aylık süre tayin edilmiştir¹²³⁴. İtiraz hakem heyeti tarafından yapılacak yargılamada ise, yargılama süresi ise iki aydır(SK 30/12)¹²³⁵.

¹²²⁸ Öztekin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış", 7.

¹²²⁹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹²³⁰ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 985; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1361; Yaşar, "Sigorta Hukukunda Tahkim", 230; Karasu "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 61.

¹²³¹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 136; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 985; Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1362; Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 469.

¹²³² Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 498.

¹²³³ Karacan, "6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Sigortacılıkta Tahkim", 53.

¹²³⁴ Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 468.

¹²³⁵ Kurt Konca, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Tahkim Yoluyla Çözümü", 1361; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 985; Yaşar, "Sigorta Hukukunda Tahkim", 230; Karasu "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 61.

Yasada belirtilen dört aylık sürenin başlangıcı olan görevlendirme tarihinin ne olduğu, ne zaman başlayacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Görevlendirme tarihinin, hakemin dosyaya atandığı tarih mi olduğu, yoksa dosya üzerinde tasarruf etmeye başladığı tarih mi olduğu, hususunun açıklaması gerekmektedir. Doktrinde Ulaş, SK’da yer alan “görevlendirildikleri tarihten itibaren” ifadesinin “görevlendirildiklerinin ilgili hakeme tebliğinden itibaren” şeklinde anlaşılması gerektiğini belirtmektedir¹²³⁶.

Öztek ise, SK sisteminde tahkim süresinin, hakem/hakem heyetinin henüz dava dilekçesine haiz olmadan, dava ile ilgili bir işlem yapamayacak durumda iken başladığını, bunun uygun bir çözüm olmadığını belirtmektedir¹²³⁷. Benzer görüşte olan Budak, kanun sistemine göre hakemlerin tayinin Komisyona yapılan başvurudan sonra, fakat dava dilekçesinin verilmesinden önce olduğunu, dava dilekçesi Komisyona yapılan başvuru ile birlikte verilmediği takdirde, tahkimin süresi başlayacağından hakemlerin dosyası inceleme imkanı olmayacağı ve bunun da süre yönünden sıkıntı yaşanmasına sebep olacağını belirtmektedir¹²³⁸.

Uygulamada, Komisyon tarafından hakem ataması yapıldığında, hakeme, “Bilgilendirme (... Sayılı Başvuru Ataması)” konu başlıklı e mail gönderilerek, dosyanın taraf ve hakem bilgileri iletilmektedir. Bu bilgilendirme e mailinde, dosyanın linki bulunmakta ise de, link aktif olmamaktadır. Yani hakem bu sürede dosyayı inceleyememektedir¹²³⁹.

Bilgilendirme maili üzerinden genellikle iki veya üç gün geçtikten sonra hakeme bu kez, “Sigorta Tahkim Komisyonu - Başvuru Linki” konu başlıklı e-mail ile aktif olan dosya linki gönderilmektedir. Bu e-mailde, dosyanın hakeme tebliğ tarihi yazarak, dört aylık sürenin bu tarihte başladığı uyarısı da ayrıca yer almaktadır. Böylece, dosyanın hakeme tebliğ tarihi, başka bir ifade ile dört aylık yargılama süresinin başladığı tarih, tüm dosyanın taranmış haldeki aktif ve çalışır durumdaki linkinin hakeme gönderildiği tarih olmaktadır¹²⁴⁰. Böylece teknolojinin gelişmesi

¹²³⁶ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 257; Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 61.

¹²³⁷ Öztek, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 9.

¹²³⁸ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 7.

¹²³⁹ bilgi@sigortatahkim.org (Erişim 27 Temmuz 2022).

¹²⁴⁰ bilgi@sigortatahkim.org (Erişim 27 Temmuz 2022).

neticesinde hakemlere elektronik ortamda dosyanın tevdi edilmesi sonucunda yargılama süresinin başlangıç tarihi yönünden sorun ortadan kalkmıştır¹²⁴¹.

Hakemler heyet olarak atandığı durumda ise, sürenin hakemlere bu konuda yapılan en son tebliğ tarihinden itibaren başlaması gerektiği belirtilmektedir¹²⁴². Uygulamada heyet olarak atanan dosyaların tebliği koordinatör hakemle birlikte diğer hakemlere de aynı anda yapılmaktadır. Böylece yine tek hakemin atanması ile aynı usulde çalışır durumdaki linkin hakem/hakem heyetine gönderildiği tarih ile dört aylık yargılama süresi başlamaktadır¹²⁴³.

Dört aylık sürenin yalnızca tarafların açık ve yazılı muvafakati ile uzatılması mümkündür¹²⁴⁴. Süre uzatımı, tahkim süresi bitmeden, dört aylık süre içinde yapılması gerekmektedir¹²⁴⁵. Süre uzatımı yapılırken mutlaka uzatılan sürenin belirlenmesi ve yazılması gereklidir¹²⁴⁶. Uzatılan sürenin belirli olmaması hali bozma nedenidir¹²⁴⁷.

Zımni muvafakat süre uzatımı için yeterli değildir¹²⁴⁸. Taraflardan birinin süre uzatım talebine sessiz kalması durumunda muvafakat verilmediği kabul edilmektedir. SK'ya göre, sigortacılık tahkim yargılamasında sadece tarafların anlaşması ile tahkim süresi uzatılabilirken, klasik hakem yargılamasında HMK m. 427 hükmü uyarınca, tarafların anlaşması ile veya anlaşamadığında taraflardan birinin başvurusu üzerine mahkeme tarafından süre uzatımına karar verilebilecektir¹²⁴⁹.

Süre uzatım yönünden de HMK'daki düzenlemeden ayrılan Sigortacılıkta tahkim yargılamasında sadece tarafların muvafakati ile süre uzatımının gerçekleşmesi uygulamada sorunlara yol açmaktadır. Genellikle aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşu tarafından süre uzatıma muvafakat verilmemektedir. Bu da

¹²⁴¹ Yusuf Enes Beggi, *Sigorta Hukukundan Kaynaklı Uyuşmazlıkların Sigorta Tahkim Nezdinde Çözümlemesi*, (Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 97.

¹²⁴² Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 257.

¹²⁴³ bilgi@sigortatahkim.org (Erişim 27 Temmuz 2022).

¹²⁴⁴ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 61.

¹²⁴⁵ Öztekin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış", 9.

¹²⁴⁶ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri". 62; Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 258.

¹²⁴⁷ Ulaş, "Sigortacılıkta Tahkim", 258.

¹²⁴⁸ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 61.

¹²⁴⁹ Pekcanıtez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 751; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 110; Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 61.

örneğin dört aylık süreye ek bir aylık süre içinde yani toplam beş aylık süre içinde çözülmesi mümkün olan bir dosyanın, taraflardan birinin keyfi olarak, herhangi bir gerekçe gösterilmesine gerek dahi duyulmadan süre uzatıma muvafakat vermemesinden dolayı dosyanın çözülmek üzere yetkili mahkemeye gönderilmesine ve neticesinde yargılamanın uzamasına sebep olmaktadır¹²⁵⁰.

Yargıtay bir kararında, aleyhinde başvuru yapılan sigorta kuruluşu tarafından itiraz edilen maluliyet raporunun yargılama sırasında tamamlanması için ek süre talep edilmesi halinde, sigorta kuruluşunun hem rapora itiraz etmesini hem de istenilen raporun alınması için ek süre talep edildiğinde muvafakat verilmemiş olmasını haklı olarak dürüstlük kuralına aykırılık saymıştır¹²⁵¹. Yargılama sırasında bu gibi dürüstlük kuralına aykırı durumların yaşanmaması için doktrinde, HMK düzenlemesine paralel olarak, taraflarca süre uzatım konusunda anlaşma sağlanmadığı takdirde, taraflardan birinin veya dosyayı çözmekle görevli hakemin talebi üzerinde Komisyon tarafından süre uzatım kararı verilmesinin yerinde olacağı belirtilmektedir¹²⁵².

Bu hususta *Yeşilova Aras-Yeşilova* karşı görüşte olup, komisyon yerine mahkeme tarafından süre uzatım kararı verilmesinin uygun olacağını ifade etmektedir¹²⁵³.

Bu noktada tarafların veya mahkemeye müracaat ederek süre uzatım talebinde bulunup bulunmayacağı sorusu akla gelmektedir. SK m.30/16'da "*Ancak bu süre tarafların yazılı ve açık muvafakatleriyle uzatılabilir*" düzenlemesi mevcuttur. Kanunda geçen "*ancak*" ifadesinin "*sadece*" anlamına gelip gelmediğinin yorumlanması gerekmektedir. Kanaatimizce "*ancak*" ifadesinin sadece anlamına gelebilmesi için kanundaki ifadenin "*bu süre ancak tarafların muvafakatleriyle uzatılabilir*" şeklinde olması gerektiğidir. Bu hususta Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından 17.06.2022 tarihinde 2022/212 D.İş dosyası ile

¹²⁵⁰ Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 62.

¹²⁵¹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1988 (31 Mayıs 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 567).

¹²⁵² Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 469; Karasu, "Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri", 62; Karasu-Güner, "Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliği Üzerine", 318.

¹²⁵³ Yeşilova Aras-Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri", 348-349.

sigorta şirketinin süre uzatıma muvafakat vermediği bir dosyada HMK m. 427/2 uyarınca 2 aylık ek süre verilmesine karar verilmiştir¹²⁵⁴.

Gerçekten de süre uzatımın sadece tarafların inisiyatifine bırakılması suiistimal edilmeye açıktır. Dört aylık sürenin üzerine süre uzatımının taraflar veya hakem tarafından Komisyondan istenmesi ve kararın komisyon tarafından verilmesi de lega feranda bir çözüm olarak yerindedir. Bununla birlikte mahkemeden de süre uzatım kararı alınabileceğini düşünmekteyiz.

Taraflarca süre uzatıma muvafakat verildiğinde, hakem tarafından, süre uzatıma ilişkin karar Komisyon müdürüne gönderilir, Komisyon müdürlüğünce karar taraflara bildirilir ve kararın aslı saklanmak üzere dosya ile birlikte yetkili mahkemeye gönderilir¹²⁵⁵. Ek sürenin yetmemesi durumunda, yeni ek süreyle yargılama tekrar uzatılabilecektir¹²⁵⁶. Verilen her bir sürenin belirli ve açık olması gerekmektedir¹²⁵⁷. Bununla birlikte, birden fazla süre uzatımı söz konusu olduğunda, uzatma sayısının tahkimin amacını ve tahkimden beklenen faydayı engellememesine dikkat edilmesi gerekmektedir¹²⁵⁸.

Tahkim süresinin dolması halinde, genel mahkemelerde karar verilmek üzere hakemin dosyadan el çekme kararı vermesi gerekmektedir¹²⁵⁹.

Sigorta hakeminin dört aylık süre geçtikten sonra verdiği kararlar batıldır¹²⁶⁰. Yargıtay 11. Hukuk dairesi tarafından verilen bir kararda, dört aylık sürenin geçmesinden sonra verilen hakem kararlarının yok hükmünde olduğu belirtilmiştir¹²⁶¹.

Hakem/Hakem heyeti tarafından tahkim süresinin dolup dolmayacağı belli olmadan, yapılacak işlemlere göre dört aylık tahkim süresinin yetmeyeceği öngörülerek, daha henüz süre dolmadan dosyadan el çekmeye karar verilip verilemeyeceği hususunda Yargıtay tarafından farklı kararlar verilmiştir. Yargıtay bir

¹²⁵⁴ Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi 2022/212 D.İş (17 Haziran, 2022).

¹²⁵⁵ Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. 62.

¹²⁵⁶ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 258; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. 62; Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 470.

¹²⁵⁷ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 135-136; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 62.

¹²⁵⁸ Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 470.

¹²⁵⁹ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1984 (31.05.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 571).

¹²⁶⁰ Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 9.

¹²⁶¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/3024 (29.03.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 563).

kararında, hakem heyetince yargılamada yapılacak işlemler üzerinden tahmin yürütülerek sürenin dolacağı ihtimalinden hareketle dosyadan el çekilmesini hatalı bulurken¹²⁶², diğer bir kararında ise, itiraz hakem heyeti tarafından süre dolmadan ihtimal üzerine verilmiş, iki aylık sürenin karar vermeye yeterli olmayacağı yönündeki dosyadan el çekme kararını onamıştır¹²⁶³.

Kanaatimizce, Yargıtay tarafından verilen ilk karar doğru olup, henüz tahkim yargılama süresi dolmadan, süre yetiştirilmez öngörüsü ile süre dolmadan dosyadan el çekilmesi tahkim yargılamasının amacına ve doğasına aykırı olacaktır. Hakem/ hakem heyeti tarafından olabildiğince dört aylık sürede işlemler yapılmalı ve sürenin sonunda dosyada gelinecek aşamaya göre sürenin yetip yetmeyeceği hususunda değerlendirme yapılmalıdır.

3.4.17.11 Hakem Kararı

Hakem/hakem heyetine dosya ataması yapıldıktan sonra dört aylık süre içinde gerekli incelemeler ve değerlendirilmelere yapılarak karar verilmektedir. Hakem/hakem heyeti uyuşmazlık dosyasında elbet nihai bir karar vermelidir¹²⁶⁴.

Hakem/hakem heyeti tarafından verilecek kararlarda maddi hukuk kurallarının mı esas alınacağı yoksa hak ve nasafete göre mi karar verileceği hususunda kanunda bir açıklık bulunmamaktadır¹²⁶⁵.

Doktrinde Ünan, Sigortacılıkta tahkimde hak ve nasafete göre karar verilmemesi gerektiğini, sigortacılıkta tahkim yargılamasında belirli bir miktarın üzerindeki kararların Yargıtay'ın esas bakımından denetimine tabi olduğunu ve hak ve nasafete göre verilen kararlarda Yargıtay'ın neye göre denetim yapacağını belirli olmadığını, Yargıtay'ın hakemlerce hakkaniyete göre karar verilip verilmediği yönünden denetim yapmayacağını, Yüksek yargı tarafından hakemlerin hukuka uygun karar verip vermedikleri yönünden denetim yaptığını, dolayısıyla

¹²⁶² Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/1857 (27 Mayıs 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 557).

¹²⁶³ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/2700 (09 Haziran 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 561).

¹²⁶⁴ Kale-Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 472.

¹²⁶⁵ Öztekin, "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış", 11; Samim Ünan, "Tahkim Semineri", <http://samimunan.com/2015/08/> (Erişim 21 Mayıs 2022).

Sigortacılıkta tahkimde de maddi hukuka uygun olarak karar verilmesi gerektiğini belirtmektedir¹²⁶⁶.

Kurt Konca tarafından, taraflarca aksi kararlaştırılmadığı sürece maddi hukuk kurallarının emredici hükümlerinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir¹²⁶⁷.

Kale-Tunç Yücel ise, emredici hükümler hariç hakemlerin maddi hukuku uygulamak zorunda olmadığını ifade etmektedir¹²⁶⁸.

Öztek ise, kanunda bir açıklık bulunmadığını, ancak kanunda kullanılan terimlerden hakemlerin maddi sigorta hukukuna göre karar verecekleri izleniminin oluştuğunu belirtmektedir¹²⁶⁹.

Kayıhan-Selanik, hakemlerce maddi hukuk kurallarına aykırı karar verilemeyeceğini belirtmektedir¹²⁷⁰.

Hakem/hakem heyeti tarafından verilen kararlar, tarafların iddia ve savunmalarını kapsamalı, esas hakkında çözüm getirmeli ve tarafları bağlayıcı şekilde olmalıdır¹²⁷¹.

Hakem kararları gerekçeli olmalıdır. HMK m. 436/1c’de “Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesinin” bulunması gerektiği hükmü amirdir¹²⁷². Hakem kararlarının gerekçeli olması, temyize tabi kararlarda yüksek mahkeme tarafından denetim yapılabilmesini sağlamaktadır¹²⁷³.

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında hakem tarafından verilen kararların içeriğinin ve biçiminin nasıl olacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Yürürlükten kaldırılan 2009/1 sayılı tebliğde hakem kararlarının içeriğinde, uyuşmazlık konusu, gerekçe, davanın esası ve yargılama giderlerinin bulunması gerektiği belirtilmekteydi. Sigortacılık mevzuatında hakem kararlarının içeriğine yönelik bir düzenleme bulunmadığından HMK’ya yapılan genel atıf nedeniyle, hakem kararların içeriğinin belirlenmesinde HMK m. 436/1’in uygulanması gerektiği

¹²⁶⁶ Ünan, “Tahkim Semineri”, <http://samimunan.com/2015/08/> (Erişim 21 Mayıs 2022).

¹²⁶⁷ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1362.

¹²⁶⁸ Kale-Tunç Yücel, “ Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 472.

¹²⁶⁹ Öztek, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 11.

¹²⁷⁰ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 131.

¹²⁷¹ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 848; Kale-Tunç Yücel, “ Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 472.

¹²⁷² Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 756; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 774.

¹²⁷³ Kale-Tunç Yücel, “ Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 470.

belirtilmektedir¹²⁷⁴. Bu düzenlemeye göre, kararda başlık kısmında tarafların hakemlerinin isimleri, taraflar arasındaki uyuşmazlığın neden kaynaklandığı, maddi ve hukuki gerekçe davanın esası ve yargılama giderlerinin bulunması gereklidir¹²⁷⁵.

Sigortacılıkta Tahkim hakem kararları incelendiğinde, Başlık kısmında, başvuru tarihi, karar tarihi, tarafların isimleri, adres bilgileri, e mail adresleri, hakemin veya hakem heyetinin isimlerinin yer aldığı, kararın içeriğinde ise, “*Uyuşmazlık Konusu Olay ve Talep*”, “*Başvurunun Hakeme İntikaline ve İncelenmesine İlişkin Süreç*”, “*Başvuru Sahibinin İddia, Delil ve Talepleri*”, “*Sigorta Kuruluşunun İddia, Delil ve Talepleri*” “*Uyuşmazlığa Uygulanacak Hükümler*”, “*Değerlendirme*”, “*Gerekçeli Karar*” ve “*Karar*” başlıkları altında inceleme ve değerlendirme yapıldığı görülmüştür¹²⁷⁶.

Uyuşmazlık dosyasına heyet ataması yapıldığında, hakem kararları oybirliği veya oyçokluğu ile verilmektedir. Oy çokluğu ile alınan kararlarda, karara muhalif kalan heyet üyesi kararın ekine muhalefet şerhini eklemektedir¹²⁷⁷.

Sigorta hakemleri ve İtiraz Hakem Heyeti tarafından verilen kararlar komisyon müdürüne gönderilir. Komisyon Müdürü tarafından en geç üç iş günü içinde karar taraflara bildirilir ve ayrıca kararın aslı dosya ile birlikte Komisyonda saklanır (STİY 16B/1)¹²⁷⁸. Doktrinde bu üç iş günlük sürenin düzenleyici süre olduğu, bu sürenin geçilmesi durumunda hakem kararlarının sıhhatine etkilemeyeceği, üç iş günlük sürenin dört aylık süreye dahil olmadığı belirtilmiştir¹²⁷⁹.

¹²⁷⁴ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 259; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 350.

¹²⁷⁵ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1363; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 259.

¹²⁷⁶ Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/233223 (08 Eylül 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022), 1; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/168563 (26 Temmuz 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022), 5; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/195470 (15 Ağustos 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz Eylül 2022), 9; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/221875 (12 Eylül 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022), 13.

¹²⁷⁷ Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 259.

¹²⁷⁸ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 849; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 135; Ulaş, “Sigortacılıkta Tahkim”, 138; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 350.

¹²⁷⁹ Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 10.

SBM sisteminin kullanılmasıyla birlikte, sigorta hakemleri tarafından yazılan karar e-imza ile imzalanarak isteme yüklenmektedir. Komisyon sistem aracılığıyla kararı taraflara tebliğ etmektedir¹²⁸⁰.

Komisyonun resmi sitesinde üç aylık dönemlerde hakem kararları dergide yayınlanmaktadır¹²⁸¹. Taraflar açısından, hakem kararlarının belirli bir standartta olması önemli olduğundan, kararların yayımlanmasının amacının da sigorta tahkim yargılamasında benzer konularda farklı kararlar verilmesinin önüne geçilerek, içtihat oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilecektir¹²⁸².

Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından hazırlanan 2022 yılı Faaliyet raporu incelendiğinde, 2022 yılında Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan toplam 501.032 adet başvurudan 334.145 adetinde karar verildiği¹²⁸³, Sigorta hakemlerince karara bağlanan 213.856 adet dosyada (%64) başvuruda belirtilen tazminat talebinin tamamının kabul edildiği¹²⁸⁴, 63.807 adet dosyada (%19,10) başvuru sahiplerinin taleplerinin kısmen kabul edildiği¹²⁸⁵, 56.482 dosyada (% 16,90) ise talep edilen tazminatın reddedildiği görülmektedir¹²⁸⁶. Tüm bu veriler ışığında 2022 yılında Sigorta Tahkim komisyonuna yapılan başvuruların yüzde ellisinden fazlasının hakemler tarafından karara bağlanmış olduğu anlaşıldığından, Sigorta Tahkim Komisyonunun alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olarak mahkemelerin iş yükünü önemli ölçüde azalttığını düşünmekteyiz.

3.4.17.12 Yargılama Giderleri

Sigorta tahkim yargılamasında yapılan yargılama giderleri ile ilgili olarak sigortacılık mevzuatında bir düzenleme bulunmamaktadır. SK m. 30/23'ün HMK'ya yaptığı atıf nedeniyle, yargılama giderleri konusunda HMK m. 441 ve m.442

¹²⁸⁰ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹²⁸¹ <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf> (Erişim 22 Mayıs 2022).

¹²⁸² Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 514.

¹²⁸³ Sigorta Tahkim Komisyonu 2022 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf (Erişim 10 Haziran 2023).

¹²⁸⁴ Sigorta Tahkim Komisyonu 2022 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf (Erişim 10 Haziran 2023).

¹²⁸⁵ Sigorta Tahkim Komisyonu 2022 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf (Erişim 10 Haziran 2023).

¹²⁸⁶ Sigorta Tahkim Komisyonu 2022 Yılı Faaliyet Raporu, http://www.sigortatahkim.org.tr/files/faaliyetraporu_2022_web.pdf (Erişim 10 Haziran 2023).

hükümleri uygulanmalı ve haksız çıkan tarafa yargılama giderlerinin yükletilmesine karar verilmelidir¹²⁸⁷.

HMK m. 441’de tahkimde, yargılama giderlerinin kapsamı sayılmıştır¹²⁸⁸. Madde hükmünde, hakem ücretlerinin yargılama gideri olduğu belirtilmekte ise de, sigortacılıkta tahkimde hakem ücretleri SK m. 30/18 uyarınca komisyon tarafından ödenmektedir. O nedenle sigorta tahkim kararlarında hakem ücretlerinin ödenmesine yönelik yargılama giderine hükmedilmemektedir¹²⁸⁹. Bunun haricinde başvuru sırasında yatırılan harçlar ve yargılama sırasında yapılan yargılama gideri adı altında yapılan tüm masraflar kararda yer almaktadır¹²⁹⁰.

Harçlar Kanunu¹²⁹¹ m. 3/1 hükmüne göre, karar ve ilam harcı kararın kesinleşmesinden sonra mahkeme tarafından alındığından, Hakem kararında karar ve ilam harcına hükmedilmez. Sigortacılıkta tahkim yargılamasında da karar ve ilam harcına hükmedilmeyerek, kararın kesinleşmesi halinde yine Komisyona herhangi bir harç ödenmemektedir¹²⁹².

Yargılama giderlerinin karşılanma biçimi ise genel mahkemelerde olduğu gibi talebin tamamen kabul edilmesi halinde tamamen, kısmen kabul edilmesi halinde kabul edilen ve reddedilen miktarın oranlamasına göre başvurucu yararına hükmedilmektedir¹²⁹³.

¹²⁸⁷ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9.

¹²⁸⁸ Yılmaz, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi,1775; Görgün-Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 356; Umar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi,1213; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1400.

¹²⁸⁹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*,138; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9.

¹²⁹⁰ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 131; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 849.

¹²⁹¹ RG 17.07.1964, S.11756.

¹²⁹² Kale-Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”,472; Öztekin,“Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”,9; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9.

¹²⁹³ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9.

3.4.17.13 Vekâlet Ücreti

Sigortacılıkta tahkim yargılamasında, taraflara hükmedilecek olan vekâlet ücreti yönünden yapılan yasal düzenlemeler, uygulamada farklı kararların verilmesine sebep olmuştur¹²⁹⁴.

29.06.2012 tarihinde, 28338 Resmi Gazetede yayımlanan 6327 sayılı Kanunun¹²⁹⁵ 58. maddesi ile SK m. 30/17'ye “*Talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine hükmolunacak vekâlet ücreti, Avukatlık Asgarî Ücret Tarifesinde belirlenen vekâlet ücretinin beşte biridir.*” hükmü getirilmiştir¹²⁹⁶. Söz konusu kanun maddesinde dikkat çeken husus, hükmedilecek vekâlet ücretinin beşte bir olmasıdır. Ancak kanunda açıklık bulunmadığından, başka bir ifade ile “*Talebi kısmen yada tamamen reddedilenler*” ile kastedilmek istenin hangi taraf olduğu belirli olmadığından ve yoruma açık olduğundan, beşte bir vekâlet ücretinin başvurucuya mı, aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşuna mı yoksa her iki tarafa da mı uygulanacağı konusunda bir netlik bulunmamaktadır. Bu noktada anılan hükmün gerekçesinde beşte birlik vekâlet ücretinin getiriliş amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“... Diğer taraftan Sigorta Tahkim Komisyonuna genellikle düşük meblağlar için başvurulmaktadır. Bu durumda talebi kısmen veya tamamen reddedilen taraf için, yargılama giderleri arasında yer alan avukatlık ücretinin uyuşmazlık konusu miktarla karşılaştırıldığında yüksek kalabileceği dikkate alınarak maddede gerekli düzenleme yapılmıştır.”¹²⁹⁷

Gerekçeden de yola çıkarak, doktrinde, “*Talebi kısmen yada tamamen reddedilenler*” ifadesi ile kastedilenin başvuru olduğu, bu ifadenin bilinçli seçildiği, aleyhine başvuru yapılan sigortacıyı içermediği, Yasa Koyucunun sigortadan faydalananlar lehine pozitif ayrımcılık yaptığı, nitekim Sigorta Tahkimde davacı konumunda daima sigortalı/sigorta ettiren veya sigortadan faydalanan kişinin olmasının öngörüldüğü, sigortacının ise, aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşu

¹²⁹⁴ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1618; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 985; Kayihan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 148.

¹²⁹⁵ RG. 29.06.2012, S. 28338.

¹²⁹⁶ Şaban Kayihan - Mustafa Ünlütepe, “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekâlet Ücreti”, *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/12 (Temmuz 2016), 113; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. 66; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9

¹²⁹⁷ https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/maddedetaylari.jspx?_afPw=MY9Os78u1vUh8uvU7cfUFraiXG4aM0ivC9blyJ5F_KN6cJxD9Vp2!642625328?psira=112857 (Erişim 27.07.2022).

olarak düzenlendiği, aleyhine başvuru yapılan davalı konumunda olan, sigortacının davanın reddine ilişkin savunmasını bu anlamda bir “talep” olarak değerlendirmenin mümkün olmadığı ve sigorta tahkimde karşı dava açmak mümkün olmadığından, sigorta şirketinin ancak savunma halinde olduğu belirtilmiştir¹²⁹⁸.

Bu dönemde Yargıtay tarafından verilen kararlarda, başvuru sahibinin talebi kısmen kabul veya reddedildiğinde, sigorta şirketi lehine hükmedilen vekâlet ücretinde AAÜT’ne göre belirlenen ücretin beşte birine hükmedilirken başvuru lehine tam vekâlet ücretine hükmedilmiştir¹²⁹⁹. Böylece Sigortacılık tahkim yargılamasında, dava kaybedebildiği takdirde başvuru sahibinin üstlenmek zorunda kaldığı vekâlet ücretinde önemli ölçüde indirim yapılmış ve sigorta tahkimin amacına uygun olarak tercih edilmesine sebep olmuştur¹³⁰⁰.

Daha sonra, söz konusu kanun düzenlemesi nedeniyle, 19.01.2016 tarihinde 29598 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin*” 6. maddesiyle, STİY’nin 16. maddesine 13. fıkra eklenerek, “*Tarafların avukat ile temsil edildiği hallerde, taraflar aleyhine hükmedilecek vekâlet ücreti, her iki taraf için de Avukatlık Asgari Ücret Tarifesinde yer alan asliye mahkemelerinde görülen işler için hesaplanan vekâlet ücretinin beşte biridir.*” düzenlemesine yer verilmiştir. Yönetmeliğin anılan hükmünün iptali istemiyle açılan davada; Danıştay 10. Dairesinin verdiği kararda, Yönetmeliğin 16/13. maddesinin hem davacı başvuru sahibini hem de davalı sigortacılık yapan kuruluşu kapsadığı ve SK’ya aykırılık görülmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir¹³⁰¹. Söz konusu kararın temyizi sonrasında Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 2021/786 Esas ve 2022/579 sayılı Kararında, temyiz isteminin reddine ve Danıştay 10. Dairesinin temyize konu 01/10/2020 tarih ve E.2016/422, K.2020/3413 sayılı kararının onanmasına karar vermiştir¹³⁰².

¹²⁹⁸ Kayıhan - Ünlütepe, “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekâlet Ücreti”, 122; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 67; Yeşilova Aras - Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 351; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 154;

¹²⁹⁹ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/14731 (31 Ekim 2013); Yargıtay 17 Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/5904 (29 Nisan 2013); Yargıtay 17 Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2013/14120 (22 Ekim 2013) (Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 66).

¹³⁰⁰ Yeşilova Aras - Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 351.

¹³⁰¹ Danıştay 10. Dairesi (Danıştay), K.2020/3413, (01 Ekim 2020).

¹³⁰² <http://vatandas.uyap.gov.tr> adresinden JU443zo - W4Jmhw4 - e9GWOVy - piR92Y= ile erişebilirsiniz (Erişim 02 Mayıs 2022).

Son olarak 20.11.2021 tarihinde 31665 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren AAÜT Genel Hükümler Tebliğinin¹³⁰³ 17. maddesi şu şekildedir:

“1) Hakem önünde yapılan her türlü hukuki yardımlarda bu Tarife hükümleri uygulanır. (2) Sigorta Tahkim Komisyonları, vekâlet ücretine hükmederken, bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen ücretin altında kalmamak kaydıyla bu Tarifenin üçüncü kısmına göre avukatlık ücretine hükmeder. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine bu Tarifeye göre hesaplanan ücretin beşte birine hükmedilir. Konusu para ile ölçülemeyen işlerde, bu Tarifenin ikinci kısmının ikinci bölümünde asliye mahkemeleri için öngörülen maktu ücrete hükmedilir. Ancak talebi kısmen ya da tamamen reddedilenler aleyhine öngörülen maktu ücretin beşte birine hükmedilir. Sigorta Tahkim Komisyonlarınca hükmedilen vekâlet ücreti, kabul veya reddedilen miktarı geçemez.”¹³⁰⁴

Gelinen aşamada, ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri ve bu kanun ve yönetmelik hükümlerine istinaden verilen yüksek yargı kararları, uygulamada farklı görüş ve tartışmalara yol açarak, nihayetinde farklı kararlar verilmesine vesile olmuştur. Bu konuda doktrinde de farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüş, kanunun amaçsal yorumundan beşte bir vekâlet ücretinin sadece başvuran lehine, başka bir ifade ile sigorta kuruluşları aleyhine uygulanması gerektiğini belirtirken¹³⁰⁵, diğer görüş ise, her iki taraf için de beşte bir vekâlet ücretinin uygulanması gerektiğini belirtmektedir¹³⁰⁶.

Budak ise, tamamen farklı bir öneride bulunarak, sigortacılık tahkimde belirli bir uyuşmazlık tutarı miktarına kadar AAÜT ile belirlenecek olan maktu vekâlet ücreti uygulamasına geçilmesi gerektiğini, yüksek tutarlı dosyalarda vekâlet ücretinde herhangi bir indirim yapılmadan, tam vekâlet ücretine hükmedilmesi gerektiğini belirtmektedir¹³⁰⁷.

¹³⁰³ RG.20.11.2021, S.31665.

¹³⁰⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/11/20211120-20.htm> (Erişim 02 Mayıs 2022).

¹³⁰⁵ Kayıhan - Ünlütepe, “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekâlet Ücreti”, 10; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 67; Yeşiloava Aras - Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtdıcı Özellikleri”, 352; Ali Cem Budak, “Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2016), 129; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 231.

¹³⁰⁶ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 849; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 513; Karayazgan, “Sigortacılıkta Tahkim”, 15.

¹³⁰⁷ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 9.

Kabukçuoğlu Özer ise, farklı bir yorumda bulunarak, her iki taraf için de beşte bir olarak belirlenecek vekâlet ücretinin AAÜT'na göre belirlenen tabanın altına düşmemesi gerektiğini belirtmektedir¹³⁰⁸. Karşı görüşte olan *Özdamar*, ve *Karasu* ise, bunun mümkün olmadığını, zira, SK m. 30/17'nin AAÜT'ne de istisna teşkil ettiğini belirtmektedirler¹³⁰⁹.

Sigorta Tahkim Komisyonu hakem kararlarının temyiz kanun yolu inceleme mercii olan Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından verilen özellikle son yıllarda verilen kararları incelendiğinde, Yönetmelik hükümleri dikkate alınarak vekâlet ücretinin her iki taraf için de 1/5 olması gerektiği yönünde kararlar verildiği görülmüştür. Yargıtay 4. Hukuk Dairesi kararlarındaki ortak açıklama şu şekildedir¹³¹⁰:

“...Uyuşmazlık Hakem Heyetince verilen kararda davacı lehine hükmedilecek vekâlet ücreti için Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelik'in 16/13 maddesinin uygulanması gerektiği gözönüne alınarak AAÜT'nin 17. maddesi gereğince hesaplanan vekâlet ücretinin 1/5'i oranında vekâlet ücretine hükmedilmesi ancak hesaplanan miktarın maktu ücretin altında kalması halinde maktu ücrete hükmedilmesi gerekir...”

Uygulamada, Yargıtay kararlarından sonra verilmiş olan özellikle 2022 yılı güncel hakem dergisinde yayımlanan Sigorta Tahkim kararları incelendiğinde, Yargıtay'ın ağırlıklı olarak 2021 yılında yaygınlaşan her iki taraf için de beşte bir vekâlet ücretine hükmedilmesi gerekir yönündeki kararlarına karşılık, çoğunluk hakem ve itiraz hakem heyeti kararlarının “...*Yönetmelikle yapılan bir düzenlemenin Yasa hükmünü ortadan kaldırmayacağı ve Yasanın Yönetmeliğe uygun yorumlanması beklentisinin normlar hiyerarşisi ilkesine açıkça aykırı olduğu...*” gerekçesi ile başvuran tarafa tam vekâlet ücreti hükmedilmesi yönünde olduğu görülmüştür¹³¹¹. Bazı hakem ve itiraz hakem heyeti kararlarında ise her iki tarafa da beşte bir vekâlet ücreti uygulanmıştır¹³¹².

¹³⁰⁸ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 513.

¹³⁰⁹ Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 849; Karasu, “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 68.

¹³¹⁰ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9626 (2 Aralık 2021); Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9618 (2 Aralık 2021); Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9565 (1 Aralık 2021); Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9572 (1 Aralık 2021); Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9425 30 Kasım 2021; Yargıtay 4. HD. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/9137 24 Kasım 2021; Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/7389 (25 Ekim 2021); Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/7397 (25 Ekim 2021),

¹³¹¹ Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2022/64863 (21 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 18; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2022/68301 (24 Mart 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 34; Sigorta

Kanaatimizce, Yargıtay İBBGK kararında¹³¹³ yer alan “*Kanunun açık olduğu durumlarda yoruma ve gerekçeye başvurulamaz. TMK’nın 1. maddesi gereğince kanun özüyle ve sözüyle uygulanmalıdır.*” şeklindeki açıklamaya karşılık, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından verilen son kararlarda, normlar hiyerarşisi tartışmalarından hiçbiri yapılmaksızın, kanuna rağmen, direkt olarak STİY m. 16/13 düzenlemesinden bahsederek, beşte bir vekâlet ücretine hükmedilmesi doğru olmamaktadır. Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin (eski 17. Hukuk Dairesi), önceki kararlarında ise, daha doğru olarak SK m.30/17 hükmü yorumlanmış ve başvurunun kabulü halinde tam vekâlet ücretine, reddi ya da kısmen reddi halinde ise beşte bir oranında vekâlet ücretine hükmedileceği belirtilmiştir¹³¹⁴.

Nihayet, STİY m. 16/13’ün, SK m. 30/17 hükmünde olmayan bir kısıtlamayı içeriyor olması sebebi ile kanuna aykırı olduğunu, alt normun üst norma aykırı olamayacağının temel bir hukuk kuralı olduğundan kanuna aykırı olan STİY düzenlemesinin uygulanmasının mümkün olmadığını düşünmekteyiz.

Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2022/34772 (21 Şubat 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* Sayı 49 (Ocak-Mart 2022), 41; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2022/32594 (08 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 48; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/70015 (24 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 62; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2021/71649 (07 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 76; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2021/81925 (22 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 4; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2021/86719 (28 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021),11; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Heyeti Kararı (STKHK), K. 2021/51816 (21 Mayıs 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan-Haziran 2021), 67; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K.2021/17416 (08 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 94; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K. 2021/19539 (24 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan-Haziran 2021), 102; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K.2021/17402 (08 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 112; Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K. 2020/99437 (11 Aralık 2020) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020), 22; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K.2022/9552 (25 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020), 80; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Kararı (STKİHHK), K. 2022/12810 (16 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020),92

¹³¹² Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı (STKHK), K.2022/1296 (19 Mart 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 9; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K.2021/43709 (25 Ocak 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 104; Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı (STKİHHK), K. 2022/8500 (20 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 107.

¹³¹³ E:2005/1 K:2007/1 T:26.01.2007 RG.27.02.2007, S. 26447.

¹³¹⁴ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2013/5552 (16 Nisan 2013); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2013/5904 (29 Nisan 2013); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2013/14120 (22.10.2013); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2013/14731 (31 Ekim 2013) Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K.2014/7686 (15 Mayıs 2014).

3.4.18 Kanun Yolları

3.4.18.1 İtiraz

SK m. 30/12 hükmü uyarınca, Sigortacılık Tahkim yargılamasında her iki tarafa uyuşmazlık tutarına göre itiraz yoluna başvurma hakkı tanınmıştır¹³¹⁵. Sigorta Tahkiminde itiraz yolu 03.04.0213 tarihli 6456 sayılı kanunla SK’da yapılan değişiklik ile getirilmiştir¹³¹⁶. 6456 sayılı kanunun 18.10.2013 tarihinde yürürlüğe girmesiyle uygulanmaya başlayan itiraz yolu ile daha önce hakem kararlarının kesin olması sonucu ortaya çıkan mağduriyetlerin önlenmesi amaçlanmıştır¹³¹⁷.

İtiraza tabi olan uyuşmazlık tutarı, SK m. 30/12’de 5.000,00 TL ve üzeri olarak belirlenmiştir. Kanunda belirlenen 5.000,00 TL ve üzeri olan itiraz sınırını artırma¹³¹⁸ yetkisi SK m. 30/22 hükmüne göre, Hazine Müsteşarlığı’na ait iken; 2021 yılında 31564 sayılı “*Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik*” ile Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK)’ya geçmiştir¹³¹⁹.

16.04.2022 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan, “*Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ*” ile SK m. 30’un 12. ve 15. fıkralarında değişiklik yapılarak, hakem kararlarına karşı kanun yoluna başvuru tutarı 5.000,00 TL’den, 8.000,00 TL’ye yükseltilmiştir¹³²⁰. 28.02.2023 tarihinde ise Resmi Gazetede yayımlanan, “*Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik*

¹³¹⁵ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 139; Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*, 31; Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”,36; Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 111; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 62.

¹³¹⁶ Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”,36; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 139

¹³¹⁷ Zihni Metezade, “Tahkimde Kanun Yolları”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 33 (Temmuz-Eylül 2013), 15.

¹³¹⁸ SK m. 30/12 uyarınca, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan Üretici Fiyatları Endeksi artış oranını aşmayacak şekilde artırılmalıdır.

¹³¹⁹ Sigortacılıkta Tahkime İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik Madde 1- “Kurum: *Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu*” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/08/20210810-1.htm> (Erişim 27 Temmuz 2022).

¹³²⁰ Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ Parasal sınırlar Madde 3- (1) “*Sekiz bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde itiraz edilebilir.*” https://tsb.org.tr/media/attachments/Tebli%C4%9F_16042022.pdf (Erişim 10.Ağustos 2022).

Yapılmasına İlişkin Tebliğ” ile hakem kararlarına karşı kanun yoluna başvuru parasal sınırlar SEDDK tarafından artırılarak, itiraz yoluna başvuru tutarı 8.000,00 TL’den,15.000,00 TL’ye yükseltilmiştir¹³²¹.

Sigortacılık tahkim yargılamasında, HMK m. 341/4 ve m. 362/2’de düzenlenen istinaf ve temyiz kanun yoluna başvurularda esas alınanın aksine, başvurunun kabul edilmeyen kısmına göre değil, uyuşmazlığın miktarına göre itiraz dahil diğer tüm kanun yollarının açık olup olmadığı değerlendirilmektedir. Yani hükmedilen tutara göre değil, talep tutarına göre kanun yollarına gidilebilmektedir¹³²².

Taraflar, hakem kararının kendilerine bildirilmesinden itibaren on gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere, Komisyona itiraz başvurusunda bulunabilmektedirler (SK m.30/12)¹³²³. Taraflarca, itiraz başvurusu sırasında başvuru harcı yatırılarak, itiraz başvuru formu ekine harcın ödendiğini gösterir belgenin eklenmesi ile birlikte online başvuru yapılabilir¹³²⁴.

İtiraz başvurusunun en önemli özelliği, kararın icrasını durdurmasıdır(SK 30/12)¹³²⁵. Kararın icrasının durması için itiraz başvuru yoluna gidilmiş olması yeterli olup başkaca bir işlem yapılması gerekmemektedir¹³²⁶.

¹³²¹ Sigortacılık Kanununun 30 uncu Maddesinin On İkinci ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ Madde 2- Aynı Tebliğin 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“MADDE 3- (1) Sigorta Tahkim Komisyonuna başvurusu yapılan on beş bin Türk Lirasının altındaki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararları kesindir. On beş bin Türk Lirası ve daha üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında verilen hakem kararlarına karşı Sigorta Tahkim Komisyonu nezdinde itiraz edilebilir. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230228-9.htm> (Erişim 04 Mart 2023).

¹³²² Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 364.

¹³²³ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”,1614; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 138-139; Yeşilova Aras-Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 366; Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*, 31; Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”,36; Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 111; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 62.

¹³²⁴ Halit Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 33 (Temmuz-Eylül 2013),30; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 140; Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 111; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 62.

¹³²⁵ Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”,36; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 138; Türkmenözü - Akpınar, “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, 10; Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 365; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,63.

¹³²⁶ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1614; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 138; Yeşilova Aras - Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 365;

Yapılan itiraz üzerine, itiraz yetkilisi tarafından itirazın süresi içinde ve usulüne uygun yapıp yapmadığı kontrol edilir(STİY m. 16/A-1)¹³²⁷. İtiraz yetkilisi tarafından yapılan bu incelemenin, gereksiz yapılan itiraz başvurularının hakem heyetinin önüne gitmesini engellediği ve zaman kaybını ortadan kaldırdığı belirtilmektedir¹³²⁸.

Yeşilova Aras- Yeşilova, itirazın itiraz yetkilisi tarafından süre yönünden de olsa reddedilmesinin yargısal bir karar olduğunu, yargılama makamı dışında idarenin hak arama özgürlüğüne bu şekilde müdahale edilmesinin doğru olmadığını savunmaktadır¹³²⁹. İtiraz yetkilisi tarafından verilen red kararlarına karşı temyiz yoluna başvuru yapılamamaktadır¹³³⁰.

Raportör incelemesinde olduğu gibi itiraz yetkilisi tarafından itirazın değerlendirmeye alınamayacağı tespit edildiğinde, durum ilgiliye bildirilerek yatırılan ücretin yüzde doksanı iade edilmektedir (STİY 16 A-1)¹³³¹. Yargıtay tarafından verilen bir kararda, itirazın süresi içinde usulüne uygun olarak yapıp yapılmadığının, itiraz hakem heyeti tarafından kontrol edilmesi gerektiği belirtilmiştir¹³³².

Dosya itiraz yetkilisi tarafından usul yönünden incelendikten sonra, itiraz hakem heyetine gönderilmektedir (STİY 16/A-1)¹³³³. İtiraz incelemesi üç kişilik hakem heyeti tarafından yapılmaktadır¹³³⁴. İtiraz hakem heyeti de aynı sigorta hakem

¹³²⁷ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,139; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 972; Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 63.

¹³²⁸ Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30.

¹³²⁹ Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 367.

¹³³⁰ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 968.

¹³³¹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,139; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 972; Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30.

¹³³² Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2014/19115 (22 Aralık 2014).

¹³³³ Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 972; Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1614; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 138-139; Yeşilova Aras- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri”, 366; Özcan, *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezinde Tahkim Uygulaması*, 31; Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”, 36; Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 111; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 62.

¹³³⁴ Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”, 36; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,139; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 63.

heyeti gibi oluşturulur ve Komisyon tarafından uzmanlık ve sıra usulüne göre seçilir¹³³⁵.

Sigorta tahkimde yapılan ilk yargılamanın aksine itiraz hakemleri heyet olarak çalışmaktadır. İtiraz hakem heyetinin karar verme süresi iki aydır(SK 30/12)¹³³⁶. İtiraz hakem heyeti tarafından itiraz üzerinden yeniden inceleme, bir nevi yargılama yapılmaktadır. Yapılan inceleme sonucunda, ya itiraz talebin reddine, ya da ilk hakem kararının kaldırılmasına karar verilerek yeni bir karar verilir. Bu açıdan itiraz incelemesi istinaf incelemesine benzetilmekte ve ilk hakem kararında olabilecek usul ve esas yönünden hataların düzeltilebileceği belirtilmektedir¹³³⁷.

SK m.30/12 hükmünde, 40.000,00 TL üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebileceği belirtilmiştir. İtiraz üzerine verilen kararların kesin olma sınırı 40.000,00 TL iken, 31811 sayılı “*Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ*” ile yapılan son değişiklikle bu miktar 107.000,00 TL olmuştur¹³³⁸. 28.02.2023 tarihinde anılan tebliğde değişiklik yapılarak, 107.000,00 TL olan tutar 238.730,00 TL ye yükselmiştir¹³³⁹.

Değişiklikten önce, 31811 sayılı tebliğde, tebliğin 01.05.2022 tarihinde yürürlüğe gireceği ve yürürlüğe girdikten sonraki tarihli uyuşmazlıklarda uygulanacağı düzenlenmiştir¹³⁴⁰. Her ne kadar tebliğin, 01.05.2022 tarihinde yürürlüğe gireceği ve bu tarihten sonra Sigorta Tahkim Komisyona yapılan başvurularda uygulanacağı belirtilmekte ise de, SK m.30/22 hükmü ile parasal miktarlarının artırılmasına dair yetki verilmesinin yanında, artırılan parasal

¹³³⁵ Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30; Taşbaşı, “2014’te Sigorta Tahkim Komisyonu”, 40; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 63.

¹³³⁶ Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”, 36; Yeşilova Aras,- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”, 366; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 974; Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30; Taşbaşı, “2014’te Sigorta Tahkim Komisyonu”, 29; Türkmenözü-Akpınar, “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, 10.

¹³³⁷ Yeşilova Aras,- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri” 366.

¹³³⁸ Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ Madde 3 (2)- “*Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan yüzyedi bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen hakem kararları için temyize gidilebilir.*” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220416-9.htm> (Erişim 27 Aralık 2022).

¹³³⁹ Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci Ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Madde 2 (2)- “*Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan iki yüz otuz sekiz bin yedi yüz otuz Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen hakem kararları için temyize gidilebilir.*” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230228-9.htm> (Erişim 04 Mart 2023).

¹³⁴⁰ Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ Madde 4- “*Bu Tebliğ 1/5/2022 tarihinde yürürlüğe girer.*” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220416-9.htm> (Erişim 27 Aralık 2022).

miktarların ne zamandan itibaren uygulanmaya başlayacağı konusunda kanunda, Müsteşarlığa/SEDDK Kurumuna herhangi bir yetki verilmediğinden tebliğ ile artırılan parasal miktarların zaman bakımından uygulanması kanaatimizce tartışmaya açıktır.

SK'da tahkim uyuşmazlıklarında verilen kararlara karşı itiraz ve temyiz kanun yoluna başvurularda hangi tarihteki parasal sınırların dikkate alınacağı konusunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, SK m. 30/12'de, temyiz kanun yoluna başvuru bakımından, *“Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır”* şeklinde düzenleme yer almaktadır. Bu durumda, SK'da düzenlenmemiş ve kanunun açıkça yetki vermediği bir konunun tebliğ ile düzenlenmesinin mümkün olmayacağının kabul edilmesi ihtimalinde, bu kez SK m. 30/12 ve m.30/23'de yer alan atıflar nedeniyle HMK'ya göre sorunun çözümünün aranması gerekecektir¹³⁴¹. Buna karşılık HMK'da sigorta tahkiminde olduğu gibi uyuşmazlığın miktarına göre hakem heyeti oluşturma zorunluluğu ve hakem veya hakem heyeti kararlarına karşı itiraz kanun yolu bulunmadığı, bu itibarla bu konularda HMK'nın kıyasen uygulanmasının mümkün olmadığı da ifade edilen görüşler arasındadır¹³⁴².

Öncelikle, HMK'nın “Parasal Sınırların Artırılması” başlıklı Ek Madde 1'de; *“(2) 200 üncü ve 201 inci maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hukuki işlemin yapıldığı, 341 inci, 362 nci ve 369 uncu maddelerdeki parasal sınırların uygulanmasında hükmün verildiği tarihteki miktar esas alınır”* düzenlemesine yer verilmiştir. Buna göre HMK m.362'de istinaf, m 369'da da, temyiz başvurularına ilişkin düzenleme ve parasal sınırlar yer almaktadır¹³⁴³.

SK m.12'de, temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında HMK'nın uygulanacağının açıkça belirtilmiş olması ve SK m.30/23'de HMK'ya atıf yapılmış olması nedeniyle, uyuşmazlık hakem kararın itirazı veya temyizi kabil bir karar olup olmadığı değerlendirmesi yapılırken, HMK Ek Madde 1'in uygulanması ve buna göre de karar tarihindeki parasal sınırın dikkate alması gerekeceğinden, yeni parasal

¹³⁴¹ Vural Seven, “Sigorta Tahkim Uyuşmazlıklarında Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yollarına Başvuruda Parasal Sınırların Zaman Bakımından Uygulanması Sorunu” (Yayımlanmamış Makale), 2022), 1; Türkmenözü - Akpınar, “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, 13

¹³⁴² Mehmet Bülent Selçuk, “Sigorta Tahkimde Maktu Para Miktarları” (Yayımlanmamış Makale), (Mayıs 2022), 3.

¹³⁴³ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6100.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

sınırı ve bunun uygulanmaya başlanacağı tarihi düzenleyen 31811 sayılı Tebliğin SK'ya aykırı olduğu sonucuna varılacaktır¹³⁴⁴.

Buna karşılık, yeni maktu para miktarlarının 01.05.2022 tarihinden sonra yapılacak başvurular için değil, 01.05.2022 tarihinden sonra verilecek kararlar için uygulanmasının sigorta tahkimi yargılaması usulüne uygun olmayacağı ve özellikle hukuki öngörülebilirlik, kanun yollarına erişim ve kısaca adil yargılanma hakkına da aykırı olabileceği ihtimali de ifade edilmektedir¹³⁴⁵. 28.02.2023 tarihinde, 31811 sayılı tebliğde yapılan son değişikliğin ise, hakem kararının verildiği veya hakem heyetinin teşekkül edeceği tarihteki miktar esas alınacağı belirtilmiştir¹³⁴⁶.

Çalışmamızın yapıldığı dönemde parasal sınırlar çok yeni artırılmış olduğundan henüz Yargıtay tarafından bu konuda verilmiş bir karar bulunmamaktadır¹³⁴⁷.

Tebliğin uygulanma zamanına yönelik olarak uygulamada, sigorta ve itiraz hakemleri tarafından verilebilecek farklı kararların önüne geçebilmek için, Komisyon tarafından tebliğin yürürlük tarihi esas alınarak yeni parasal sınırlar bu tarihe göre uygulanmakta ve buna uygun verilen hakem kararları Komisyon tarafından onaylanmaktadır. Aksi durumda karar, hakemine iade edilerek düzeltilmesi istenilmektedir¹³⁴⁸. Ancak yine de Yargıtay'ın yerleşmiş içtihadı gereğince “...kanun yolunun gerekçeli kararda yanlış gösterilmesi davacılar lehine usulî kazanılmış hak oluşturmayaacağından...” hakem kararlarında kanun yolunun kapalı olduğunun belirtilmesi, anılan kararın temyizine engel olamayacaktır¹³⁴⁹.

SK m. 30/3-c'deki “Tahkim sisteminin adil, tarafsız ve etkin bir biçimde işleyişini sağlamak için gerekli önlemleri almak” hükmü uyarınca, Komisyon Başkanlığının 15.12.2021 tarihli toplantısında, uyuşmazlık tutarı 5.000,00 TL (28.02.2023 tarih ve 32118 sayılı Tebliğ ile, 15.000,00 TL) altında olarak açılan

¹³⁴⁴ Seven, “Sigorta Tahkim Uyuşmazlıklarında Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yollarına Başvuruda Parasal Sınırların Zaman Bakımından Uygulanması Sorunu”, 3.

¹³⁴⁵ Selçuk, “Sigorta Tahkimde Maktu Para Miktarları”, 2.

¹³⁴⁶ Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci Ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Madde 2 (4)-Birinci ve ikinci fıkralarda yer alan parasal sınırların uygulamasında hakem kararının verildiği; üçüncü fıkrasının uygulanmasında hakem heyetinin teşekkül edeceği tarihteki miktar esas alınır.” <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230228-9.htm> (Erişim 04 Mart 2023).

¹³⁴⁷ <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim 27 Aralık 2022).

¹³⁴⁸ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 25 Haziran 2022).

¹³⁴⁹ Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/3804 (17 Haziran 2020); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/4297 (1 Temmuz 2020); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/4774 (9 Eylül 2020); Yargıtay 14. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2020/3804 (17 Haziran 2020).

belirsiz alacak davalarında, alacak tutarı tespit ettirilmeden karar verildiğinde, uyuşmazlık tutarı itiraz sınırının altında olmasına rağmen itiraz başvurusunun Komisyonca kabul edilmesine ve alacağın toplam tutarının itiraz sınırını aştığının açıkça anlaşılmasına rağmen uyuşmazlık tutarının itiraz sınırının altında kalması durumunda yine itiraz başvurusunun Komisyonca kabul edilmesine tespit edilmesine karar verileceği Komisyonun resmi internet sitesinde yayımlanmıştır¹³⁵⁰.

Kanaatimizce, Komisyon Başkanlığı tarafından alınan bu karar ile belirtilen durumlarda itiraz sınırına istisna getirilmiştir. Buna göre ilk durumda örneğin, Sigorta Tahkim Komisyonuna başvuru öncesinde yapılan tespit ile başvurucunun talep edebileceği miktarın 15.000,00 TL olduğunun anlaşılmasına rağmen, başvuru tarafından belirsiz alacak davası olarak 100,00 TL talepli dava açıldığında ve tutar yargılama sırasında HMK'nın 107/2. maddesi uyarınca belirli hale getirilmediği takdirde dahi, 100,00 TL yönünden açılan belirsiz alacak davası yönünden verilen karara itiraz edilebilecektir. İkinci durumda ise, örneğin; hakem /hakem heyeti tarafından tespit edilen bilirkişi raporundan başvurucunun alacağı tazminat tutarının 20.000,000 TL olduğu tespit edilmesine rağmen itiraz sınırının altında kalması için özellikle talebin 7.999,00 TL sına veya 28.02.2023 tarihinden sonra 14.999,00 TL sına ıslah edilmesi halinde yapılan itiraz Komisyon tarafından kabul edilerek, itiraz hakem heyetine gönderilecektir. Kısaca, kötü niyetli ıslah sonucu talebin kesinlik sınırı altında kalması durumunda muhtemel tutara göre değerlendirilme yapılacaktır¹³⁵¹.

3.4.18.2 Sigorta Tahkim Kararlarına Karşı İptal Davasının Açılıp Açılmayacağına Değerlendirilmesi

HMK m. 439 hükmü uyarınca, hakem kararlarına karşı sadece iptal davası açılabilecektir¹³⁵². HMK'da hakem kararlarına karşı temyiz ile ilgili bir düzenleme bulunmamakla birlikte ancak iptal davası hakkında verilen kararlara karşı temyiz

¹³⁵⁰ <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 25 Haziran 2022).

¹³⁵¹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 142.

¹³⁵² Fikret Yıldırım, "Tahkimde İptal Davası ve İptal Davasının Amaçları Bakımından Bazı Değerlendirmeler", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 / 3 (Aralık 2016), 3009; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 213; Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 756; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1198; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 11766; Görgün- Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 357; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1391, Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 762; Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku*, 535; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 775; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 491.

yoluna başvuru yapılmaktadır¹³⁵³. Buna karşılık SK m. 30/12’de “*Temyize ilişkin usul ve esaslar hakkında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu uygulanır*” şeklindeki düzenleme ile itiraz hakem heyeti kararlarına karşı temyiz yolunun ön görülmüş olmasının istisna teşkil edip etmediği yönünde doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır¹³⁵⁴.

Budak, yürürlükte olmayan kanun maddesine yapılan atfın o kanunu tekrar yürürlüğe sokmayacağını, SK’da HMUK’un temyize ilişkin hükümlerine yapılan atfın aslında hakem kararlarının iptalini düzenleyen HMK m.439’a yapıldığını, dolayısıyla sigorta tahkim yargılamasında hakem kararlarına karşı iptal davasının açılabilceğini savunmaktadır¹³⁵⁵.

Kabukçuoğlu Özer, Özdamar, Bilgen ve Yaşar ise, SK’da temyiz ile ilgili düzenlemenin istisna olduğunu, iptal davası açılmayacağını belirtmektedirler¹³⁵⁶.

Yargıtay 17. Hukuk Dairesi tarafından verilen bir kararda, sigorta tahkim kararlarına karşı iptal davası açılabilceği belirtilmiştir¹³⁵⁷. Ancak bu karar süreklilik kazanmamış ve Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından daha sonraki tarihlerde verilen kararlarda, sigorta tahkim yargılamasında hakem kararlarına karşı temyiz yoluna gidilebileceği, iptal davasının açılmayacağı belirtilmiştir¹³⁵⁸.

Kanaatimizce, kanun koyucu tarafından da sigortacılıkta tahkim yargılamasının daha hızlı sonuçlanması istemiyle SK m.30/12’de sigortacılıkta tahkim yargılamasında, hakem kararlarına karşı kanun yolu olarak açıkça temyiz düzenlemesine yer verildiğinden sigorta tahkim kararlarına karşı iptal davası açılmayacaktır. Ayrıca HMK’nın 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe girmesinden sonra, 13.06.2012 tarihli 6327 sayılı kanunla SK’da bazı maddelerde değişiklik

¹³⁵³ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 757; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 762; Ulukapı, *Medeni Usul Hukuku*, 535; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 775; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 491; Görgün- Kodakoğlu, *Medeni Usul Hukuku*, 358; Karadaş, *Ulusal (İç) Tahkim*, 213.

¹³⁵⁴ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*,994; Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 8; Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 514; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 850; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 994.

¹³⁵⁵ Budak, “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”, 8.

¹³⁵⁶ Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 514; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 850; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*,994; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 237.

¹³⁵⁷ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/4128 (17 Nisan 2017).

¹³⁵⁸ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/6443 (10 Ekim 2019); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/4530 (17 Haziran 2019).

yapılmasına rağmen temyiz ile ilgili hükümde değişiklik yapılmamıştır. O nedenle hakem kararlarına karşı iptal davası ile ilgili düzenlemeyi içeren HMK m.361, m.410 ve m.439'un, SK'nın 30/12. maddesinde yapılan özel düzenleme karşısında uygulama yeri bulmayacaktır¹³⁵⁹.

Nitekim Bölge Adliye Mahkemesinin yerleşmiş kararlarında HMK'nın tahkim ile ilgili m. 407 ve devamında düzenlemelerin özel bir düzenleme olması ve SK'da hakem kararlarına karşı açıkça temyiz yolu düzenlemesi bulunduğu, hakem kararlarının iptalini düzenleyen HMK m.439'a SK'da atıf yapılmadığı gerekçeleriyle sigorta tahkim kararlarına karşı iptal davası açılmayacağı belirtilmektedir¹³⁶⁰.

3.4.18.3 Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulunun (YİBHKG) 2019/4. E. 2020/1 K. Sayılı ve 19.06.2020 tarihli kararı¹³⁶¹ ile Temyiz- İstinaf Karmaşasının Çözülmesi

26.09.2004 tarihinde kabul edilen, 5235 sayılı “Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun¹³⁶²” ile ülkemizde ilk derece ve temyiz şeklinde olan iki dereceli yargılama sisteminden, ilk derece, İstinaf ve Yargıtay olmak üzere üç dereceli yargılama sistemine geçilmesi düzenlenmiştir¹³⁶³. Bu sebeple, o dönemde yürürlükte olan HMUK'da, 5236 sayılı Kanun'la değişiklik yapılmış, daha sonra yürürlüğe giren HMK'da ise, kanun yolu olarak bu üç dereceli yeni sistem kabul edilmiş ve HMK m.341 hükmü ile, ilk derece mahkemelerinin nihai kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvuru yapılabileceği düzenlemesine yer verilmiştir. Yeni düzenleme ile istinaf kanun yolunun işlemlerini sağlayacak olan bölge adliye mahkemeleri (BAM) görevli kılınmıştır¹³⁶⁴.

¹³⁵⁹Kabukçuoğlu Özer, *Sigortacılık Kanunu Şerhi*, 514; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 850; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 994.

¹³⁶⁰ İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/2138 (10 Aralık 2021); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1634 (3 Kasım 2021); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1634 (3 Kasım 2021); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 40. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1337 (5 Ekim 2021); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1271 (10 Eylül 2021); İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1160 (8 Temmuz 2021).

¹³⁶¹ RG 11.11.2020, S. 31301.

¹³⁶² RG 07.10.2004, S. 25606.

¹³⁶³ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 599.

¹³⁶⁴ Hakan Pekcanitez - Evrim Erişir, “Medeni Yargıda İstinaf İle İlgili Hükümlerin Zaman İtibariyle Uygulanması”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65 (2016), 3618; Pekcanitez, vd.,

07.11.2015 tarihli Resmi Gazete¹³⁶⁵’de yayımlanan Adalet Bakanlığı’nın “*Altı Yeni Bölge Adliye Mahkemesinin Kurulmasına İlişkin Kararı*” uyarınca, 20.07.2016 tarihinden itibaren¹³⁶⁶ ilk olarak belirli şehirlerde bölge adliye mahkemeleri faaliyete başlamıştır¹³⁶⁷. Böylece, kural olarak BAM tarafından, ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararlar, ispat ve hukuka uygunluk yönlerinden incelenecekken, Yargıtay tarafından ise, sadece hukuka uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır¹³⁶⁸.

SK m. 30/12’ de sigorta tahkim yargılamasında temyiz kanun yoluna başvuru yapılabileceği ifade edilmesine rağmen, İstinaf mahkemelerinin 20.07.2016 yılında göreve başlaması ile bu tarihten sonra, sigorta tahkim yargılamasında verilen kararlara karşı başvurulacak kanun yolunun temyiz mi istinaf mı olduğu konusunda tereddüt ortaya çıkmış ve yüksek yargı kararlarına yansımıştır¹³⁶⁹.

Yargıtay 17. Hukuk dairesi tarafından verilen kararlarda, BAM’ın açıldığı 20.07.2016 tarihinden sonra verilen hakem heyeti ya da itiraz hakem heyeti kararlarına karşı istinaf kanun yoluna başvurulması gerektiği belirtilirken¹³⁷⁰, Yargıtay 11. Hukuk dairesi tarafından verilen kararlarda ise, BAM’ın faaliyete geçmeye başlamasından sonra verilen kararlara karşı, SK m. 30/12 hükmüne göre temyiz yoluna başvuru yapılması gerektiği belirtilmiştir¹³⁷¹.

Yargıtay daireleri arasındaki görüş ayrılığının giderilmesi ve uygulamada birliğin sağlanması amacıyla, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu (YİBHKG) tarafından verilen 2019/4. E. 2020/1 K. sayılı ve 19.06.2020 tarihli kararda, Sigorta tahkimde, hakem kararının ilk derece mahkemesi yerine konulduğu, itiraz hakem heyeti kararı ile de istinaf incelemesine yaklaşılmak istendiği, Sigorta tahkiminde istinaf incelemesinin uygulanmaya başlamasının kabul edilmesiyle,

Medeni Usul Hukuku, 599; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 606; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 402.

¹³⁶⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/11/20151107.htm> (Erişim 02 Haziran 2022)

¹³⁶⁶ Melis Taşpolat Tuğsavul, “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 134 (2018), 314.

¹³⁶⁷ Pekcanitez - Erişir, “Medeni Yargıda İstinaf İle İlgili Hükümlerin Zaman İtibariyle Uygulanması”, 3619.

¹³⁶⁸ Pekcanitez, vd., *Medeni Usul Hukuku*, 599; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 639; Budak-Karaaslan, *Medeni Usul Hukuku*, 466.

¹³⁶⁹ Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1615; Kayıhan-Selaniç, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 141.

¹³⁷⁰ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/3574 (3 Nisan 2017); Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2017/3583 (3 Nisan 2017).

¹³⁷¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2019/3257 (29 Nisan 2019); Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2018/98 (09 Ocak 2018).

miktar yönünden temyiz incelemesi de olacağından dört aşamalı yargılama sisteminin oluşacağı bu durumun da sigorta tahkim yargılamasının amacına uygun olmadığı, sigorta tahkim yargılamasının, hızlı, çabuk ve ekonomik olma özelliğinin ortadan kalkacağı, Kanun koyucunun açık bir şekilde kanun yoluna ilişkin tercihini temyizden yana kullandığı belirtilerek, Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti tarafından, Bölge Adliye Mahkemelerinin faaliyete başladığı, 20.07.2016 tarihinden sonra itiraz üzerine verilen kararların, temyiz kanun yoluna tabi olduğuna karar verilmiştir¹³⁷². YİBHKG kararından sonra çelişki ortadan kalkarak, sigorta tahkim yargılamasında kanun yolunun temyiz olduğu kabul edilmiştir¹³⁷³.

3.4.18.4 Temyiz

SK m. 30/12 hükmü uyarınca, Sigorta tahkim sisteminde, iki farklı durumda temyiz kanun yoluna başvuru yapılabilmektedir. Bunlar, parasal sınıra bağlı başvurular ve parasal sınırdan bağımsız başvurular olarak ayrıma tabi tutulabilecektir¹³⁷⁴.

Parasal sınır ile ilgili olarak, SK m.30/12’de “*Kırk bin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen kararlar için temyize gidilebilir*” hükmü amirdir¹³⁷⁵. Daha önce belirtmiş olduğumuz, 31811 sayılı tebliğ ile yapılan 01.05.2022 tarihinden itibaren temyiz sınırı miktarı 107.000 TL’ye

¹³⁷² <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/11/20201111-3.pdf> (Erişim 27 Temmuz 2022).

¹³⁷³ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,141; Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1615.

¹³⁷⁴ Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 114-118; Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1617; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*,139; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 851; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 998; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1364; Kale - Tunç Yücel, “Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 473; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 233.

¹³⁷⁵ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 139; Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*, 114; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 998; Kurt Konca “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1364; Kale - Tunç Yücel, “ Sigortacılık Kanununda Tahkim”, 473; Özdamar, “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”, 851; Yaşar, “Sigorta Hukukunda Tahkim”, 233.

artırılmıştır¹³⁷⁶. Yapılan son değişiklik ile 28.02.2023 tarihinden itibaren (bu tarih de dahil) yeni temyiz sınırı miktarı 238.730,00 TL olmuştur¹³⁷⁷.

40.000TL olan temyiz sınırı, doktrinde Anayasa'ya uygulunun tartışma konusu olabilecek kadar yüksek bulunmaktayken¹³⁷⁸, yeni düzenleme ile temyiz sınırının 238.730,00 TL'ye yükseltilmesi yine eleştirileri de beraberinde getirecektir. Bu konuda doktrinde *Yeşilova Aras- Yeşilova*, temyiz sınırının arttırılmasıyla birlikte dolaylı olarak feragat anlaşmasına cevaz verildiğini, kararların büyük ölçüde denetimden geçmeden kesinleşeceğini, bunun da iç tahkimde temyizden feragati mümkün göremeyen kanun koyucu ile çatışma oluşturacağını belirtmektedir¹³⁷⁹. Temyiz sınırının altında kalan kararların, temyiz denetiminden geçmeden kesinleşmesi halinde, hak kayıplarının yaşanabileceği düşüncesine sebep olmaktadır¹³⁸⁰.

SK m. 30/12'de, "*Temyize ilişkin usûl ve esaslar hakkında Hukuk Usûlî Muhakemeleri Kanunu uygulanacağı*" belirtilmektedir¹³⁸¹. Yapılan atıf nedeniyle, itiraz kararını tebliğ alan taraflar, HMK m. 361 gereğince iki haftalık süre içinde temyiz yoluna başvuru yapabileceklerdir¹³⁸².

¹³⁷⁶ Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğ Madde 3 (2)- "*Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan yüzübin Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen hakem kararları için temyize gidilebilir.*" <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/04/20220416-9.htm> (Erişim 27 Aralık 2022).

¹³⁷⁷ Sigortacılık Kanununun 30 Uncu Maddesinin On İkinci Ve On Beşinci Fıkralarında Yer Alan Parasal Sınırların Artırılmasına İlişkin Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ Madde 2- (2)- "*Sigorta Tahkim Komisyonuna yapılan iki yüz otuz sekiz bin yedi yüz otuz Türk Lirasının üzerindeki uyuşmazlıklar hakkında itiraz üzerine verilen hakem kararları için temyize gidilebilir.*" <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2023/02/20230228-9.htm> (Erişim 04 Mart 2023).

¹³⁷⁸ Budak, "Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu'nun 30. Maddesi, HMK'nın Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?", 8; Yeşilova Aras - Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri", 360; Kale - Tunç Yücel " Sigortacılık Kanununda Tahkim", 474; Kurt Konca "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1364.

¹³⁷⁹ Yeşilova Aras - Yeşilova, "Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri" 359.

¹³⁸⁰ Kale - Tunç Yücel, "Sigortacılık Kanununda Tahkim", 474; Kurt Konca "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1364.

¹³⁸¹ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 139; Kurt Konca "Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü", 1364; Kale - Tunç Yücel, " Sigortacılık Kanununda Tahkim", 474; Türkmenözü - Akpınar, "Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi", 13.

¹³⁸² Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*, 60; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 141.

Sigortacılıkta tahkim yargılamasının temyiz işlemleri, İstanbul Anadolu Asliye Ticaret Mahkemeleri tarafından yürütülmektedir¹³⁸³. Temyiz yoluna başvuru yapılması icra işlemlerini durdurmamaktadır. Bu konuda, HMK m. 367/1 gereğince İİK m. 36' ya göre, icranın geri bırakılması hükümleri uygulanmaktadır¹³⁸⁴.

Uygulamada, tazminat miktarı çok daha yüksek hesaplanmasına rağmen, bazen dosyanın temyiz sınırının altında için, eksik ıslah yapılmakta veya hiç ıslah yapılmamaktadır. Yargıtay bu gibi durumlarda “...bilirkişi tarafından belirlenen ihtilaflı tutar dikkate alınarak dosyanın kesinlik sınırı üzerinde olduğu kabul edilerek incelemeye geçilebileceği” şeklinde karar vererek temyiz incelemesini yapmıştır¹³⁸⁵. Benzer durum daha önce belirttiğimiz üzere, Sigorta Tahkim Komisyonu tarafından, itiraza tabi olduğu açıkça belli olan dosyalarda da uygulanmaktadır¹³⁸⁶.

Miktar sınırından bağımsız başvuruların temyizi ise, “kesin” olarak hükmedilen kararlara ilişkindir. SK m. 30/12 uyarınca, hakem/itiraz hakem heyeti tarafından “kesin” olarak hükmedilen kararların temyiz edilmesi ancak ve ancak “...tahkim süresinin sona ermesinden sonra karar verilmiş olması, talep edilmemiş bir şey hakkında karar verilmiş olması, hakemlerin yetkileri dahilinde olmayan konularda karar vermesi ve hakemlerin, tarafların iddiaları hakkında karar vermemesi” durumlarında mümkün olabilecektir. Kanunda sayılan bu dört hal dışında kesin kararlara karşı temyiz yoluna gidilememektedir¹³⁸⁷. Buna göre, kesin olarak hükmedilen kararların her halükarda temyize açık olmasının kamuoyunda kararlara ve Sigorta Tahkime olan güveninin artmasına sebep olacağı belirtilmektedir¹³⁸⁸.

¹³⁸³ Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*,118; Kayıhan-Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 141.

¹³⁸⁴ Baki Kuru- Burak Aydın, *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı* (Ankara: Yetkin Yayınları,2022), 303; Baki Kuru vd, *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2012), 402; Pekcanitez vd., *İcra ve İflas Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2005), 278; Baki Kuru, *İcra ve İflas El Kitabı*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013),336; Timuçin Muşul, *İcra ve İflas Hukuku Esasları*,(Ankara: Adalet Yayınevi,2017),637; Gönen Eriş, *En Son Değişikliklerle Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005), 169; Yavuz Süphandağ, *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar*, (Ankara: Bilge Yayınevi, 2008), 129.

¹³⁸⁵ Yargıtay 17. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/778 (4 Şubat 2021).

¹³⁸⁶ Sigorta Tahkim Komisyonu Başkanlığının 15.12.2021 tarihli toplantısında; *Alacağın toplam tutarının itiraz sınırını aştığının açıkça anlaşılması halinde, uyumsuzluk değeri itiraz sınırının altında olsa dahi, karara yapılan itiraz başvurusunun Komisyonumuzca kabul edilmesine*” karar verilmiştir. <http://www.sigortatahkim.org/> (Erişim 26 Haziran 2022).

¹³⁸⁷ Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*,118; Metezade, “Tahkimde Kanun Yolları”, 16; Karayazgan, “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”, 1617.

¹³⁸⁸ Metezade, “Tahkimde Kanun Yolları”, 16.

Temyiz incelemesi sonucu, Yargıtay tarafından karar bozulduğunda, 23.10.1972 tarih ve 2/12 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı¹³⁸⁹ gereğince, hakemler direnme kararı veremeyeceklerdir¹³⁹⁰.

YHGK tarafından verilen bir kararda, 23.10.1972 tarih ve 2/12 sayılı İBK'nın hâlâ bağlayıcı etkide olup, geçerliliğini koruduğu belirtilmiştir¹³⁹¹. Bu nedenle hakemler, direnme kararı yerine, bozma kararı doğrultusunda karar vermek durumundadırlar¹³⁹².

YHGK tarafından verilen bir kararda, sigorta tahkim komisyonu kararlarına karşı karar düzeltme yoluna gidilemeyeceği belirtilmiştir¹³⁹³. Böylece hakem/hakem heyeti kararlarının Yargıtay tarafından onanması veya bozulmasına ilişkin kararlarına karşı karar düzeltme yoluna gidilmesi olanaklı değildir¹³⁹⁴.

Yargıtay tarafından bozulup tekrar yargılama yapılmak üzere Komisyona geri gönderilen dosyalarda, yargılama süresi baştan başlayarak sigorta hakemlerin karar verme süresi yine dört ay, itiraz hakemlerinin iki aydır¹³⁹⁵.

3.4.19 Hakem Kararlarının Tavzihi/Tamamlayıcı Ek Karar Verilmesi

Hakem kararlarında bazen, tazminat miktarlarında maddi hata, faizin başlangıç tarihinde yanlışlık, yargılama giderlerinde eksiklik gibi benzer mahiyette sehven yapılan yanlışlıklar olabilmektedir. Bu gibi yargılamanın esasını ilgilendirmeyen ancak bir takım yanlışlıklar içeren hakem kararlarının tavzihi,

¹³⁸⁹ <http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=25931> (Erişim 26 Haziran 2022).

¹³⁹⁰ Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 993; Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 141.

¹³⁹¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K.2006/1 (25 Ocak 2006).

¹³⁹² Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 141; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 144.

¹³⁹³ “Daha açık bir ifadeyle sigortacılıkta tahkim müessesesi hızlı ve adil çözüme ulaşmak hedeflenmiştir. Zira somut olayda da uygulanması gereken 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu’nun (HUMK) 440/III-4. maddesi gereğince hakem kararlarına karşı karar düzeltme yoluna dahi başvurulamayacaktır. Netice itibarıyla Uyuşmazlık Hakem heyetince direnme kararı verilmesi mümkün değildir.” Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK), K. 2021/1318 (02 Kasım 2022). <https://karararama.yargitay.gov.tr/> (Erişim 27 Aralık 2022).

¹³⁹⁴ Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 141.

¹³⁹⁵ Kurt Konca, “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”, 1364; Öztekin, “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”, 13; Taşbaşı, “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”, 36; Yeşilova Aras,- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri” 366; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 974; Başar, “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”, 30; Taşbaşı, “2014’te Sigorta Tahkim Komisyonu”, 29; Türkmenöz - Akpınar, “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”, 10.

düzeltilmesi ile ilgili olarak SK'da ve STİY'de hüküm bulunmamaktadır¹³⁹⁶. SK m.30/23 uyarınca, HMK'ya yapılan genel atıf nedeniyle, HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekmektedir¹³⁹⁷. HMK m. 437'ye göre taraflar, *“Hakem kararında bulunan hesap, yazı ve benzeri maddi hataların düzeltilmesini, karara ilişkin belirli bir konunun veya kararın bir bölümünün tavgizini”* isteyebileceklerdir¹³⁹⁸.

Taraflar hükmün tavgizini veya düzeltilmesini, kararın kendilerine tebliğ edilmesinden itibaren iki hafta içinde talep edilebileceklerdir(HMK m.437/2)¹³⁹⁹. Hakem talebi haklı bulunduğunda bir aylık süre içinde tamamlayıcı ek karar verilebilecektir. Bu süre hakem/ hakem heyeti tarafından gerektiğinde uzatılabilir(HMK m 437/2)¹⁴⁰⁰.

Uygulamada, Sigorta tahkim kararları hakkında hükmün tavgizi, düzeltilmesi talep edildiğinde, hakem tarafından talep kabul/veya reddedilerek her iki durumda da gerekçesi belirtilerek tamamlayıcı ek karar verilmektedir. Hakem tarafından tavgiz talebi üzerine yazılmış olan ek karar, ilk karar gibi SBM sistemine e imza ile imzalanarak yüklenmektedir¹⁴⁰¹.

Sigorta tahkim yargılamasında tavgizin dört aylık karar verme süresi geçtikten sonra yapılması durumuna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.¹⁴⁰²

Ancak olası bir hak kaybının önüne geçmek adına dört aylık süre sonunda verilen bir kararda da tavgiz talep edilebilmesinin mümkün olacağını düşünmekle

¹³⁹⁶ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 135.

¹³⁹⁷ Yeşilova Aras,- Yeşilova, “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırtedici Özellikleri” 350-351; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 135.

¹³⁹⁸ Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1195; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1388; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1763; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*, 983; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,68; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,134; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 760; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 773.

¹³⁹⁹ Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*, 754; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1388; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1195; Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1763;Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*,983; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,68; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,134; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 760; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 773.

¹⁴⁰⁰ Yılmaz, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1763; Umar, *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*, 1195; Gençcan, *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*, 1389; Bilgen, *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*,983; Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*,134; Atalı vd., *Medeni Usul Hukuku*, 760; Arslan vd., *Medeni Usul Hukuku*, 773; Pekcanitez vd., *Medeni Usul Hukuku*,754; Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,68.

¹⁴⁰¹ Kayıhan- Selanik, *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*, 130.

¹⁴⁰² Bağatur - Öge, *Sorularla Sigorta Tahkim*,68.

birlikte, dört aylık süre geçtikten sonra dosyanın itiraz ya da temyize gönderilmesinden önce tavzih işlemlerinin tamamlanması gerektiğini düşünmekteyiz.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlar yaşamları boyunca, canlarını ve mallarını tehdit eden tehlikelere maruz kalmaktadırlar. Bu tehlikelerin ne zaman gerçekleşeceği veya gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirli değildir. Tehlikenin gerçekleşmesi sonucunda, birtakım ekonomik ihtiyaçlar doğmaktadır. İnsanlar tehlikenin sebep olduğu ekonomik sonuçları en aza indirmek için birtakım bireysel önlemler almaktadırlar. Ancak alınan bireysel önlemlerin her zaman yeterli olmaması kişilerde sigorta yaptırma bilincinin oluşmasına sebep olmuştur. Oluşan sigorta yaptırma bilinciyle, bir tarafın belirli miktarlarda ödeyeceği paraya karşılık, diğer tarafın tehlikenin gerçekleşmesi halinde oluşacak ekonomik ihtiyacı karşılamasını düzenleyen sigorta sözleşmeleri ortaya çıkmıştır.

Sigorta yaptırma bilincinin oluşması yanında, yaygınlaşması da son derece önemlidir. İnsanlar arasında sigorta yaptırma bilincinin yaygınlaşması ise, sigortacılık sistemine duyulan güven ile mümkün olabilmektedir. Sigortacılık sistemine güven de, insanların riziko meydana geldiğinde oluşacak ekonomik ihtiyacının kısa zamanda karşılanacağından endişe ve şüphe duymaması ile sağlanabilmektedir.

Zaman içinde sigorta yaptırma bilinci gelişmiş, insanlar sahip oldukları malları ve canları için daha çok sigorta sözleşmesi akdetmiştir. Buna bağlı olarak da sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıklar yaşanmaya başlanmıştır. Günümüzde sigorta sözleşmesinden kaynaklı uyuşmazlıkların artması neticesinde, mahkemelerde yaşanan iş yoğunluğu nedeniyle davalar uzun yıllar sürmektedir. Bu da sigortacılık sisteminde rizikoyla karşılaşmış kişinin kısa zamanda alması gereken tazminatını, yıllar sonra almasına sebep olmuştur. Artık insanlar dava açmak yerine, tazminat alacağından vazgeçmeyi ya da hakedeceği tazminattan daha düşük bir meblağa sigorta kuruluşu ile anlaşma sağlamayı tercih eder hale gelmiştir. Bu da insanların sigortacılık sektörüne duyduğu güvenin zedelenmesine ve artık daha az sigorta yaptırmasına ve rizikolar karşısında tedbirsiz kalmasına sebep olmaya başlamıştır.

O nedenle hem mahkemelerdeki iş yoğunluğunu azaltmak hem de sigortacılık sektörüne duyulan güvenin azalmaması için, yaşanan uyuşmazlık karşısında tazminata hak kazanan kişinin alacağını kısa sürede almasını amaçlayan alternatif uyuşmazlık çözüm yolları sigorta hukukunda da önemli yere sahip hale gelmiştir. Anglo-Sakson kökenli olan Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları, devlet yargısıyla paralel ve alternatif olarak işleyen, yargıya başvuru yolunu engellemeyen, devlet yargısı ile rekabet içinde olmayan, devletin mutlak yargı yetkisine zarar vermeyen, aksine mahkemelerde yapılan yargılamanın daha kaliteli ve amacına yönelik yapılabilmesine olanak sağlayan, yardımcı olan bir süreç olarak kabul edilmektedir.

Sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları denilince karşımıza, sigorta tahkim, arabuluculuk, tüketici hakem heyeti ve hakem-bilirkişi kurumları çıkmaktadır. 2007 yılında yürürlüğe giren, SK m. 30 ile getirilen Sigorta Tahkim Komisyonu, sigorta ettiren veya sigorta sözleşmesinden menfaat sağlayan kişiler ile riski üstlenen taraf arasında sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümü amacıyla Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği nezdinde oluşturulmuştur.

Sigorta Tahkim Komisyonu faaliyetleyken, 06.12.2018 tarihinde yürürlüğe giren 7155 sayılı kanun ile konusu bir miktar alacak ve tazminat talebi olan ticari davalar bakımından arabuluculuk zorunlu hale gelmiştir. Sigorta hukukundan kaynaklı uyuşmazlıkların çoğu TTK'da düzenlendiğinden ve konusu alacak veya tazminat talebi olduğundan ticari dava niteliğinde olup, zorunlu arabuluculuk kapsamındadır. Ancak Sigorta hukukundan kaynaklı açılan rücu davalarında yerleşmiş Yargıtay içtihatları doğrultusunda uyuşmazlığa bakmaya görevli mahkemeye göre davanın zorunlu arabuluculuk kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Sigorta tahkime veya arabuluculuğa değil de diğer bir alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan Tüketici hakem heyetine başvuru yapmak istenildiğinde, sigorta ettirenin/sigortadan menfaat sağlayanın tüketici olduğu sigorta sözleşmelerinden kaynaklı uyuşmazlıklar için başvuru yapılabilecektir. Son olarak taraflar hakem-bilirkişi tayin ederek sadece tazminat miktarı yönündeki uyuşmazlığın çözülmesini de isteyebileceklerdir. Hakem bilirkişi tarafından tespit edilen tazminat tutarı tarafları ve mahkemeyi bağlayıcı niteliktedir.

Sigorta hukukunda alternatif uyuşmazlık çözüm yolları arasından Sigorta tahkim ile arabuluculuk karşılaştırılması yapıldığında, en başta sigortacılıkta

tahkimin isteğe bağlı, arabuluculuğun ise zorunlu olduğunu belirtmek gerekmektedir. Bununla birlikte, Sigortacılıkta tahkime başvuru koşulları ve başvuru yapabilecek kişiler kanunla belirlenerek sınırlanmıştır. Sigorta tahkime başvuru yapabilmek için aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşun tahkime üye olması gerekmektedir. Arabuluculuğa başvuru yapabilmek için ise, konusu alacak ve tazminat olan ticari bir davanın varlığı yeterlidir.

Arabuluculukta taraf iradeleri ön plandayken, sigortacılıkta tahkimde ise hakem tarafından karar verilmektedir. 28.02.2023 tarihinde yürürlüğe giren yeni tebliğe göre, Sigortacılıkta tahkimde, uyuşmazlık tutarı 15.000,00 TL altındaki kararlar kesin, 15.000,00 TL ve üzerindeki kararlar itiraza tabi, 15.000,00 TL-238.730,00 TL arasındaki uyuşmazlıklar için itiraz hakem heyetinin verdiği kararlar kesin, 238.730,00 TL üzerindeki uyuşmazlıklar için itiraz hakem heyetinin kararına karşı temyiz kanun yoluna başvuru yapılabilmektedir. Son olarak SK m. 30/12 son cümlesindeki sebeplerin varlığı halinde her zaman temyiz yolu açıktır.

Arabuluculukta ise anlaşılan hususlar hakkında dava açma/tahkime başvurma yasağı bulunmaktadır. Ancak anlaşma belgesine karşı hata hile, ikrah gibi irade fesadı hallerin varlığı durumunda iptal davası açılabilecektir.

Sigorta tahkim yargılamasında bilirkişi incelemesi yapılarak başvuru tazminat alacağı hakkında bir fikre sahip olurken, arabuluculuk sürecinde uzman görüşüne başvuru uygulamada fazla yapılmadığından tazminat alacaklısı ne kadar tazminat hakkı olduğunu bilmemektedir.

Arabuluculukta ve Sigorta tahkimde hakem ve arabulucu tarafsız olmalıdır. Arabulucu ve hakem kayıtlı listelerden seçilmektedir. Sigortacılıkta tahkimde yargılama süresi 4 aydır. Bu süre itiraz sürecinde iki aydır. Arabuluculukta ise süre altı haftadır. En fazla iki hafta daha uzatılabilmektedir.

Sigortacılıkta tahkimde hakem kural olarak dosya üzerinden incelemesini yapmaktadır. Arabuluculukta ise tarafların görüşmelere katılması beklenmektedir. Hatta geçerli mazereti olmayan kişinin arabuluculuk görüşmesine katılmaması halinde sürecin bu sebeple sonlanması durumunda mazeretsiz görüşmelere katılmayan taraf yargılama sırasında haklı olsa bile lehine yargılama gideri ve vekâlet ücreti hükmedilmeyeceği HUAKY m. 25/9 da düzenlenmiştir.

Sigortacılıkta tahkimde kararın itiraza tabi olması durumunda, itiraz yoluna ve daha sonra temyize başvuru yapılması halinde hem itiraz başvurusu sırasında hem de temyiz yoluna başvuru sırasında harç yatırılmaktadır. Arabuluculukta ise, anlaşma sağlandığında, arabuluculuk ücreti iki taraf için eşit karşılanmaktadır. Bu miktar tarifenin birinci kısmında belirtilen iki saatlik ücreti aşamayacaktır. Buna göre sigortacılıkta tahkim masrafları ile arabuluculuk masrafları karşılaştırıldığında hemen hemen aynı olacağı düşünülmektedir.

Arabuluculukta anlaşma ile taraflar karşılıklı vekalet ücretlerini ödeyebileceklerdir. Sigorta tahkimde ise hakemler tarafından vekalet ücretine hükmedilmektedir. Hükmedilen vekalet ücreti yönünden ise, mevzuatta yapılan ilk değişiklik, sadece aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşu lehine hükmedilecek vekalet ücretleri yönünden beşte bir vekalet ücreti ödenmesi yönündeyken daha sonra yönetmelik ile her iki tarafa da beşte bir uygulaması yapılacağı düzenlenmiştir. Bu sebeple de kimi kararlarda SK uygulanarak sadece davalı lehine hükmedilen vekalet ücretinin beşte birine hükmedilirken, kimi kararlarda yönetmelik uygulanarak her iki tarafa da beşte bir vekalet ücreti ödenmesi yönünden kararlar verilmeye başlanmıştır. Bu yönde Yargıtay tarafından verilen son kararların özellikle yönetmelik esas alınarak beşte bir uygulanması yönünde olması dikkat çekmektedir.

Uygulamada vekalet ücreti yönünden henüz birlik sağlanmamıştır. Kanaatimizce sigortacılıkta tahkimin kuruluş amacı mahkemelerin iş yükünü azaltmak olduğundan bunun önüne vekalet ücreti düzenlemesi ile geçilmemelidir. O nedenle SK gereğince beşte bir vekalet ücreti sadece aleyhine başvuru yapılan sigorta kuruluşu için uygulanmalıdır.

Son olarak geline aşamada, ülkemizde özellikle geçtiğimiz son birkaç yılda yargının iş yükünde meydana gelen artış nedeniyle çalışmamızda belirttiğimiz yeni düzenlemeler yapılarak alternatif uyuşmazlık çözüm yolları yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır. Yaygınlaştırmanın ilk adımında arabuluculuk müessesinin hukuk sistemimizde zorunlu hale getirilmesi yer almaktadır. Alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri olan arabuluculuğun zorunlu olmasının hak arama hürriyetine engel teşkil edip etmediği yönünde tartışmalar bulunmaktadır. Kanaatimizce arabuluculuğun zorunlu hale getirilmiş olması tarafların arabuluculuk sürecini istedikleri zaman sonlandırabilecek ve mahkeme yoluna gidebilecek olmaları nedeniyle hak arama hürriyetine engel teşkil etmemektedir. Sigorta hukukunda

zorunlu arabuluculuğun uygulanmaya başlamasından itibaren pek çok uyuşmazlığın mahkemeye gitmeden çözüme kavuşma olasılığı yüksektir. Nitekim Arabuluculuk Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen 2019-2022 tarihleri arasındaki Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Arabuluculuk İstatistiklerinde anlaşma oranının % 52, anlaşmama oranının % 48 olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte sigorta hukukunda zorunlu arabuluculukta bir takım sorunlar ve eksiklikler de mevcuttur. Bu eksikliklerin en başında, sigorta şirketinden tazminat alacağı olan kişinin ne kadar tazminat alacağı olduğunu bilmeden arabuluculuk yolu ile anlaşmaya çalışması gelmektedir. Sigorta hukukunda zorunlu arabuluculuğun amacına uygun bir şekilde işleyebilmesi için uyuşmazlıklarda hesap raporunun zorunlu olarak alınması gerektiğini düşünmekteyiz. Böylece tazminat alacaklısı ne kadar tazminat hakkı olduğunu bilerek pazarlığını ona göre yapabilecektir. Bir diğer alternatif uyuşmazlık çözüm yolu olan Tüketici hakem heyeti ile ilgili olarak özellikle sigorta hukuku alanında uyuşmazlığın çözümü sırasında uzmanlaşmanın aranmaması tartışılmaktadır. Sigorta hukuku uzmanlık gerektiren bir hukuk dalı olduğundan sigorta hukuku ile ilgili bir uyuşmazlık için tüketici hakem heyetine başvuru yapıldığında, kararı verecek heyet içerisinde baro temsilcisi hukukçu hakemin sigorta hukukunda uzman olması gerektiğini düşünmekteyiz. 2022 yılı son faaliyet raporuna göre, 2022 yılında yapılan başvuruların yüzde ellisinden fazlasında karar verilmiş olduğundan Mahkemelerin iş yükünü önemli ölçüde azaltmaya yönelik olan Sigortacılıkta tahkim yargılamasının ise daha iyi bir şekilde sürdürülebilirliğinin devam etmesi için çalışmamızda belirttiğimiz doktrindeki eleştirilerin göz önünde bulundurularak gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Eleştirilen ve tartışmaların önüne geçebilmek adına, Sigorta Tahkim ile ilgili olarak doğrudan ayrı bir yasa ile kapsamlı ve çelişki içermeyen bir mevzuat düzenlemesine gidilmesinin gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Açıkel, Aslıhan Erbaş. “Deniz Ticareti ve Sigorta Hukuku Uyuşmazlıkları Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi”. *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*. ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım. 43-53. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Akkanat, Halil, vd. *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2022), 157.
- Akıncı, Ziya. *Milletlerarası Tahkim*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.
- Akıncı, Ziya. “ Türkiye’de Milletlerarası Tahkim”. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4/1(Ocak 2015), 13-24. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/12607>
- Akın, Levent. *İş Mahkemeleri Kanunu İle Getirilen Yeni, Düzenlemeler ve Arabuluculuk*. Ankara: İntes Yayınları, 2017.
- Akkan, Mine. “Arabuluculuk Faaliyeti Sonucunda Anlaşılan Hususlarda Dava Açma Yasağı ve Sonuçları”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 2 (2018),1-31. <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/12/MINE-AKKAN.pdf>
- Aktürk, Altay İltan-Umut Acar, Ayşe. “Tüketici Hakem Heyetleri ve İşleyişine Genel Bir Bakış”. *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2019), 25-54. <https://dergipark.org.tr/pub/iauhfd/issue/48818/621633>
- Akyiğit, Ercan. *Toplu İş Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Alangoya, Yavuz. *Medeni Usul Hukukumuzda Tahkimin Niteliği ve Denetlenmesi*. İstanbul: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1973.
- Alangoya, H. Yavuz. *Medeni Usul Hukuku Esasları*. İstanbul: 2001.
- Alkan, Derya. *Türk İş Hukukunda Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları*. İstanbul: Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi,2019. [file:///C:/Users/User/Downloads/553867%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/553867%20(4).pdf)
- Alpagut, Gülsevil. “Dava Şartı Olarak (Zorunlu) Arabuluculuk”. *İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2017 Yılı Toplantıları*. 112-155. İstanbul: İstanbul Barosu Yayınları, 2018. <https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/yayinlar/kitaplar/doc/ISGH2017T.pdf>

- Amasya, Serap. “Sigortacının Kanuni Halefıyeti”. *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç .1663-1704. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Aral Erdeleklioğlu, İrem. “Tarafların Yükümlülükleri”. *Sigorta Davaları*. ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç. 111-155. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2022.
- Aral Erdeleklioğlu, İrem. “Sigorta Sözleşmesinde Süre ve Zamanaşımı”. *Sigorta Davaları*. ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç.159.Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2022.
- Aral Erdeleklioğlu, İrem. “Sigorta Sözleşmesinin Sona Ermesi”. *Sigorta Davaları*. ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç.163-167. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2022.
- Aras, Bahattin. “Aile Mahkemelerinde Tarafların Sulh Yoluyla Çözümüne Teşviki”. *Yargıtay Dergisi* 31/3 (Temmuz 2005). 303-310 <http://www.yargitaydergisi.gov.tr/dergiler/td/temmuz2005.pdf#page=95>
- Aras, Bahattin. “Aile Mahkemelerinde Yargılama Usulü”. *Ankara Barosu Dergisi* 2 (2007),158-178. 19.pdf (ankarabarusu.org.tr)
- Arseven, Haydar. *Sigorta Hukuku*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 1991.
- Arslan, Ramazan vd. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 1. Baskı, 2016.
- Aşçı, Mehmet Saim. “Zorunlu Arabuluculuk Uygulamasının Olumlu ve Olumsuz Yönleri”. *Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilim Araştırmaları Dergisi* 1/2 (2019).80-91 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uhsbad/issue/51750/666545>
- Atalı, Murat – Ermenek, İbrahim. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Atalı, Murat. “Yargılama İlkeleri Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetleri” *Tüketici Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Atalı, Murat vd. *Medeni Usul Hukuku*.Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.
- Ayhan, Rıza vd. *Sigorta Hukuku Ders Kitabı*.Ankara: Yetkin Yayınları,2019.
- Aydın, İsmail. *Ticari Davalarda Dava Şartı Arabuluculuk*. İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2022.
- Barış, Rezzan Selçuk. “Genel Hatlarıyla Sigorta Hukukunda Hakem-Bilirkişi Müessesesi”.*İzmir Barosu Dergisi* 1 (Ocak, 1994) 31-35. <http://kutuphane.izmirbarosu.org.tr/img/1994-1.pdf>
- Bağatur, Mehmet Çağrı- Öge, Hande. *Sorularla Sigorta Tahkim*.İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2017.
- Başar, Halit. “Sigorta Hakeminin Kararına İtiraz Usulü”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 33 (Temmuz-Eylül 2013), 29-31. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B133.pdf>

- Batar, Vildan Nuran. *Sigorta Tahkimde İspat Sorunları*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Beggi, Yusuf Enes. *Sigorta Hukukundan Kaynaklı Uyuşmazlıkların Sigorta Tahkim Nezdinde Çözümlenmesi*. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Bilgen, Mahmut. *Öğreti ve Uygulamada Sigorta Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Boydak, Burak Alptekin. “İş Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuk Düzenlemesinin Kamuda Hizmet Alımı Kapsamında Çalışan İşçiler Bakımından Değerlendirilmesi”. *Çalışma İlişkileri Dergisi* 9/2 (2018). 88-100. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/598759>
- Bozkurt, Tamer. *Sigorta Hukuku*. 4 Cilt. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 6. Baskı, 2013.
- Budak, Ali Cem. “Sigortacılıkta Tahkim Alanında Meydana Gelen Değişiklikler”. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 12/1 (2016), 122-129. https://www.academia.edu/41442187/Sigortac%C4%B1%C4%B1kta_Tahkim_Alan%C4%B1nda_Meydana_Gelen_De%C4%9Fi%C5%9Fiklikler
- Budak, Ali Cem “6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’a Göre Tüketici Hakem Heyetleri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (2014), 77-103. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756019>
- Budak, Ali Cem - Karaaslan, Varol. *Medeni Usul Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2021.
- Budak, Ali Cem. “Sigortacılıkta Tahkim: Sigortacılık Kanunu’nun 30. Maddesi, HMK’nun Yürürlüğe Girmesi ve 6327 Sayılı Kanun Değişikliğinden Sonra Nasıl Yorumlanmalıdır?”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 1/2 (2013), 53-69. <https://proxy.bau.edu.tr:2104/belge/sigortacilikta-tahkim-sigortacilik-kanununun-30-maddesi-hmknun-yururluge-girmesi-ve-6327-sayili-kanu/3194798/sigorta+tahkim>
- Bulur, Alper. “Avukatlık Kanunu M.35/A’nın Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları Çerçevesinde İrdelenmesi ve Bir Düzenleme Önerisi”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 89 (2010), 196-241. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-64-227>
- Bulur, Alper. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Arabuluculuk Yöntemi”. *Ankara Barosu Dergisi* 4 (2007). 30-46. <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2007-4/6.pdf>
- Can, Hacı- Tuna, Ekin. *Milletlerarası Tahkim Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Can, Hasan. *Tüketici Hakem Heyetleri*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.

- Canbolat, Talat. “6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk” *Çalışma ve Toplum Dergisi* 39/4 (2013), 247-274. <https://calismatoplum.org/Content/pdf/calisma-toplum-1502-ef747449.pdf>
- Çakan, Oya. *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğinin Değerlendirilmesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Çelik, Ahmet Çelik. “Sigorta Anlaşmazlıklarında Tahkim Yolu”. (2017), 1-14. <https://www.tazminathukuku.com/guncel-konular/sigorta-anlasmazliklarinda-tahkim-yolu.htm>
- Çelik, Yusuf. *Tüketici Hakem Heyetleri*. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2018. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Çevik Erdoğan, Cansu. *Temel Kavramlarla Arabuluculuk*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Çiçek, Mustafa. *İş Hukukunda Zorunlu Arabuluculuk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Çil, Şahin. “Zorunlu Arabuluculuk Görüşmelerinde Son Tutanak”. *İnşaat Sanayi Dergisi* 165 (Ocak-Şubat 2018), 26-35. <https://intes.org.tr/dergi/insaat-sanayi-dergisi-165-ocak-subat-2018/>
- Dekak, Mehmet Tuğberk. *Sigorta Tahkiminde Yargılama Usulü*. Ankara: Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019. <https://tez.yok.gov.tr>
- Demir, Şamil. *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Mevzuatı-Gerekçeli-Atıflı-Notlu*. Ankara: CADR Yayınları, 4. Baskı, 2019.
- Demirel, Duygu. “Hakem-Bilirkişi Sözleşmesi ve Uygulama Esasları”. *Terazi Hukuk Dergisi* 9/93 (Mayıs,2014), 24-42. <https://www.jurix.com.tr/article/2242>
- Dinç, İlhan. *Ticari Davalarda Zorunlu Arabuluculuk*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Doğrusöz Koşut, Hanife. “Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sisteminin Sigorta Hukukundan Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Uygulanması ve Sigortacılık tahkimi ile Karşılaştırılması”. *Sermaye Şirketleri Hukukunda Güncel Gelişmeler Sempozyumu*, ed. Murat Alışkan vd. İstanbul: On iki levha Yayınları, 2020.9-50.
- Ekmekçi, Ömer vd. *Hukuk Uyuşmazlıklarında İhtiyari ve Zorunlu Arabuluculuk*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2018.
- Eminoğlu,Cafer- Erdoğan,Ersin. *Ticari Uyuşmazlıklarda İhtiyari ve Dava Şartı (Zorunlu) Arabuluculuk*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Ercan, İbrahim. “ Aile Mahkemesinde Uyuşmazlıkların Sulh Yoluyla Çözülmesi”. *Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağanı*. 63-102. Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004.
- Erdem, H. Ercüment. *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2017.

- Eren, Fikret. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2015.
- Erkan, E. Ebru. “Sigorta Sözleşmeleri ve Genel İşlem Koşulu Denetimi”. *Sigorta Davaları*. ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç. 57-61. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, 2022.
- Erkan, Mustafa. *Arabuluculuk ve Singapur Sözleşmesi*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2020.
- Ermenek, İbrahim. “Yargı Kararları Işığında Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Sorunlara İlişkin Çözüm Önerileri”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17/1-2 (2013), 563-630 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789291>
- Ermenek, İbrahim. “Tüketici Uyuşmazlıkların Çözümü ve Arabuluculuğa Uygunluğu”. *Tüketici Hukukunda Uzman Arabuluculuk*. PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı ,2021.<https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1832021210432T%C3%BCketici.pdf>
- Eriş, Gönen. *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Eriş, Gönen. *En Son Değişikliklerle Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.
- Erişir, Evrim. “Tüketici Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Kapsamının Belirlenmesindeki Güçlüklerin Ortaya Çıkardığı Bazı Meseleler”. *Arabuluculuğun Geleceği Sempozyumu Bildiri Özeti Kitabı*. ed. Ali Yeşilirmak vd., İstanbul: İbn Haldun Üniversitesi Yayınları, 2020 309-358. [tuketici-zorunlu-arabuluculuğu-sorunlar.pdf](https://www.tuketici-zorunlu-arabuluculuğu-sorunlar.pdf)
- Erişir, Evrim. “Tüketici İşlemlerinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümü Usulü”. *Yeni Tüketici Hukuku Konferansı*. ed. Murat İncoğlu. 42-122. İstanbul, Onikilevha Yayınları, 2015.
- Esental, Nihan. “Spor Hukuku Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”. *Terazi Hukuk Dergisi* 4/40 (Aralık 2009),127-144. <https://jurix.com.tr/article/676>
- Esen, Emre. “Acentenin Müvekkilini Mahkemede Temsil Yetkisi (İzafeten Dava Hakkı): Türk Ticaret Kanunu’nun Milletlerarası Usul Hukuku Açısından İncelenmesi”, *İstanbul Üniversitesi Yayınevi*, 41/2 (2021), 581-603. <https://cdn.istanbul.edu.tr/file/JTA6CLJ8T5/25CFBC999B904C4399A6598B30F46098>
- Gal, Jens. “Alternative Dispute Resolution Systems Regarding Private Insurance”, *“The German Insurance Ombudsman System”*. AIDA Turkey, April 2014. 9-44. <http://samimunan.com/wp-content/uploads/2016/01/ADRSI-booklet-last.pdf>
- Gençcan, Ömer Uğur. *6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yorumu*.Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.
- Göksu, Mustafa. *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Tahkim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

- L. Şanal Görgün, L. Şanal- Kodakoğlu, Mehmet. *Medeni Usul Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2012.
- Göymen, Ali. “ Uzlaştırmacılık Müessesesi Tartışmaları ve Avukatlık Yasasının 35/A Maddesi Üzerine İnceleme” *Ankara Barosu Dergisi*, 4, (2007),50; <http://www.ankarabarusu.org.tr/siteler/ankarabarusu/tekmakale/2007-4/7.pdf>
- Güçlü, Hasan Murat vd. İbrahim. *Sigorta Hukuku*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2021.
- Günay, M. Barış. *Sigorta Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Gündoğan, Yurdagül. “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk İle İş Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuğun Karşılaştırılması”. *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*. ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım. 53-57. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Güngör Şahin, Hüseyin. *Arabuluculuk*. Ankara: Mentis Yayıncılık, 2008.
- Güzel, Ali. “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı Hakkında Bazı Aykırı Düşünceler”. *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi* 50 (2016), 1131-1146 <https://www.calismatoplum.org/makale/ismahkemeleri-kanunu-tasarisitaslagi-hakkinda-baziaykiridusunceler>
- İlhan, Hüseyin Afşın. *Tahkim Sözleşmesinin Geçerliliği*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- İlhan, Onur. *Arabuluculuk Sözleşmesi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- İnal, H. Tamer. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun’a Göre Hazırlanmış Tüketici Hukuku: Doktrin ve Yargıtay İçtihatları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- İldır, Gülgün. “ Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Hak Arama Özgürlüğü”. *75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağanı*. ed. Hakan Pekcanıtez. 385-401 Ankara: Türkiye Barolar Birliği, 2004.
- İldır, Gülgün. *Alternatif Uyuşmazlık Çözümü*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2003.
- İldır, Gülgün. “İş Kanunu’na göre Uyuşmazlıkların Özel Hakem Yolu ile Çözümü”. *Terazi Hukuk Dergisi* 1/2 (2006). 11-16. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/14>
- Kabukçuoğlu Özer, Fatma Dilek. *Sigortacılık Kanunu Şerhi*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2012.
- Kara, İlhan. *Tüketici Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2021.
- Kara, Etem. “Sigorta Genel Şartlarının Hukuki Niteliği”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/19 (Ocak 2020), 153-174, <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/20351> (Jurix)
- Karadaş, İzzet. *Ulusal (İç) Tahkim*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Karacan, Metin. “6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Sigortacılıkta Tahkim”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 26 (Ekim-Aralık 2011), 52-55. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B1126.pdf>

- Karacan, Metin. “6456 Sayılı Kanunla Sigortacılıkta Tahkim Sistemine Getirilen Değişiklikler”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 32 (Nisan-Haziran 2013), 35-37. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B132.pdf>
- Karacan, Metin. “Sigorta Raportörleri ve Sigorta Hakemlerinin Tahkim Sistemindeki Yeri”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 30 (Ekim-Aralık 2012), 37-40. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B130.pdf>
- Karacabey, Kürşat. “Zorunlu Arabuluculuğun Hukukun Temel İlkelerine Aykırılığı ve Uygulanabilirliğine Dair Sorunlar”, *Ankara Barosu Dergisi* 1 (2016), 457-489 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398508>
- Karasu, Rauf - Güner Temel. “Sigorta Uyuşmazlıklarının Çözümünde Uygulanan Kurumsal Tahkim Yargılamasının Yaygınlaştırılmasının Gerekliği Üzerine”. *Prof. Dr. Rıza Ayhan’a Armağan*. 301-332 ed. Mehmet Özdamar vd. İstanbul: Yetkin Yayınları, 2022.
- Karasu, Rauf. “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 7/26 (Nisan 2016), 49-69. <https://kutuphane.dogus.edu.tr/mvt/pdf.php?pdf=0020368&lng=1>
- Karayazgan, Ahmet. “Sigorta Uyuşmazlıklarında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları”. *Sigorta Davaları*. ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç. 1595-1662. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Karayazgan, Ahmet. “Sigortacılıkta Tahkim”. *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 5/1 (Ocak 2016), 1-21. <https://proxy.bau.edu.tr:2104/belge/sigortacilikta-tahkim/3194788/sigorta+tahkim>
- Kale, Serdar- Tunç Yücel, Müjgan. “Sigortacılık Kanununda Tahkim”. *Halûk Konuralp Anısına Armağan*. 461-477. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.
- Kayıhan Şaban, Ünlütepe, Mustafa. “Sigorta Tahkim Yargılamasına Konu Uyuşmazlıklarda Hükmedilecek Vekalet Ücreti”. *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/12 (Temmuz 2016), 109-124. <https://jurix.com.tr/article/7544>
- Kayıhan, Şaban - Selanik, Atakan Adem. *Sigorta Hukukunda Alternatif Çözüm Yolları ve Tahkim Usulü*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Kayıhan Şaban - Bağcı Ömer. *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*. İzmit: Umuttepe Yayınları, 2019.
- Kaymaz, Emine- Kaymaz, Mehmet Devran. “İş Hukukunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Arabuluculuk”. *Kadim Akademi Sosyal Bilimler Dergisi* 4/1 (2020), 1-29. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1159436>
- Keçecioğlu, Burak. “Avukatlık Sözleşmesinden Kaynaklanan Uyuşmazlıklarda Tüketici Hukukunun Uygulanması”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22/3 (2016) 1649-1678, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372066>
- Kekeç, Elif Kısmet. *Arabuluculuk Yoluyla Uyuşmazlık Çözümünde Temel Aşamalar ve Taktikler*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

- Kender, Rayegân. “Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigortası Genel Şartlarındaki Değişikliklerin Değerlendirilmesi”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16/2-3 (Temmuz-Ağustos 2017), 8-46, <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/11853> (Jurix)
- Kender, Rayegân. *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2021.
- Kılıçoğlu, Ahmet Mithat. “Özel Ve Sosyal Sigortalarda Halefiyet Ve Rücu”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 31 (1974), 395-445 <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/631738>
- Kılıçoğlu, Mustafa. *6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu El Şerhi*. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2012.
- Koçyiğit, İlker – Yeşilkaya, İzzet. *Dava Şartı Arabuluculuk Uygulamaları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Koçyiğit, İlker. “Sigorta Hukukunda Arabuluculuk”. *Sigorta Davaları*, ed. Mustafa Topaloğlu-Mutlu Dinç. 1707-1763. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Konuralp, Cengiz Serhat. *Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları: Tahkim*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2011. <https://tez.yok.gov.tr>
- Konuralp, Haluk. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Bilirkişilik”. *Bilirkişilik Sempozyumu*. 489-510. Samsun: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2001. http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/bilirkisilik_sempozyumu.pdf
- Korkut, Makbule Serra. *Medeni Usul Hukuku Çerçevesinde Tüketici Uyuşmazlıklarının Çözümünde Tüketici Hakem Heyetleri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi 2018. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Kurt Konca, Nesibe. “Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü”. *Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan*. 1343-1365. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- Kurt, Resul. “İş Yargısında Arabuluculuk”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 135 (2018). 405-444. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-135-1762>
- Kurtulan, Gökçe. “Türk Hukukunda Tüketici Uyuşmazlıklarının Tahkime Elverişliliği”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (2017), 239-269. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-131-1676>
- Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. 3. Cilt. İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık, 6. Basım, 2001.
- Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*. 6. Cilt. İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık, 6. Basım, 2001.
- Kuru, Baki. *Hukuk Muhakemeleri Usulü*, Altıncı Baskı, C.III (İstanbul: Demir- Demir Yayıncılık, 2001.
- Kuru, Baki vd. *İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2012.
- Kuru, Baki - Aydın, Burak. *İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2022.

- Kuru, Baki. *İcra ve İflas El Kitabı*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Küçükgüngör, Erkan. “Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun Yapısı ve Tahkim Kurulu Kararlarının Niteliği”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 50/2 (2001), 137-146. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/629296>
- Küçükgüngör, Erkan. “Spor Hukuku ve Uyuşmazlıklarında Tahkim ve Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 22/4 (Aralık 2004), 47-76. <https://jurix.com.tr/article/5896>
- Memiş, Abdullah Berat. *Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuk Usulü*. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Metzade, Zihni. “Tahkimde Kanun Yolları”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 33 (Temmuz-Eylül 2013), 14-18. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B133.pdf>
- Metzade, Zihni. “Sigortada İhtilafların Çözümü”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 2 40-43. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B112.pdf>
- Muşul, Timuçin. *İcra ve İflas Hukuku Esasları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.
- Namlı, Mert, “İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı ile Getirilen Zorunlu Arabuluculuk Kurumunun Medeni Usul Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi”, *İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı’nın Değerlendirilmesi*, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu İstanbul, 2016. <https://www.tisk.org.tr/yayin/2016-is-hukuku-mahkemeleri-kanunu-tasarisi.pdf>,
- Narbay, Şafak - Güllüce, Muhammet Ali. “Türk Hukukunda Sigorta Acenteleri”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 / 3 (Aralık 2016), 1963-2005. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/372870>
- Nomer, Ergin vd. *Milletlerarası Tahkim Hukuku*. I Cilt. İstanbul: Beta Yayıncılık, 4. Basım, 2013.
- Odyakmaz, Zehra vd. *İdare Hukukunda Yargı Öncesi Uyuşmazlık Çözüm Usulleri*. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Oksay, Suna- Ceylantepe, Tolga. *Sigorta Konusunda Ortaya Çıkan Uyuşmazlıkların Alternatif Yöntemlerle Çözümü (Avrupa Uygulamaları)*. İstanbul: Türkiye Sigorta ve Reasürans Birliği -Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları- 4, 2006.
- Oğuzman, M. Kemal vd. *Kişiler Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitapevi, 2009.
- Oğuzman, M. Kemal - Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.

- Özbay, İbrahim. “Avukatlık Hukukunda Uzlaştırma ve Uzlaştırma Tutanağının İlam Niteliği”. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi* 8/3-4 (2004),387-418.
<http://earsiv.ebyu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12432/1105/2-%2bAvukatl%2c%2b1k%20Hukukunda%20Uzla%2c%2b9ft%2c%2b1rma%20Tutana%2c%2b9f%2c%2b1%20ve%20%2c%2b0lam%20Niteli%2c%2b9fi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Özbay, İbrahim. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yöntemleri”. *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10/3-4 (2006). 459-475.
<https://hukukdergi.ebyu.edu.tr/?p=954>
- Özbek, Mustafa Serdar. “Anayasal Hak Ve Hürriyetler ile Yargılamaya Hakim Olan İlkeler Işığında Arabuluculuk”, *Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukukçuları Toplantısı IX, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk*. 107-154. Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları, 2012.
<http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/435-m.pdf>
- Özbek, Mustafa Serdar. “Tahkim Yargılamasında Hakem Kararı”. *Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi* 6/2 (Haziran 2019), 117-198.
<https://jurix.com.tr/article/20184>
- Özbek, Mustafa Serdar. “Tüketici Hakem Heyetinin Görevine Giren Alacaklarla İlgili Olarak İlâmsız Takip Yapılamayacağına İlişkin Yargıtay Kararlarının Tahlili”. *Medenî Usûl ve İcra - İflâs Hukuku Dergisi* 11/31 (2015), 39-68.
[https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama \(Legalbank\)](https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama (Legalbank))
- Özbek, Mustafa Serdar. “Avrupa Konseyi Arabuluculuk Yönergesi”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 56 (2007). 183-231.
<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/48796/2412.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Özbek, Mustafa Serdar. “Dünya Çapındaki Adalet Ulaşma Hareketiyle Ortaya Çıkan Gelişmeler ve Alternatif Uyuşmazlık Çözümü”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 51/2 (2002). 121-161.
<https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/48599/2611.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Özbek, Mustafa Serdar. “Alternatif Uyuşmazlık Çözümü ve Noterlerin Uyuşmazlık Çözümündeki Yeni İşlevi”. *Arabulucu.com*. Erişim 30 Mart 2022.
<http://www.arabulucu.com/adr-alternatif-uyusmazlik-cozumunu/alternatif-uyusmazlik-cozumunu-ve-noterlerin-uyusmazlik-cozumundeki-yeni-islevi/pdf>
- Özcan, Erkan. *Sigorta Tahkim Komisyonu Nezdinde Tahkim Uygulaması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014.
- Özdamar, Mehmet. “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlık Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013),831,855.
https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_27.pdf
- Özdamar, Mehmet. “Alman Hukukunda Sigorta Ombudsmanlığı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 24/3 (Haziran 2008), 309-328.
<https://jurix.com.tr/article/5814>

- Özdamar, Mehmet. “Sigorta Hukukunda Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim Sistemi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013), 831-855. https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_27.pdf
- Özdamar, Mehmet. “Sigorta Brokeri ve Hukukî Niteliği”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 57 (2008), 525-560. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/626975>
- Özdamar, Mehmet- Doğan, Burak. *Sigorta Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Özekes, Muhammet - Atalı, Murat. “7036 Sayılı İş Mahkemeleri Kanunu Üzerine Eleştiri, Değerlendirme ve Öneriler”. *Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Üzerine Toplantısı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.
- Özekes, Muhammet. “Zorunlu Arabuluculukta Geçici Hukuki Korumaların Durumu”. *İzmir Barosu Dergisi* 85/1 (Ocak 2020), 253-283. <https://www.izmirbarosu.org.tr/Yayin/1498/sayi-2020-1>
- Özsoy, Selami, “Spor Hukukunda Tahkim”. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi* 3/1 (2008),15-29. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/118064>
- Öztekin, Selçuk. “Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu Yönünden Sigortacılıkta Tahkime Bakış”. *Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi* (Ağustos 2009), 1-17. <https://proxy.bau.edu.tr:2104/belge/hukuk-usulu-muhakemeleri-kanunu-yonunden-sigortacilikta-tahkime-bakis/824856/sigorta+tahkim>
- Özügür, Ali İhsan. “Boşanma, Evlenme İptali, Ayrılık Davası, Ailenin Korunması İle İlgili Tedbirler, Tanıma, Tenfiz, Aile Mahkemesi İlişkisi”. *İzmir Barosu Dergisi* 1 (2004).12-17. <http://kutuphane.izmirbarosu.org.tr>
- Paslı, Ali. “Ticari İşletme ve Ticaret Şirketleri Bakımından Zorunlu Arabuluculuğun Değerlendirilmesi: Türk Ticaret Kanunu 5/A Maddesinin Yorumlanması”. *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*. ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım. 13-25. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Pehlivanlı, Ayşe İrem. “Tüketici Hakem Heyeti ve Tüketici Mahkemesi”. *Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (2019), 145-190. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/18882> (Jurix)
- Pekcanitez, Hakan - Erişir, Evrim. “Medeni Yargıda İstinaf İle İlgili Hükümlerin Zaman İtibariyle Uygulanması”. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 65 (2016), 3617-3654. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/621860>
- Pekcanitez, Hakan. “Tüketici Sorunları Hakem Heyeti”, *İzmir Barosu Dergisi*, (İzmir: 1996), 40-58. <http://kutuphane.izmirbarosu.org.tr/img/1996-3.pdf>
- Pekcanitez, Hakan vd. *Medeni Usul Hukuku*. İstanbul: Yetkin Yayıncılık,2011.

- Peksan, Selcan vd. “İş Hukukunda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk Uygulaması ve Arabuluculuk Görüşlerine İlişkin Bir Araştırma”. *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi* (2020), 321-346. <https://www.calismatoplum.org/makale/is-hukukunda-dava-sarti-olarak-arabuluculuk-uygulamasi-ve-arabulucularin-goruslerine-iliskin-bir-arastirma>
- Saat, Dursun. “Tüketici İşlemi Niteliğindeki Sigorta Sözleşmeleri ve Bu Kapsamda Sigorta Tahkim Komisyonunun Rolü”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 / 3 (Aralık 2016), 2453-2471. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359617>
- Sarıbay Öztürk, Gizem.”6356 Sayılı Kanunda Barışçıl Çözüm Yolu Olarak Tahkim”. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 15/1 (2016),749-780. <https://jurix.com.tr/article/5528>
- Sarihan, Banu Bilge . “Tüketici Hukuku Uyuşmazlıklarında Dava Şartı Arabuluculuk Uygulaması”. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 4 / 2 (Aralık 2021), 415-440. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/neuhfd/issue/64466/955106>
- Sarıöz Büyükalp, A. İpek. “Denkleştirme Talebinin Hukuki Niteliği ve Kanunlar İhtilafı Hukuku Bağlamında Değerlendirilmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 21/2 (2019), 523-581. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/846901>
- Selçuk, Mehmet Bülent. “Sigorta Tahkimde Maktu Para Miktarları”. (Yayımlanmamış Makale), (Mayıs 2022), 1-4.
- Sertkaya, A. Şehabettin – Karakaya, Dilem Aksoy. *Sigorta Hukuku ve Trafik Kazasından Kaynaklanan Tazminat Davaları*. Ankara: Adalet Yayınevi, 2022.
- Seven, Vural. “Mahkemeye-Tahkime Başvurmadan Önce Sigorta Şirketine Başvuru Zorunluluğu”. *İzmir Barosu Dergisi* 83/2 (Mayıs 2018), 95-129. <https://www.izmirbarosu.org.tr/pdfdosya/mahkemeye-tahkime-basvurmadan-once-sigorta-sirketine-basvuru-zorunlulugu201942111440632.pdf>
- Seven, Vural. “Sigorta Tahkim Uyuşmazlıklarında Hakem Kararlarına Karşı Kanun Yollarına Başvuruda Parasal Sınırların Zaman Bakımından Uygulanması Sorunu”. (Yayımlanmamış Makale), (2022), 1-3.
- Sopacı Öztuna, Birgül. “Türk ve Alman Hukukunda Yeni Düzenlemeler Işığında Sorumluluk Sigortasında Doğrudan Talep Hakkı”. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi* 27/2 (Haziran 2011),15-50. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/6706> (Jurix)
- Sökmen Güler, Ekin. “Toplu İş Uyuşmazlıklarının Çözümünde Yüksek Hakem Kuruluna Başvurma ve Özel Hakeme Başvurma”. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 19 / 3 (Temmuz 2015), 55-72.
- Sümer, Haluk Hadi. *İş Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

- Süphandağ, Yavuz. *İcra ve İflas Hukukunda Uygulamalar*. Ankara: Bilge Yayınevi, 2008.
- Şahin Emir, Asiye - Kazmaz Tepe, Büşra. “İş Uyuşmazlıklarına İlişkin İbra hükmü İçeren Arabuluculuk Anlaşma Belgesinin Arabuluculuğa Elverişlilik Bakımından Değerlendirilmesi”. *Çalışma ve Toplum Ekonomi ve Hukuk Dergisi* (2020), 1481-1508. <https://www.calismatoplum.org/makale/is-uyusmazliklarina-iliskin-ibra-hukmu-iceren-arabuluculuk-anlasma-belgesinin-arabuluculuga-elverislilik-bakimindan-degerlendirilmesi>
- Şahin McCarthy, Oya. “Satıcı ve Sağlayıcının Tüketici İşleminde Kaynaklanan Alacak Taleplerinde Tüketici Hakem Heyetlerinin Konumu”. *Tüketici Hukuku Davaları*. ed. Oya Şahin McCarthy, Mutlu Dinç (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022).
- Şahin, Meltem. *Sigorta Uyuşmazlıkların Tahkim Yoluyla Çözümü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021. <https://tez.yok.gov.tr>
- Şahin, Tuğçem vd., *Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Rehberi*. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Şenocak Kemal (ed.). *Sigorta Hukukunda Uzman Arabuluculuk*. PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021. [https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792021150550Arabuluculuk_Sigorta_Hukuku_Dijital%20\(1\).pdf](https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/1792021150550Arabuluculuk_Sigorta_Hukuku_Dijital%20(1).pdf)
- Tamer, Diler. “İlkçağdan Bugüne Uyuşmazlıkların Çözümünde Tahkim” *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi* 5/2 (Ekim 2016), 1-24. <https://proxy.bau.edu.tr:2104/belge/ilkcagdan-bugune-uyusmazliklarin-cozumunde-tahkim/3382970/diler+tamer>
- Tandoğan Özbaykal, Nagihan. “Tüketici Hakem Heyetlerinde İtirazın İptali Davası Sorunu ve 7063 Sayılı Kanun Sonrasında Verilen Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi”. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26/1 (İstanbul: 2020), 467-486. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1100562>
- Tanrıver, Süha. *Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Arabuluculuk*. Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020.
- Tanrıver, Süha “Hukuk Uyuşmazlıkları Bağlamında Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolları ve Özellikle Arabuluculuk”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 64 (2006). 151-177. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2006-64-227>
- Tanrıver, Süha. “ Dava Şartı Arabuluculuk Üzerine Bazı Düşünceler”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 147 (2020), 111-142. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2020-147-1905>
- Taşbaşı, İbrahim. “Sigorta Tahkiminde İtiraz Mekanizması”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 36 (Nisan-Haziran 2014), 35-37. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B1-36.pdf>

- Taşbaşı, İbrahim. “2014’te Sigorta Tahkim Komisyonu”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 39 (Ocak-Haziran 2015), 39-41. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B1-39.pdf>
- Taşbaşı, İbrahim. “ Sigorta Tahkim Komisyonu’nun Görev Alanı”. *Türkiye Sigorta Birliği Dergisi* 38 (Ekim-Aralık 2014), 39-41. <https://tsb.org.tr/media/attachments/Say%C4%B1-38.pdf>
- Taşkın, Alim. *Hakem Sözleşmesi*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2000.
- Taşkın, Melda. *Krediye Bağlı Hayat Sigortası Sözleşmesi*. İstanbul: Onikilevha Yayıncılık, 2019)
- Taşpınar Ayvaz, Sema. “Tüketici Hakem Heyetlerinin Hukuki Niteliği”. *Tüketici Hukukunda Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Sempozyumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Taşpolat Tuğsavul, Melis. “İstinaf İncelemesi Sonucunda Verilebilecek Kararlar”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 134 (2018), 313-353. <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2018-134-1742>
- Taşpolat Tuğsavul, Melis. “Arabuluculuk Faaliyeti Sonunda Varılan Anlaşmanın Hukuki Niteliği” *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*. ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım. 129-137. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Taşpolat Tuğsavul, Melis. *Arabuluculuk Kanun Tasarısı Çerçevesinde Türk Hukukunda Arabuluculuk*. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Tekinay, Selahattin Sulhi vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Fakülteler Matbaası, Cilt 1, 5. Bası 1985.
- Tutumlu, Mehmet Akif. *Türk Hukuk Sisteminde Tüketici Hakem Heyetleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Tutumlu, Mehmet Akif. “Tüketici Hakem Heyetlerinde Uyuşmazlık Çözümü”. *Tüketici Hukuku Davaları*. ed. Oya Şahin Mccarthy, Mutlu Dinç. 1151-1182. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.
- Tutumlu, Mehmet Akif, *Tüketici Yargılaması Hukuku*. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Tutumlu, Mehmet Akif. *Kuram ve Uygulama Açısından Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yeni ve Değişik Hükümlerinin Yorumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2012.
- Türkmen, Ahmet . “Tüketici İşlemlerinde Ayıplı Mal ve Hizmetten Doğan Seçimlik Hakların Tabi Olduğu Zamanaşımı ve Bunun Garanti Taahhütleriyle İlişkisi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 16 / 0 (Temmuz 2014), 3389-3448 . <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/756170>
- Türkmenözü, Özlem – Akpınar, Özgür. “Sigorta Uyuşmazlıkları: Sigorta Tahkim Sisteminin Yeri ve Önemi”. *Reasürör Dergisi* 126 (Ekim 2022), 4-22. https://www.millire.com/dergi/SAYI_126.pdf

- Ulaş, Işıl. “Sigortacılıkta Tahkim”. *BATİDER* 24/2 (2007), 239-266. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/5871> (Jurix)
- Ulaş, Işıl. *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*. Ankara: Turhan Kitabevi, 2010.
- Ulukapı, Ömer. *Medeni Usul Hukuku*. Konya: Mimoza Yayınları, 2014.
- Ulusoy, Erol .“Nispi Zorunlu Tahkim Olarak Sigortacılıkta Tahkim”. *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu Tahkim*. ed. Erol Ulusoy-Aslı Yıldırım 237-243. İstanbul: Marmara Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019.
- Uluğ Cicim, İlknur – Alhan, Yunus. “Alman Sorumluluk Sigortaları ile İlgili Hükümlerin Türk Ticaret Kanunu Açısından Değerlendirilmesi”. *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 6/2 (Aralık 2016), 93; 85-102. <https://proxy.bau.edu.tr:2219/article/7568> (Jurix)
- Umar, Bilge. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları: 2011.
- Uşan, Fatih M.- Erdoğan, Canan. *İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Uygur, Turgut. *6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi*. Ankara: Seçkin Yayınları, 2012.
- Uz, Abdullah. “Sporla İlgili Uyuşmazlıkların Çözümünde Zorunlu Tahkim Yolu: Tahkim Kurulları ve Kararlarının Hukuki Niteliği Üzerine”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 13 (2011), 241-296. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/215473>
- Üçüncü, Hilal. “Acentenin Temsil Yetkisinin Usul Hukuku Açısından Değerlendirilmesi”. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 17/1-2 (2013), 961-992. https://webftp.gazi.edu.tr/hukuk/dergi/17_1-2_32.pdf
- Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt I*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016.
- Ünan, Samim. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap: Sigorta Hukuku Cilt II*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016.
- Ünan, Samim. *Sigorta Tüketici Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2019.
- Ünan, Samim. “Tahkim Semineri”, <http://samimunan.com/2015/08/> (Erişim 21 Mayıs 2022).
- Velioğlu Yılmaz, Gülçe. *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Tüketici Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları*. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Yağbasan, Hicabi. “Medeni Usul Hukuku Kuralları Çerçevesinde Tüketici Hakem Heyetlerinde Ortaya Çıkan Bazı Usuli Sorunlar”. *Selçuk Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (2019), 73-125. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/806821>

- Yağcıoğlu, Kaan Muharrem. “Yeni İş Mahkemeleri Kanunu Uyarınca Arabuluculuk ve Arabuluculuğun İş Yargılamasına Etkileri”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 20/2 (2018), 457-486. <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/12/KAAN-MUHARREM-YAGCIOGLU.pdf>
- Yardım, M. Ertan. “Ticari Uyuşmazlıklarda Zorunlu Arabuluculuğa Başvuru”. *Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk*, ed. Ceyda Süral Efeçinar, Mehmet Ertan Yardım. 87-110. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Yaslıdağ, Beyhan. *Sigortacılık: Sigorta Aracıları, Sigorta İşlemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Yaşar, Tuğçe Nimet. “Sigorta Hukukunda Tahkim”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 9/36 (Ekim 2018), 211-240. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/52646/693603>
- Yavuz, Cevdet. “Türk Hukukunda Tahkim Sözleşmesi ve Tabi Olduğu Hükümler”. *II. Uluslararası Özel Hukuk Sempozyumu Tahkim*. ed. Erol Ulusoy-Aşlı Yıldırım 133-145. İstanbul: Marmara Hukuk Fakültesi Yayınları, 2019.
- Yavuz, Mustafa. “Ticari Uyuşmazlıklarda Dava Şartı Olarak Arabuluculuk”. *Gümrük ve Ticaret Dergisi* 5/15, (2019), 52-61. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1059099>
- Yazıcı Tıktık, Çiğdem. *Arabuluculukta Gizliliğin Korunması*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Yazıcı Tıktık, Çiğdem. “Arabuluculuk Sürecinin Temel İlkeleri”. *Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı*. PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021. <https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2712202116532521.11.pdf>
- Yazıcıoğlu, Emine - Şeker Öğüz, Zehra. *Sigorta Hukuku*. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2021.
- Yenisey, Kübra Doğan. “İş Yargısında Zorunlu Arabuluculuk”. *İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Değerlendirilmesi*. İstanbul: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Yayını, 2016.
- Yeşilova Aras, Ecehan-Yeşilova, Bilgehan. “Sigortacılık Tahkimi-Sigorta Tahkim Usulü ve Ayırteci Özellikleri”. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*. 8 / Özel (Haziran 2013), 0-380. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jyasar/issue/19146/203165>
- Yeşilirmak, Ali. “Alternatif Uyuşmazlık Çözüm Yolu Olarak Hakem-Bilirkişilik”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 11/2009 (2010), 693-738. <https://proxy.bau.edu.tr:2104/pdf/c004096ddb049406abd7502200354729>
- Yeşilirmak, Ali. “Arabuluculuk Nedir?”. *Temel Arabuluculuk Eğitimi Katılımcı Kitabı*. PDF: Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021. <https://adb.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/2712202116532521.11.pdf>

- Yıldırım, Ferhat. “Alman Sigorta Hukukunda Ombudsmanlık”. *Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 155-156/12 (Temmuz-Ağustos 2017), 1-16. <https://www.jurix.com.tr/article/8097>
- Yıldırım, Ferhat. *Arabuluculuk ve Ombudsmanlık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Yıldırım, Ferhat. *Uluslararası Arabuluculuk Sempozyumu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Yıldırım, Fikret. “Tahkimde İptal Davası ve İptal Davasının Amaçları Bakımından Bazı Değerlendirmeler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 22 / 3 (Aralık 2016), 3005-3026. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/36500/359832>
- Yılmaz, Süleyman , Çavuşoğlu, Gökçe Filiz . “Türk Hukukunda Tahkime Elverişlilik Kavramı Ve Taşınmaz Aynına İlişkin Uyuşmazlıkların Tahkimde Görülmesi”. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10 / 2 (Aralık 2019), 594-613. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.630553>
- Yılmaz, Zekeriya. “Sigortacılık Kanununa Göre Sigortacılıkta Tahkim”. *Terazi Hukuk Dergisi* 3/17 (Ocak 2008), 37-48. <https://jurix.com.tr/article/272>
- Yılmaz, Ejder. “ Avukatlık Ücretinden Doğan Uyuşmazlıkların Çözüm Yeri”. *Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan*. 361-383 Ankara: Türkiye Barolar Birliği,2004.
- Yılmaz, Ejder.“ Avukatın Uzlaşma Sağlama Yetkisi (Avukatlık Kanunu m.35/A)”. *75. Yaş Günü İçin Prof. Dr. Baki Kuru Armağan*. ed. Hakan Pekcanitez. 843-856. Ankara: Türkiye Barolar Birliği,2004. 846.
- Yılmaz, Ejder. *Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2013.
- Yıldırım, M. Kamil. “İhtilafların Mahkeme Dışı Usullerle Çözülmesi Hakkında”. *Prof. Dr. Yavuz Alangoya için Armağan*. 337-360. Ankara: Türkiye Barolar Birliği,2004.
- Yılmazsoy, Ebru. “Tahkim ve Hakem Sözleşmesi”. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 1/41 (2020), 389-426. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/58516/857821>
- Yumrutaş, Dilek .“Sigorta Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk”. ed Kemal Şenocak *Sigorta Hukukunda Uzman Arabuluculuk* (Ankara: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Arabuluculuk Daire Başkanlığı, 2021),222.
- Yürekli, Sebahattin. Toplu İş Uyuşmazlıklarında Yüksek Hakem Kurulu Kararları”, *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 5 (2020),113-149. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/imhfd/issue/65334/1006647>

Diğer Kaynaklar

Sigortacılık Kanunu Tasarısı ile Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun Sigorta Murakabe Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve Avrupa Birliği Uyum ile Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonları Raporları (1/1218, 2/87),
<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1364m.htm> (Erişim 30 Nisan 2022).

<https://www.versicherungsombudsmann.de/das-schlichtungsverfahren/> (Erişim 02 Mayıs 2022).

<https://www.turksigorta.com/d/insaat-sigortasi-genel-sartlar.pdf> (Erişim 15 Nisan 2022).

<https://tsb.org.tr> (Erişim 15 Nisan .2022)

<https://www.mevzuat.gov.tr> (Erişim 15 Nisan .2022).

<http://www.sigortatahkim.org/>(Erişim 02 Mayıs 2022).

<https://www.turksigorta.com/d/insaat-sigortasi-genel-sartlar.pdf>

<https://www.sbd.org.tr/hakkimizda> (Erişim 03. Haziran 2022).

<https://proxy.bau.edu.tr:2065/mevzuat/gerekceler/turk-ticaret-kanunu-madde-gerekceleri/1> (Erişim 3 Haziran 2022)

<https://www.dask.gov.tr/tr/zds-genel-sartlar> (Erişim 07 Mayıs 2022).

https://www.tarsim.gov.tr/assets/mevzuat/bus_genel_sartlar.pdf (Erişim 07 Mayıs 2022).

<https://covid19.ticaret.gov.tr/tuketici/mevzuat/tuketici-hakem-heyetleri-bilirkisilik-yonetmeligi> (Erişim 09.12.2022).

<https://adlisicil.adalet.gov.tr> (Erişim 12 Mart 2022).

<http://vatandas.uyap.gov.tr>

İstanbul Barosu Tüketici Hakları ve Rekabet Hukuku Merkezi *Tüketici Hukuku Eğitimi (Online Eğitim) 26-27 Mart 2022*, Şebnem Akipek Öcal “Yargıtay Kararları Işığında Tüketici İşlemi” (Erişim 26 Mart 2022).
<https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=16857&Desc=T%C3%BCketici-Hukuku-Temel-E%C4%9Fitimi>

<http://www.sigortatahkim.org.tr> (Erişim 02 Mayıs 2022).

22.07.2019 Tarihli Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Çalışma Rehberi
<http://www.sigortatahkim.org.tr/files/bilirkisiucrettarifesi2021.pdf>

İş Mahkemeleri Kanunu Tasarısı (1/850) ve Adalet Komisyonu Raporu,sırası sayısı:491 . <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss491.pdf>

- <http://nazaligundem.com/tr/yayinlar/tuketici-hakem-heyetleri-yonetmeligi-degisiklikleri> (Erişim 10.12.2022)
- <https://www.aksan.av.tr/tr/blog/detail/1205> (Erişim 10.12.2022)
- (YİBBGK), Yargıtay İçtihatları Birleştirme Büyük Genel Kurulu. K. 2018/4 (13 Nisan 2018) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (YİBK), Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı. K. 1972/1 (17 Ocak 1972). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/14134.pdf>
- (YHGK), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K.2019/458 (16 Nisan 2019). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (YHGK), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 1979/1265 (26 Eylül 1979). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (YHGK), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2021/770 (15 Haziran 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (YHGK), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu K.2006/1 (25 Ocak 2006). <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=30385>
- (YHGK), Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. K. 2020/239 (4 Mart 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay Ticaret Dairesi K. 1960/2938 (08 Kasım 1960) (Karadaş, *Ulusal (İ) Tahkim*, 180).
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi K. 2021/3814 (19 Nisan 2021) (Halil Akkanat, vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2022), 157).
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi K. 2021/1984 (31.05.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 571).
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi K. 2021/3024 (29.03.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 563).
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi K. 2021/1857 (27 Mayıs 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 557).
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi (Yargıtay), K. 2021/2700 (09 Haziran 2021) (Akkanat, Atalı, Seven, *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 561).
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi K. 2020/2092 (25 şubat 2020) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 465).
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi K. 2021/2609, (8 Haziran 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 399-445).
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi K. 2021/1783 (23 şubat 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 399-445).
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi K. 2019/5017 (1 Temmuz 2019) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 399-445).

- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi K. 2017/7431 (20 Aralık 2017) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 399-445).
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi K. 2014/2221 (20 Şubat 2014) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 413).
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi K. 2021/1984 (31.05.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 571).
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi K. 2021/3024 (29.03.2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 563).
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi K. 2013/14731 (31 Ekim 2013) (Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 66).
- (Yargıtay), Yargıtay 17 Hukuk Dairesi K. 2013/5904 K. (29 Nisan 2013) (Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 66).
- (Yargıtay), Yargıtay 17 Hukuk Dairesi K. 2013/14120 (22 Ekim 2013) (Karasu “Sigorta Tahkimi İle İlgili Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, 66).
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K.2013/5552 (16 Nisan 2013). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K.2013/5904 (29 Nisan 2013). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K.2013/14120 (22.10.2013). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K.2013/14731 (31 Ekim 2013). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K.2014/7686 (15 Mayıs 2014). <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 14. Hukuk Dairesi. K. 2020/3804 (17 Haziran 2020); <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 14. Hukuk Dairesi. K. 2020/4297 (1 Temmuz 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 14. Hukuk Dairesi. K. 2020/4774 (9 Eylül 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 14. Hukuk Dairesi. K. 2020/3804 (17 Haziran 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2021/778 (4 Şubat 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2014/19115 (22 Aralık 2014). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/1988 (31 Mayıs 2021) (Akkanat vd., *Yargıtay Kararlarında Sigorta Tahkimi*, 567).

- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2017/3574 (3 Nisan 2017).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2017/3583 (3 Nisan 2017).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/3257 (29 Nisan 2019).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2018/98 (09 Ocak 2018).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9626 (2 Aralık 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9618 (2 Aralık 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9565 (1 Aralık 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9572 (1 Aralık 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9425 (30 Kasım 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/9137 (24 Kasım 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/7389 (25 Ekim 2021)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/7397 (25 Ekim 2021),
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2016/9678 (06 Nisan 2016)
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2013/9627 (15 Nisan 2013)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2015/19886 (8 Aralık 2015)
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2020/388 (21 Ocak 2020).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 9. Hukuk Dairesi. K. 2016/21744 (08 Aralık 2016).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm> (Kazancı)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2009/6221 (06 Mayıs 2009).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2002/3990, (11 Nisan 2002).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)

- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2002/4099, (15 Nisan 2002).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2016/18769 (19 Ekim 2016).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K.2016/17895 K. (10 Ekim 2016).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 9.Hukuk Dairesi. K. 2019/10073 (07 Mayıs 2019).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm>
- (Yargıtay), Yargıtay 22.Hukuk Dairesi. K.2019 / 23121 (12 Aralık 2019).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm>
- (Yargıtay), Yargıtay 9.Hukuk Dairesi. K.2019 / 15523 (10 Eylül 2019).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm>
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2017/4128 (17 Nisan 2017).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/6443 (10 Ekim 2019).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2019/4530 (17 Haziran 2019).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi K. 2021/9135 (24 Kasım 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2014/885 (3 Şubat 2014).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2014/17920 (19 Kasım.2014).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2015/8738 (18 Mart 2015).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2015/3568 (05 Mart 2015).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2015/8731 (18 Mart 2015).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 4. Hukuk Dairesi. K. 2021/4942 (16 Eylül 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2020/8778 (21 Aralık 2020).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 9. Hukuk Dairesi K. 2019/15522 (10 Eylül 2019).
<https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/yargitayindex.htm>
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2006/5536 (11 Mayıs 2006).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

- (Yargıtay), Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K. 2018/6323 (04 Haziran 2018).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 3 Hukuk Dairesi. K. 2019/3427 (16 Nisan 2019).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 3. Hukuk Dairesi. K.2020/1362 (17 Şubat 2020).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 13.Hukuk Dairesi. K. 2018/7254 (25 Haziran 2018).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2016/17895 (10 Ekim 2016).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay) Yargıtay 13. Hukuk Dairesi. K. 2019/6195 (15 Mayıs 2019).
<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2017/5719 (25 Ekim 2017).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2011/15839 (24 Kasım 2011).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2009/889 (29 Ocak 2009).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi.K. 2021/1442 (18 Şubat 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2021/1122 (11 Şubat 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2021/1399 (16 Şubat 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. K. 2020/6340 (2 Kasım 2020).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2021/1688 (24 Şubat 2021).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2017/1662 (20 Mart 2017).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (Yargıtay), Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. K. 2020/3326 (30 Haziran 2020).
<https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı 2019/79615 K. (Çakan, *Sigorta Tahkim Yargılaması ve Tahkime Elverişliliğin Değerlendirilmesi*,106).
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı K. 2020/13810 (27 Mayıs 2020) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)

- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı K.2022/233223 (08 Eylül 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022),1. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/168563 (26 Temmuz 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022),5. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/195470 (15 Ağustos 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz Eylül 2022),9. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/221875 (12 Eylül 2022) *Hakem Karar Dergisi* 51 (Temmuz-Eylül 2022),13. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs51.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K. 2022/64863 (21 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 18. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K. 2022/68301 (24 Mart 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 34. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/34772 (21 Şubat 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* Sayı 49 (Ocak-Mart 2022), 41. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/32594 (08 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 48. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/70015 (24 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 62. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2021/71649 (07 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 76. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2021/81925 (22 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 4. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2021/86719 (28 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 11. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2021/51816 (21 Mayıs 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan-Haziran 2021), 67. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2021/17416 (08 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 94. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>

- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2021/19539 (24 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan-Haziran 2021),102. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2021/17402 (08 Haziran 2021) *Hakem Karar Dergisi* 46 (Nisan Haziran 2021), 112; <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs46.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2020/99437 (11 Aralık 2020) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020), 22. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs44.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2022/9552 (25 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020), 80; <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs44.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Kararı. K.2022/12810 (16 Mart 2022) *Hakem Karar Dergisi* 44 (Ekim-Aralık 2020),92<http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs44.pdf>
- (STKHK), Sigorta Tahkim Komisyonu Hakem Kararı. K.2022/1296 (19 Mart 2022) *Hakem Kararı Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 9. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2021/43709 (25 Ocak 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 104. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (STKİHHK), Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyeti Kararı. K.2022/8500 (20 Şubat 2022) *Hakem Karar Dergisi* 49 (Ocak-Mart 2022), 107. <http://www.sigortatahkim.org/files/karardrgs49.pdf>
- (Raportör Raporu), 2021 E. 171609 (02 Eylül 2021),
- (AYM), Anayasa Mahkemesi. K. 2007/61 (31 Mayıs 2007). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071227-13.htm>
- (AYM), Anayasa Mahkemesi. K. 2013/89 (10 Mart 2013). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/01/20140125-16.htm>
- (AYM), Anayasa Mahkemesi. K. 2108/82 (11 Temmuz 2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181211-15.pdf>
- (AYM), Anayasa Mahkemesi. K. 2018/82 (11 Temmuz 2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/12/20181211-15.pdf>
- (AYM), Anayasa Mahkemesi. K.2011/7 (6 Ocak 2011). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110226-11.htm>
- İstanbul 10. Asliye Ticaret Mahkemesi. K. 2020/795, (15 Aralık 2020). [https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama \(Lexpera\)](https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama (Lexpera))
- İstanbul 19. Asliye Ticaret Mahkemesi. K. 2021/473, (9 Haziran 2021). [https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama \(Lexpera\)](https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama (Lexpera))
- İzmir 7. Asliye Ticaret Mahkemesi. K. 2021/525, (1 Temmuz 2021). [https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama \(Lexpera\)](https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama (Lexpera))

İstanbul 11. İdare Mahkemesi K. 202/1322 (10 Kasım2020).

Antalya 3. Asliye Ticaret Mahkemesi D.İş. 2022/212, (17 Haziran,2022).

(Danıştay), Danıştay 10. Dairesi. E. 2018/3190 (18 Ekim 2018)
<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/D2018-3190.pdf>

(Danıştay), Danıştay 10. Dairesi. K. 2021/4716 (13 Ekim 2021)
<https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/13780.pdf>

(Danıştay), Danıştay 10. Dairesi K. 2020/3413, (01 Ekim 2020).
[https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama \(Lexpera\)](https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama (Lexpera))

(Danıştay), Danıştay 10. Dairesi E. 2021/5503 (13 Ocak 2022)
https://d.barobirlik.org.tr/2022/tbb_20220308095753.pdf

(BAM), İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 6.Hukuk Dairesi K.2022/23 (06 Ocak 2022). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 12. Hukuk Dairesi K. 2021/1224 (01 Eylül 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi. K. 2020/2525 (02 Temmuz 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 40. Hukuk Dairesi. K. 2021/343 (16 Mart 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi. K. 2019/66 (17 Ocak 2019). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 13. Hukuk Dairesi. K. 2019/162 (04 Şubat 2019). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 19. Hukuk Dairesi. K.2017/1437 (01 Haziran 2017). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26.Hukuk Dairesi. K. 2021/549 (18 Mart 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26.Hukuk Dairesi. K.2021/1133 (10 Haziran2021).<https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi. K. 2022/96 (18 Ocak 2022). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

(BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi. K. 2021/2185 (17 Aralık 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)

- (BAM), Adana Bölge Adliye Mahkemesi 3 Hukuk Dairesi K. 2020/1045 (1 Eylül 2020). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi. K. 2021/996 (27 Mayıs 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 26. Hukuk Dairesi. K. 2021/533 (18 Mart 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2104/arama/mahkeme-kararlari> (Legalbank)
- (BAM), Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi K. 2020/13 (9 Ocak 2020) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 11. Hukuk Dairesi K. 2017/847 (18 Eylül 2017) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi K. 2017/734 (31 Mayıs 2017) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi K. 2018/116 (12 Şubat 2018). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi K. 2021/2138 (10 Aralık 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1634 (3 Kasım 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1634 (3 Kasım 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 40. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1337 (5 Ekim 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1271 (10 Eylül 2021) <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- (BAM), İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesi (BAM), K. 2021/1160 (8 Temmuz 2021). <https://proxy.bau.edu.tr:2065/ictihat/Arama> (Lexpera)
- STK 2022.E.151125 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (28 Temmuz 2022).
- STK 2022.E.145094 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (19 Temmuz 2022).
- STK 2022.E.156022 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (14 Temmuz 2022).
- STK 2022.E.173190 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (06 Temmuz 2022).
- STK 2021.E.194477 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (20 Kasım 2021).
- STK 2021.E.278492 sayılı dosya Raportör Başvuru İnceleme Raporu (31 Ocak 2021).

